بیرەوەری هەشتەمی روخاندنی رژێمی دکتاتۆریەت لە عێراقدا

دوایی ئەوەی شۆرشی ١٤ی تەموزی مەزن لە ساڵی ١٩٥٨دا بەرپا کرا .. وە بەو شۆرشەمەزنە گەورە ترین قەڵای ئیمپریالزمی لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاست روخا لەو رۆژەوە گەلی عێراقی مەزن بە کوردوعەرەبیەوە هیوای گەورەی بە شۆرشە مەزنەکەی بو کە ئیترلەوەو پاش هەنگاوی بەرەو پێشەوە چونو گەیشتن بەپاشە رۆژیکی بەختیاری ئەنێ . لە سای شورشەکەیا

بەڵام زۆری نەخایان .. کەدەسەڵاتی تەنیای خۆپەرستی دەستی گرت بەسەر وولاتاو ئەگەر نەڵین هەروەکو بەسەر لە شۆرشی چون راوتانو شراداتی ئازاد خوایانی گەلە یاو بو .. بەجۆریکی لێ هاتەوە جیاوازیەکی ئەوتوی نەبو لەگەڵ ئەو رۆژ نەی بەرلەشۆرشا .

وولات کەوتە بەر گەرداوی بەرهەڵستی کردنی سەربەستیو شراداتی رۆلە ئازاد خواکانیو بلاو کردنەوەی گیانی ناکوکیو قین لە ریزەکانی گەلا .لەسەروهەموو ئەمانەو ئەوانەوە حکمی دیکتاتوری تەنیای کەریم قاسم هیرشی چەکداری نارەوایانەی کردە سەر کوردستانی عێراق بۆ لیدانی نەتەوەی کورد ، لەکاتیکا نەتەوەی کورد هیچی نەئەویست لەماخە رەواکانی خوی بەو لاوەو ژیان لەسایی کۆماری کوردو عەرەب دا بە ئاسودەی

بەکورتی یاری وولات گەیشتە رادەیەک کە نە ئەتوارا پشت گوی بخرێ ئەیوایە ئەو حکمە دیکتاتوریەی شورشی ١٤ی تەموزی مەزنی لە ئامانجە بنەرەتیەکانی خوی لادا .. راماڵ بکرایە .. ئەو کاروبارە ئارەوایانە شی حکمی تارەزای قاسم ئەیکرد کاریکیوای کردبەتەواوی لەگەڵ دورکەویتەوەو کومانیش لەوەدا نیە ژیان بۆهیچ دەسەڵات داریەک زامن نابێ کە دووربێ لە ئاواتو خواستەکانی گەل .

وە لە بەرە بەیانی ٨ی شباتی ساڵی ١٩٦٣ی ١٤ی رەمەزاندا لیدانی توند ئاراستەی ئەو حوکمە بو کەنە کراو دوایی هێنرا بە دەسەڵاتی حوکمی دیکتاتوری تەنیای وا ئیمرۆ یادی هەشتەمی ئەو رۆژە بەسەر ئەچێ گەلی عیراقمان مزە هەنگاو ئەنێ بەرەو پێشەوەو و برایەتیو دوستایەتیو خەباتی ناو کوی کوردو عەرەبو هەموو دڵسوزانو نوانی برینەکانی پیشو تیمارکاتو زاڵ بی بە سەر هەموو ئەو کۆسپو تەگەرانەی ئیمپریالیزو نوکەرەکانی دروستیان ئەکرد لە بەردم کاروانی میللەت دا .

بەبۆنەی داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ، گەرم ترین جەژنەپیرۆزە لە هەموو نەتەوەی کوردی خۆشەویستو گەلی عێراق ئەکەین .

ئاواتە خوازین هەموو ساڵی بە خۆشیو کامەرانی بگەرێتەوەو گەلی عیراقمان بە کوردوعەرەبەوە زیاتر لە سەر کەوتنو پێش کەوتن دابێو گەلانی جیهان بەرەو سەرکەوتنی زیاتر بچنو زیاتر دەسەڵاتی ئیمپریالیزمو سەهیونی بەرەو نوشستی بڕواتو ژیانیکی ئازادو ئاشتی ڕاستە قینەی وادابیت کە گەلان بە سەربەستی خۆیان هەنگاو بەرەو پاشە رۆژی بەختیار تر بنێن .

جەژنتان پیرۆزبێت .

هەربەم بۆنە پیرۆزەوە ئەمانەوێ خوێنەوارانی ئاگادارکەین کە رۆژی شەممەی داهاتو رۆژنامەکەمان دەرناچێ دوای ئەوە وەک خۆی دەست ئەکاتەوە بە دەرچون .

هاوکاری

هاوکاری

التضامن

ژمارە : ٥ — ساڵی دووەم — نرخی ٢٠ فلسە — رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتیە دەزگای گشتی چاپەمەنیو بلاوکردنەوە دەری ئەکات — ٦ی شوبات ١٩٧١

تێکۆشەر بارزانی : برینەوەی موچە بۆ پێشمەرگەکان هەنگاوێکی مەزن بوو

سەرنەکەوتنی گفتوگۆی تاران لە نێوان کۆمپانیەکانی پترۆل و ئەندامانی «ئۆبێک»دا

سەرۆک بەکر پیرۆزبای جەژنی لە هەڤاڵ صدامو کاک عماس لێ ئەکرێ

سەرکۆمار کاک احمد حسن البکر لە کاک صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشەوە بروسکەی پیرۆزبایی پێ گەیشت بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ئەمەش تەواویەتی :

سەرۆکی تێکۆشەر احمد حسن البکری بەرێز . لەم رۆژە نەمرانەدا کە موسڵمانەکان لە هەموو لایەکی جیهاندا وە لە نیشتیمانی عەرەبیماندا پێشوازی لێ ئەکەن لە کاتێکا ئاگاداری ئەو بارە تاڵەی ژێردەستین کە تووش وولاتی دووەمی ئیسلامەتی هاتووە « یەکەم قیبلەگاو سێیەم حەرەم » وە لەو وولاتەدا کە زیونیزمەکانی دوژمنی مرۆڤایەتیو دوژمنی هەموو باوەڕێکی کە لە کتیبە ئاسمانی یەکاندا هاتووە ، هەموو پیرۆزیکمان ئەتک ئەکەن .

شۆڕشی ١٧ی تەمووز پارتە پێشرەوەکەی ئەو شۆڕشە سەرکەوتووەی کە بە سەرۆکایەتی زانایانەو دڵسۆزانەی بەرێزتانە لەگەڵ هەموو ئەو قوربانیانەدا کە پێشکەشی

مەسەلە گەورەکەمانی کردووە مەسەلەی فەلەستین ، لەگەڵ ئەوەشدا هیوادارە بەڵکو هەر لە ڕاستیا داوا ئەکات کە ببێتە پێشرەوی هەموو عەرەبەکان لە رزگارکردنی خاکی داگیرکراودا بە تەواوەتی وە لەگەڵ ئەوەشدا ئەوەی پێشکەشی جەنگی کردووە لە هەموو بەخشینێکی تر زیاترە لە مەیدانی جەنگدا .

وە هەروەها شۆڕشەکەمان داوا ئەکات خۆشی بچێتە هەموو خێوەتەکانی فەلەستینیەکانەوە وە بچێتە هەر کوخێکی لەو کوخانەوە کە دانیشتووەکانی لە ژێر باری برسیتیو بێبەشیو ئازاردا ئەناڵێنن .

هەر بمێننەوە بۆمان وەکو پێشرەوێکی سەرکەوتوو ، سەرکەوتنیش هەمیشە بۆ گەلەکەمانە .

صدام حسین

جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

*

سەرۆک احمد حسن البکر سەرۆک کۆماری فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان بروسکەیەکی پیرۆزبای بە بۆنەی داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە لە فریق رکنی یەکەم صالح مهدی عماش جێگری سەرۆک کۆمارەوە پێ گەیشتوە ئەمە تەواوی بروسکەکەیە :

خاوەن بەرزیەتی فەرماندەمان خەباتگێر مهیب احمد حسن البکر سەرۆک کۆماری بەرێز : لەم رۆژە پیرۆزەماندا بەبۆنەی داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە گەرم ترین پیرۆزبایی لەخاوەن بەرزیتان ئەکەمو لەخوا ئەخوازم بەخێرو بەرەکەت بۆمان بگرێتەوەو بەسەرۆکایەتی بەرێزتان سەرکەوتنی تەواو بەدی بێت .

فریق رکنی یەکەم
صالح مهدی عماش
جێگری سەرۆک کۆمار

هەر دە وولاتە ئەندامەکانی رێکخراوی ئۆبێک لە دوا کۆبونەوەیا نا لە تاران پشتگیری ئەو یاداشتەیان کردوە ئێران داویەتی سەبارەت بەهەنگاوانی یاسای بۆ زیاد کردنی نرخی نەوت بەیەک لایە دوای سەرنەکەوتنی گفتۆگوکانی ئەو وولاتانە لەگەڵ کومپانیا نەوتکانا .

وە بروسکەیەکی ئاژانسی ئەسوشیتیدپریس ئەڵی : ئیران داوای کردوە لە سەدا ٥٥ی باج لەسەر نرخی نەوت زیاد کرێ بۆ لە سەدا شەست .

ئەوەی شایانی باسە ئەو دە وولاتە ئەندامە بریتین لە : عێراق ، لیبیا ، ئیران ، سعودیە کویت ، ابو ظبی ، قەتەر ، ئەندنوسیا ، فەنزویلا ، ئەم وولاتانە خاوەنی لە سەدا ٨٥ی نەوتی جیهانن .

وە خواستەکەی ئیران ئەوەیە کەوولاتانی ئەندامەوک فەنزویلا نرخی نەوتەکانیان زیاد بکەن کە فەرزی کرد بە سەر کومپانیەکانا ٦٠ سەنت زیادە بخەنە سەر هەر بەرمیلێک .

وە لە کۆبونەوەی دوایی دا احمد زکی یەمانی وەزیری نەوتی سعودیە قسەی کرد ، ئاشکرای کرد کە هەموو هەوڵێکی وولاتانی کەنار بۆ رێکەوتن لەگەڵ کومپانیەکانا سەرنەکەوت .

بەڵام عبدالرحمن عەتیقی وەزیری نەوتی کویت ووتی وولاتانی ئەندام هەموو هەوڵێکیان داوە بۆ گەیشتن بە چارە سەرێکی سود بەخش .. بەڵام سەرنەکەوتن ئەنجامی ئەو هەوڵدا نەبو .

وە سەرەکی وفدی جزائر دوا قسە کەر بو لە کۆبونەوەکەدا سەمانەی وولاتانی خاوەن نەووت ئەتوانن بریاری معقولو بەجێ بدەن .

ئەمەو وەزیری کانەکانی فەنزویلا کونگرەی ئۆبێکی بە ووتاری کردەوە تیا ووتی : وولاتانی ئۆبێک لە خواستەکانیانا راستنو هەست بە لێپرسینەوەی خۆیان ئەکەن لە بەردەم گەلەکانیانا کە پێویستە یەکەم سود وەرگرتن لە نەوتەکانیان .

هەروەها سەرەکی جزائر هواری بومدین نامەیەکی ناردبو بۆ سەرکی رێکخراوی ئوبێک پشتگیری جزائری سەلماند بو هەڵویستی رێکخراوەکە .

ئەوەش شایەنێ گێڕانەوەیە نرخی نەوت لە لندن کەم بۆتەوەو زیانی لێکەوتوە وە رۆژنامەی ـ تایمزی لندن ـ داوای لە بەریتانیا کرد بو ئەوە زو کاروباری پێویستی جێبەجێ بکات ئەگەر نەوتی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست برا .

تێکۆشەر بارزانی دەربارەی موچەی پێشمەرگەکان ئەدوێ

خەباتگێر کاک مستەفا بەرزانی سەرەکی پارتی دیمکراتی کوردستان بڕیارەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی بەموچە برینەوە بۆ پێشمەرگەکان بە هەنگاوێکی مەزن ناو برد .

وە رووونی کردەوە ئەم هەنگاوە ژیانیکی پیرۆزی بۆ هەزاران هاووڵاتی کورد زامن کرد ، وە بەشداری ئەکات لە بەدی هێنانی مەرجەکانی ژیانەوەی باری ئابوری ناوچەکە .

وە لە گفتوگۆیەکی رۆژنامەنوسیا لەگەڵ نوێنەری ئاژانسی دەنگو باسی عیراق لە گوندی «دێلمان» لە پارێزگەی سلیمانی ووتویە : بڕیارەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەدانانی چوار ملیۆن دینار بۆ گەشەپێدانی پیشەسازی لەناوچەی کوردستانو پەرەپێدانی هەنگاوێکی باشە لە رێگای ئاوەدان کردنەوەی نیشتمان داو خزمەت کردنی گەل .

وە سەرەکی پارتی دیموکراتی کوردستان داوای لێدانی توندی هەموو ئەوانەی کرد لە جموڵدان بۆ ئەوەی کۆسپ بخەنە رێگای جێبەجێ کردنی بەندەکانی بەیانی ١١ی ئازارو ئەیانەوی ناکوکی بخەنە رێزی یەکیتی نیشتمانی کوردو عەرەب .

وە ووتی پێویستە ئەوانە راماڵ کرێن ئەگەر لە کورد بێ یان عەرەب .

وە کاک بەرزانی هەردوو پارتی هاوسوێن ، پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیستو پارتی دیموکراتی کوردستانی بانگ کرد بۆ بەهێزکردنی پەیوەندیەکانیان و رێکخستنی ئەو پەیوەندیانە بۆ دیاری کردنی ئەوانەی تێک دەرن تا رێگا لەوانە ببڕدێ ئەیانەوی دەورەوەی مێژو بگێرنەوە بۆ دواوە .

دوکتۆر محمود عثمان سەبارەت بە برینەوەی موچە بۆ پێشمەرگەکان ئەدوێ

دوکتۆر محمود عثمان ئەندامی مکتبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان ئاشکرای کردوە کە کۆبونەوەی رێکوپێک لە بەینی فەرمانەکانی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و فەرمانەکانی پارتیەکەیا بەردەوامە بۆ جێبەجێ کردنی ئەرکە گرنگە سەرکیەکانی نیشتمانی .

وە لە دوانیک ئەگەڵ پەیام نێری « ئا. د. ع » لە ناوپردان ووتویە : ئەم ئەرکە جێبەجێ کردنی بەیانی ١١ی ئازارە وە راماڵ کردنی ئەو کۆسپانەی یەنە رێگای وە بۆ دانانی پەیمانێکی نیشتمانی هاریکاری بەینی هەردوو پارتی کە ئەتوانرێ هێزە نیشتمانیەکانی تر بگرێتەوە بێجگە لە لێکولینەوەی هەرچی پەیوەندی هەیە بە پەرە پێدانی وولاتەوە لە رووری ئابوریو سیاسیەوە .

وە زیاتر ووتی : بڕیارەکەی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالست بەئاگادارکردنمان لە رێگای فەرماندەی هەرێمایەتیەوە لەو کاروبارانەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لیان ئەدوێ بەرامبەر بە شدار بونمانە لەو ئەنجومەنەدا .

وە ئاشکرای کرد ئەو گفتوگویانەی پارتی دیموکراتی کوردستان لەگەڵ پارتیە نیشتمانیەکانو هیزە پێشکەوتن خوازەکانا ئەیکات لە بنەرەتەوە لەسەر رێکخستنێتی لەگەڵ پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالستا .

وە ووتی : ئێمە ئامانجمان ئەوەیە گفتوگۆکانمان بنەرەت بێ بۆ هەموو هیزەکانی تر بۆ خولقاندنی کوریکی یەک بەرەیی دژ بەئیمپریالزمو کۆنەپەرستو سەهیونیو هەموو دڵسوزەکان لە بنکەیەکی میللی فراوان دا بگرێتەوە .

وە دوکتۆر عثمان هەنگاوەکانی جێبەجێ کردنی بەیانی ١١ی ئازاری بەوە باس کرد کە جێگای بەهێز کردنی باوەڕەو نیشانەی سوربونە لەسەر بەردەوامی جێبەجێ کردنی هەموو بەیانەکە .. دیسان ووتی : هەر لە سەرەتاوە کاتێک دیاری نەکراوە بۆ جێبەجێ کردنی بەیانەکە چونکە کۆسپ لەرێگای جێبەجێ کردنیایەتی پێویستە راماڵ کرێ .

وە زیاتر ووتی : بڕیارەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بە برینەوەی موچەی مانگانە بۆ پێشمەرگەکان هەنگاوێکی پێویستە لە رێگای جێبەجێ کردنی بەیانەکەدا ، وە لەڕوی سیاسیو کۆمەڵایەتیەوە گرنگە .

هەروەها ووتی بڕیارەکە ژیانی پیرۆزی بۆ هەزارانە هاووڵاتی زامن کرد کە دەست کەوتەی ژیانیان نەبو دیسان باوەڕ بەنی بەینی هەردوو پارتی هاریکاری زیاتر قوڵ کردەوە .

ئەمەو دوکتۆر عثمان پشتگیری پارتی دیموکراتی کوردستانی بۆ هەڵویستی حکومەتی شۆڕش بەرامبەر گفتوگوکانی بەینی نوێنەرانی رێکخراوی ئوبیکو کومپانیا بێگانەکان سەلماند .

وە ووتی : خواستەکانی رێکخراوەکە رەوان و وولاتە بەرهەم هێنەرەکان لە سەریانە زیاتر هەوڵ بەنو خۆیان لە هەڵوێستیانا بگرن بۆ سەندنەوەی مافی خۆیان لە کومپانیەکان .

مامۆستا کریم مطیری دەربارەی کتێبی کوردی ئەدوێ لە پێشانگای قاهیرەدا

هەفتەی رابوردو مامۆستا کریم المطیری سەرەکی دامەزراوی گشتی رۆژنامەگەریو چاپەنی وە بەرێوەبەری لقی عێراق لە پێشنگای پەرتوکی عەرەبیا لە قاهیرە گەڕایە بۆ بەغا .

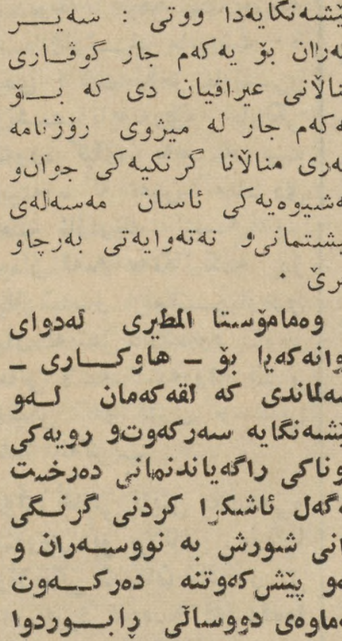

وە لە وەڵامی پرسیاریکی رۆژنامەی ـ هاوکاری ـ دا مامۆستا المطیری ووتی : لقی عێراق بێجگە لە چاکی رێکخستنیو فراوانی پەرتوکو گۆڤارەکانی بە هەردوو زمانی کوردیو عەرەبیو زمانەکانی بێگانە سەرنجی سەیر کەرەکانی راکێشا .

وە مامۆستا المطیری زیاتر ووتی : پیشان دانی پەرتوکە کوردیەکان کاریکی گەورەی کردە سەر سەیر کەرەکانو شارەزا بونیان لە گەلی کوردو سامانی بیرو روشنبیری . وە بەشداربونی پەرتوکی کوردی بۆ یەکەم جار لە پێشنگاکانمانا نیشانەی هاوکاری بەهێزی بەینی هەردوو گەلی برا کوردو عەرەبەو گرنگی دەسەڵاتداریەتی شۆڕش لە عێراق دا بە پێناسینی جیهان بەگەلی کوردو شارستانیەتیو بەرهەمی روشنبیری

هەروەها سەرەکی دامەزراو بەرێوەبەری لقی عیراق لەو پێشەنگایەدا ووتی : سەیرکەران بۆ یەکەم جار گوڤاری منالانی عیراقیان دی کە بۆ یەکەم جار لە مێژوی رۆژنامەگەری منالانا گرنکیەکی جوانو بەشیوەیەکی ئاسان مەسەلەی نیشتمانیو نەتەوایەتی بەرچاو خرێ .

وەمامۆستا المطیری لەدوای دوانەکەیا بۆ ـ هاوکاری ـ سەلماندی کە لقەکەمان لەو پێشەنگایە سەرکەوتو رویەکی روناکی راگەیاندنمانی دەرخست لەگەڵ ئاشکرا کردنی گرنگی دانی شورش بە نووسەران و ئەو پێشکەوتنە دەرکەوت لەماوەی دووساڵی رابوردوا بەسەر عیراقا هاتوە .

●

ژمارە : ٥
٦ی شوبات ١٩٧١

جیهانی ئەمرۆ

نووسینی : جەلال دەباغ

لە دنیای ئەمرۆدا رۆژ بە رۆژ ریزەکانی چینی کارگەران زۆرتر پتەوو بەهێز دەبێتو کۆمەڵانی خەڵکی زەحمەتکیشر زورتر حەزدەکەن بە ئالو گۆرری بنەرەتی ریژیمی ئابوری و کومەلایەتی کە نە سەر چەوسانەوەی مروڤ نەلایەن مروڤەوە پیک هاتووەو ، بۆ ئەو مەبەستەش تیکوشانی ئابوریو سیاسی- شورشگێرانەی خویان پەرە پێ ئەدەنو لە زوربەی وڵاتانی سەرمایەداریدا خەباتی چینی کارگەرانو تەواوی رەنجکیشان هێزو توانای مەزنی موتوپولەکان (احتكارات) تیك دەشکینیو ناکوکیو کیشەیان بەتینتر دەکاتو دەرفەت نادات کومەلی سەرمایەداری هیمنیو ، هیدیایەتیو جێ گیری ببێت ..

ئەوا لیرەدا چەندنموونەییکی ئەو تیکوشانە دەخەینە پێش چاو کە بە چەشنیکی رووونو ئاشکرا راستیی ئەو مەسەلەیە ئەسەلمینن و پیشانی ئەدەن کە روژی سەرمایەداریو چەوسانەوە لەدنیای ئەمرودا روولەئاوا بوونە، خۆری رزگاریو کومەلی بەختیاری بێ چەوسانەوە لە هەلهاتنە :-

لە ئیتالیا

روژی ١٩ی تشرینی دووەمی ١٩٦٩ (٢٠) ملیون کریکار مانیان گرتو ئەمە تەواوی ژیانی ئابوری وڵاتی شکست کرد وە لەپیش ئەوەشدا (١ر٦٠٠ر٠٠٠) کریکاری پوڵاو ٢٠٠ر٠٠٠ کریکاری پیشەسازی کیمیایی مانیان گرت . وە تەنیا لە مانگی ئوکتوپەردا ٤ر٥٠٠ر٠٠٠ کریکار مانیان گرت ، وە لە پروژەکانی (فیات) کریکاران کارخانەو دایرەکانیان داگیرکردو ئالای سووریان تیا بەرزکردەوە .

لە ئەمریکا

١٥٠ر٠٠٠ کریکاری کارەبا مانیانگرت بۆ ماوەییکی زور درێژ ، وە چەندان جەنگی چینایەتی لە کارخانەکانی ئاسنو پوڵاو بیناو هاتوو چۆو کارخانەکانی ئوتومبیلدا رووی دا .. هتد .

لە بەریتانیا

لە ئوکتوبەردا نزیکەی ٣٠ر٠٠٠ کریکاری (ئۆتۆبیس) لە شارەکانی لەندەنو کوفنتریو برمنگهام مانیان گرتو هەر لەمانگی ئوکتوبەردا لە مجموعی (٧٦) کاندا کە لەولاتدا هەیە لە [٧٥] کانە خەڵووزدا بەهوی مانگرتنەوە ئیش وەستا وە نزیکەی ١٠٠ر٠٠٠ کریکاری کانەکان مانیانگرت بو داوای گەیشتە چاکردنی هەلو مەرجی ئیش کردنو باری ژیانیان .

لە ئەلمانیای روژئاوا

تورەییو بیزاری ناوەندی ٥٠ر٠٠٠ کریکاری گرتەوە بەرامبەر رەنجخوریو چاوپرسیەتی ئحتکارچی‌یەکانو کۆکردنەوەی قازانجی زوریان وە ئەم بەربەرەکانیە بەتینە هەفتەییکی زیاتر خایاندو لەمەدا ٢٥ر٠٠٠ کریکاری کانەکان -مناجم- بەشداری‌یان تیداکرد ، وە بەپێی هەوالی ئاژانسەکانی روژئاوا خویان ژمارەی کریکارانی مانگرتووی کارخانەکانی پولا گەیشتە ٢٦ر٠٠٠ مانگرتوو .

لە کەنەدا

٤٠ر٠٠٠ کریکاری ئاسنو پولا لە نیوەی یەکەمی سالی ١٩٦٩ دا مانیان گرت وە مانگرتنی ٢١ر٠٠٠ کریکاری (نیکل) چەند مانگێك درێژەی کیشا .

بروانە ل ٧

بەشی شەشەم

خەباتی قوتابیانی ئێران لەدەرەوەی وڵات تووشی گەلێك سەختیو قوربانیدان بووە لە کاروانی خۆیا، ئەویش بەگرتنو لێدانو ئازاردانو بریندار کردنیان وەیان گرتنیانو ناردنەوەیان بەبەندکراوی بۆئێران ، بەڵام خەباتی ئازایانەیان مایەی پشت گیری تەواوی کەسان ودەستەی پێشکەوتن خوازی گەلانی ئەوروپاو ئەمریکا بووە .

لەحوزەیرانی ١٩٦٧دا کە شا سەفەریکی کرد بو ئەلمانیای روژئاوا ، لەئەنجامی خۆپیشاندانێکی گەورەی ، قوتابیانی ئێرانیدا کە بوو بەهوی رسوابوونی تەواوی رژێمی‌شا ، لەو خۆپیشاندانەدا قوتابیەکی ئەلمانی پێشکەوتوو کەناوی (بنو أوبیزرگ) بوو بەدەستی پۆلیسی فاشستی ئەلمان شەهیدرا .

بەهۆی ئەم چالاکی یانەی کونفدراسیونەوە ، خەلکی دنیای‌روژئاوا زوربەش چرەی راستی رژیمی شایان ناسیوەو لە هەموو خۆپیشاندانەکانا ، قوتابیانی پێشکەوتووی ئەو وڵاتانەش یارمەتیو کۆمەکی خۆیان پیش‌کەش ئەکەن ، وە بەخەباتە زوکوییەی کونفدراسیون لەگەل دەستەوریخراوە پێشکەوتن خوزەکانی گەلانی ئەوروپادا توانراوە گیانی زور لەنیشتمان پەروەرانی رزگار بکرێت کە دادگاعەسکەریەکان حوکمی مەرگی بەناڕەوا بەسەرا دابوون ، بو نموتە توانیان ئەو حوکمی اعدامانە هەڵوەشێننەوە ، بەربەستی جی‌بەجی کردنی بکەن کەدرابوون بەسەر « جەزەنی » هەڤالەکانی و،

چەند سەرنجێك دەربارەی بزووتنەوەی قوتابیانی ئێران

« پورکاشانی » وهەڤالەکانی و« بوژنوردی »و هەڤاڵەکانی کە ئەم تاقمەی دوایی تاقمێکی ئایینی بوونوشەری پێشمەرگانەیان بەرپاکرد پێش چەند ساڵێك) . کاتێك کەئیش کەرانو ، تێکوشەرانی کونفدراسیون ، ئەچنەوە ئێران ، لەلایەن سازمانی ئەمنو رژێمی شاوەزۆرجۆری جۆرەها ئازاردان ئەبن ، هەروەها لەژێر زەبری داواکردنی حکومەتی شادا ، دەوڵەتە ئیمپریالیستەکانی ، ئەوروپا زۆرجار بەربەستی لەخەباتی ڕەوای کونفدراسیون ئەکات وە ئەندامە ئیش کەروای پرسراوەکانیان لەدانیشگا دەرئەکەن یان هەر لەوڵاتەکەش بەیەکجاری دەریان ئەکەنوەیان ئەیان گرنو تەسلیمیان ئەکەنەوە بەرژێمی شا . پێش‌چەند مانگێك (قوربانی شیرمحمدی) کەقوتابیەکی ئێرانی بوو لە دانیشگای ئەستەمول‌حکومەتی تورکیا گرتیو دایەوەبەدەست حکومەتی شاوە هەر لەومانگانەی دوایش‌دا «حسین‌رضائی» کە نوینەری کونفدراسیون بوو بەموافقەتی لەوەپێشی حکومەت خوی لەگەل « دکتور هیلدمان » پارێزەری ئەڵمانی چووە وەبوئێران بۆ لێکۆڵینەوەی وەزعی بەندە سیاسی‌یەکانی ئێران وە پێش‌کەش کردنی راپۆرتێك دەربارەی زیندانەکانی ئێران بۆ « ریکخراوی عەفوی جیهانی » کەچی پۆلیسی شاگرتوویەتیو تائێستە هیچ دەنگوباسێك نیە دەربارەی وەزعو چارەنوسی وە دکتور هێلدمانیش دەرکرا لەئێران پێش‌ئەوەی بتوانێت بەئیشەکەی خوی هەلسێت .

هەردوای ئەم ڕوداوە بوو کە بەدەیەها هەزار قوتای ئێران لەناو وڵات و لەدەرەوەی وڵاتا دەستیان دا یەخۆپیشاندان و نواندنی چالاکی‌یەکی بێ‌هاوتا دژی رژیمی‌شا و لەپێناوی ئازادکردنی بەندە سیاسی‌یەکان و لابردنی حوکمی اعدام لەسەر «٥» نیشتمان پەروەر کە بەتۆهمەی ئەوە حوکم درابوون کەنیازیان بووە پەیوەندی بکەن بەشۆرشی فەلەستینەوەو بەشداری تیابکەن ، هەروەها بۆ بەردانی نوێنەری کونفدراسیۆن حسین رضائی وەلە زوربەی شارەگەورەکانی ئەوروپا ، وئەمریکا خۆیان پیشان دا و سەفارەتەکانی ئێرانیان لەو شارانە داگیر کرد ، وەمانیان گرت لەنان خواردن بۆ ماوەیەکی درێژ .

قوتابیانی ئێرانی لەسان فرانسیسکۆ وڤیناو میونیخ سەفارەتی ئێرانیان داگیرکرد وەبلاویان کردوە کە ئەم سەفارەتانە بەجێ ناهێلن تا هەڤالەکانیان بەرنەدرین . ئەندامانی کۆنفدراسیۆن ، لەشاری « ماینس » بۆماوە «١١» روژ مانیان گرت لەخواردن هەروەها لەئەمریکا چەند مارشێکی خۆپیشاندانیان پێك هێنا لە کالیفورنیاو شیکاغوو واشنتۆن .

کۆنفدراسیون سەبارەت بەم خەباتو چالاکی یە زورانەی پایەیەکی بەرزو دیاری هەیە لەناو رێکخراوەکانی قوتابیانی هەموو وڵاتانو یەکێتی قوتابیانی جیهانی دا .

لەم رۆژانەی دواییدا رژیمی‌شا بەهۆی روژنامەو رادیوو هەموو دەسگاکانی تری پروپاگەندەوە هێرشێکی فراوانی بلاوی کردوتەوە کە کۆنفدراسیونی قوتابیانی ئێران بەکرێ گیراوی ئیمپریالیزم وکونەپەرستانی « سوورو رەشە ! » وە بلاوی کردوتەوە کە کۆنفدراسیون ئیشی کردوە بۆ بەرژەوەندی « تاوانبارێکی ناسراو ! » تابتوانیت هەستی خەلکی ئێران ببزوینێت دژی کۆنفدراسیون وەلەریگەی ، وتنەوەی ئەو درویەدا سودیان بینی لەهەندێ خۆفروش کە جاران لە ریزەکانی ، کۆنفدراسیون دابوون .

ئینجا پروپاگەندەیەکی زوریان کرد بو حەل کردنی یەکیتی قوتابیانی جەزائر ، ئەمە هەموی بەنیازی ریگە خۆش کردن بو قەدەغە کردنی ، کۆنفدراسیون لەروی قانونیەوە وە لەم روژانەدا مەسەلەی بوونی قانونی کۆنفدراسیون خراپە بەردەم دادگای عەسکەری وەلە بەرئەوەی کەگوایا کۆنفدراسیون بەپێچەوانەی دەستووروە بەرژەوەندی وڵات رەفتارئەکات بریاردرا کە کۆنفدراسیون ناقانونی بێت .

بێ‌گومان ئامانجی حکومەتی شا لەقەدەغەکردنی کونفدراسیون ئەوەیە کەقوتابیان بترسێنێ و بیان تەکێنێتەوە لەدەوری ، ریزەکانی کونفدراسیون ، وە وا لەوڵاتانی تریش بکریت کەبەربەستی بکەن لەچالاکی کونفدراسیون لەو لاتەکانی خۆیانا ، وە بو ئەوەی کە بیانوویەك بدۆزێتەوە کەبەپێی ئەم‌یاسایە ئەندامانی ، کونفدراسیون بدرێن بەدادگای عەسکەری و حوکم بدرین .. بەلام ئەنجامی ئەم بریارە بەپێچەوانەی ئارەزوی شاوە بوو ، وەکونفدراسیون تابێت پەیوەندی بەهیزتر ئەبیت بەجەماهیری گەلانی ئێرانەوە وە وەریکخراوە ئازادیخوازەکان و پیاوانی دیموکراتی جیهان پشت گیری کردنی خۆین درێژە پێ ئەدەن بۆخەباتی کونفدراسیون

بێ‌گومان ئەمە شتێکی تازەنیە هەر لەزەمانی رەزاخانی باوکی

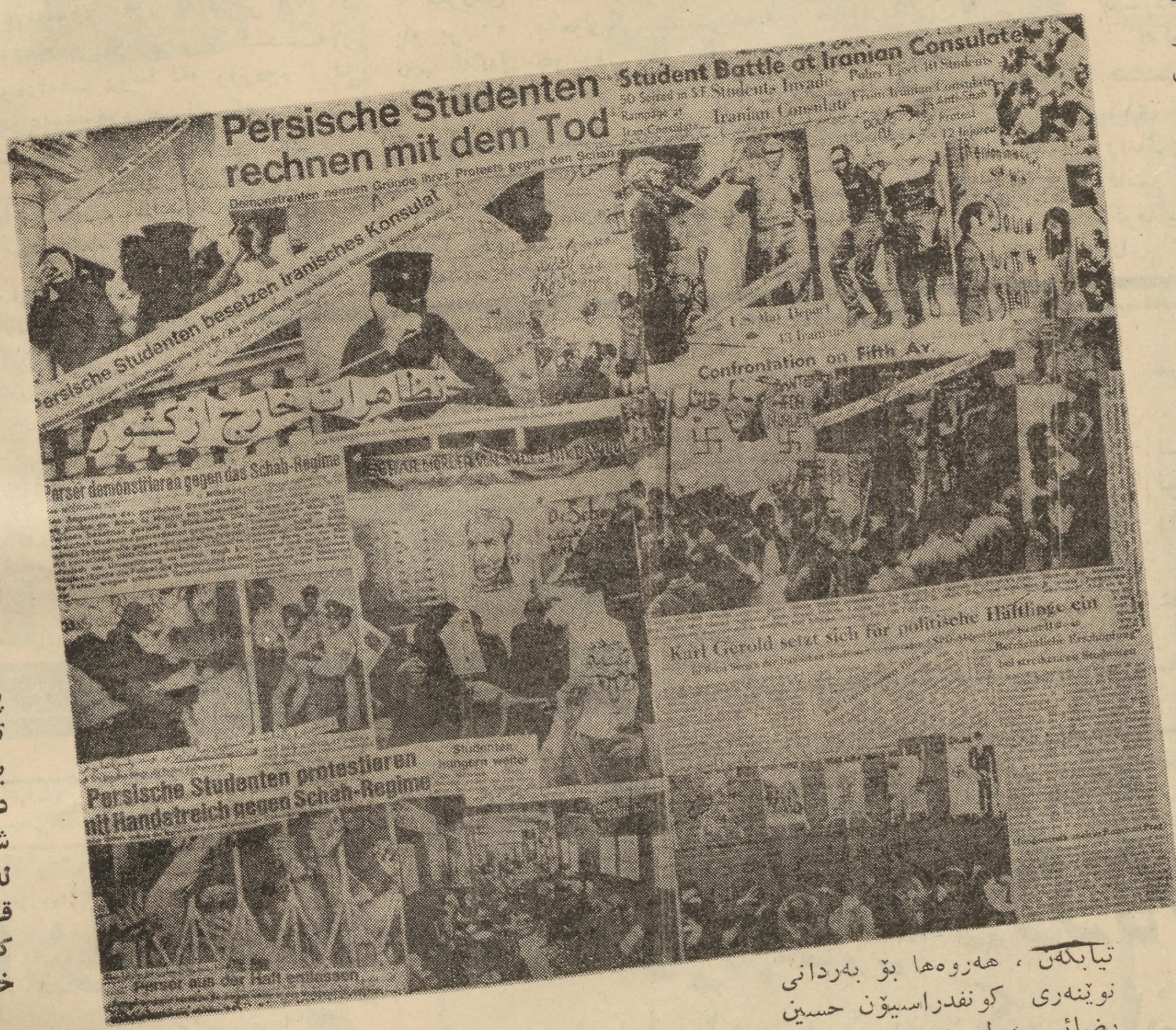

کردوتە سەر کۆنفدراسیون وە شای ئیستەوە ، هەرجارێ رژێم تووشی پاشەکشەو شکستیکی سیاسی‌یان ئابووری ها تبێت وە خروتی راپەرینی خەلك تەختی کەندەلی شای هێنابیتە لەرزین هەمیشە هەول دراوە کەنیشیکی وابگریت بەرخەیانەی کە بزوتنەوەی شۆرشگێرانەی پێ بێ‌هیز بکەن بەلام ئەوەندەزانین کە تا زەبرو زوری رژیمی شا زیاتربیت لەسەر بزووتنەوەی قوتابیانی ئیران ، کۆمەلانی خەلك زیاتر بزووتنەوەکەیان ئەگرنە باوەش وپاریزگاری لێ دەکەن ..

قەدەغەکردنی کونفدراسیون پیشانی ئەدات کە ئەم‌ریکخراوە توانیویەتی خەتیکی روون بکێشێ لەبەینی جەماهیرو دوژمنانی جەماهیرا ، لەبەینی شۆرشو دوژمنانی شورشا ، لەبەینی خویو دوژمنا ، وەخۆی قارەما نانە ڕاوەستێ لەریزەکانی پێشەوەی کۆمەلانی خەلکا .

کۆنفدراسیون بەپێی چ یاسایەك قەدەغە کراوە ؟ بەپێی یاسایەك کەسەدان نیشتمان پەروەرو ئازاد یخوای بە اعدامو بەندیتی درێژخایەن حوکمداوە ، یاسایەك کەبەدەیان سەری گەرمی شۆرش و دلی پر دلسوزی وعەشقی کومەلانی خەکی پیاوانی مەزنی وەکو دکتۆر ارانیو خسرو روزبەو فاطمیو سیامکو مەلا ئاوارەی حەوالەی مەیدانی تیر باران کردوە .

یاسایەك کەهەزاران کەسی شۆرشگێری خزاندوتە ، زیندانەکانی سەدەکانی ، ناوەڕاستەوە ، یاسایەك کەفتوای ئازاردانو کوشتنی ئەوانە ئەدات وئەم هەموو تاوانانەی لەژێر سایەیدا ئەکریت ، یاسایەك کەپێش مانگێک«١١٥» جوتیاری خەلکی ناوچەی«دووتەپە»ی بەتوندترین سزا حوکمدا وە بەتوهمەی کوشتنی دەرەبەگێکی تاوانبار لەسەر زەویەکەی خۆیان . یاسایەك کەبەتەواوی پاریزگاری ئەکات لە دەربەك و کۆنە پەرستانو دەسەلاتی ئیمپریالیزم ودەستی بەرداونەتە گیانی جوتیارانو کریکارانو بەری بو بەرەلا کردوون کە چەوساندنەوەو خوین مژینی خۆیان درێژە پێ‌بدەنو زیاتری کەن .

یاسایەك کەهەموو سامانی نەتەوایەتی ئێران بەتالانو بەمفتی پێش‌کەش سەرمایەدارانی ئەمریکایی ئەکات ، یاسایەك کەهەر چەند روژیک لەمەوپێش حوکمی دیەها لاوی شۆرشگێری داوە بەتوهمەی ئەوەی نیازیان بووە پەیوەندی بکەن بەشورشی فەلەستینەوە وخەباتی چەکدار بەرپا بکەن بەپێی بیروباوەری ماوتسی تونگ (کەلەگەل ئەم نوسینەدا وێنەی هەندیك لەقوتابیە حوکم دراوەکانی ئەم دەستەیە بلاو ئەکەینەوە)

یاسایەك کە خوێنو تاوانی لێ ئەباریت ، وە هەزاریو بەندیتی گەلانی ئێران هەموو بەندەکانی ئەم یاسایەی ڕەشو ڕسواکردوە ، بێ‌گومان ئەبێت کونفدراسیون قەدەغەبکات ، وەئەوەمایەی شانازیو سەربەرزی کونفدراسیونە .

کۆنفدراسیون بەلای «یاسای گەل »ە وە شەرعیەوەبەخەباتی شورشگێرانەی خوی ئەم مافەی سەلماندوە ، یاسای گەلیش یاسای خەباتی شورشگێرانەیە ، وە کونفدراسیون بەبەرزکردنەوەی ئالای سووری ئەم خەباتە .. ئاوینەی راستی ئەم یاسا پیروزەی گەلە .

کورتە باسێك لە دیالیکتیك و پەرەسەندنی

بەشی دووەم

لەژمارەی پێشوودا وتمان دیالکتیک لەدیالیگۆی ژۆنانی یەوە هاتوە کە مانای راوێژو گفتو گۆ ئەبەخشی .. وەرای لینینمان خستە ڕوو کە ئەڵی :دیالێکتیک تیۆری پەرەسەندنە لە پوختە ترین ڕواڵەتو قوڵترین ناوەڕۆکدا . نەگەل ڕای هیگلو کورتە باسیکمان خستە بەرچاو سەبارەت بەو دانا یۆنانیانە کە بە شیوەیەك بەشداریان لەم ڕێوەکردوە .. وەکو دەروازەیەك بۆ چوونەناو جیهانی دیالیکتیک و ، ڕوون کردنەوەی بنجو بناوانی . وەئەمجارەش شتێکی کە ئەخەینە ڕو سەبارەت قۆناغی دوای سەردەمی یۆنانو رابەری دیالیکتیکی میسالی هیگل ..

★ ★

گەیشتن بەبالاترین فۆرم (صورە) .. بەم پێیە هۆی نزیتنەوەی هەموشتی ، گەردون سروشت ، ئەو مەبەستە ناوخۆیی‌یەتی بۆ گەیشتن بەفۆرم یان کلی وەهەر فۆرمە کە هەمو شتێك ئەخاتە جولانەوەو وەئەو فۆرمەش لە ناوشتەکەدایە بە شیوەیەکی شاراوە یاخود بەشێوەیەکی کە لەتیوری (پۆتینشیەلیتیو ئەکچوەلیتی) یاخود (القوەو الفعل) قوە نەك بەمانای هێز بەلکو بەمانای (استعداد) بو وەرگرتنی شێوەیەکی کە .. کەسەیری دەنکە بەرویەك بکەین ئیستا دەنکەو ئامادەیی هەیە بو وەرگرتنی شێوەی داربەرو لەکاتی‌بونی‌چەندهۆیەك .. گل ، ئاو ، هەوا . کەواتە هەمو امکانیاتی داربەڕو لەدەنکە بەڕوەکەدا هەیە .. لێرەدا هیگل لەگەل ئەرستۆیە کە پەرەسەندن مانای بەرپابونی شتیکی نوی نیە چونکە شت لەنە بووەوە نایەت بەلکو گۆڕانیکە لەشتیکی نادیارەو شاراوەوە بۆ شتێکی دیار یان لەحالەتی بون کەتەنها استعدادێکە ئەتوانی ببی بەراستەقینە کەڕواڵەتی شتە (مادیەکە) وەربگرێ . کەواتە داربەڕوەکە شتیکی تازەو لەنەبو نەخولقاوە بەلکو هەمو ڕواڵەتو سیمای لەدەنکە بەڕوەکە دابوو .. وەبو وەرگرتنی فۆرمی داربەروەکە- کەمەبەستە- بەڕوەکە ئەبێ بەدار .. کەواتە تطور گۆرانێکە لەبارێکەوە بۆ بارێکی کە لەهەیولاوە بۆ وەرگرتنی فۆرم .

قۆناغی دوای ئەرستۆ بەقۆناغی پایزی بیری یۆنانی دائەنرێت .. ئەبیقور رێبازێکی مەتریالیزمی گرتو لەوباوەڕە دایە کەداناو مرۆڤی بەختەوەر ئەوکەسەیە کە گوزەران لەگەل یاساکانی سروشتدا ئەکاتو لەگەلیا ئەگونجی ، وەچێژتنی

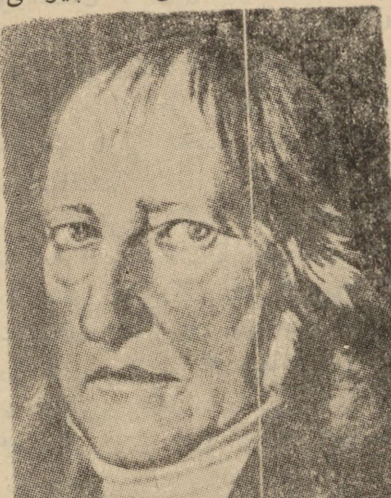
هیگل

لینین

حمید عزیز

زوربەی (لذە) سروشتیەکان بەمەرجێ لەسنوری خۆی نەچێتەدەرەوە ئەگینا ئەبێت بەئازار . وە بەدوورو درێژی باسی ئازارو لەزەی کردوە کەدووشتی دژ بەیەکترین . جگە لە هەولدان بۆ سەلماندنی ئەوەی کە دوای مردن ژیانەوە نیە بەهێزای رزگارکردنی مرۆڤ لەترسان لەمردن .. لەڕوی چالاکی بیرەوە ، هەروەکو خۆی ئەلی : پێویست ناکات مروڤ لەمردنو لەکاتی گیان دەرچونا بترسیت چونکە هیچ ئازارێك نابینێت .. کەمردی ئاگات لەخۆ نامێنیو ئازاریشت نایەتەرێو جارێکی کەسەوزە گیای بەهار نیت شین‌ببیتەوە کە نەش مردی ئەواهیچ ئازارێك نیە .. بێ‌گومان ئەمە هەنگاوێکە دژ ئایدیالزمیەتو بونی‌باوەری کەگیان لەپێش لاشەوە بووەو بەنەمانی لاشە ئەروا بو جیهانێکی کەو لەوی حسابی لەگەلدا ئەکرێت ..

دوای هاتنی ئاینی مەسیحیو پەرینەوەی بو ولاتانی روژئاوا شەوەزەنگی زستان باڵی رەشی بەسەر بیرو ئەدەبو فەلسەفەدا کێشا بەڕادەیەك کە زۆر لە

بروانە ل ٦

پیلانێکی کەی ئیمپریالیزم لە ئۆگەندە .

دوای سەرکەوتنی گەلانی ئەفریقا پیلان دوای پیلان ...

ئەفریقا لەو کاتەوە بزوتنەوە ئازاد خواکانی وولاتەکانی ئەو پارچە گرنگەی سەر رووی زەمین لەزۆر رووەوە سەرکەوتنیان بەدی هێناوەو لە زۆر شوینی خوارو ژوورو رۆژهەڵاتو رۆژئاوای توانراوە هیزەکانی داگیرکەران لە ئیمپریالی جیهانی وەنەبێ دەست بەستراو وەستا بێ بەرامبەر بەو شکاندنانەی بەسەریا هاتو و بە ئاسانی دەستی هەلگرتبێ لەو ژیانەی لە ئەنجامی نەمانی دەسەلاتی بەسەر خیراتی ئەو وولاتانەدا رزگاریان بوە .

وە نمونەی ئەو پیلانە نارەوایانە زۆرە کە ئیمپریالی جیهان « بە ئیمپریالزمی بەریتانیاو ئەمریکاو وولاتانی تری پەیمانی ئەطلسیەوە » دژی ئاواتو خواستی گەلانی ئەفریقا ، هەر لە ئاژاوە خوێناویەکی کونگۆوە هەتا پیلانی کوشتنی « لومومبا » و هێنانی « چومبی »و حوکمدان بە « کەمی سپیەکان لە رودیسیا » و بەهیز کردنی حوکمی رەگەز پەرستی خواروی ئەفریقاو پیلانی هەلگیرانەوەی کۆنەپەرستانە لەغاناو روخاندنی حوکمی میللی دوکتۆر نیکرۆماو زیاد کردنی هیرشی درندانە دژی گەلانی موزمبیقو ئەنگولاو تا دوا پیلانی هیرشی چەکدارانە بۆ سەر غینیا .....

ئەمە کۆتای جموجولی ئیمپریالی نەبووو نابێ

بەلام بێ‌گومان ئەمە کۆتای نەبوە ، ئەگەر نەلێن سەرەتای جوڵانەوەی گومان لێ‌کراوی ئیمپریالی نەبێ بەجۆریکی ترسناك تر .. لەم ماوەی دوایەدا پیلانیکی تری نارەوا دژی گەلیکی تری ئازاد خوای ئەفریقا گیرا کە بەداخەوە تا رادەیەك « سەرکەوتنی » لەچارە نووسرا ئەگەر چی دلنیاین سەرکەوتنی تەواوی نیە مادەم باوەڕ هەبێ بە نەمری گیانی ئازاد خوای گەلان ... ئەو پیلانەش هەلگەرانەوە سەربازیەکەی ئوگندا بو ... کە کاتێ جێ‌بەجێ کرا سەرەك کۆماری ئوگندە « ملتۆن ئوبوتی » لە کونگرەی وولاتانی « کومنویلث » بو ، ئەم هەلگەڕانەوە یەهەر لەسەرەتاوە لەلایەن گەلی ئوگنداوە بەرپەچی درایەوە ، ئەویش بە خۆبەدەستەوە نەدانی ئەو دەستە

بروانە ل ٧

institut kurde de paris

ژمارە : ٥
٦ی شوبات ١٩٧١

ئەدەب و ژیان

نامەیەک بۆ مەحموود دەرویش

شاعیری شۆڕشگێڕی فەلەستین

عبدالله عباس

کاکی برا ..
لەم وولاتەی ئێمەدا ..لە کوردستان
هەروەك ئێوە ..
هەموو پەڕاوێکی پیرۆز ..
وەك پەڕۆی پیس فڕێ درا ..

دوو چاری زۆر دەردەسەرین
بە پێوەین کە ئێشك ئەگرین ..
چۆك دا ئەدەین .. کاتێ ئەمرین ..
کاکی برا ..
من تۆ بە باشی ئەناسم
تو ، بویتە گۆرانیو باسم
هەموو ڕۆژێ ..
بەووشە پیروزە کانتا
گوزەر ئەکەم ..
بەو ئازارەی لە دڵتایە ،
بەئاسانی پەی پێ ئەبەم ..
بەڵام ئاخۆ ..
تۆ ئەم ناسی ؟!
پرسیارێکە .. لەتوی ئەکەم !
لەوانەیە ناوی منت ..
بە ڕاگوزارێ بیستبێ ..
بەڵام لەلاشم دوور نیە .
کاری لەگیانو باوەڕت نەکردبێ ..

کاکی برا ..
بۆت باس بکەم ..
لەو ڕۆژوە لەلای ئێمە
پەڕاوێکی پیروز درا ..
چۆن ، ئێمەش هەروەکو ئێوە ..
دەر بەدەرین ..
هەر چەندە لەخاکی خۆمان
واین بەپێوە ؟!

کاکی برا ..
بیستم ووتت (١)
[وولاتەکەم
وەك پێڵاوی منالێکە ،..
ناشی بینم ..]
بەڵام برا .. وولاتەکەم
بەقەدەر ئەو بەهەشتەیە ..
کە پەڕاوە ئاسمانیەکان ، باسی ئەکەن
کەچی ، نایەڵن بیبینم
من ، هەست ئەکەم..
گاسنی دوی ئەو دووگایەی ، جوتیارەکەی ئەم وولاتە .
خاك ئەکێڵێ ..
لەجیاتی قەرسیلی سەوز
خەرمانی زێر بەرهەمدینێ ..
بەڵام ، ئەزانی ئەی برا ..
برسیەتی ڕۆژی بەدەیان ..
لەسەر ئەم خاکە ئەمرێنێ ؟!
کاکی برا ..
ووشەکانت « ڕوانگەیە »
هەستی نەوەی نوێ پێوەیە ..
گۆرانی ، شۆڕشگیرانەی
سەر زاری ئەم سەردەمەیە ..
بەڵام ، ئەزانی ئەی برا
لە لای ئێمە ، ووشەی وانوێ ..
تاوانێکی ڕوخێنەرە !؟
ئێمە لەبیرێکا ئەژین ..
هەرچەندە دەنگمان هەڵبڕین ..
ئاگاتە تۆش ، کە دراوسێی ..
لەو کاروانەی ، ...
بۆ دو ڕۆژی باشتر ئەڕوات
دۆستو هاوڕێی ..

کاکی برا
ئێوە دوێنی دەستان پێ کرد ..
ئەوا ئەمرو لە نیوەی ڕێن
بەڵام ئێمە ..
دوو هەزارو پێنج سەدووهەشتاو دوو ساڵە ..
تازە ، ئەوا ، نەك لەسەرڕێین
بەڵکو بۆ ڕێیەك ئەگەڕێین !..

شەرم ناکەم گەر پێت بڵێم ..
ئێمە چەندە کوشتەی ئەوەین ..
کە ئێوەی کوشت ،
دەیان کەرەت ..
ئێمە ، کوشتەی دەستی خوێین ..
لەبەر ئەوەیە پێ ناگەین ..
کاکی برا ..
« دڵەکەی » تۆ .. یەك پارچەیە ..
بەڵام هی من ،
نەك پارچەیەك ، ..
چوار پارچەیە . .
بەلام لەوە دلنیابە
ئەم ووشانەم ، ..
سکاڵای کوتایی نیە
ڕۆژێ ئەبێ ..
لەسای سێبەرا ... پێت بگەم
تۆ چڵێ زەیتون بەمن دەی
منیش نیرگزی بۆن خوشی کوردستانت ..
پێشکەش بکەم

(١) ئیشارەت بۆ ووتارەکەی محمود دوریش لە کونگرەی نووسەرانی ئاسیاو ئەفریقادا لە نیو دلهی .

لاسارێک لەکاروانە وێنەکەدا

صلاح الدین احمد شوان

لە هەموو کەسێ زیاتر لاکەی سەرم ئەهات .. هەنگاوم ئەناو بیرم لە شوێنێکی تر بوو . دوێنێ ئێوارە زیاد لە پێویست خواردبوومەوە .. لە ناکاوێکا سەیرێکی ئەم لاو ئەو لای خۆمم کرد ، ئەمانەی لە گەڵیانا ئەڕۆم کەسیان ناناسم ، تاقە کەسێکیشیان ئاشنای من نیە ، بەلام هەموویان وەکو من ماندوون و لاکەی سەریان دێ لە ڕۆیشتنا .. ئەم ڕێگایە زۆرچاك شارەزام .. زور جار بە منالی پیایا ڕۆیشتوم ، بەلام خۆ هەمووی سەد ساڵێك زیاتری بەسەرا تێ نەپەڕیووە . ئیتر بۆ نازانم بۆ کوێ ئەچێ ؟ ئەبێ بۆ کوێ بڕۆین ؟!.. بۆ کوێ ..

– هەتیوی چەقاوەسوو دەوس بە با تووڕت نەدەنە دەرەوە .

لەبەر خۆمەوە پێکەنینێ گرتمی ، ئەم کابرایە وا ئەزانی لە ناو عارەبانەدایین .. لاکەی سەریشی دێ و ئاگای لە خۆی نیە .

زرتە زەلامێکی قەوی و قۆل بە قەراخی ریزەکەیا ئەڕۆیشت و ئەگەڕایەوە ، خێرا خێراش ئەیوت :

– زووکەن .. پێ هەڵگرن .. با نەگەن پیاماندا .. دەی زووکەن .

– ئەرێ کاکی یاساول بۆ کوێ ئەچین ؟.. بو کوێ زووکەین ؟.

چاوێکی لێ زەق کردمەوە . وەختە بوو بم توقێنێ ، هەر چاوێکی وەك گۆمێکی خوێنی لێ هاتبوو .. پەیتا پەیتا مژی لە جگەرەکەی ئەدا .

– بەخوا وا دیارە کاکی یاساول بەنگ کێشە !

بەتووندی گەڕایەوە سەرم و چەپۆکێکی دا بە سەر شانماو ڕای کێشامە دەرەوە بە سەرما نەڕانی :

– بۆ ئەوەندە چەنە بازیت کورە ؟.. خۆ شایەر نیت ؟!. ها ئەوە جگەرەکەم بزانە گووی تێدایە .

جگەرەکەی ورد کردو تووتنەکەی کردە ناو لەپی ، هیچی تیدا نەبوو .

– بۆ من چیم وتوە ؟!

– خۆی گێل ئەکا ..

پالێکی قایمی پێوە نام بۆ ناو ریزەکە ، سەرم دای بە دەم و چاوی کابرایەکداو مێزەرکەی لەسەر کەوتە خوارەوە ، تا بۆی داچەمایەوە بووە ژێر پێوەو لێی بەجێماو ، وتی :

– بگەینە جێ ئەتدەمە مەحکەمەی شەرعی .

– ئەم کابرایە وا ئەزانێت نان و نەفەقەی لەسەرمە .

سەیرێکی کردم ، بە تووڕەییەوە خەریك بوو دەم هەڵبێنێتەوە ، شیڕەی یاساولەکە قروقەپی کرد .

– زووکەن ، دەی .. خۆ نەمردوون ، زوو.. وو .

بیرم کەوتەوە ، دیسان دەستم کردەوە وڕێنەکردن ئەبێ ئەم ڕێیە بۆ کوێ بچێت ؟ ئەوچەمەی بە قەراخیا ئەڕۆین ، ئۆف .. بەڵێ ، بەڵێ .. ئێستاش لە بیرمە کابرای شوان ، چەند ژەندرمەیەکی حاموزابی هاتن و دارای زانەکەیان لێ کرد بۆ شا ، بەلام شوانە قایل نەبوو هیچی لێ بفرۆشێ چونکە بە هەزار حاڵ شیرو ماستەکەی بەشی ئەکردن هیچی تریشان نەبوو بەسزمانە! لەسەر مەریك خۆی بەکوشت داو دەستی لێ نەبووەوە بیفرۆشێ ..

پر بە دەم قیژاندم ..

– کامتان وەك ئەو شوانەی لەدەستدێ ؟.. کێ لە ئێوە هەیە بتوانێ وا بکا ؟. کامتان کامتان ؟

وا دیارە ئەم هەموو خەڵکە مۆمیا کراون ، ئەگینا خۆ من قوڕگم دڕا ، کەسێ گوێی لێم نیە .. با نەختێ تریش هاوار بکەم .. چی ئەبێ با ببێ ، قیروسیا .

کابرای یاساول وەك پەلکە پووشێ لە ناو خەڵکەکەدا دەری هێنام و ، وەکوو بەراز بەکێشی کردم بێ ئەوەی ورتەی لێوە بێت . منیش هیچ دەنگم نەکرد .. با بزانم چی ئەکات .

کابرایەکی سەرو ریش تاشراوی دەم و چاو چرچ و لۆچی برۆ پان لە ناو عارەبانەیەکی شلۆقدا دانیشتبوو توێکڵە شووتیەکی ناو هەڵکۆڵراوی کردبووە سەر .. وام زانی سەری گەرمەژنەی دەرکردووەو ئەیەوێ فێنکی بکاتەوە .. چونکە بە منالی دایکم هەر جارێ گەرمەژنەم دەرکردایە توێکڵە شووتی پیا ئەسووم .

یاساوڵەکە کڕنۆشێکی بۆ کابرای توێکڵە شووتی لە سەربردوو وتی :

– گەورەم .. ئەم دەم لووسە ، ئاژاوە چیە .. ریز تێکدەدەرە .!

زۆر سەیرم بەو قسەیە هات ئەبێ ئەمە گەورەم بێت ؟ وەختە بوو بدەمە پڕمەی پێکەنین یاساوڵەکە قیڕانی .

– خۆ کەر نیت .. شاهەنشای بزورگت لە تۆ ئەپرسێت .. ناوت چیە ؟

تا ئەو ساتە بیرم لە ناوی خۆم نەکردبووەوە ، بەلام بێگومان ناوم هەیە .. دەستم برد هەویەکەم دەرکەم . یاساولەکە پرسی :

– ئەوە لە چی ئەگەڕێیت ؟

– پرسیارێکم هەبوو لە بیرم چۆتەوە .. نا .. نا ، بەراست بۆ کوێ ئەڕۆین ؟

– ئەڕۆین بۆ دۆزەخ .

– دوزەخ ؟! .. ئی باشە ئەی بۆ شارەکەی خۆمان بەجێ هێشتووە ؟ ..خۆ لە دۆزەخ..

ترسام بلێم ، خۆشتر بوو . کێ ئەڵێ خۆش لە لای ئەمانە باشە ، بۆیە خێرا وتم :

– خۆ لە دوزەخ ناخۆشتر بوو ..

– کەرە .. بۆ تۆ خەوتبووی ؟..

قسەکەم پێ بری :

– نە .. زۆرم خواردبووەوە

– ئەی بە ژەهری مارت بێ .

– سەلامەت بی .. ئێ چی بووە ؟

– ئەی نازانی مەنگۆلیەکان دایان بە سەرماناو شارەکەیان لێ داگیرکردین ، ئێمەش هەڵاتین .

– ئی باشە بۆ کوێ ئەڕۆین ؟

– وا بەرەو خوار ملمان ناوە تا خوا حەقمان ئەسێنێ هەر ئەڕۆین .

– بە خوا جوانە .. تەواومان کرد !

– ئیتر هیچت هەیە ؟

– نە .. سوپاس

بازێکم دایە دەرەوەو ئەو کاغەزانەی بە دەستمەوە بوون بایەکە پرش و بلاوی کردنەوە .

– کورە نەکەی قسەکانم بە هەڵگێڕاوەیی بلاوبکەیتەوە .

هەتا رووم تێ کرد وەلامی بدەمەوە ، زیرەیەك لە پووزم هەڵسا .. یەك گەز بەرز بوومەوە ، سەگێکی رەشی گوێ پانی پاك و تەمیز ، لە ژنە دەولەمەندێك ئەچوو کە فەروەیەکی رەشی لەبەر کردبێ ، زنجیرەکەی بەدەست پیاوێکی پیری سەر بەمێرەکانەوە بوو . خوێن بە قاچما هاتە خوارەوە . کابرا بە خۆی و دەستەو دایەرەیەوە لێم هاتە پێشەوە .

– دەمی سەگەکەت پیس کرد . یاڵلا .. بڕۆ پاك بیشۆ .

لە تاو ئێشی پووزم .. پێیم نەختێ بەرزەوە کرد . نەڕانی :

– ئەوە بە پێ سلاوم بۆ ئەکەیت ؟

– گەورەم سەربازیی نەکردوە .

– فیراریشە ؟! بیگرن سەری پاك بتاشن ، تا ئەگەینە جێ .. با لێمان ون نەبێ .

پاشان پالێکی قایمی پێوە نام بۆ لاڕێکە ، دەستێکم بە سەرما هێنا .

– بەخوا باشە ئیتر سەر شانەکردنیشم ناوێ ..

چیرۆکی ژمارە

ئەدەب بۆ کێ ئەنووسین ؟

فوئاد قەرەداخی

ڕووی ئەم پرسیارە بەتایبەتی ئەکەمە ئەو ئەدیب و شاعیرانەی کە خۆیان بە خاوەنی ئیتجاهی ئەدەبی [روانگە] ئەزانن دیارە لەم وتارەشدا هەر مەبەستم روون کردنەوەی هەندێ لە کەم و کوورییەکانی ئەم کۆمەڵە ئەدیب و شاعیرانەیە لە کایەی نووسین و مەبەستی بەرهەمەکانیاندا .

پێش ئەوەی بیمە سەر ناوەڕۆکی باسەکە باشترین قسەیەك کە بینووسم ئەوەیە کە لینین ئەڵێت : [ئەدەب و هونەری ئێمە ئەبێت خزمەتی ملیونەهاو دەیان ملیونەها لە گەلی ڕەنجدەر بکات] . ئەم قسە بەنرخە ریگایەکی زور ڕۆشن و بەرین ئەخاتە بەردەم هەموو ئەوانەی لە کایەی ئەدەب و هونەردا ئیش ئەکەن وە نەك لە کایەی ئەدەب و هونەردا ئیش ئەکەن ، وە نەك هەر لەم کایەیەدا بەڵکو لە هەڵویست و ڕەفتاریشیان لەگەڵ جەماوەری گەل وە دەوریان لە خەبات کردنیشا لە ریزەکانی کۆمەڵانی خەڵکدا دەست نیشان ئەکات ، چونکە کە ئەدەب و هونەر لە خزمەتی ملیونەها لە گەلی ڕەنجدەرا بوو ، واتە ئەدیب و هونەرمەندیش لە خزمەتی ئەو ملیونەهایەدا ئەبن کە خزمەتیش بەوانە ناتوانریت لە شیوە ئەدەبییەکەیدا زۆر بەچاکی خوی بنوێنێ مەگەر بەعاوبەشی کردنی کردەوەی خەباتی گەلی ڕەنجدەر نەبێت ، لەبەر ئەوەی هەمیشە ئەدەب و هونەر تیشك دانەوەی ژیانی کۆمەلایەتییە لە مێشکی ئادەمیزاددا ، وە باشترین ئەدەب و هونەرێك کە ئەدەب و هونەری شۆڕشگێرانەیە ئەبێت تیشك دانەوەی ژیانی گەل بێت و ئەم ژیانە خوی تیا بنوێنێ .

جا خزمەت کردنی کۆمەڵانی خەڵکی ڕەنجدەر لەلایەن ئەدیب و هونەرمەندانەوە هەر ئەوە نی یە بەدەم بووترێت بەڵکو ئەبێت لە کار پێ کردندا بوونی هەبێت ، ئەو بوونەش شتێك نی یە کە هەر چەند کەسێك هەستی پێ بکەن و بەس ، بەڵکو ئەبێت کۆمەڵانی خەڵکی ڕەنجدەر خۆیان هەست بەو خزمەتە بکەن بەواتە خزمەت کردن بە کۆمەڵانی خەڵکی هەر بەوە نابێت چەند خوێندەوارێك دەست بەسنگیانا بنێن و بڵێن ئەمە ، بەڵکو ئەبێت فراوانترین جەماوەر دانی پیا بنێت و بەچاویش کارتێ کردنی بۆ سەر ئەم جەماوەرە ببینرێت .

ئوسلوبی نووسین و ناوەڕۆکی نووسین دەورێکی سەرەکی و بنچینەیی ئەبینن لەم مەسەلەیەدا نووسینێکی شۆڕشگێرانە هەمیشە بەوەدا ئەناسرێتەوە کە لە ناوەڕۆکدا تا چ ڕادەیەك هەست و نەستی کۆمەڵانی خەڵکی ڕەنجدەر دەرئەبرێ وە لە ئەسلوبدا لە چ ئاستێك دایە ئایا لە ئاستی جەماوەری گەلی ڕەنجدەر دایە وەیا لە ئاستی خوێندەوارەکان دایە ، وە لە ئوسلوبیشدا ، زمانی نووسین دەوری بنچینەیی تر ئەبینێت کە ئایا بەزمانی کۆمەڵانی فراوانی خەڵك نووسراوە یا بە زمانی مشتێك لە ڕۆشنبیران نووسراوە .

مەسەلەی بنچینەیی لە ئەدەب و هۆنەردا هەمیشە ئەوەیە کە ئەم ئەدەب و هۆنەرە خزمەتی کێ ئەکاو چۆن ئەتوانرێت ئەو خزمەتە بکرێت . لە وەڵام دانەوەی ئەم دوو مەسەلە بنچینەیی یەدا ، شوێنی ڕاوەستانی چینایەتی ئەو کەسە ئەتوانرێت دیاری بکرێت کە وەڵامی ئەداتەوە ، ئەم وەڵام دانەوەیەش پەیوەندی بەوەوە هەیە کە ئەو کەسە خۆی چۆن تەماشای ئەدەب ئەکات .... ئەدەب بەچی ئەزانێ لە کۆمەڵدا ئەو کەسانەی کە ئەدەب و هونەر لە سیاسەت و بیروباوەڕ جیابکەنەوە وەیا دای بنێن بە بەشێك لە سەرخانی کۆمەڵ . هەڵبەتە هەڵویستیان لەوەی ئەدەب و هونەر ئەبێت خزمەتی کێ بکات و چۆن ئەم خزمەتە ئەکەن جیاوازی ئەبێت لەگەڵ ئەوانەدا کە ئەدەب و هونەر لە سیاسەت و بیروباوەڕ جیا ناکەنەوەو بە بەشێکی سەرخانی کۆمەڵ دائەنێن .

ئەدەب و هونەر بە لۆجیکی (منطق)ی بورژوازی و وردە بورژوازی هەر بۆ تام و چێژ کردنە ، واتە ئەدەب لەپێناوی ئەدەب و هونەر لەپێناوی هۆنەردایەو هیچی کە ، جۆری تێ گەیشتنی ئەم چینانە لە ئەدەب و بەم شێوەیە ، دیارە ئەیان خاتە ئەو بیروڕایەشەوە کە گرنگی نەدەن بەوەی کۆمەڵانی خەڵکی ، جوتیاران و کریکاران و ڕەنجدەرانی تر تێ بگەن وەیا ئاوات و ئامانجی ئەوانەو ژیانی ڕاستەقینەی ئەوانە بنوێنێ ، بۆیە هەمیشە ئەدەب و هۆنەرێك کە ئەدیب و هۆنەرمەندانی ئەم چینانە پێشکەشی ئەکەن لە شێوەی نووسیندا تا بڵێی ڕازاوەتەوەو جوانترین و قورسترین جۆری ووشەو زاراوەی یەك لەدوای یەکیان ڕیز کردووەو بەجۆرێکی ئەوتۆ کە مێشك گەشینێکی تەواوی ئەوێت بۆ لێ تێ گەیشتنی لەلایەن خۆشیانەوە . خۆ لەناوەڕۆکیشیاندا شتی ڕووپووچی ژیانی ئەو چینانەو نەریت و ڕەوشت و هەڵسان و دانیشتنیان و ئاوات و ئامانجیان ئەنوێنێ . ئەم جۆرە ئەدەب و هۆنەرە تەنیا بۆکات بەسەربردنەو وەك یەکێك لە هۆیەکانی ڕابواردنە بۆ چینی بورژوازی و بۆ هەموو ئەوانەی کە خۆیان لە ژووری کۆمەڵانی خەڵکییەوە دائەنێن و ژیانی کۆمەڵانی بەرین و چەوساوەی خەڵکیان مەبەست نی یە .

بەڵام ئەدەب و هۆنەری شۆڕشگێڕانە ، بەلۆجیکێکی پرولیتاریانەوە سەیری ئەم دوو مەسەلە بنچینەیی یە ئەکات بەوەی کە نەك هەر باوەڕی بەوە نی یە کە ئەدەب و هۆنەر تەنیا بۆ تام و چێژ لێوەرگرتن بێت بەڵکو باوەڕی بەوەش نی یە کە ئەدەب و هونەری سەروو چینەکان یا ئەدەب و هۆنەری دوور لە سیاسەت و موازی بۆ سیاسەت هەبێت ، چونکە

بڕوانە ل – ٥

چوار دەورمان درۆیە خۆشمان درۆزنین !

نووسینی : محمدی مەلاکریم

لام وایە یەکێك لە گەورەترین ئەو دەردانەی تووشی ئادەمیزاد بوون و ، سووك کردنی باریان ئەرکێکی ئێجگار گران و قورسە دەردی ژێرخستنی ڕاستی ی ، بەرەڵلا (الحقیقه المطلقه)یە بۆ ئیعتیباراتی جیاجیای ڕۆژوکات ، ئیعتیباراتی سیاسی و ئابووری و کومەلایەتی . بەهوی ئەم ئیعتیباراتەوە مروڤایەتی ناچار بووە فیری ئەوە بووەو کردوویە بە خوویەکی ڕۆژانەی خۆی کە چاو لە ڕاستی بپوشی و پەردەی درۆێ بەسەرا بداو ، وەکو خۆی بەرابەر بە خەڵك ئەیکاو ئەیەوێ لێی ڕازی بن ، خەڵکیش وا لەگەڵ ئەو بکەن و ئەبێ ئەمیش لەوان ڕازی بێ و کەسیان زمان لەعاستی کەسیان نەچەرخێنن و ، وایشە !

دیمەنێکی سادەی ئەم ڕاستی یە ئەوەیە من خۆم ئێستا کە ئەم وتارەم ئەنووسی ئەمویست تەنها ئەوەندەی بۆ بکەم بە سەروتار کە بڵێم « چوار دەورمان درۆیە »و زاتم نەئەکرد پێ بە جەرگی خۆما بنێم و بلیم « خویشمان درۆزن» پاشان هەرچۆن بوو توانیم بیر بکەمەوە کەواتە بۆچی ئەنووسم و ئەنجام ئەوەبوو وتم چش و ، « خۆیشمان درۆزن »ەکەیشم بۆ نووسی !..

مەسەلەکە ئەوەندە تەشەنەی کردووە نەك مرۆڤ ناتوانێ ڕاستی بڵێ و ڕاستی بکاو ، خەڵکەکەش ئەمەیان ئەوێ ، بەڵکو ڕاستی بووە بەهۆی سەرتیاچوون و ئابروو چوون و گیروگرفت و ماڵوێرانی و ئاژاوە .. کابرایەك دێت بۆ ماڵتان داوای حاجەتێکت لێ ئەکا ، تۆیش ناتەوێ بیدەیتێ ، سا لەبەرئەوە کە کابرا ناڕاستە ، یاخۆت ئێشت پێیەتی ، یا لەبەر هەر هۆیەکی تر . نە تۆ ئەتوانی بێ پێچ و پەنا پێی بڵێی ناتدەمێ و ، نە ئەویش ئامادەیە ئەوەت لێ ببیسێ . ناچار دالیەیەك سوێندی درۆی بۆ ئەخۆیت و قورئانی بۆ ڕەپە ئەدەی کەوا ماڵی فلان کەس بردوویانەو ، قسەکەشت درۆیەو لەوانەیە ئەویش بزانێ بەوە کەچێ قایل نەبێ و پێچی پیا ئەکاتەوەو بە شوێنی خۆیا ئەگەڕێتە دواوەو ، زۆر جار هەر گوێیشی ناداتێ و ، تۆیش وا نازانی درۆت کردووە !

هەزار کەس هەیە هەر یەکە ناوێکی زلیان هەیەو عالەم بەشان و باڵیانا هەڵئەداو ستایشیان ئەکاو ، تۆیش زۆرچاك ئەزانی پووچن ، یا هەرهیچ نەبێ ئەوە نین کە خەڵك ئەیڵێن و لە چەند عەیب و عارو ناتەواوییان شارەزای ، کەچی ناتوانی لای کەس باسیان بکەی و ئەگەر شتێك لە بارە یانەوە بدرکێنێ ئەتکەن بە کەژاوەهەزار کەس ئەکەی بە دوژمنی خۆت و ، لەبەرئەوە ناچاری تۆیش وەك ئەم خەڵکە دەسیان بۆ بە سنگەوە بگری و ، کورد

[illegible]

بڕوانە ل ٧

Institut kurde de paris

ژمارە : ٥
٦ی شوبات ١٩٧١

ڕووداوەکانی کۆنفرانسی یەکەمی یەکێتی نووسەرانی کورد ، لقی هەولێر

ممتاز حیدری

وێنەگر
شفیق عبدالرحمن

پاش ئەوەی کۆنگرەی یەکیەتی نووسەرانی کورد لە بەغدا بەسترا ، لقەکانی یەکیەتی پەیتا پەیتا دەستیان کرد بە چالاکی و خۆ ئامادەکردن بۆ بەستنی کونفرانسی ناوخویی لە شارەکانی کوردستاندا ·· وەك سولەیمانی و کەرکوك و دهوك و هەولێر ·· ئەوەی شایانی باسە ، دەستەی دامەزرینەری یەکیەتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر لە کۆبونەوەی ڕۆژی ٢٤-١٢-٩٧٠ بڕیاری دا لە سەر بەستنی کونفرانسی لق لە ڕۆژی هەینی ریکەوتی ١٥-١-٩٧١ لە هولی شارەوانی بەلدی ·· ڕۆژی ١٥-١-١٩٧١ پاشی ئەوەی هولی شارەوانی بەدەها دروشمی نیشتمانی و وینەی سەرەك کومار پەیکەری پێشەوای مەزنی کورد بارزانی مستەفاو تاقمێك لە شاعیرو نووسەرە گەورەکانی کورد رازا بووەوە ، هەروەها بەهاتنی دەستەیەکی زور لە دانیشتوانی شاری هەولێری تیکوشەر ، لەسەرووی هەموویانەوە : جێگر و یاریدەری پارێزگاری هەولێر بەرێز کاك کانبی دزەیی و بەرێز کاك محسن قصاب ·· بەرێز ئەندازیار هاشم عبداللە سەرۆکی شارەوانی هەولێرو نوێنەرانی لقی دووی پارتی دیموکراتی کوردستان و گشت ڕیکخراوەکانی پیشەیی و کۆمەڵایەتی کوردستان ، هەروەها نوینەرانی یەکیەتی نووسەرانی کورد ، ماموستایان هەژار موکریانی سەروکی یەکیەتی ، دوکتور عزەدین مصطفی سکرتیری گشتی ، دوکتور مارف سەر نووسەری گۆڤاری « نووسەری کورد » ، سعید ناکام ئەندامی دەستەی بەڕیوەبەر ، هەروەها کاك جهی خەزنەدار سکرتیری « دەفتەری کوردەواری » ، وە قازی هەولێر ، ملا علی ملا عبداللە سەروکی یەکیەتی زانایانی ئاینی لە کوردستاند هتد ··

لە کات ژمێری ١٠ی تەواوی سەر لە بەیانی ئاهەنگی بەستنی کونفرانسی یەکەمی لق پی ناسی ئاهەنگ کاك کریم شارەزا بە بەخێرهاتنیکی گەرمو گور کردەوە ·· پاشان

پروگرامی ئاهەنگەکەی ، خوێندەوە ، لەگەل تەواو بوونی ، داوای کرد دەقیقەیەك بوەستن بو گیانی پاکی شەهیدانی ڕێگای ئازادی کوردستان ·· دووا بە دووای ئەو سروودی کوردستان لەلایەن چەند قوتابیەکەوە بە ووتاریکی نایابی خویندەوە بەزمانی عارەبی ، کە هەمان ووتار دووبارە بە کوردی

یارمەتی تیپی موسیقای چالاکی هونەری پێش‌کەش کرا · پاشان کاك کانبی دزەی لە جیاتی پارێزگاری هەولێر لەلایەن کاك مغدید مامە پێش

یەکێتی ئاشتی نیشتمانی

کەش کرا · ئینجا پی ناسی ئاهەنگ چەند بروسکەیەکی خویندەوە کە ئاراستەی کونفرانس کرا بوو لە مانە :- بروسکەی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری « نووسەری کورد » و بروسکەی دوکتور عزەدین بە ناوی بەشی کوردی کولیجی ئاداب · وە بروسکەی روزنامەی «هاوکاری» کە نێراوی تایبەتی هاوکاری ئاراستەی کرد - ئەم بروسکەیە لەم ژمارەیە ئەیخوینەوە پاشان ماموستا عمر سنجاوی ووتاری ریکخراوە کوردستانی یەکانی ناوچەی هەولیر خویندەوە · دوای ووتاری ریکخراوەکان ، بەریز محمد مولود « مەم » ووتاری دەستەی دامەزرینەری لقی یەکیەتی خویندەوە ·· دووبارە

پێ‌ناسی ئاهەنگ چەند بروسکەیەکی تری پێش‌کەش کرد لە مانە :- بروسکەکانی ، لقی دووی پارتی دیموکراتی کوردستان ، یەکیەتی

ماموستایانی کوردستان · یەکیەتی قوتابیانی کوردستان ، یەکیەتی ئافرەتانی کوردستان یەکیەتی ماموستایانی ئاینی کوردستان هتد ·· پاشان کاك مدحت بێخەو هەلبەستیکی جوانی پێش‌کەش کرد ، ئینجا ماموستا هەژار موکریانی سەروکی نووسەرانی کورد ووتاری دەستەی بەریوەبەری خویندەوە لە نیو شەپولیکی چەپلە ریزان · بو جاریکی تر ماموستا شارەزا چەند بروسکەیەکی پیروزبایی ، پێش‌کەش کرد :- ی·م··ك لقی کویە ، نەقابەی ماموستایان لە هەولێر ، دەفتەری کوردەواری ، گۆڤاری هەولێر ، گۆڤاری چیا ، بە دەها بروسکەی تر · جا نورە هاتە سەر بەریز بەدرخان سندی بە زاخاوی میشکی خوی هەستی ئاهەنگ گیرەکانی جوولاندەوە ·· پاشان کاك عثمان مصطفی خوشناو ووتاری شاری کرکوك شاری زیرینی کوردستان خوێندەوە · دووا بە دووای ئەو برسکەی لقی یەکیەتی نووسەرانی دهوك پێش‌کەش کرا ، وە کوتایی ئاهەنگ بە

سروودی « ئەی رەقیب » لە هەلبەستی شاعیری نەمری کوردستان دلداری جوانە مەرگ هات ·

بەم جۆرە ئەو میهرەجانە قەشەنگەی ی·ن·ك· لقی هەولێر لە نیو شەپولی چەپلە ریزانیکە زور گەرم هات ·· بەلام ئەوەی شایانی باسە ئەمجارە زۆر لە سەر کردەکانی ریکخراوە کوردستانی یەکان و لقی دووی پارتی دیموکراتی کوردستان و پیاوە گەورەکانی شاری هەولێر پشت گیربەکی زۆر جوانیان کرد لە یەکیەتی نووسەرانی کورد لە هەولێر بە پیتاك « تبرعات » پێش‌کەش کردن ، کە نزیکەی ١٣٠ دینار کوبووەوە ·

پاش تەواو بوونی ئاهەنگی بەستنی کۆنفراس ، لە ژێر چاو دیری بەریز ماموستا « یعقوب الیعقوبی » دادپەرست وە بەسەر پەرشتی لیژنەیەکی تایبەتی کە بۆ مەبەستی هەلبژاردن پێك هات لەم بەریزانە :

- رەشاد مفتی
- شیخ محمد هەرسینی
- علی عبداللە هەژار
- صبری بوتانی
٤ - ممتاز حیدری
٥ - مغدید مامە ·

هەروەها بەئامادە بوونی نوینەرانی یەکیەتی نووسەرانی کورد - ناوەندی گشتی دەست کرا بە هەلبژار - دنیکی زور سەربەستیانە لە ئەنجامدا ئەم بەریزانە :-

بە ئەندامی دەستەی بەریوەبەری یەکیەتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر هەلبژێردران بدرخان سندی ، محمد مولود مەم ، حمە کریم رەمضان ، کریم شارەزا ، عزیز گەردی مدحت بیخەو محمد حسن مەنگوری ، کمال غەمبار ، حسین رەشوانی ، جلال مدحت خۆشناو وە عبداللە پەشێو » ·

هاوکاری :-

ئەی ئەدیبانی کورد ، نووسەرانی کوردستان هەزار و یەك سلاو و پیروزبای سەرکەوتن ·· ئاواتە خوازین ، ئیش و ئازارو ئاواتو خواستی چینە خاوینی نووسینی کوردی لە ژیر دروشمی بەختیاری و ئازادی و برایەتی و ئاشتی و کوردایەتی ·· ئیتر بۆ پێشەوە گشت شتیك بو کامەرانی گەلی کوردمان و سەرکەوتنی کوردستان ·

ووتاری ماموستا هەژار موکریانی

برا کوردە خۆشەویستەکانم !··

بە شانازی‌یەوە ، بە ناوی یەکێتی نووسەرانی کوردەوە پیرۆزبایی لە خۆمان دەکەم کە ئەو هەلەمان بو رەخساوەو دەتوانین بە ئاشکرایی بۆ پەرەپێدانی زمانو ئەدەبیاتە دواکەوتوەکەمان جارێکی تر کۆبینەوەو لقی یەکێتی نووسەران لە هەولێر بکەینەوەو بە ئومیدم لە زوویەکی زووشدا بە بێ هیچ بەرگریو کۆسپو گرێ لقی ئەو کومەلە بەهەردەرە لە کەرکوکو دهوکیش دابمەزرینینو لە هەموو لایەکی کوردستاندا زور بەدە خواردبوی دەست بەکار بینو کارێکی وا بکەین کە تۆلەی روژگاری بێ سەرەو بەریو بێ کەسیو بێ دەسیمان بکەینەوە

برایانی هاونیشتمانم ·· گومان لەوەدا نیە کە زمان قەبالەو تاپۆی مافی ژیانو هەوینی مالی گەلانە ، گەلێك زمانەکەی لە دەست بچی دەیتویتەوەو لە بەین دەچێ ··

زۆر نموونەمان لەبیرمان ماوەو زۆر یشمان هەر ئێستا لەبەرچاوە :

با چەند نموونەیەکی بچووك نووسراواندا خویندوتەوە و لە خۆمان بێنیتەوە : سێ چەرخو شتێك سال لەمەوبەر میر عەلی جانبولار حکومەتێکی کوردی لە کوردستان دامەزرا ندوەو سکەی بە ناوی خۆی لێداوە ، شاری حەلەب پایتەختی بوەو خەلکی پایتەختەکەی هەموو کورد بوون بەلام کە زمانە کوردی‌یەکەیان لە بیر براوەتەوە ، ئێستاکێ دەتوانی بلی خەلکی حەلەب کوردن ؟! تەنانەت نەوەی ئەو فەرمانرەوا کوردە ئێستا بوونەتە جانبلاطو عەرەبیەشو قەومیشنو نیشتراکیشن ·· ئازرابایجان ئەم دیوو ئەو دیوی هەتا ئارانو گەنجەوە · ئەگەر لە مێژوویان بکۆلینەوە دەلێن : ئێمە تورك نینو ئازەرینو لە بنەچەکەی مادینو زەردەشت لە ئێمە بووە ·

مەعلوومتانە ئەگەر نەشوێرین دەنگ بکەین دەزانین ئێمەش هەر ئەوەین کە ئەوان دەلێن ، بەلام چونکە وەرگەراوەتەوە سەر تورکی ئێستا گەلیکی لە کورد جیاوازو نەتەوایەتیەکی سەربەخۆن ··

خۆ ئەگەر چاویکی وردبینانە بە موسلو کەرکوکو بەغدادا بگێرین بە هەزارانو هەزاران کۆنە کوردی وا هەیە هەر چونکە فێرە کوردی نەکراوەوا لە کوردایەتی تەکیوەتەوە کە بە هەزار تکاو رجاش جوابی سلاوی کوردان ناسێنێتەوە ·

هەزاران نموونەی زیندووی تری وامان هەیە کە ناکرێ لەم وتارە سەرچلەدا جێگەی بکریتەوە · زمانیش کە دروشمی هەرە گرینگی هەبوونی گەلانە بە کتێبو نووسینەوە رادەوەستیو خویو خاوەنەکەی لە بەلای زەمانەو تالانی بیگانە دەپارێزی ··

ئیمپراتوریەتی عوسمانی چەند چەرخ ولاتی عەرەبیان بە دەستەوە بوو · بەلام چونکە گەلی عەرەب خاوەنی زمانێکی نووسراوەو ئەدەبیاتیکی پتەوو پاراو بوون ، نەك هەر نەتوانەوە تەنانەت کاری زوریشی کردە سەر زمانو ئەدەبیاتی تورکو هێندەی نەمابوو تورکی ببێتە عەرەبی ، جگە لە چەند سنو دریك ئیرانی خۆشیان دەلێنو هەموو دنیاش دەزانێ کە شانامەی فیردەوسی قەوارەی نەتەوایەتی بۆ پاراستوونو وەك فیردەوسی گوتویە : کۆشکێکی لە شیعر هەلخستوتەوە کە هیچ باوبۆرانێك زیانی پێ ناهێنێ · وابزانم ئینگلیز گێژ نەبوون کە لایان وابوە : نوسراوەکانی شکسپیر بو بریتانی لە هیندستان هیژاترە ··

جا نەیارانی کوردو داگیرکەرانی کوردستان هەر زور لە زووەوە هەستیان بەمە کردووەو زانیویانە ئەگەر ئێمە زمانەکەمان نەنوسرێتەوەو ئەدەبیاتەکەمان بۆ کوڕانی دواروژ لە لا نەمێنێتەوە ، دەتوانن بەهاسانی بمان توێننەوەو هەلمان لووشن ··· بەهەموو توانا و تیکۆشاون کە ئێمە بێ کتێب بینو زمانی کوردی نەخەینە سەر کاغەز · پروپاگاندەی ژەهراوی‌یان لە ناوماندا بلاوکردوتەوەو زمانی کوردی‌یان بە زمانی کێویو نەزانان داناوەو کوردە رەمەکیەکەیان وا تێ گەیاندوە کە ئەو زمانە بۆ خویندنو نووسین دەست نادا و هونەر لەوەدایە کە بە زمانی داگیرکەرانی ولاتەکەی بخوینیو بنووسێ ، ئەوسانانو ئاویشی دەبێو خویشی دەگرێو بە هونەرمەندیش

بروانە : ٥

ووتاری یەکێتی لقی کەرکوك

ووتاری یەکێتی نووسەرانی کورد - لقی کەرکووك کە کاك عثمان خۆشناو خوێندی‌یەوە :

بەرێز پارێزەری هەولێر
سەروکی نووسەرانی کورد
مامۆستا هەژار
رۆشنبیرو نووسەرانی خۆشەویست
میوانە بەریزەکان

بە ناوی یەکێتی نووسەرانی کوردەوە لە کەرکوك سەلاوی گەرمو بەتینی شاری باباگوڕ گوڕتان پێشکەش ئەکەین ، پیرۆزباییتان لێ ئەکەین بە سەرکەوتنی هەولدانتان بۆ کردنەوەی لقو بەستنی کۆنفراسەکەتان لە هەولێری خۆشەویستدا · شاری رۆشنبیرانی کوردو ئازادی خوازانی دلێر ، وە پەیمانتان بۆ تازە ئەکەینەوە کە یەك دەست بین بۆ جیبەجی کردنی ئەو ئەرکانەی کەوتۆتە سەر شانمان - ئێمە قەلەم هەلگری کورد - لە گەشە پێدانو بوژاندنەوەی کەلەپووری ، نەتەوایەتیمان لە وێژەو زمانو هونەردا ، بە گیانێکی پڕ لە خۆشەویستیەوە بۆ گەلو بۆ کوردەواریو یەکێتی نیشتمانیو دیموکراتی ··

رۆشنبیرانی وولاتم :

ئێمەش نووسەرانی کورد لە کەرکووك وا خەریکین دوابەدوای ئیوە هەولی کردنەوەی لقو خۆ ئامادەکردنین بۆ کونفرانس ، پاش ئەوەی ژمارەمان گەیشتە رادەیەکی لێوەشاوە ، بێگومان لەم رووەوە هەولو تەقەلای لقی سلیمانیو نووسەرانی لقی هەولێر ئەبێتە ریبازێك بۆ ئێمەش ·

دەبا سەرکەوتنی کۆنفرانسی یەکێتی نووسەرانی کورد لە هەولێر پێشخستنو گەشە پێدان بێت بۆ ئەدەبێکی نەتەوایەتی کوردی پێشکەوتوو مرۆڤایەتیو جوانی

برۆگرامی ئاهەنگ

١ - وەستان بۆ ماوەی دەقیقەیێك بو گیانی پاکی شەهیدانی ڕێگای رزگاری کوردستان ·
٢ - سروودی کوردستان لەلایەن قوتابیانەوە بەیارمەتی تیپی موسیقای چالاکی هونەری ·
٣ - ووتاری بەرێز کاك عبدالوهاب اتروشی پارێزگاری هەولێر ·
٤ - ووتاری رێکخراوە کوردستانیەکانی ناوچەی هەولێر ·
٥ - ووتاری دەستەی دامەزرێنەری یەکێتی نووسەرانی کورد - لقی هەولێر ·
٦ - هەلبەستێك لەلایەن مەدحەت بێخەوەوە ·
٧ - ووتاری دەستەی بەرێوەبەری یەکێتی نووسەرانی کورد ·
٨ - هەلبەستێك لەلایەن بەدرخان عبداللە سندی‌یەوە ·
٩ - ووتاری نووسەرانی پارێزگای کەرکووك ·
١٠- کوتایی پرۆگرام بە سروودی (ئەی‌رەقیب) ·

ووتاری ڕێکخراوە کوردستانیەکانی هەولێر

ئەم ووتارە لەلایەن ماموستا اسماعیل عمر سنجاوی‌یەوە بە ناوی رێکخراوە کوردستانی یەکانەوە لە ئاهەنگی بەستنی کۆنفرانسی یەکەمی یەکێتی نووسەرانی کورد لقی هەولێردا خوێنرایەوە ·

دەستەی بەرێوەبەرانی یەکێتی نووسەرانی کورد - لقی هەولێر ·

ماموستایانی ئەندامانی یەکێتی نووسەران میوانانی بەرێز ·

یەکێتی ماموستایانی کوردستان - لقی هەولێر خۆی زۆر بە بەختیار ئەزانێ لە جیاتی هەموو ڕێکخراوەکانی کوردستان لە شارەکەماندا پیرۆزباییەکی پڕ بە دل پێشکەش بە کۆنفراسە سەرکەوتووەکەتان بکات وە پێشخستنتان بە ئەدەبو هەلبەستو نووسینی کوردی ئاواتمانە ·

ماموستایانی بەرێز :

هەر رێکخراویك وە یا هەر یەکێتی‌یەك لە کوردستاندا کە تازە بێتەکایەوە دوور نی‌یە چەند ناتەواوی‌یەکو تەنگوچەلەمەی بێتە ڕیگای ، بەلام رچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی گەلی کورد لە پێش هەموو بەرژەوەندی‌یەکی تردا گرنگترین هۆیە بو زالبوون بەسەریا ، هەروەها نابێ ئەوەشمان لە یاد بچێ کەوا ئەرکێکی گران کەوتۆتە سەر شانتان بەرانبەر بە گەلی کورد وە پێویستە شانبەشانی ڕێکخراوەکانی تر جیبەجێی بکەن ، ئەویش ئەوەیە کە ئێوەی نووسەران مەشخەلی ڕوونکەرەوەی ڕێگای گەلە کە

بروانە ل - ٥

ووتاری پارێزگاری هەولێر عبدالوهاب ئەتروشی

بە ناوی خوای پەخشەندەو میهرەبان برایانم ئەندامانی کونفرانسی نووسەرانی کورد لە هەولێر میوانانی خۆشەویست جوانترین سەلاوتان پێش‌کەش ئەکەم وە بەخێر هاتنی هەموتان ئەکەم لەم‌دیدەنیە وەبێ‌خۆشحال و سەربەرزم لە جیاتی برام پارێزگار ماموستا عبدالوهاب اتروشی یەکەم کونفرانستان بکەمەوە کە پیش‌رەوی بیرو هۆشە بۆ گەلەکەمان لەم شارەدا ئەم پێش‌ڕەوەی کە بە هیوایین ببیتە چرایك رێگا بۆ میلەتەکەمان رۆناك بکا لەژێر سێبەری میری نیشتمانیمان بەسەروکایەتی تێ‌کۆشەر احمد حسن بکر ·

ئەم کونفرانسەی کە بەڕاستدا ئەنری دەستکەوتێکی گرنگە بۆ میلەتی کورد ئەم میلەتەی زۆر بەسەربەرزیو شانازیەوە کوششی کردوە بەسەدەها سال قوربانی داوە بەگیانی رۆلەکانی بۆ سەرکەوتنی لەم خەباتە مێژویەکەی کەپڕە لە گیان فیداکردن وە پالەوانیەتی ئەو دەستکەوتە زانیاریە کە هاتەدیی بۆ گەلەکەمان بەسەروکایەتی پارتە تێکۆشەرەکەی نیشتمانیەکەی بە سەرکردایەتی سەرۆك مستەفا بارزانی بێ‌گومان دائەنرێ یەك لە بەندە گرنگەکانی یانزەی ئازاری مێژویی کەسەری ڕێگایە بۆ خەباتی میلەتی کورد بۆ گەیشتن بە ئاوواتی لە حوکمی ئەتونومی بۆ کوردستانی عیراق وە بەهێزکردنی پەیوەندی لەگەل براکەی میلەتی عەرەب لە عیراقو نیشتمانی عەرەب بۆ پێك هینانی کومەلێکی نمونەیی کە بریتی بێ لە برابونێکی ڕاست ، هەموو تێکڕا دەست بدەنە دەست بۆ ئیش کردنو بەر هەمی زۆر کە لە خاکە پڕخیرەکەمان بژینو لە خیراتی بخوین ·

ئەی برایان ئیوەکە پێش‌رەوی رەوشن‌بیرانن تکایە کە لەسەردەستی ئیوە وە یارمەتی ئیوە بەرەوشەن‌بیریتان لەگەل براکانتان پیش‌رەوە سیاسیەکانیو کومەلاتیەکانی وولاتدا ئەوەی کە گەلەکەمان چاوەروانیەتی بۆی بهێنینەدی ئەویش بە هۆی ووریاییو چالاکیتان گەلەکەمان بەخەبەر ئەبێ لە خەوە قولەکەیدا وەرێگا بۆیان رەوشەن ئەبێ بۆ ژیانێکی چاکتر وە لەسەر بناغەیەکی پتەوتر بەربەکانی نەزانیو شتی پروپوچ بکا کە هیچ چەوسانەوەیەکی تیا نەبێ · چونکە گەلەکەمان ئەو قوناغە مێژویەی کە تیا ئەژێ وە چاوەنوار کردنی بۆ دوا ڕۆژێکی بەختیار لە هەموو لایەکەوە لەدەربارەی میلیو کومەلایەتی زانیاری کە کەوتوەتە سەرشانی ئێوە براکانی نوسەرو رەوشەن‌بیر وە لەم کاتەدا خەلك تێ بگەینن راستەقینەی بەیان نامەکەی یانزەی ئازار ئەو کاتە مێژویەی بۆ چەسپاندیو چونیەتی پاراستنی وە تێ گەیاندی ناوەڕۆکەکەی بۆ هەموو گەلەکەمان بەکوردو عەرەبەوە بێ‌گومان ئیوە چاك ئەزانن کە رەوشەن‌بیری هۆی پیش‌کەوتنی گەلانە ، شۆڕشی فەرەنسی لە سەدەی هەژدەم کە رژێمی پاشایانەی بۆگەنی دەرەبەگی لەناوبرد بوە نمونەیەك بۆ گەلانی ئەوروپا وە جهان بەگشتی ئەو شۆڕشە هۆیەکەی نوسەرانو بویژان بون وەکو ڤولتیرو مونتسکیو دیدرو وەهی تریش · هەروەها شۆڕشی سوشیالیست لە روسیای قەیسەری وە شۆڕشی ئەمریکی لەسەر ئیمپریالیزمی بریتانی وەشۆڕشەکانی عەرەب دژی ئیمپریالیزمو چەوسانەوەی لە مێژوی تازەدا هۆی ئەمان بۆ

بروانە ل - ٥

بروسکەی بنەماڵەی هاوکاری

سلاوێکی گەرمی کوردانە لە ناخی دەروونەوە ، زۆر بە گەرمی پیروزبایی بەستنی کۆنفرانسی یەکەمی یەکیەتی نووسەرانی کورد ، لقی هەولێر ئەکینو هەروەها جوانترینو ناسکترین سلاومان پێش‌کەش بە ئەندامانی کۆنفرانس ئەکەین لە هەمان کاتیشدا ئاواتە خوازین ئەم کۆنفرانسە ببیتە کولەگەیەکی پتەوتر ، بۆ گەشەکردنو پێش‌خستنی ئەدەبی کوردیمان لە ڕێ‌ڕەوی تێکۆشانی میللەتەکەمان بۆ :

- بەدی‌هێنانی یەکێتی هێزە نیشتمانی‌یەکان
- جێ‌بەجێ کردنی ئوتونومی کوردستان
- بنیات نانی کۆمەلێکی پێش‌کەوتن خوازی راستەقینە

هاوکاری

هاوكاری ٥

پاشماوەی : ئەدەب بو کێ ئەنووسین

ئەدەب و هۆنەر بەو شێوەیە تێ ئەکات کە بەشێکی سەرخانی کۆمەلەو لەکاتی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلدا پارچەیەکی بچووکە بەلام بەبایەخە، لەمەسەلەی سەرخستنی شۆڕشدا.

بۆیە ئەدەب و هۆنەری شۆڕشگێڕانە لەم رووەوە، کە لەلایەك دەبە ستێتی کە لەنارە‌زوند [illegible] ئاوات و ئاماجی کۆمەلانی خەلکی شۆڕشگێڕ دەربرێت وە لەلایەکی تر [illegible] زمانی نووسیندا لە ئاستی رادەی تێ گەیشتنی ئەوان بنووسرێت.

ئامانجی ئەدەب و هۆنەری شۆڕشگێڕانە بەم پێیە کات بەسەربردن و رابواردن نییە بەلکو سازدان و کۆکردنەوەو ئاراستە کردنی کۆمەلانی خەلکییە بەرەو بەدی هێنانی ئامانجەکانیان، بەگەڕهێنانی جەماوەری چەوساوەی گەلەو هاندانیانە بۆ فیداکاری و قوربانی دان و خۆدانان لە پێناوی رزگاری و بەختیاری نیشتمان و گەلدا.

ئەم هەموو لایەنانە هەریەکە پەیوەندییەکی توند ئەیبەستێت بەوەی ترەوە، هەریەکە لەبەر ئەوی کەیەو یەك یەکێکی تریان پڕ ئەکاتەوە. ئەمە بەشێوەیەکی وا پەیوەستن بەیەکەوە کە لێك پچراندنیان مانای سرینەوەی هەموویەتی.

ئەدەب و هۆنەری شۆڕشگێڕانە سەبارەت بەو ئەرکەی کە ئەکەوێتە سەرشانی وەك لە پێشەوە باسمان کرد هەرتەنها کەسانێکی شۆڕشگێڕ ئەتوانن رابەری بکەن وە ئەدەب و هونەرێکی وا هەر ئەو کاتە ئەتوانێت خزمەت بە کۆمەلانی خەلکی لە فراوانترین شێوەدا بکات کە ئەدیب و هونەرمەندەکان لە هەلوێستێکی پرولیتارییەوە بڕواننە ئەدەب و هونەرو بەکردەوە خەبات بکەن لە ریزەکانی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلدا، واتە کەسانێك بن کە خۆیان بەستبێتەوە بە ئایدیولوجییەتی پرولیتاریاوە و بە مەنطقی پرۆلیتاری بنووسن وە لە شوێنی چینایەتی پرۆلیتاریاوە بڕواننە ئەدەب و هۆنەرو هەموو ئەو مەسەلانەی پەیوەندی بە ئەدەب و هونەرەوە هەیە.

جا بابزانین نووسینی ئەدیب و شاعیرەکانی سەر بە (روانگە) چۆنە وە لە هەلوێستی چینایەتی چ چینێکەوە ئەنووسن.

ئەدیب و شاعیرەکانی سەر بە (روانگە) کە چەند شتێکی ئەدەبی یەکی خستوون لە زۆر مەسەلەی ئەدەبیدا هێشتا رایان یەك نییە وە خۆشیان ئەمە ناشارنەوەو ئەی لێن. لەڕووی سیاسیشەوە هاندێکیان هەر هیچ پەیوەندییەکی سیاسییان — مەبەستم لێرەدا پەیوەندی پارتایەتییە چونکە سیاسی و پارتایەتی لای ئێمە تێکەلاو بە یەکتر بووە — نییە هەندێکی تر سەر بە چەند لایەکی جیاجیاو بگرە دوژمن بەیەکن، هەروەك لەڕووی ئایدیولوجییەوە خاوەنی یەك ئایدیولوجی زانستی پێشکەوتوو نین و لەبەر تیشکی تیوری یەکی زانراودا هەلوێستی ئەدەبی وەرناگرن.

هەروەها ئەم ئەدیب و شاعیرانە بەو نووسینانەدا کە ئەی نووسن — گەرچی گەلێك شتی تیوری و واقعییان لا روون نییە — لەخزمەتی دەربەگایەتی و دوژمنانی گەلی کوردمانا نین.

ئەی ئەبێت ئەمانە لە چ چینێك بن؟... بێگومان ئەم ئەدیب و شاعیرانەمان وردە بۆرژوازین، لەلایەك لەڕەچەلەکی چینایەتییان — کە ئەمەیان زۆر گرنگ نییە — لەلایەکی تر لە هەلویست و بیرکردنەوەدا — کە ئەمە بەگرنگ ئەژمێرێت.

هەموو ئەو سیفەتانەی وردە بورژوازی هەیەتی بەگشتی ئەتوانین لە (روانگە) دا بەدی بکەین، هەر چاوخشانێك بە نووسینەکانیان دا ئەم راستییەمان بۆ روون ئەکاتەوە کە ئەتوانین لە چەند خالێکدا کۆی بکەینەوە.

١ — ئەم ئەدیب و شاعیرانە سەبارەت بەوەی خۆیان لە شوێنی چینایەتی وردە بورژوازی دان، ئەدەبەکەیان ئاراستەی ژمارەیەکی کەم لە روشنبیرانی وردە بورژوازی ئەکەن وە بەکردەوە ئەدەبەکەیان لەخزمەتی بەشێکی کەم لە رۆشنبیرە وردە بورژوازیەکانە ئەمە هەلویستێکی خۆ پەرستییانەیە کە یەکێکە لەسیفەتەکانی وردە بورژوازی. ئەم سیفەتە وایان لێ ئەکات کە تەنیا بیر لەو ژمارە کەمە رۆشنبیرانە بکەنەوە کە ئەدەبەکەیان بەلای ئەوانەوە نرخی ئەبێت یان نە.... ئەم جۆرە هەلوێستە هەرگیز ناتوانرێت خزمەتی تەواوی کۆمەلانی شۆڕشگێڕی جوتیاران و کرێکاران بکات، چونکە ناوەڕۆکی هەلوێستەکە برێتییە لە نزم تەماشا کردنی کریکاران و جوتیاران وە بەرز تەماشا کردنی رۆشنبیرە وردە بورژوازییەکان

٢ — سەربارەت بەوەی رەچەلەکی چینایەتییان، چینی وردە بورژوازییە هەمیشە بە دوای دۆستا ئەگەڕێن نە هەمان چینی خۆیاندا، ئەوەیان بەلاوە خۆشترەو باشترە کە چەند رۆشنبیرێك لە نووسینەکانیان بگەن و کۆڕی قسەو مشتومڕی ئەدەبییان لەگەلا گەرم بکەن وە رایان وایە کە کۆمەلانی خەلکی رەش و رووت، کریکاران و جوتیاران، لەبەر ئەوەی نەخوێندەوارن پێویست ناکات ئەدەب بۆ ئەوانیش بێت ئەمە خۆی لە خۆیدا باشترین بەلگەی شێوە بیرکردنەوەی بورژوازییانەیە.

٣ — هەر لەبەر ئەم هۆیەی سەرەوە، واتە بەسووك تەماشا کردنی ئاستی کۆمەلانی خەلکی لە کریکاران و جوتیاران، کە تێکەلاو بە کۆمەلانی خەلکی نابن هاوبەشی ژیانی کرێکاران و جوتیاران ناکەن و لەناخی ئاوات و ئامانجەکانی ئەوانەوە لە قوولایی گیروگرفت و چەرمەسەرییەکانی ژیانی ئەوانەوە ناتوانن بنووسن، ئەمەش بە ناچاری هەر ئەدەبەکەیان نە چوارچێوەی ژیانی ئەو شوێنانەدا ئەهێلێتەوە کە تیا ئەژین کە برێتییە لە شارەکان و هەندی کورو شوێن کە لەشارەکانیشدا برێتییە لە کەسایەکی وردە بورژوازی تێدایەو پەیوەندی و هەلس و کەوت و قسەو رەفتارەکانیان گیانی وردە بۆرژوازییانە بە سەریا زالە، تەنانەت ئەگەر دەربارەی جوتیاران و کرێکارانیش بنووسن شتێکی زۆر بێگیان دەرئەچێت و بەرووکەشی لەگیروگرفت و ئامانجەکانیان ئەدوێت.

٤ — هیچ گومانی تێدا نییە کە ئەدیب و شاعیر یا هەر نووسەرێك ئایدیولوجییەتیکی شورشگیری زانستی زانراوی نەبێ وە تیکەلاویش نەبێت بە جەماوەری کریکاران و جووتیاران و وەك ئەوان نەژی ناشتوانێ لێیانەوە فێرببێت کەرەسەی خاوی بەرهەمە ئەدەبییەکانی لەژیانی ئەوانەوە وەرگرێ و بۆ دانای چارنە سەر کردنی راست بو شێوەی ژیانیان و ریگا دانان بۆ بەدی هێنانی ئەم چارە سەرکردنە فێربوون لە جەماوەری گەل دارشتنەوەی ئەو شتانەی فێرئەبین و دانەوەی بەجەماوەری گەل لە شێوەیەکی ئەدەبی و هونەریدا مەرجی سەرکەوتنی ئەدیبێکی شۆڕشگیرو لەبن نەهاتنی تواناو ووزەی ئەدەبی و هونەرمەندیەتی، کە ئەمە دوورە لە ئەدیب و هونەرمەندە وردە بورژوازیەکانەوە کە یەکلای ئەمەیان بەدلە کە ئەویش دەرس دادانی جەماوەری گەلە بەتەنیا نەك لێوە فێر بوونیشی.

٥ — لەو نووسینانەدا هەمیشە خۆیان پالەوانن و لە دووایین لێکدانەوەدا — ئەو کەسانەی لێی تێ بگەن — پالەوانی نووسینەکە خۆیان دەرئەچن یا لەنمونەی خۆیان، وە هەمووی لەو گیروگرفتانە ئەدوێ کە پەیوەندی راستەوخۆ یا ناراستەوخۆ بەوەوە هەیە وە مەبەستەکانیش شتێکی خۆیی کە لە دەروونی خۆیایەتی دەرئەبرێ کە ئەمەش هەرگیز نابێتە شتێك کۆمەلانی خەلکی سوودی لێوەرگرێ، ئەم سیفەتەش کە سیفەتی خۆیایەتی [الذاتیه]یە یەکێکە لە سیفەتەکانی وردە بورژوازی.

٦ — سیفەتێکی تری وردە بورژوازی ئەوەیە کە بە [سەربەستی] ئیش بکاتەوە خۆی بەهیچ شتێکەوە نەبەستێتەوەو [سەربەخۆ] بیربکاتەوەو (تاقی کردنەوە) بە هەموو شتێك بزانیت. ئەم جۆرە سیفەتانە لە ئەدەبدا هەمووی لەوەدا خۆی ئەنوێنی کە [ئیلتزام] رەت ئەکاتەوەو ئیلتزام ناکات وە نەك هەر ئەمە بەلکو گالتەی بە ئیلتزامیش دێ گوایە ئیلتزام دژی [سەربەستی]یەو دژی (سەربەخۆیی) بیرکردنەوەیەو گیانی دروست کردن و داهێنان ئەمرێنێت!

٧ — وردە بورژوازی سەبارەت بە سیفەتی راڕایی خۆی هەرجارە بە شیوەیەك رەفتار ئەکات و جورێك بیر ئەکاتەوەو ئەم بەرو ئەو بەر کردنی شتێکی ئاساییە. لە ئەدەبیشدا بوونی ئەمە هەردیسان کار ئەکاتە سەر رێبازی ئەدەب و تووشی سەر لێ شێوان و لە دوائەنجامدا یەئسی ئەکات و ئەدەبێك بەرهەم ئەهێنێت کە بەدبینی و یەئسی تیا زال بێت بەسەر هەموو لایەکی تریا، هەروەك ئەم راڕاییە ئەبێتە هۆی هێنانی ئەدەبی بورجوازی بۆناو ئەدەبی کوردی، ئەمەش لە لاسایی کردنەوەی ئەدەبی ئەوروپادا کە ئەدەبی بورژوازییەو ئیستا لەوێ باوێتی و لەبرەودایە، خۆی ئەنوێنێ.

خوێندنەوەو خوودانە کتێبەکانی سارترو کولن ولسن و کامۆو مۆراڤیاو « سریالی»یەکان، سەرەتای هێنانی ئەو جۆرە ئەدەبییەیەو لە واقیعدا خۆ ئامادە کردنە بۆ پەسندکردنی و بەو پێیە خزمەت کردنی بورژوازیەت و دژایەتی کردنی کۆمەلانی خەلکییە.

٨ — رەخنەگرتن دوژمنی سەرسەختی کیانی تاکایەتی و خۆخۆیی وردە بورژوازییە، چونکە وردە بورژوازی کە تەنها خۆی بەراست ئەزانێت و ئەیەوێت لە هەموو کایەیەکدا چینەکانی تر دوای بکەون، هەرگیز کوێ رایەل نابێت بۆ رەخنە چ جای ئەوەی رەخنە لە خۆی بگرێ و ئەوشتەی هەلەی تیا ئەکات یا بلێن ئەو بەرهەمەی کە کەم و کووڕی تیا ئەبینێ خۆی دانی پیا بنێت و هەول بدات باشتر بەرهەمەکانی بێنێتە کایەوە.

ئەم سیفەتە وردە بورژوازییانەیە گەلێك جار هەست پێ ئەکریت لەو نووسینیانەدا کە بۆ وەلام دانەوەی ئەو کەسانە ئەنووسرێت کە رەخنەیەك لە ئیتجاهی روانگە ئەگرن یا رایەکی بە پێچەوانە دەرئەبرن هەر کەیەکێك رەخنە ئەگرێت یارایەك دەرئەبرێت تەنها بەوەش واز ناهێنرێت کە چەند کەسێك دای ئەگرنەوە بەلکو لە ناوەڕۆکی وەلامەکانیشا هەل ئەچن و نیمچە شەڕێکی تیا ئەکەن و گەلێك تۆمەتی وەك [ترسی دووفاق]ی ئەدەنە پال، یا هیچ نەبێ بەگێل و گەوج و ئاستنزم و یاکۆنەپەرستی دائەنێن. کە ئەم ئوسلوبە لە واقیعدا خزمەتی روانگە ناکات وەگەر پێی بزانن بەلگەیەکی کەم و کورتییە لە ئیتجاهەکەدا.

کەواتە پێویستە ئەدەبێکی کورد چۆن بێت؟ وە لە هەلوێستی چینایەتی چ چینێکەوە بنووسێت و چۆن خزمەتی کۆمەلانی خەلکی چەوساوەی کوردستان بکات؟

پێشەکی پێویستە ئەدیبی کورد، ئەدیبێکی شورشگێر بێت. شورشگێر بە تێگەیشتنی زانستی بەو کەسە ئەووترێ کە تێکەلاو ئەبێت بە کرێکاران و جوتیاران و رەنجدەران ژیانی خۆی ئەخاتە ریزی ژیانی ئەوانەوە، واتە وەك ئەوان ئەژی و لێیان نزیك ئەبێتەوە، وە لەناخی ژیانی ئەوانەوە ئەنووسێت و خۆی ئەرخان ئەکات بۆ خزمەت کردنی ئەوان نەك مشتێ خوێندەواری وردە بورژوازی، ئەیبێکی شورشگێر هەمیشە دۆست و دەمراستی کرێکاران و جوتیاران و رەنجدەرانە توند خۆی گرێداوە پێیانەوەو بە کردەوە هاوبەشی خەباتی ئەم جەماوەرە فراوانە ئەکات لە پێناوی بەدەست هێنانی ماف و ئامانجەکانیان.

ئەدیبێکی شۆڕشگێر بە چاوی کەورەیی پڕ رێزەوە سەیری جەماوەری فراوانی گەل ئەکات و هەمیشە خۆی بە قوتابییەکی بچوکی ئەم جەماوەرە ئەزانێت و پەیتا پەیتا سامانی ئەدەبی خۆی بەهۆی بەسەرهاتە واقیعییەکانی ناو جەماوەری گەلەوە دەولەمەندتر بکات و کەرەسەی ئەدەبەکەی هەر لەنێوان ئەم جەماوەرە هەل ئەهینجێ، ئەدیبی شۆڕشگێر هەرگیز تەسك بیر ناکاتەوەو ئەوەی بەلاوە مەبەست نییە کە کەمێك خوێندەواران کە لە (٥٠) کەس تێپەڕنەکەن لەنووسینەکانی بگەن بەلکو ئەوەی بەلاوە مەبەستە کەملیونەها کەسی رەش و رووت لە نووسینەکانی بگەن..

ئەدیبی شورشگێر ئەیەوێت دۆست و پیشتیوان و سەرچاوەی ئیلهامی نووسینی جەماوەری گەل بێت نەك چەند ئەفەندییەك.

ئەدیبێکی شۆڕشگێر بڕوای تەواوی هەیە کە جەماوەری کرێکاران و جووتیاران و رەنجدەرانی شۆڕشگێر سووتەمەنی ئاگری شۆڕشن بۆیە هەمیشە لەو شوێنانەوە ئەنووسێت کە ئەوانەی تیایە. مەلبەندی نووسینەکانی، ناوەرۆکی بەسەرهاتی نووسینەکانی لادێکان، بگرە کوێرە دێیەکان و کارخانەو کارگەکان و گەڕەکە دوواکەوتووەکانی شارەکان و هەموو ئەوشوێنانە ئەبێت کە چەوساندنەوەی تیایە. هەروەك پالەوانی چیرۆك و چیرۆکی شانۆیی و شیعرەکانیش هەر ئەوکەسانە ئەبن کە لەو شوێنانەدا ئەژین، هەر ئەو جەماوەرە رەش و رووتە ئەبێت، قارەمانە نموونەییەکانی ئەو جەماوەرە ئەبێت.

ئەدیبێکی شۆڕشگێر مروڤێکی ملتزمە، ئیلتزام بە ئامانجەکانی زوربەی زۆری خەلکییەوە، بە ئاوات و ئامانجەکانی جەماوەری کریکاران و رەنجدەرانەوە وە نەك هەر ئەمە بەلکو رادەی ئیلتزامیشی لەو ئاستەدایە کە لە ریزەکانی پێشەوەدا لە خەباتدایە بۆ بەدی هێنانی ئەو ئامانجانەی جەماوەری گەل خەباتی بۆ ئەکات.

بۆیە لەم رووەوە ئەچێت بەگژ « سەربەخۆیی » موتلەق و « سەربەستی » موتلەقدا، بەدوای تاقی کردنەوەکەری (تجریبیە)دا ناڕوات.

هەروەها ئەدیبێکی شورشگێر ئازاو نەترس و بەجەرگ و پڕزاتە، کە ناترسێ لەوەی رەخنەی لێ بگرن و بەسنگێکی فراوانەوە هەموو رەخنەیەك وەرئەگرێت و ئەوەی راست بوو پەسندی ئەکات و دان بە هەلەی خۆی دائەنێت و ئەوەی راستیش نەبوو زۆر بە هێمنی و لەسەرخۆ مۆناقەشەیەکی زانستییانەی ئەکات وەنەك هەر ئەمە بەلکو ئازایەتی لەو پلەدایە کە ئەگەر خۆی هەستی بەوەکرد رێگایەك کە گرتوویەتی راست نییەو لەسەر لێشێوان بەولاوە چیتر نییە لێی پاشگەز ئەبێتەوەو رەخنە لە خۆی ئەگرێ و بۆ جارێکی تر رموتی خۆی درێژە پێ ئەدا بەرێگا راستەکەدا کە ئامانجی لە دوایەو تیا وون نابێت.

بەلام ئایا ئەم سیفەتانەی کە ووتمان هەروا لە خۆیەوە دروست ئەبێت، واتە ئەدیبێکی وردە بورژوازی ئەتوانێ ئەم سیفەتانە لە خۆیا کۆ بکاتەوە؟ بێگومان نەخێر، ئەدیبێکی وردە بورژوازی گەرچی لەگەل شۆڕشدا ئەبێت بەلام ناتوانێت ئەوخزمەتە بەجەماوەری فراوانی گەل بکات کە پێویستە، تەنها چەشنێك لە ئەدیبەکان ئەتوانن ئەو خزمەتە بەو پەڕی تەواوی بکەن کە هەلویستێکی پرولیتارییانەیان هەبێت وە لەشوێنی چینایەتی پرولیتاریاوە دەست بکەن بە جولانەوە.

هەرچەند ئینکاری، ئەوە ناکرێ کە ئەدیبە وردە بورژوازییەکان سۆزیان هەیە بەلای کۆمەلانی خەلکیدا وە ئەشیانەوێ خزمەتی بکەن وەگەلێك جار واش خۆیان دەرئەخەن و هەولیش ئەدەن بەلام ئارەزووی خۆی جیایە لەوەی بە واقیعی ئەو توانایانەیان هەیە یان نە.

بێگومان لەراستیدا ناتوانن — گەرچی بشیانەوێ — گەر ئەوکاتە نەبێ کە لە رووی ئایدیولوجییەوە خۆیان بگۆڕن، ئایدیولوجییەتی پرۆلیتاریا قبوول بکەن دیراسەی قوولی کۆمەل و ئایدیولوجییەتی چینی پیشرەوی کۆمەل بکەن و باش لێی تێ بگەن وە هەلوێستەکانیشیان لەم سەرچاوەیەوە وەرگرن. تەنها وە تەنها بەمە ئەدیبێکی وردە بورژوازی ئەتوانێت خۆی لە هەلویستی چینایەتی وردە بورژوازییانە بە ئامانجەکانی کۆمەلانی خەلکەوەو خزمەتی راستەقینەی بەکۆمەلانی کرێکاران و رەنجدەران بکات.

جا خۆبەستنەوە بە تیوری چینی پێشڕەوی کۆمەلەوە، ئەو مەسەلەیەش دیاری ئەکات کەچۆن بنووسین و بە چ زمانی بنووسین و چۆن خزمەتی رزگار بکات و ئیلتزامی هەبێت کۆمەلانی خەلکی بکەین.

هەر ئەدیبێك بیەوێت بەباشی خزمەتی کۆمەلانی خەلکی بکات پێویستە دراسەی کۆمەلانی خەلکی بکات و بزانێت لە چ ئاستێکان وە رادەی تێ گەیشتنیان چەندە ئەوسا دەست بداتە نووسین، تێ گەیشتنی رادەی پێ گەیشتنی کۆمەلانی خەلکی ئاستی ئەو ئەدەبە ئەبێ دیاری بکات، بەبێ ئەم تێ گەیشتنە نووسینەکانمان هەر بۆ تاقمێك ئەبێت و هیچی تر.

لەم بارەدا پێویستە ئەم پرسیارە لە خۆمان بکەین.. کە ئایا ئەمانەوێت خەلك تێ بگات یان نە؟.. ئەگەر بمانەوێ تێ بگات ئەبێت بزانین چەند تێ ئەگات بە قەدەر ئەوەندەی بۆ بنووسین، بە زمانێك بنوسین کە ئەو تێی بگات.

هەندێك هەیە رایان وایە کە جەماوەری گەل نەخوێندەوارن و لەهیچ ناگەن بۆیە پێویست ناکات بۆ ئەوان بنووسرێت!! ئەم رایە وردە بورژوازییانەیە کە ئیستا لەناودایە وە ئەکرێ بەبیانووی ئەوەی بۆ (٥٠) کەس بنووسرێت و هیچی کە، لە سەداسەد بە پێچەوانەوە یەو تۆتێکی خراپە ئەدرێتە پال کۆمەلانی خەلکی هەرچەندە نەخوێندەوارن بەلام تێ ئەگەن، وە بگرە زۆر چاکتر لە روشنبیرە بورژوازییەکانی شار تێ ئەگەن بەلام ئەوەی ئەوان تێی ئەگەن بێگومان جیاوازی هەیە لەگەل تێگەیشتنی ئەماندا. ئەوەی کە پەیوەندی بەژیانی خۆیانەوە هەبێت هەلبەتە زۆرزۆر بەچاکی تێی ئەگەن، بۆیە پێویستە ئەدەبی ئەم سەردەمەمان بۆ نەخوێندەوارەکان بێت کە لەسەدا نەوەدی گەلی کوردمان پێك ئەهێنن، ئەبێت لەئاستی تێگەیشتنی ئەوانا بێت وە بەزمانی ئەوانەوە بێت و ژیانی ئەوان خۆی تیا بنوێنێ و گیروگرفتەکانی ئەوان.

گەر بەو جۆرە نوسراوە ئەوا بەچاکی تێی ئەگەن وە کە بەچاکیش تێی گەیشتن ئەبێتە مایەی بەرزکردنەوەی ئاستی تێگەیشتنیان ئەو کاتە ئەبێت ئەدەب لەو ئاستە تازەیەوە لەگەلیاندا بڕوات بۆ پێشخستنیان و روژ بەروژ بەرزکردنەوەی ئاستی، تێگەیشتنیان.

رەنگە لێرەدا ئەو پرسیارە بەبیرابێت کە یەکێك خوێندەواری نەزانی چۆن ئەو شتانەی پێ ئەگات، بۆ وەلامی ئەمەش ئەلێین مەرج نیە هەر کەسە خۆی ئەبێت بخوێنێتەوە، تاکە کەسێکی خوێندەوار لە دێیەکدا یا لە گەرەکێکدا یا لە هەر شوێنێکی ترا ئەتوانێت بۆ دەیان کەس بخوێنێتەوەو دەماودەمیش بگات بە سەدان کەس

چیرۆکە کۆنەکانی وولاتی کوردەواری و شیعری شاعیرە کۆنەکان و فولکلوری کوردی و پەندی پێشینان، دەماودەم و پشتاو پشت ئەگێڕێتەوە

بڕوانە ل ٧

پاشماوەی رووداوەکانی کۆنفرانسی نووسەرانی هەولێر

پاشماوەی : ووتارەکەی
مامۆستا هەژار

ناوبانگ دەردەکا.. بە هەزاران نووسەرو شاعیری زور هونەرمەندی کورد بە زمانی بێگانە نووسیویەو گەلێك ناوبانگیان بە دنیادا بلاوبۆتەوە بەلام نە بە ناوی کوردبە ناوی ئەو گەلەی کە بە زمانەکەی نوسیوە.. ئیتر بە هەموو بارا نیازو مرازی دلی کوردستان خۆران پێك هاتوە. لەلایەکەوە زمان و ئەدەبیاتی خۆیان بە نووسینی ئیمە دەولەمەند کردوەو لەلایەکی تریشەوە لە سایەی بەستە زمانی و بی کتیبیمان توانیویانە بمان خۆن و بێ سەرو شوین بچین.

ئەم گەلی کوردە کە بۆ ئازایەتی و جوامێری و بەخشندەیی و هونەرمەندی لە دنیادا بی وێنەیە ئەو کوردەی کە لە ریگەی ئازادی خۆیدا هەزاران شۆڕشی خویناوی بەرپاکردوە.. هەموو کردەوەیەکی لەبەر بی کتێبی لە بەینچوە و ئیستا ئێمە بە ناشکوری نالێم بەلگەیەکی وامان بە دەستەوە نیە کە رابوردوی پر لە شانازیمان وەك پیویستە نیشانی خەلکی دنیا بدەین و داوای خوین بەهاو کەلەپوری باب و باپیرانی خومان بکەین.

برایانی کوردی دلسوزم: ئەمرو کە لە سایەی شۆڕشی پیرۆزی بارزانی و خوین بەخشینی پێشمەرگە قارەمانەکانی کوردستانەوە لە کوردستانی عیراقدا مافی رەوای کورد دیاری کراوەو گفت و بەلێنی حوکمی زاتیمان پیدراوەو زمانەکەمان بە رەسمی ناسراوەو وەك بیستوومانە بەپێی قانوون ریگەی خوێندن و نووسینی کوردیمان بۆ خۆش کراوەو یەکیتی نووسەرانی کورد دامەزرا.

لە سەرمان پێویستە هیچ خاوە لێ نەکەین و هەل بە دەرفەت بزانین و سوودی لێ وەرگرین و بەهەمو توانا تێ بکۆشین زمانە شیرینەکەمان بخەینە سەر کاغەز و ئەدەبیاتەکەمان پەرە پێ بدەین و سەر لە رابردوانمان بدەینەوە ئەوی لە بیر ماون و ئاهێکیان تێدا ماوە زیندوویان بکەینەوە بەهیچ جورێك ریگە نەدەین کە تازە بمریتەوە. شتیکی ئاشکرایە کە بو کلولی و چارەرەشی کورد نووسەرو ئەدیبەکانمن بەشی هەرە زوریان لە رەنجیکی بدەن هەر زیان پایەو مایەی کورد یاریدەیان نەدەن و دلخوشیان نەکەن هەر کۆششێکی بیکەن و هەر خۆیان دریغی نەکەن، با رەنج بە خەسار دەبن

من لیرەوە روو دەکەمە هەموو کوردیکی ئازادیخوازو دلسوز کە هەست بە دەردوژانی بێ کتیبی بکەن و لە ریکەکی پەرەپیدانی زمان و ئەدەبیاتەکەی خۆیان درلیغی نەکەن، با نووسراوی کوردی بەلایانەوە لە نووسراوی بە زمانی بیگانە پێ باشتر بێ.. فەرمایشی حاجی کویی بکەنە سەرمەشق کە فەرمویە:

میثالی فەرخەیی ژیشك کە
بیی دەلی دایکی
ئالاهی قاقومە یاخو سمورە
یا دیبا

لاوازو بێ هێزی خومالی کەمایە ژین و ژیانەوەی خۆمان بێ لەو قەلەوە باشترە کە میکروبی نەمانی ئیمەی تێدا بێ.

هەروەها رووی تکا دەکەمە برایانی نووسەری کوردم کە یەك دل و یەك زمان مشتی یەکتر بگرن و کوردستان بکەنە روگەی هەرە پیروزیان و تەنیا قازانجی کوردستان و کورد بخەنە بەرچاو بیری هەرمانی کورد بخەنە سەر کاغەز.

بە هومیدم هەموو کوردیکی راست و دلسوزیش بە پێی توانا یاریدەی لە چاپدان و بلاو کردنەوەی نووسراوی کوردی بکەن و کوردی بخوێننەوەو ئەبی هەمیشە ئەوەمان لە بیر بی کە زمان و ئەدەبیاتی کوردی مایەی ژیان و هەوینی مانی گەلەکەمانە.

ئیتر بە هومیدی دواروژێکی لە ئیستا خۆشترو بە خواتان ئەسپێرم.

پاشماوەی : ووتارەکەی
مامۆستا سنجاوی

تانن، خامەکانتان لە نیزە کاریگەر ترە وە هەر لەبەر ئەمەشە ئەبینین ئەم گەلانەی جوولانەوەی نیشتیمانییان لە ناودایە وە یا هەوای ئازادییان کەوتۆتە مێشکەوە، نووسەرانی ئەم گەلە لە پێش هەموو چینەکانی ترەوە بەربەرەکانی ئەکرتین و دەمیان کەپ ئەکەن و دەستیان لە کۆت ئەخەن، کەچی ئەوان پتر گلپە ئەسێنن وە لە خەباتیاندا راناوەستن بەلکو هەر لە ریزی پێشەوەدا ئەبن.

گەلی کوردی قارەمانمان لەم رۆدا چاوەروانی بەرهەمتانە. بەرهەمێکی زۆر، بەرهەمێکی زۆر، بەرهەمێکی بەنرخ، بەرهەمێکی پر لە نیشتمان پەروەری و نەتەوایەتی لەسەر بنچینە یەکی مرۆڤایەتی، بەرهەمیکی پر لە هونەری — چیرۆك — چیروکی شانویی — هەلبەست و هەموو جۆرە نۆسینێکی تری ئەدەبی. چونگە ئەم گەلە خوی لەگەلانی تر بە کەمتر نازانێ لە بارەی نووسینی بەرهەم، ئەدەبی بەوە بۆ نموونە داستانەکەی احمدی خانی « مەم و زین » لە داستانەکەی هۆمیرۆس « ئەلیادە » و « شاهنامە »ی فردۆسی کەمتر نییە، هەروەها « بابا تاهیری هەمەدانی » لە « سعدی شیرازی » کەمتر نییە بەلام بۆچی ئەدیبانی ئێمە بێناون؟ وەلامەکەی ئاشکرایە هەروەکو خانی ئەلێت:

ژبو مەش گەر هەبا ئەمیری
ئەز وی زندی
دکرد مەلای جزیری

برایانی بەریز:

پێشی بەیاننامە پیرۆزەکەی ١١ی ئادار زۆر جار ئەبیسترا — لە راستیشدا هەروا بوو — کە سەربەستی نییەو نووسەر ناتوانێ پر بە دلی خۆی بنووسێ و دەزگای نووسینی لێداخراوە، زور کەس لە نووسەرە بەریزەکانمان ئەمەیان کردبووە هۆ، بەلام ئەوانەی سەودای نووسینیان کەوتبووە سەرەوەو هەستی نیشتمان پەروەرییان هەبوو ریگای چەوتیان نەگرت و ئەم هەستە پیروزەیان بە نهێنی بلاو ئەکردەوە

ئیستاش وا ئەبینین ئاسایش بالی کێشاوە بەسەر وولاتە کەماندا تا رادەیەکی زور سەربەستی هەیە بو نووسین لە سنووری بەرژەوەندی، گەلەکەماندا بە تایبەتی شتی ئەدەبی بو بەلگەش ئەم یەکیتییە پیرۆزەی ئێوەیە کەوا کۆنفرانسی ناوچەیی بۆ ئەبەستری و ئاهەنگی بۆ ئەگێرری، وە هەروەها هەموو ریکخراوەکانی تری کوردستان کە هەر یەکە لە ریگای تایبەتی خویەوە تێئەکۆشێ لە پێناوی نیشتیمان و گەلەکەیدا، بێگومان چاکترین کەسیش ئەو کەسەیە کە زیاتر سوود بگەیەنێت بە خەلکی.

لە کۆتاییدا سەلاو لە گیانی پاکی شەهیدانی ریگای ئازادیمان کە ئەم روژەیان بۆ دروست کردین بە خوێنی پاکیان.

سوپاس بۆ پارتە پێشڕەوەکەی کورد — پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتی رۆڵە نەبەزەکەی مصطفی بارازنی و پارتی بەعسی عەرەبی ئیشتیراکی کە بە هاوکاری هەردووکیان ئێمەیان گەیاندە ئەم روژە پیروزە.

ئیتر خۆشیتان

پاشماوەی : ووتارەکەی
مامۆستا ئەتروشی

بۆیە پێوویستە لەسەرمان بە میرو میلەتەوە دەستی هاوکاری و یارمەتی بۆ ئەم کۆمەلە رەوشەن بیرانەی میلەتمان درێژ بکەین لەم کونفرانسە بۆ ئەوەی بگا بەو ئامانجەی کە کۆمەلەکەیان بۆ دامزراوە وەداوای سەرکەوتنیان ئەکەین بۆگەیاندنی ئەم نامەیان.

ئیتر سەلاوی خواتان لێ بێ

Institut kurde de Paris

ژمارە : ٥
٦ی شوبات ١٩٧١

لە ئەدەبیاتی بێگانەوە

شێلی

شیلی شاعیرێکی رۆمانتیکی ئینگلیزە . لە ساڵی ١٧٩٢ لە « ساسیکس » هاتۆتە دنیاوە .. لە ساڵی ١٨٠٤ دا دەچێتە کولیجی ـ أتون ـ وە بە قوتابیەکی زیرەكو وووریا خۆی نیشاندەدا .. بەڵام لەلایەنی هەڵس و کەوتی کۆمەڵایەتیەوە شیلی مرۆڤێکی خۆ دوورە پەرێزگرو یاخی بووە .. رق بوونەوەی شیلی لەوەی کەچووکە پێویستە هەموودەم پەیڕەوی گەورەبکا .. یەکەم نیشانەی هەڵگەڕانەوەی بووە لەڕووی زوڵم و زۆری کۆمەڵایەتیا ... لەساڵی ١٨١١دا دەچێتە دانیشگای ئۆکسفۆرد بەڵام مانەوەی لەوێ تەنها بۆماوەی پێنج مانگ دەبێ .. دانیشگا بەجێدێڵێ و خوو ئەداتە نووسین .. هەر لەوساڵەدا نامێلکەیەك چاپدەکا بەناوی « پێویستی کافربوون »

باوکی ـ کەجەنتلمانێکی لادێی دەبێ ـ بەم کارەی کوڕەکەی زۆر ناڕەحەت دەبێ بەڵام زۆری پێناچێ کارێکی خواپتری دەخاتە سەر بەوەی کە کچی کابرایەکی قاوەچی هەڵدەگرێ و دەیهێنێ .. بۆ ماوەی دوو ساڵ لەگەڵ ئەو هاوسەرەیا ژیانێکی کۆچەری دەبەنەسەر ... بەڵام لەبەرئەوەی پلەی زانین و تێگەیشتنی ژنەکەی لەهی خۆی گەلێ نزمتر دەبێ ... بەرەبەرە خۆشەویستی شیلی بۆی کزدەبێ و روودەکاتە نەمان .. شیلی لەو باوەڕەدا بوو کەئەو یاسایەی دژی تەلاق دەوەستێ و دەبێتە هۆی پێکەوەبەستنی دووکەس کە یەکتریان خۆش ناوێ یاسایەکی توندوتیژی بێبەزەییە کەدەبێ پەیڕەوی نەکرێ .. بەم جۆرە وازی لە ژنەکەی هێناو ئافرەتێکی کەی بەناوی (مێری گودوین) هەڵگرت .. لەدوای مردنی ژنەکەی پێشووی لە ساڵی ١٨١٦ دا ئەم ئافرەتەی مارەکرد بەم چەشنە ئەبینین کەشیلی لە گوفتارو کردیاریا دژی یاسایە ـ کانی کۆمەڵ دەوەستا . لە ساڵی ١٨١٨ لەگەڵ مێری و منداڵەکانیانا ئەڕوا بۆ ئیتالیا وەلەوێ ژیانیان دەبەنەسەر هەتا لەساڵی ١٨٢٢دا کە لەگەڵ برادەریکیا لەبەلەمێکی بچووکدا دەبن گەردەلوولێکی توند هەڵدەکاو لەدەریادا نقوومیان دەکا .. بەم جۆرە ئەم شاعیرە بەرزە تەنیا (٣٠) ساڵ ژیا ..

بەشی زۆری خەڵك سەرسامن بەشیلیەوە لەبەرئەو جوانیەی کە لە شیعرەکانیا هەیە .. شیلی ئەڵێ : شیعر هەموو شتێ ئەکاتە جوان .. شتی جوان پیرۆز دەکا ... شیرینی و جوانیش دەخاتە سەر ئەو شتانەی کە ناشیرینن وە ئەو جوانیەی کەشیلی دەیپەرستێ جوانیەکی روحیە ... بەلای شیلیەوە جوانی مادی تەنیا سێبەرێکە بۆ جوانی روحی .. بەڵام هەرکەسێ شارەزایی لە شیعرەکانیا هەبێ بۆی دەرئەکەوێ کەنەك تەنها جوانی و رەنگینی شیعرەکانی وای لێ کردوون بەلای خوێندەوارانەوە خۆشەویست دڵگیربن .. بەڵکو گیانی هونراوەکان .. گوزارشت کردنیان لە نیازی قووڵی دەروونی مرۆڤ بەشێوەیەکی مۆسیقی دڵڕاکێش .. لەگەڵ تەمێکی ئاڵۆزی ـ غموض ـ کە خۆی بەسەر شیعرەکانیا گێشاوە ... بۆتە هۆی پەیدابوونی جۆرە ئەفسوونێك تیایانا کە هەموو سەرنجێکی خوێنەر لەسەرەتاوە تادوایی بۆ هەموو ووشەیەکی رادەکێشێ .

وە ئێمە لێرەدا وەرگێراوی بەناوبانگترین و گرنگترین هەڵبەستی ـ شیلی ـ .. (گۆرانیەك بۆ بای خۆرئاوا) پێشکەش بە خوێندەوارانی کورد دەکەین لەگەڵ هەندێ لێکۆڵینەوە لەم هەڵبەستە ..

* * *

ئەی بای خۆرئاوای سەرشێت ... ئەی هەناسەی پاییز ..
تۆ ئەی ئەوەی لەبەردەم بوونی نادیاریا گەڵا مردووەکان رادەماڵدرێن .. وەك ئەو ئەرواحانەی لەدەستی جادووگەر هەڵدێن ..
زەردو رەش و کاڵ و سوور هەڵگەڕاو .. ئەو کرۆهە سۆبادارانە ... تۆ ئەی ئەوەی تۆوە باڵدارەکان بەرەو گۆڕی زستانیە ساردەکانیان رادەفرێنی ... وە هەروەكو تەرم لەناو گۆڕا .. لەوێدا دەمێننەوە ..
تاكو سروەی بەهاری خوشکت هەڵدەکات .. بالگەمازی خۆی بەسەر جیهانی خەواڵوودا رادەگەیەنێ چرۆ نازدارەکان وەكو بەرخەگەل ئەداتە پێش خۆی تا لە هەوادا بلەوەڕن ..
وە هەموو دەشت و گردەکان پڕدەکات لەڕەنگ و بۆن و بەرامەت ..

ئەی گیانە سەرشێتەکە .. ئەی ئەوەی بەهەموو شوێنێکا ئەخولێتەوە ..
ئەی تێکدەرە بنیاتنەرەکە .. گوێت لێ بێت .. ئاە .. گوێت لێ بێت ..

* * *

تۆ ئەی ئەوەی هەر لەسەر سێودووی خۆتی .. لەکاتێکا ئاسمان هەمووی دەشێوێو دەشڵەژێ .. پەڵەهەورەکان بەوێنەی گەڵا وەریوەکانی سەر عەرد پەرت و بڵاو بوونەوە .. هەروەكو لە لقە تێك ئاڵامەکانی ئاسمان و دەریا تەکێندرابن .. پەیامی باران و برووسکە بۆ سەر رووی زەوی دەنێری .. پرچی گەردەلوولە نزیكبووەکەت بەسەر رووی شینی شەپۆلە هەوایەکانتدا وەكو قژی گرژبووی سەری پاڵەوانێکی زەبردەستە بەم لاوبەوالای ئاسۆدا بڵاوبوونەتەوە ... تۆ ئەی گۆرانی سەرەخۆشی ساڵی لەگیانەلاوابوو .. ئەو ساڵەی کە ئەم شەوە داپۆشەرە دەبێتە سەربانی گۆڕە مەزنەکەی .. قوببەکەشی ئەو هەموو هێزو توانایەی هەڵمە گردبووەکەی تۆیە .. کە بارانی ڕەش و ئاگرو تەرزەی لێ دەپرژێ .. ئاە .. گوێت لێ بێت ..

* * *

تەنها ئەگەر گەڵایەکی مردوو دەبووم تۆی مەزن هەڵت دەگرتم .. یا پەڵە هەورێکی خێرا دەبووم لەگەڵ تۆدا دەفافڕیم .. یا شەپۆلێك دەبووم لە ژێر هێزی تۆدا هەناسە بڕکێم دەبوو .. وەبەشداری توانای گەورەی تۆم دەکرد بەڵام من هێندەی تۆ ئازاد نیم ... تۆ ئەی ئەوەی هیچ شتێك دەسەڵاتی بەسەرتا ناڕوا ..
یا هەر ئەوەندە وەكو سەردەمی منالێم بەتوانیبایە ببوومایە بەهاوڕێی تۆ لەگەڕان و سووڕانەوەتا بەسەر زەوی ئاسمانا .. جا ئەوساتە ـ کەخێرا بوونترم لەتۆ تەنیا خەیاڵ نەدەبوو ـ وەكو ئیستا ئاوا بەهەموو هێزم تەقەلام نەدەداو لە نوێژەکانما لێت نەدەپاڕامەوە بۆ ئەوەی لەم مەینەتیەمدا فریام بکەوی ..

ئاە .. بەرزم بکەوە .. وەكو شەپۆلێ .. وەكو گەڵایە .. وەكو پەڵە هەورێ ..!
من بەسەر رووی دڕك و چقڵی ژیانا دەکەوم ؟ من خوێنم لێدەتکێ !
بارێکی قورسی کات ژمێرەکان وامنی پێوەند کردووە .. پشتمی چەماندۆتەوە ..
من .. منێك کەوەكو تۆ وەهام ... سەرشێت ... خێرا .. بەفیز ..

دەسا وەك چۆن دارستان دەکەی بەگۆرانیەکی خۆت .. منیش والێبکە .. چیدەبێ کە گەڵایەکانی منیش وەكو هی ئەو بکەونە خوارەوە ؟ قیژەی ئاوازە بەهێزەکانی تۆ .. هەردووکمان دەکاتە سازێکی قووڵی پاییزی .. سازێکی خۆش و شیرین .. ئەگەرچی .. غەمگینیش بێ ..

ئەی گیانە بەهێزەکە ! ببە بەگیانی من ! ئەی چاو نەترسەکە ببە بەمن ! بیروباوەڕە مردووەکانم بەناو جیهانا پەخش کە .. هەروەکو گەڵاوەریوەکان .. بۆ درووست کردنی لەدایك بوونێکی نوێی خێرا !

وە بەهۆی ئەفسوونی ئەم هەڵبەستەوە .. هەروەکو لە ئاگردانێکی قەت خەفەنەبووەوە .. گڕوپشکۆ بڵاوکەرەوە .. ووشەکانی من بەناو مرۆڤا پەخش کە ! لەنێوانی دوو لێوی منەوە دەرچۆو ببە بە بانگەوازی پێغەمبەرایەتی بۆ جیهانی خەو لێکەووتوو !
ئۆ .. بایەکە .. ئەگەر زستان هات .. بڵێی بەهار ئەوەندە دووربێ ؟!

کەمال میراودەلی

ووتراوە کە باشترین هەڵبەستەکانی (شیلی) ئەوانەن کەبۆ دەربڕینی سۆزو عاتیفەی توندی هەڵقوڵاوی ڕەمزێکی بش دەدۆزێتەوە .. لەم هەڵبەستەش‌دا شیلی شاعیرێکی غەمگینی .. یاخیبووی .. شۆڕشگێرە .. دەیەوێ ئەم جیهانە خەواڵووە هەستێنێ .. نوێ درووستبکا . وەبۆ ئەم نیازانەی ـ بای خورئاوای ـ کردۆتە ڕەمز .. لێرەدا بای خۆرئاوا ڕەمزی شۆڕشە .. چونکە ئەو بایە وەك شۆڕش .. تێکدەرو بنیاتنەرە . گەڵا زەردوو لاوازە مردووەکان رادەماڵێ و لەعەینی کاتیشا تۆوی نوێ دەپارێزی هەتا وەکو دوای زستان لەگەڵ هەڵکردنی سروەی بەهارا .. دەشت و لاپاڵەکان بەگوڵی نوێی رەنگاو رەنگ و بۆن‌خۆش دەڕازێنەوە . بەڵام شیلی لەدواییا بەراوورد دێك لەنێوانی خۆیو بای خۆرئاوا دەکا .. ئەم بایە بەهێزە .. بەتوانایە .. دەسەڵاتی بەسەر زەمین و دەریاو ئاسمانا دەڕوا .. بە ئارەزوی خۆی یاری بە دارەکان و هەورەکان و شەپۆلی دەریاکان دەکا .. بەڵام شیلی مرۆڤە .. ئادەمیزاد .. ئادەمیزادیش ژیانی بەکات ـ دیاری کراوە . کاتێپەڕبوونی کات ژمێرەکان پشتی دەچەمێننەوە لەبەرئەوە هەروەکو لەپێشەوە پەنا دەباتەبەر بایەکە تا وەکو گەڵایە .. شەپۆلێ .. یا پەڵەهەورێ بەرزی کاتەوە .. ئەمجارەش نوێژی بۆدەکا ..

لەئاوازەکانی خۆی .. بەمەش قنیاتی نایە ئەیەوێ بایەکە ببێ بەئەو خۆی وەباوەڕە مردووەکانی بڵاوبکاتەوە .. کە وەکو گەڵای دارەکان هەرچەن مردوون تۆوی نوییاو لەگەڵ خۆیانا هەڵگرتوە .. وەئەبنە هۆی لەدایك بوونێکی نوێی خێرا .. شیلی بەمەشەوە ناوەستێ ئەیەوێ کە بایەکە لەنێو دوو لێوی ئەوەوە دەرچێ .. واتە هەروەك چۆن بەبەشی یەکەما هەناسەی پاییز بوو ئێستابیی بەهەناسەی ئەو .. وە بانگەوازی پێغەمبەرایەتی بۆ جیهانی نووستوو بڵاوبکاتەوە . لێرەدا بایەکە ـ کەووتمان ڕەمزی شۆڕشە ـ ئەبێتە هەڵبەستەکەی شیلی خۆی .. چونکە ئەم هەڵبەستەیە کە لەدوولێوی ئەوەوە دەردەچێ .. شیلی هەڵبەستەکەی بەم پرسیارە دوایی دێنێ کەلە ئەدەبی ئینگلیزیدا زۆر بەناوبانگە : ئۆ . ئەگەر زستان هات بڵیی بەهار ئەوەندە دووربێ ؟ کە وەڵامەکەی بێگومان دوای زستان بەهار دێ .. وەبەم جۆرە شیلیش بەو پەڕی هیواوە چاوەڕوانی رۆژێکی دەکرد کە بەهارێك بێ وەکو تۆوەی بای خۆرئاوا لەگەڵ گەڵا مردووەکانا هەڵی دەگرێ و لەبێتە هۆی درووستکردنی جیهانێکی نوێ .. باووشەکانی ئەویش بەهۆی ئەم هەڵبەستەوە بەسەرانسەری جیهانا بڵاوبێنەوە جیهانێکی نوێ بخولقێنن .

تاقگەی ووشە

میللەت پشتی ساردبۆتەوە ... باوەڕی بە هیچ نەماوە ... خەڵکی ئیتر قوربانی بۆ کەس نادەن

هەموومان ئەم نەغمانە ئەبیستین ... بەتایبەتی لەم بەینەی دواییدا زۆریشی ئەبیستین ، زۆر کەسیش پەسەندی ئەکەن و سەری بۆ ئەلەقێنن و لەگەڵیا ئەڵێن : راستە بۆ کێ بکەن ؟ هەرکەس مشووری ژیانی خۆی بخوات باشترە .

بەڵام ئەمە تەعبیرە لەهەست و موقفی کێ ؟ بەلای منەوە ئەمە موقفی تاقمێ خەڵکی بەزیون . کە سەرنەکەوتنی خەباتەکانی گەل ورەی پێ بەرداون .

راستە گەلەکەمان دەمێکە لەخەباتایە ، کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان دەمێکە قوربانی ئەدەن و رۆڵەکانیان گیانیان بەخت ئەکەن ... دەمێکەخەڵکی ئارەق ئەرێژن و خوێناوی‌خۆیان ئەرێژن و ئەیکەن بەتۆوی ئاواتەکانی دوارۆژ ، کەچی کە دێنە سەر دروێنە ، لەسەرەنجاما هیچ بەرهەمێك بەدەست ناهێنن . بەکوردی هەر کردەی ئەوانەو بردەی کەسانی‌تر .

راستە هیچ بەرهەمێك نەهاتەدی بۆ زوربەی گەل ، بۆ کرێکاران و جوتیاران و رەنجدەرانی تری گەل ، کە باری گرانی خەبات و ئەرکی زۆر هەر بەسەر شانی ئەوانەوەیەو هەر ئەوانیش بوون سوتەمەنی ئاگری هەموو شەڕەسەختەکانی ریگەی تێکۆشان .

تائێرە راستە ..

بەڵام خەڵکی تاقەتیان نەچووە کە ئەڵێم خەڵکی ... دیسان مەبەستم لەکۆمەڵانی تێکۆشەری خەڵکە .. کەئەوانە هێزێکی لەبن نەهاتوون و وزەیەکی بێسنووریان لەگیانایە بۆ درێژەدان بەخەبات .. ئەوانە هەرچەندە لە هەموو کەسانی تر باشتر ئەزانن کە هیچ بەرهەمێکیان دەستگیر نەبووە وە لە ژیانی رۆژانەیانا بە قووڵی هەستی ئەوە ئەکەن ، بەڵام هەرگیز ورە بەرنادەن ، چونکە تا چەوساندنەوە هەبێت ، تا برسێتی و رووتی نەخۆشی هەبێت ، هەر ئەوە خۆی هاندەری کۆمەڵانی خەڵکە بۆ بەرپا کردنی خەباتێکی سەخت و درێژخایەن ، لە ڕێڕەوی ئەم خەباتەشا هەرچەندە زۆر جار ئەشکێن و سەرکەوتن بەدەست ناهێنن ، بەڵام هەرگیز ناهومێد نابن .. وە کە لەهەر نوچدان و شکانێك هەڵ ئەسنەوە ، بەتین تر و بە گوڕێکی تازەوە دێنەوە مەیدان و ریگە ئەگرنەوە بەر .

رەنگە زۆر کەسی خوێندەوار و شۆڕشگێری ساختە یان کاسەلێس ئەتەکێنەوە لەکاروان و بەجێ ئەمێنن ، بەڵام کۆمەڵانی تێکۆشەری خەڵك ئەزانن کەچارەی دەردەکانیان ، دەرس وەرگرتنە لە شکانەکانی رابوردوو وە ناسینی دۆست و دوژمن و ... ئینجا رێگەی خەباتی شۆڕشگێرانە گرتنەوە بەرە .

وە ئەوانە .. بێگومان رێگەکە تاسەر ئەبڕن ... کاروانیش هەر بەرەو پێشەوە ئەڕوات .

« ف »

شادی بەچاودا دیتە خوارەوە .. وەلەکاتی رق و تورەبون یان پەستیەکی زۆر زەردەخەنە ئەمانگریت .. !

ماویەتی

حمید عزیز

پاشماوەی : دیالێکتیك و پەرەسەندنی .

مێژونسەن سەدەکانی ناوەڕاست لەگەڵ هاتنی ئاینی مەسیحی بەسەردەمی وەستان و بەزین و سڕی و تاریکی دادەنێن شەرەزاین سێ قۆناغ ئەم سەردەمەدا دەست نیشان ئەکەن ، لەقۆناغی یەکەمدا هەمو جۆرە فەلسەفەیەك قەدەغەکرا دوای ئەوەی کە نە سەردەمی یۆنانی تۆجی پاشایەتی رزانبو .. وەبەرهەمێکی وابەرچاو ناکەوێت لە ئێسۆلوژیا بڵاوەوە .. وەلەقۆناغی دوەمدا کەنیسەو قەشەکان کەسەری گوریسیان بەدەست بوو دوای ئەوەی بۆیان دەرکەوت کە ناتوانن بەچەپەرە شڕەکەیان بەری لێشاوی بیرو فەلسەفە بگرن دوای ئاشت بوونەوەیان لەگەڵدا کرد بەمەرجێ لە سنوری ئاین و کەنیسەدا نەچێتە دەرەوەو لەقۆناغی سێهەمدا تەخت و تاراجی کەنیسە لەبەردەم رەشەبای بیر کەوتە لەرزین و ژیلەموی بیرو فەلسەفە هەڵکرسایەوەو ، قەڕالیەتی لەدەست قەشەکان دەرهێنرا پاش چواردە سەدە لەگۆی گادا نوستن . وەلەم رووەوە بەشداریەکیوا لە دیالێکتیك بەدی ناکرێت بەمەرجێ سێ ئەقانیمەکەی مەسیحیەکان بخەینە پشت گوێ .

.. سەبارەت بەفەیلەسوفەکانی ئیسلام هەر لە کندیەوە تاوەکو ابن‌سیناو فارابی و غزالی و شەهرزوری ، زوربەی نوسینەکانیان جوونەوەی بەرهەمەکانی ئەفلاتون و ئەرستو بوو لەگەڵ وردە بژاریەك بەجۆرێ کەلەگەڵ ئاینی ئیسلامدا بگونجێ و لەکونجی بروابونیان بە ئیسلامەوە ئەیان روانیە هەموشتی و لەپێناو ئەیان روانیە هەموشتێو لەپێناو ئەو مەبەستەدا لەزور شوێن دەستیان ئەگرت بەچاوەوە هەروەکو ئیمام غزالی پەڕاوی (تهافت الفلاسفە) . وەبەیارمەتی و لەژێر ڕۆشنایی فەلسەفەی یونانیدا لەچەند شتێك دواون کەسوودێکی ئەو تۆی نەبوو وەکو کۆن و نوێ گەردون و [ئەسڵی بوون] و قەزاو قەدەرو تیوری فەیزو شتێکی‌وایان نەداوە بەدەستەوە کەبلێن وردەکاری و زانایی تێدا بەدی ئەکرێت جگەلە دووبارە کردنەوەی بورهانەکانی فەیلەسوفەکانی یۆنان . ئەوەی ئاشکرایە فەلسەفەی یۆنان لەگەڵ هێرشەکانی ئەسکەندەر بەرەو رۆژهەڵات هات وەهەندێ لەداناکان لەترسی چەوسانەوەی کەنیسەو ئاینی مەسیحی هەڵاتن بەرەو رۆژهەڵات و ئەوشتانەیان لەگەڵ خۆیاندا هیناو لەسەردەمی فارسەکاندا چەند بەرهەمێکی یۆنانی وەرگیرایە سەر زمانی فارس و مأمون (دار الحکمەی) کردەوەو خەڵکی هاندا بۆ وەرگێرانی بەرهەمی یۆنانیەکان بۆ سەرزمانی عەرەبی .. بەم جۆرە لەچەند دەورێکدا بزوتنە وەیەکی گەرم و گور دەستی پێکرد بۆ وەرگێرانی فەلسەفەی یونانی و هاندانی خەڵکی بۆ خۆ خەریك کردن بەمەسائلی فەلسەفیەوە بەڵام ئەو خۆخەریك کردنەش لەقەوارەی بیری یۆنانی نەچۆدەرەوەو هەرچی بوتری بەلای منەوە فەلسەفەی پیتولەکانی ئیسلام لاسایی کردنەوەیە و [مدینە الفاضلە]ی فارابی نسخەی دوەمی کۆمارەکەی ئەفلاتونە لەگەڵ جیاوازی ئەوەی دوەمیان بەیۆنانی نوسراوە و فارابی بە عەرەبی نوسیویەتەوە .. ئەبێ سەجەرەکەی فرفوریوس و مەراتبی مەوجوداتی فارابی و ابن‌سیناو عەقلی فعال و منفعل بەکەڵکی چی بێ .. بەلای منەوە نەبونیان هەر لەکندیەوە تاوەکو ابن مسکویە ئەوا شتێك نەدەبو کە داخ بێت و کەلێنێك بەبۆشایی نە دەمایەوە .. خۆ کە فارابی لای ئەوە لێ ئەدات کەگوایە جیاوازی [خلاف] لەنێوان (عەقل و نەقل)دا نیە وابزانم بەسەلماندنی و نەسەلماندنی ئەو مەسەلەیە هیچ ناداتە دەست و چارەسەری گرفتێك ناکات چونکە ئەوشتانەی کە لە مێشکی فارابی و ئەمسالی‌دا بوون و جوڵاونەوە بەبیری کەسدا نەهاتون و پەکیان لەسەر نەکەوتوەکە چارەسەر بکرێ یان‌نا !! ولەکۆشتنی کات و پرکردنەوەی چەند دووسیەك بەولاوە هیچی تر نەبوە !! خاوەن بیران خۆیان بەشتێکەوە خەریك ئەکرد کە کەڵکی لێ وەر نەئەگیرا جگە لەوەی کە بیر لەو سەردەمەدا وەکو سەردەمی ئاینی مەسیحی سەدە تاریکەکانی ناوەراست کەوتبۆ ژێر رەحمەتی ریش و دار عەساو باری سەرماو سۆڵەو شەختە تاوەکو چەند سەدەیەك واتە تادەورو بەری سەدەی [١٥] هەم گەرمی نەبزۆوو نەهاتەوە هۆش خۆی ئەویش بەسایەی چەند داناو سوار چاکیك بو وەکو فرنسیس بیکون و دیکارت و .. کە بەخۆیان راپەرمون و بیرو زانینیان لەدەسەڵاتی قەراڵیەتی کەنیسە رزگار کرد .. فرنسیس بیکون هەولی رزگار کردنی بیری‌دا لەئەوهام و خرافاتی سەدەکانی ناوەراست .. دیکارتی فەرەنسایی ویستی ڕێڕەویکی [ریازی] لە ریبازەکەی‌دا بە کاربهێنێت بەهیوای گەیشتن بەراستی روت و راچەنینی بیر لە گیرخواردن لەقەوارەیەکی بێ سەرو بن‌دا .. ئەم هەنگاوەش زۆر کاری گەربوو سەرنجی دانایانی بۆ ئەم ریگایە راکێشا بەرادەیەك کە مارکس لەسەدەی نۆزدەهەمدا ئەڵێ کاتی هەمو زانستیەکان ئەگەنە پەیەی [کمال] کەریبازی (ریازی) بەکار بهێنن [کۆندراتۆف .. اصوات و اشارت] ..

وەنەبێ دیکارت و فرنسیس بیکون و لیبنیتز لەبیری میتافیزیقی و مسالی رزگاریان بو بێت بەڵکو بەگشتی لەچوار چێوەی ئایدیالیزمیەکی پێشکەوتو تردا ئەسورانەوە تاوەکو جۆن لۆکی ئینگلیزی دەرکەوت و زەبرێکی گرانی لە ریبازی ئایدیالیزمی داو قوتابخانەی تەجریبی ئینگلیزی بەرپاکرد .. پوختە رایەکەی ئەوەیە کە [عەقل لاپەرەیەکی سپیە بەتاقی کردنەوە ژیانی رۆژانە شتی لەسەر تۆمار ئەکات] .. لەگەڵ جەنگی نیوان دەرەبەگایەتی و برژوازیەتی سەر هەڵداودا ریبازی مەتریالیزمی فەرەنسی لەسەدەی (١٨) هەمدا دوای خۆی بسەپینی و سەلماندی کە زیرو چالاکیەکانی ئەگەریتەوە بو [احساس]و ئەمیش ئنعکاسی مادەیە .!

هیگل

لەدوای شلنگ دردریك هیگل [١٧٧٠ ـ ١٨٣١ ز] تاجی رابەری بیری درایە دەست .. هیگل کە یەکێکە لەهەرە مەزنەکانی مێژوو ، لە سەردەمیکا ژیاوە هەموساتێکی شۆڕشیك‌بوە ، بورکانیك بوە بەردەوام لە تەقینەوە دابوە وە بە پیت و پیزترین قوناغی مێژوو ئەژمیری ئەو قۆناغەی کەسێ شۆڕشی گەورەی تییدا بەدی ئەکرێت لە : سیاسەت ، ئەدەب فەلسەفە .

شۆڕشی سیاسی بریتی‌بوو لە شۆڕشی مەزنی فەرەنساو هەڵگیرانەوەی باری کۆمەڵ و قیەمی ئادەمیزاد و ژیانی فەرەنساو پەرینەوە بۆ زوربەی ولاتانی تر و ئەو شۆڕشە سیاسیە لەگەڵ خۆی‌دا شۆڕشێکی کەی هێنایە کایەوە ئەویش شۆڕشی رومانتیکیەت لەئەدەب‌داو شۆڕشی سێهەم

لەجیهانی فەلسەفەداو پتەو بونی بروا بەتوانای [عەقل]ی ئادەمیزاد .

هیگل خاوەنی ریبازی ئایدیالیزمی مەوزوعیەو رابەری دیالیکتیکی مسالیەو توانی لەقەوارەی راویژو هونەری برهان رزگاری کات . دانایانی پێشو کاتێ باسی دیالیکتیکیان ئەکرد رادەی کارتێکردنی دیالیکتیکیان ئەخستە پشت گوێ سەبارەت بەکۆمەڵ و سروشت کە لەوە دوا هیگل بەشێوەیەکی مسالی و کارل مارکس بەشێوەیەکی زانستی چارە سەریان کرد .. هیگل لەو باوەڕەدایە کە بیری ـ مطلق ـ ئافەریدە کەری واقعەو ئەمیش بیرە لە حاڵەتێك لەپەرەسەندنی‌دا کەخۆی لە سروشت و کۆمەڵ و ریکخراوەکانی دەوڵەتدا ئەنوینێ وە [هەرچی واقعی بێت عەقل ئەبیریت وئەوشتەی عەقلی بێت واقیعە] .. وەهیگل لەکونجی ئایدیالیزمی و بونی پڕوای کەبیر بەر لەمادەوە دێت و کیان بەر لەسروشتەوەیە ئەروانێتە هەمو شتێك ، کومەل ، ئادەمیزاد مێژوو سروشت وەلەو باوەڕە ردایە کەبیر لەپەسەندنێکی بەردەوام دایە بەشێوەیەکی سێ‌پاڵو وەئەم پەرەسەندنەش هەموشتی ئەگرێتەوە وەمیژو بەپێ دیالیکتیك ئەکات بە چەند قۆناغیك بەرامبەر سێ مەسەلەکەی بیر : دەوڵەتی رۆژ هەڵات .. دەوڵەتی ئەغریقی و رومانی و سێهەمیان کە هەردووکیان واتە سالب و موجب ئەگریتەوە ئەویش دەوڵەتی جەرمانیە ووڵاترین کەشەی روحی موتلەقەو بەرزترین نمونەی رژێمە کە لەسەردەمی هێگلدا پێی گەیشتوە ..

هەمانشت دەربارەی ئادەمیزادو رەوشت و نەریت و تاکەسیوە .. هەر دیالیکتیك ئەیگرێتەوە وەکو ئەم رستەیەی خوارەوە : غرور بەر لە تێشکان و کەوتن‌دێت .. ناخۆشی کەلە رادە بەدەربوو ئەبێ بەخۆشی .. زۆر جار مرۆڤ لە خۆشیانا فرمێسکی

بیرێکی رێگوزاری

ووتی : تێ ناگەم بۆچی بەلای تۆوە « راستی » گوم بوە ، لەکاتێکا هەر لە نووسینێکی‌خۆتا هێرشت بردبوە سەر کابرایەك کە بەدوای راستی‌دا ئەگەڕا .. وە تۆ ناوت نا درۆزن و ووتت راستی وون‌نەبوە .. کەچی ...

ووتم : کەچی هەرخۆم .. بەدوای راستی‌دا ئەگەرێم .. گوایە وون بوە ؟!

ووتی : ئاە .. بە تەواوی ئەوە مەبەستمە .. بۆچی ؟!

ووتم : پێشەکی ئەمەوێ .. بە گوێی دڵ .. بزانی ئەڵێم چی .. تا دوای ئەڵێی قسەی « سەر لێ‌شیواوانە » ئەکەی لەبەر ئەوە « تێ نەگەیشتم » وەدڵنیابە .. من لەسەر خۆم وە ئەزانم چی ئەڵێم ..!

ووتی : ئەی ئەگەر تێ نەگەیشتم ..؟!

ووتم : ئەوە مانای ئەوەیە پێشەکی ناتەوێ بگەینە ئەنجام چونکە هەروەك پێم ووتی .. قسەی ئاسای ئەکەم .. من بڕیارم داوە « ووشەی قەبە » بەکارنەهێنم .. لە کاتێکی‌وادا ... ئەگەر تێ نەگەی .. ببورە ئەگەر بڵێم ......

ووتی : نەء .. مەیلێ .. گوێم لێتە .. فەرمو ..!

ووتم : من ناڵێم « راستی » نیە ، بەڵام ئەڵێم « گووم بوە » ... وابزانم شتەکە ئاشکرایە ! تۆ لەم کۆمەڵەدا کابرایەك ئەبینی « وەك ئەو کابرایەی لەنووسینەکەما بۆ نمونە هێنامەوە پێم ووت خۆت کویر مەکە ئەوە راستی لەبەردەمتایە!» کابرایەکی‌وا لە کۆمەڵا .. خەڵك ئەخەڵەتێنێ .. دەستی من و توو زۆر کەسی تر ئەبڕێ .. لە بەردەم لێ‌پرسینەوەش‌دا .. وە لەبەردەم ئەوانەی راستیان ئەوێ ، هەر ئەو کەسە بە دوای راستی‌دا ئەگەرێ‌لێرەدا ... دوو جار تاوان بارە لەیەك کاتا .. یەکەم ، خۆی لەراستی لاداوە .. دووەم ، راستی گوم کردوە ، لە هەردووکاتا راستی تێ‌ئەگاو ئەزانێ چیە .. بەڵام خۆی گیل ئەکات !! راستی کەگوم بوە ئەو جۆرە کەسانە گومیان کردوە ، وە من کە ئەڵێم هەیە پەنجە ئەکەم بەچاوی ئەوەداو ئەمەوێ راستی شاراوەدە بێنم « لێرەدا بوی ناگرێم دیاری ئەکەم‌چونکە ڕووبەڕووی ئەوەم گومی کردوە .. بەڵام بەرامبەر بەو ئینسانەی تر .. قوربانی « فیل بازی » ئەوانەن راستیان لە گیرفانی خۆیانا شاردۆتەوە .. ئەڵێن « گوم‌بوە » لێرەدا بوی ئەگەرێم بەڵام بەمە هەمووشتی دوای نایەت چونکە :

شوێنی گوم کردنی راستی‌دەست نیشان ئەکرێ .. وە لەم کۆمەڵەدا بگەرێ لەو جۆرە زۆرن راستیان لای خویان شاردۆتەوەو بەدواشیا ئەگەرێن .. وە هەیشە کە « بەدوایا ئەگەرێ !! » ... ئەم قسەیە .. ئاشکرایە ..؟.. ها ... ووت چی ؟

ووتی : ها ... بیریکی لێ ئەکەمەوە ..!!..

بەهرە

پاشماوەی : ئۆگەندە

سەربازیە « ڕاست ڕەوەی » پیلانەکەی گێڕا ... بێجگە لە نارەزای دەبرینی هەموو گەلانی ئازاد خوای ئەفریقا بەتایبەتی وەگەلانی جیهان بەگشتی بەرامبەر بەو هەڵگەڕانەوە نا ڕەوایە ٠

وە بۆ ڕوون کردنەوەی زیاتر بەکورتی ئەم ڕاستیانە سەبارەت بەو ڕووداوەی بۆتە مەسەلەی سەرەکی ئەم دوایەی ئەفریقا بەرچاو ئەخەین ٠

پیلانی ئیمپریالی سەهیۆنی

ئەو پیلانەی لە ئوگندە جێبەجێ کرا بەشێکە لەو پیلانە فراوانانەی ئیمپریالیو سەهیۆنی دژی ڕژێمە ئازاد خوا‌کانی ئەفریقا ڕێکی ئەخەن ، وە میجر ژنرال « عیدی ئەمین » بەم پێیە هەڵگەڕانەوەیەکی سەربازی دژی حکومەتەکەی دوکتۆر میلتون ئەبوتی ڕێکخست ... کە هەر لەسەرتای بەرپابونی ئەم پیلانەوە سەرۆکان سیکوتوری‌و نایریری‌بەنەخشەی ئیمپریالیان دایە پینوس کە مەبەسی بەربەستی کردنی شۆڕشی ئەفریقای گەورەیە ٠

ئەم هەڵگەڕانەوەیە لە بەرپابونیەوە نەیتوانی‌بەئاسانی ڕێگا بیرێ‌و فەرماندەکانی ناچاربون دان بێنن بەوەدا بەربەستیەکی بەهێزیان ئەکرێ لەلایەن هێزەکانی دوکتۆر ئەبوتیەوە ٠ لەکاتێکا حکومەتە دیموکراتیەکانی ئەفریقا پشت گیری تەواویان بۆ دوکتۆر ئوبوتی پیشاندا‌و نارەزایان دەربری بەرامبەر ئەو هەڵگەڕانەوە ئیمپریالیەو وە کۆماری سومالی دیموکرانی بڵاوی کردەوە کە بەبێ کەم تەرخەمی یارمەتی دوکتۆر ئەبوتی ئەدات‌و بەسەرەکی ڕەوای ئوگندەی ئەزانی، هەر ئەمەش هەڵوێستی غینیاو تەنزانیاش بوە ٠

هوی پیلانەکە :

وای لیك ئەدەنەوە ئەم هەڵگەڕانەوەیە لەلایەن چاودیری کەزە سیاسەکان سەهیۆنیەکان‌و بەریتانیاوە ڕێکخراوە ، چونکە دوکتۆر ئوبوتی هەڕەشەی کردبو کە ئەگەر بیتو بەریتانیا چەك بفروشی بەخواروی ئەفریقای ڕەگەز پەرست ئەوا هەموو سودیکی لە ئوگندە ئەکەوێتە ترسەوە ئەوەشی زیاتر ئەم ڕاستیە ئەسلمێنێ ئەوەیە « عیدی ئەمین » فەرماندەی هەڵگەڕانەوە کە دەمێکە بە باوەڕ پێ کراوی‌ئیمپریالزمی بەریتانیا ناسراوە بەتایبەتی لەو کاتەوە دوکتۆر ئوبوتی لە سوپا دوری خستبووەوە ٠ بێجگە لەوەش هەر ڕۆژی یەکەمی هەڵگەڕانەوە کە ئەم بەکرێ گیراوە « دوکتۆر ئوبوتی » بەشیوعی ناوبردو ئەمەی کردە هۆیەك گوایە بۆیە هەڵگەڕانەوەی لە دژ کراوە ، کە بەمە مۆری « ڕاست ڕەوی » نا بەروی هەڵگەڕانەوە کەوە ٠

بەشی لێکۆڵینەوەی سیاسی لە ڕۆژنامەی « هاوکاری »

پاشماوەی : جیهانی ئەمڕۆ

بەم جۆرە بومان دەر ئەکەویت کە جوڵانەوەی شورشگیری کارگەرانی وڵاتانی سەرمایەداری هێزیکی یەکجار مەزنەو پایەی ڕێژیمی سەرمایەداری ڕەنج خورەکانی ڕوژئاوای لەق کردووەو لە ئەنجامدا هەر ئەبی سەرکەوتنی تەواوی بەدەست بخات بۆ دامەزراندنی کومەڵی دوور لەچەوسانەوە بەپیشرەوی چینی کارگەران ،وە ئەم هیزەو هیزی بارەگای سوسیالیزمی جیهان‌و هێزی جولانەوەکانی ڕزگاری خوازی نیشتمانی‌و نەتەوایەتی ئەو سێ هێزە مەزنە هاوپە یمانەن کە ئیمپریالیزمی جیهان بەرەو گۆڕز ئەبەن ..

●

پاشماوەی : چوار دەرمان درۆیە

پەلی ڕاستیی پێ بەسراوەتەوە٠ چەند ناوی زلان هەیە لە ڕاستیدا دێی وێرانەو ، نەوێرانمان کردوویە بە شت‌و ئەگەر ڕۆژێ لەڕۆژان مرۆڤایەتی بۆی بلوێ کە ڕاستیی تیا ئازاد ببێ لە کۆتی دیلی درۆ، ئەو ناوە زلانە هەموو وەك شێرە بەفرینەیەك کە خۆری تەمووزی بەسەرا زاڵ ببێ ، ئەتلیسێنەوەو ئەبن بە ئاوو هەر لەعاستی خۆیانا ئەچن بە ناخی زەویدا ..

ئەم دەردە وەنەبێ تەنها لە پەیوەندی کۆمەڵایەتیی ئەمو ئەودا کاری کردبێ ٠ پەیوەندی بەینی دەوڵەتان‌و پارتی‌و کۆمەڵانیش هەر وایەو ، ڕۆژی هەزاران درۆ بە ناوی مافی ئادەمیزادو پاشە ڕۆژی مرۆڤایەتی‌و مافی دیاری کردنی چارەنووسی گەلان‌و سۆشیالیزم‌و کۆمۆنیزمیشەوە ئەکرێ‌و ئەو دەوڵەت‌و پارتی‌و کۆمەڵانەی‌تریش کە خۆیان بە خاوەنی ئەم مەسەلانە ئەزانن ،لەعاستی ئەم درۆیانەدا هەر ئەوەندە دێنە دەنگ کە لە سنووری پەیوەندی‌یان‌لەگەڵ‌دەوڵەتە یا پارتی‌یە یا کۆمەڵە درۆزنەکە دەرنەچێ !

وەنەبێ وەك میتافیزیکەکان لێکی ئەدەنەوە ئەم دەردە دەردی « بێ‌ئەخلاقی » بێ‌و ، لەوانەبێ لە ڕێگای پەندو ئامۆژگاری‌و سوێن‌و بریارەوە چار بکرێ ٠ ئەمیش یەکێکە لەو دەیان دەردەی لەئەنجامی ڕەژێمی کۆمەڵایەتیی چینایەتی‌یەوە تووشی گەلان‌و تاکەتاکی ئادەمیزاد بوون‌و ، هەزارەها ساڵە جێی خۆیان پتەوتر ئەکەن‌و ، بە ناخی مێشك‌و خوێن‌و گۆشت‌و دەمارو پێسقانی ئادەمیزادا ئەچنە خوار ..

بۆ چارکردنی ئەم دەردانە وەنەبێ تەنها بەرزبوونەوەی پلەی زانیاری‌و شارستانەتی بەس بێ ، هەرچەند بەرزبوونەوەی پلەی زانیاری‌و شارستانەتی بەرگێکی نوێ ئەکا بە بەری شێوەی درۆ کردنەکەدا .. گۆڕانی ڕەوشتی ئادەمیزاد کارێکی ئێجگار ئاڵۆزەو ، زۆر لەوە ئاڵۆزترە کە زانایان‌و فەیلەسووفان بۆی چوون ٠ لام‌وایە تا ڕەژێمی چینایەتی‌و تا جیاوازیی پلەی پێشکەوتنی گەلان‌و پشت بەستن‌و پێویست بوونی گەلێك بە گەلێکی‌تر مابێ لە جیهانا ، ئەم ڕەوشتە بە جۆرێك لە جۆران هەر ئەمێنێ‌و ، بەڵکو پاش ئەوەش ئەبێ ماوەیەکی‌وا لەژێر سایەی ڕەژێمی نوێی هاوسانی ڕاستەقینەی هەموو سەرەی گەلاندا تێبپەڕێ کە بیرو باوەڕو ئایدیۆلۆجیەتی کۆن بەتەواوی لە جێی خۆی هەڵکەنرێ‌و ، بیروباوەڕو ئایدیۆلۆجیەتی نوێ لەجێیدا دابنیشێ‌و خۆی بگرێ ، ئەوجا مرۆڤایەتی لەم دەردەو لە دەردە کۆمەڵایەتی‌یەکانی‌تر ڕزگاری ئەبێ ..

تا ئەو ڕۆژە دێ ، نابێ ئێمە هەر چاوەڕوان بین ٠ دەوری ئێمە ئەوەیە کە تێبکۆشین بۆ ئەوەی ڕەگ‌و ڕیشەی چینایەتی لە بن بێنین ، بۆئەوەی ڕۆژێك زووتر مرۆڤایەتی بگاتە ئەو ڕوژە پیروزەو بەختیارەکە جیهان هیچ‌دەردێکی کۆمەڵایەتی بەخۆیەوە نەبینێ.. بێ‌گومان ئەمەش ئەرکێکی قورس‌و قەبەیە ، بەڵام پڕە لە شانازی‌و سەربەرزی‌و مەردایەتی

پاشماوەی : ئەدەب بۆ کێ

تائێستاش ٠ ئەی بۆ ناتوانرێ چیرۆکی ئەم سەردەمەو شیعرو ئەدەبیات ئیمرۆش‌دا بخرێتە مێشك‌و دەروونی کۆمەڵانی خەڵکی‌یەوە کە بتوانن لێی تێبگەن‌و دەماوەم بیشی کێرنەوە ، لەکاتێکا کە ئەم سەردەمە لەگەڵ کۆنا گەلێك جیاوازی هەیەو نیسبەتی خوێندەواری‌و چاوکراوەیی خەڵکی زۆر بەرزترە لەپێشوو٠ ئەمە جگە لەڕەی ڕووداوەکانی نۆ ساڵ لە کوردستاندا خەڵکی بە چاکی هوشیار کردۆتەوەو لەڕووی تێ‌گەیشتن‌و هوشیاری‌یەوە خەڵکی کوردستان گەلێك ئاستیان لە دە تا دوانزە ساڵی پێش ئێستا بەرزترەو گەلێك بە چاکتر لە خۆیان ، لە ڕووداوە سیاسی‌یەکان ، لە دۆست‌و دوژمنەکانیان ئەگەن ٠

بەکورتی نەخوێندەواری نابێتە بەڵگەو بیانووی‌نەنووسین بۆ جەماوەری فراوانی گەل ٠

کەواتە ئەبێت ئەمە بەچاکی ڕەچاوکرێ‌و نووسینە ئەدەبی‌یەکان ئەوەندە سادەبن کە هەموو چینەکانی کۆمەڵ لێی تێبگەن هەر لە جوتیارێکی ڕەش‌و ڕووتی کوێرە دێیەکەوە تاسەر قوتابیەکی مام ناوەندی لە خوێندەواریدا تاسەر کریکارێك کە قورکاری ئەکات، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نیە کە هەر ئەبێت شتە واقیعی‌یەکانی ڕوژانە بەڕووت‌و قووتی دابنرێتەوەو ناوبنرێت ئەدەب ، بەڵکو ئەبێت جوانتربکرێت‌و گەورەتر بکرێت‌و لەشێوەیەکی ئەدەبی‌و ڕادەیەکی هونەری پێش‌کەش کرێت‌و پاڵەوانە نموونەیی‌یەکان بە شێوەیەکی چارەسەلەکانیشی ٠ ڕوونترو ئازاترو لێوەشاوەتر بخرێتە بەردەم‌و تام‌و چێژی ئەدەبیشی تیا بێت کە خەڵکی لێی وەڕسی نەبن‌و تامی خۆشی چاکتر ڕایان کێشێ بۆ خوێندنەوەو گوێ لێ‌گرتن‌و تێ‌گەیشتن‌و وەرگرتنی ئەنجام‌و

تەنها لەم ڕێگەیەوە ، ئەدەبی کوردی ئەتوانێت خزمەتی فراوانترین جەماوەری گەل بکات ، خزمەتی ملیۆنەهاو دەیان ملیۆنەها گەلی ڕەنجدەر بکات ٠ »

●

بۆ ئاگاداری ژمارە (٣)ی ساڵی ١٩٧١

وەزارەتی کارو باری ژورو

دروست کردنی قوتابخانەی سەرەتای ٦ پۆلی

ئاشکرای ئەکەین کە ئەم‌مناقسە نهێنانەی لای خوارەوەلە شوێنە دیاری کراوەکانیانا هەن ، ئەو بەڵێندەرەی ئارەزوی بەشداربون ئەکات‌و شهادەی‌زەریبەی دەخلی ئەساڵی هەیەو لە لایەن لیژنەی دیاری کردنی بەڵێندەرەکانەوە لە پارێزگەکان‌دیاری‌کراون ئەتوانن‌مەرجەکانی ئەم مناقسانەو نەخشەکانیان لە‌ئیعماری سەرو لە دهۆك وەربگرن ، یان لە محاسبی مدیری ئیعماری سەرو لە بەغدایان دیوانی وەزارەت بەرامبەر (ـر٢) کە نادرێتەوە ٠

عطائات ئەدرێ بە سکرتێری‌لیژنەی کردنەوەی عطائات لەدیوانی ئەم وەزارەتە لەزەرفیکی داخراوا ناوی مناقسەکەی لەسەربێ بەریان لە ڕۆژی٢٥ـ٢ـ١٩٧١ هەتا کۆتای دەوامی ڕەسمی لەگەڵ تامیناتی‌پێشەکی کە (١٨٠) دینارەبۆ هەر قوتابخانەیەك بە پارەی یان کفالەتی مصرفی ئەدرێ وەچەکیش وەر ئەگیرێ ، ئەتوانری‌عطائات بە پوستەدا نێری بەرمەجێ گەپشتنی زافی کرێ‌چونکە ئەم وزارەتە ملتزم نیـە بەقبول کردنی نزم‌ترین عطائات یان هەر عطائاتێ دیاری کراوبێ‌و هەر چیەکیش مەرجە پیویستەکانی تیا نەبێ ئەدرێتە دواوە و ئەتوانرێ مەرجەکانی‌ئەم مناقسەنانە لە دەزگای‌هونەری لە بەرێوەبەرایەتی ئیعماری سەرو یان لە ناوچەی‌دهۆك وەر بگیرێ ٠

لە جیاتی وەزیری کاروباری سەرو

عسکر محمود

پارێزگە	قەزا	ژمارە	شوێن	جوری‌مناقسەکە
نەینوا	شیخان	١	ئەتروش	دروست کردنی
نەینوا	شیخان	١	کنالە	قوتابخانەی شەش پولی
نەینوا	شیخان	١	مەهد	
نەینوا	شیخان	١	ڕێتکی	
نەینوا	شیخان	١	برێفەکان	

ئیعلانی ژمارە« ١ »ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەرایەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لە مناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەو توتنانەی ، هەیەتی لە « دهۆکەوە » بو موسل

عەتاکان لە بەرگێکی مۆرکراودا پێشکەشی سکرتێری ئەنجومەنی ئەم بەریوەبەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕوژی١١ـ٢ـ٩٧١ بە مەرجیك عەتاکان ببەستریت بە تامیناتێکی«ـر٢٠٠» دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەریوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکە ئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەتی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە « موسل »اددەس بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەرایەتی توتن

ئیعلانی ژمارە «٢»ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەریەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لەمناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەوتووتنانەی ، هەیەتی لە « دیاناوە » بۆ «هەولێر» ٠

عەتاکان لە بەرگێکی‌مۆرکراودا پێشکەشی سکرتێری ئەنجومەنی ئەم بەریوەبەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕۆژی١١ـ٢ـ٩٧١ بەمەرجێك عەتاکان ببەسترێت بە تامیناتێکی«ـر٣٠٠»دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکەئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەتی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە «هەولێر» دادەس‌بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەیەتی تووتن

ئیعلانی ژمارە «٣»ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەریەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لەمناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەوتووتنانەی ، هەیەتی لە «سلێمانی‌یەوە» بۆ«دەربەندیخان»

عەتاکان لە بەرگێکی‌مۆرکراودا پێشکەشی سکرتێری ئەنجومەنی ئەم بەریو بەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕۆژی١١ـ٢ـ٩٧١ بەمەرجێك عەتاکان ببەستریت بە تامیناتێکی«ـر٤٠٠» دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکەئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەتی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە «سلێمانی» دادەس‌بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەیەتی تووتن

ئیعلانی ژمارە «٤»ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەریەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لەمناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەوتووتنانەی ، هەیەتی لە «شەقلاوەوە» بۆ « هەولێر » ٠

عەتاکان لە بەرگێکی‌مۆرکراودا پێشکەشی سکرتێری

ئیعلانی ژمارە «٥»ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەریەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەنی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لەمناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەوتووتنانەی ، هەیەتی لە «هەلەبجەوە» بۆ «دەربەندیخان»

عەتاکان لە بەرگێکی‌مۆرکراودا پێشکەشی سکرتیری ئەنجومەنی ئەم بەریوەبەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕۆژی١١ـ٢ـ٩٧١ بەمەرجێك عەتاکان ببەسترێت بە تامیناتێکی«ـر٤٠٠» دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکەئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەنی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە «سلێمانی» دادەس‌بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەیەنی توونن

ئیعلانی ژمارە «٧»ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەریەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لەمناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەوتووتنانەی ، هەیەتی لە «ماوەتەوە» بۆ «سلێمانی» ٠

عەتاکان لە بەرگێکی‌مۆرکراودا پێشکەشی سکرتێری ئەنجومەنی ئەم بەریوەبەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕۆژی١١ـ٢ـ٩٧١ بەمەرجێك عەتاکان ببەسترێت بە تامیناتێکی«ـر٢٠٠» دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکەئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەتی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە «سلێمانی» دادەس‌بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەیەتی تووتن

ئیعلانی ژمارە «٦»ی ساڵی ١٩٧١
لە بەرێوەبەریەتی ئینحیساری تووتنەوە

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن داوا لە هەموو ئارەزوومەندان ئەکات بۆبەشداربوون لەمناقصە نهێنی‌یەکەیدا بۆ گواستنەوەی ئەوتووتنانەی ، هەیەتی لە «چوارتاوە» بۆ «سلێمانی» ٠

عەتاکان لە بەرگێکی‌مۆرکراودا پێشکەشی سکرتێری ئەنجومەنی ئەم بەریوەبەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕۆژی١١ـ٢ـ٩٧١ بەمەرجێك عەتاکان ببەسترێت بە تامیناتێکی«ـر٣٠٠»دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکەئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەتی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە «سلێمانی» دادەس‌بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەیەتی تووتن

ئەنجومەنی ئەم بەریوەبەرایەتی‌یە ئەکرێت لە بەغدا تا سعات دوانزەی ڕۆژی١١ـ٢ـ٩٧١ بەمەرجێك عەتاکان ببەسترێت بە تامیناتێکی«ـر٣٠٠»دیناری‌یەوە بە نەقدی یان بە کەفالەتیکی بانقی لەگەڵ‌شهادەی بەشداربوون لە ژووری بازرگانی یان وەسیقەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرایەتی ضریبەی دەخلی گشتی ٠

مەرجەکانی مناقصەکەئەتوانری لە لای سکرتیری ئەنجومەنی بەریوەبەرایەتی لەمەرکەزی ئەم بەریوە بەرایەتی‌یەدا وە لە مەرکەزی‌بەریوەبەرایەتی ئینحیساری تووتن لە «هەولێر» دادەس‌بکەوێ ٠

عبدالکریم توفیق
بەریوەبەری گشتی‌و
سەروکی ئەنجومەنی
بەریوەبەیەتی تووتن

Institut kurde de Paris

ژمارە : ٥
٦ی شوبات ١٩٧١

لاپەڕەیەکی سەربەست

بەسەرپەرشتی نوری ئاصیران

چیرۆکی بۆ منداڵان

مریشكو کەلەشێری شارێك بڕیار ئەدەن کە لە دەستی سەربڕینی ئەم شارە خۆیان ڕزگار بکەن وە بڕیاریاندا شەوێ هەڵبێنو بدەنە کێوی . شەوێ کەوتنە ڕێ .. لە ڕێگا ویستیان سەرۆکێ هەڵبژێرن بۆ خۆیان .. بوون بە دوو بەش .. هەر بەشێکیان یەکێکیان هەڵبژارد .. بە هەر حاڵێك خۆیان گەیاندە کێوەکە ، ئاژەڵو باڵندەکانی تر ئەمەیان زانیو زوریان پێ ناخۆش بوو ، هەمویان رویان کردە پاشا کەیانو نارەزایی خۆیان دەربڕی شاشاش ناردی بەشوێن وەزیرەکانیو بەتۆرە بوونێکەوە ووتی :

– ئەمەوێ ئەمانە دەرکەن ئەم مریشكو کەلەشێرانە خەریکە جێگامان داگیر کەن .

موزیری ووتی :

– بەڵێ قوربان بەلام یەکجار زورنو ئێمە ناتوانین بەرامبەریان هێچ شتێ بکەین .

وەزیرێکی تر ووتی :

– گەورەم .. ئەگەر ڕێگام بدەی من ئەوانەت بو دەرئەکەم

پاشا ووتی :

– چی بەباش ئەزانی بکە .

ئیتر وەزیرەکە بەشوین یەکێ لە سەرکردەکانی مریشكو کەلەشێرەکان .. پێشوازیێکی گەرمی کرد و پێووت .

– جەنابی کەلەشێر .. هاتنەکەتان زورمان پێخوشە بەلام کەمەکەی ترتان .. کۆمەلێکی خراپن .. ئەگەر ئەوانە دەرکەی .. بە خۆشی لەم کێوە ئەژین ..

هەر ئەم قسەیەش وەزیر بە کەلەشێرەکەی تریشی ووت .. هەردوو کومەل کەوتنە لێدانی یەك تاوەکو یەکێکیان لەناوچوو ئەوی تریشیان زور لاواز بوو .. ئەوسا بەئاسانی ئاژەڵەکان بەسەریان زاڵبوون ..

ئەبێ هەمیشە یەکگرین ئەگینا کەواتە منالانی خوشەویست ناگەینە ئامانجەکەمان .

دوژمن بە سەرماندا زاڵ ئەبێو

توانا جلال – سلیمانی

کوردایەتی

« ئاوارە »

هەدا نادەم ڕوورو سەوی
خۆم بسرەوم دل ناسرەوێ
تاکو هەڵم دەستدەکەوێ
دونیا گشتی سەرێك کەوێ
لێم ببڕن خۆراکو خەوێ
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

بەرزە هیوام بۆ نیشتمان
دەست هەڵناگرم لە تێکوشان
تاکو دەچمە ڕیزی گەلان
پەیمان بەستم لەگەڵ یەزدان
بە سەربەستی بۆ نیشتمان
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

تاکو قۆناخی سەربەستی
ئەسپی خەباتم ناوەستی
تا دەرنەچم لەژێر دەستی
نام هەوێ سەرمایەوهەستی
مەرگ نەك ژینی ژێردەستی
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

بۆ ئازادیو خود موختاری
بۆ سەر بەخۆییو ڕزگاری
بەگیان دەکەم فیداکاری
تا دەبڕم کلکی زۆرداری
بەسەر بەرزیو بەختیاری
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

کلکی زۆردار ئەقرتێنم
قەلای سەختی دەڕووخێنم
بەردی بناغەی دەردێنم
وەك دێلە سەگ دەی تۆپێنم
گەر نەش کۆپێ دەی ڕەتێنم
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

دەی ڕەتێنم ناکێوی قاف
بەبێ درۆو لافو گەزاف
شەرتە نەکەم وەعدە خیلاف
جیهانی پێ بکەم تەواف
یا بمرم یا بستێنم ماف
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

دەستێنمەوە مافی خوراو
بۆ نیشتمانی بەش براو
هەزاران دایکی زگ سووتاو
هەزاران لاوی سەربڕاو
دەژیەنمەوە وەك گوڵ بەئاو
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

بزانە چۆنیان دەژیەنمەوە
نەسلی دوژمن دەبڕێنمەوە
ئاگری دڵیان دەمرێنمەوە
زیانیماڵیان دەبژێرمەوە
تۆڵەی هەموان دەستێنمەوە
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

من ناهێڵم نەسلی بەدکار
وەك هەڵۆ لێی دەکەومە کار
بچێتە ئاسمان نای کەم قوتار
لەژێر زەوی بۆی دەچمە خوار
لێی ناهێڵم یەك جووقەوار
کوردم کوردستانم دەوێ

هیوای بەرزم قەت نانەوێ

گەشتێك بەناو بیابان‌دا

دوو پیاوو ژنێك لە وەرزشێکانی بەریتانیا نیازیان‌وایە بیابانی ئەفریقا بەپێ ببڕن ، واتە گەشتێك لە نیجریاوەدەست پێ بکەن هەتا کو جەزایر کە ماوەی نێوان ئەو دووجێگایە ٤٨٠٠ کیلۆمەترەیە، ئەوسێ کەسە سەرچڵە مەبەستی ئەم گەشتە سەیرەیان ئەوەیە توانای مەردم تاقی بکەنەوە بەرامبەر بە سرشتێکی سەخت .

وە وایان بڕیار داوە ئەگەر هەرچەندێك تووشی تەنگو چەڵەمەش بێن ، یارمەتی لەکەس وەرناگرن

پیاوێك هەر خۆیو دوانزە منال بەخێو ئەکات

« پیتەر چیفکۆك » پیاوێکی بەریتانیایە ، ئەم پیاوە سەرنجی گشتی [illegible] ڕاکێشاوە [illegible] ئافرەتانیشا [illegible] منالی [illegible] هەتیوی [illegible] گرت کردۆتەوەو بەخێویان ئەکات .. بەبێ ئەوەی یارمەتی کەسی پێویست بێت .. ئەو پیاوە خۆی خۆردنیان بۆ دروست ئەکاتو دەرسی قوتابخانەیان پێ لەبەر ئەکاتو کاتی قوتابخانەش جلو بەرگیان لەبەر ئەکاتو سەریان دائەهێنێتو ڕەوانەی قوتابخانەیان ئەکات ..

پیتەر .. بەسەرهاتی خۆی بەم شێوەیە ئەگێرێتەوە .. ئەڵێت .. سالانێکی زۆرم بە کەسو کارمەوە بۆ بەجێ ماوە، لەبەر ئەوەی خۆشم کەس شك نابەم بۆیە بیرم لەوە کردەوە کە ئەو منداڵانە بەخێو کەم کە بێ دایكو باوکن .. بەلام ئەم ئاواتە نەهاتەدی لەپێشدا چونکە لێپرسراوان باوەریان نە ئەهێنا بەوەی کە پیاوێکی ڕەبەن توانای ئەوەی هەبێ کە منداڵان لەسەر شێوەیەکی ڕاست پەروەردە بکات .. هەتا لە ساڵی ١٩٥٨ دا لە مەیتەمێك منالێکی ٩ ساڵان دەرکرا کە ناوی هارو هاج بزێو بوو هیچ قوتابخانەیەك نەیان ئەگرت چۆن نە لە بەر ئەوەی کە زۆر خۆ .. ئەم کاتەدا منیان هاتەوە یادو داوایان لێکردم کە بەخێوی کەم .. بەم هەواڵە ئێجگار دڵخۆش بووم .. وە بەشێوەیەکی زۆر چاك کەوتمە پەروەردە کردنی بەبێ ئەوەی هیچ داخوازیەکی بشکێنم .. کە لێپرسراوان بەمەیان زانی ماوەیان دام کە منداڵانی کەش بگرمە خۆ وپەروەردەیان کەم .. وە ئێستا ٢١ منداڵم هەیە .. کە خۆم جل بۆگشتیان ئەشۆمو چێشتیان بۆ دروست ئەکەمو ئەیان شۆمو شەو لە نزیك جگیاکانیانەوە چاودێریان ئەکەم و سەریان دائەهێنمو دەرسو دەوریان پێ ڕەوان ئەکەم .. ناتوانم بلێم کەفی جێگای دایكو باوکیانم گرتۆتەوە .. ئەگەر وابلێم ڕاستنییە ، چونکە هیچ ئادەمیزادێ جێگای دایكو باوکی پێ ناگیرێتەوە .. بەلام ئەتوانم بلێم کە هاوێیەکی دڵسۆزیانم ..

تەرازوویەکی ئاسمانی

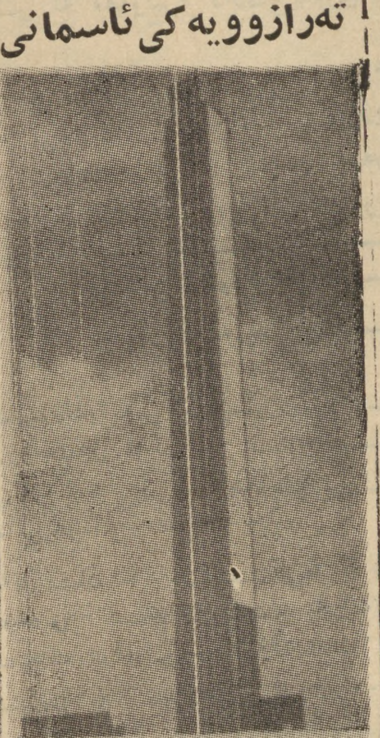

بۆ کێشانەی ئاوو هەوا لە شاری پاریسدا تەرازوویەکی ئاسمانی دامەزرێندراوە لەسەر تەکە یەك ١٨٨ مەترە بەرز ، ئەو تەرازوو لە دووری ١٥ کیلۆمەترەوە لە دەورو پشتی پاریسەوە بەدی ئەکرێت ، لەمەودوا خەڵکی پاریس ڕووئەکەنە ئەم ئالەتە بۆزانینی ئاوو هەوا ، ئەم تەرازووە بەگوێرەی ئاوو هەوای ڕۆژی داهاتوو ڕەنگی ئەگۆرێت ، واتە ئەگەر ڕەنگی سەوزی نیشاندا مانای وایە ئاو هەوا خۆش ئەبێت .. وە ئەگەر ڕەنگی شینی نیشاندا واتە ئاوو هەوا ئالوز ئەبێت وە ئەگەر ڕەنگی سووری نیشاندا ئەوا نیشانەی ئەوەیە ئەو ڕۆژە باران ئەبارێت .. ئەم جیهازە لەگەڵ ئەمەشدا ڕیبازو گەڕی باش نیشان ئەدات ..

لە ئاسۆی ئەرخەوانیدا

سەلابەس

گوایە ..
سیماو نیشانەکانی ئەمچەرخەو ..
بەرژەوەندی مرۆڤایەتیو ..
حەتمیەتی گۆڕانیی کۆمەڵی ئادەمیزاد ..
ئەو ڕاستیە ئەسەلمێنن .. کە :
(بە ئاشتی پێکەوە ژیان) ..
چاکترین ڕێگەیە .. لەیەکدژەکان .. بیگرنەبەر ..

* * *

بەڵێ (بە ئاشتی پێکەوەژیان) و .. و .. هتد .
کەچی ئیمپریالیستەکان ..
ڕۆژێ .. هەزارەها ئادەمیزاد .. ئەکوژن ..
ڕۆژێ .. دەیان جار .. پەلاماری ئەم وڵات ئەدەن ..
هێرش ئەبەنە سەری ئەوی تر ..
ئەم‌میللەتە ئەچەوسێننەوەو .
ئەوتری داوئەنێنو سەروەتو سامانی ئەدزن ..

* * *

حەتیقەتی (بە ئاشتی پێکەوەژیان) ..
ئەوەیە ؟!
کە لە ڤیتنام .. کەمبودیا .. لاووس .. فەلەستین ..
ئەمەریکای لاتینی .. ئەفریقیادا .. هەیە .
بەم شێوەیە .. سەرجەم گەلانی جیهان خەریکی بەرگری کردنن لە بوونو .. مانی خۆیان .
لە کاتێکا ..
جەنگی ئارەواو درندانەی ئیمپریالیستەکان هەموو دونیای گەلانی چەوساوەی گرتۆتەوە .. کە زۆربەی ئەم جیهانەمان پێك ئەهێنن .
کەچی هەر ئەڵێن :
بۆ ئەوەی جەنگێکی کەمی جیهانی بەرپا نەبێ ..
بۆ ئەوەی ئۆتۆم بەکار نەهێنرێ ..
بۆ ئەوەی شارستانیەتی ئادەمیزاد بپارێزێت ..
با پێکەوە بە ئاشتی بژین ..
ئەو ئاشتیەی کە لە ڤیتنام هەیە .. لە فەلەستینو .. کەمبودیاو .. لاوس .. هتد .. هەیە ..
ئاخۆ ئەبێ میللەتان چاوەڕوانی ئەوەبن کە جەنگ بگاتە کوێ ؟ .. هەتا :
ڕاستی ئەم (بە ئاشتی پێکەوە ژیان)ە ... بزانرێ !!

ماکسیش باوی نەما

وا چاوەڕوان ئەکرێت کە لەبەهارو هاوینی داهاتوودا باوی مۆدەی جلی درێژ نەمێنێت، وە دووبارە ئافرەت بگەرێتەوە سەر لەبەرکردنی مینیجۆب ! ئەمەش بەپێی ئەو خەیاڵەی بەسەری دهێنەری مۆدەی پاریسیو بەناوبانگ « ئیف سان لۆران » دا هاتووە .. لەگەڵ ئەوەی گەڕانەوە بۆسەر مینی جۆب زیانێکی گەورە ئەگەیەنێت بەو کۆگایانەی کە میقدارێکی زۆر لە مۆدەی ماکسیو میدیان لەلاماوە .. بەلام لۆران .. لەم بارەیەوە ئەڵێت : من پاسەوانی جلی حازر نیم .. بەڵکو ئەبێت ئارەزووی ئافرەت نەخەینە پشت‌گوێ کە هەتائیستا دڵی بە مینی جۆبەوەیە .. بەلام ئەبێ ئەوەشمان لەبیر نەچێت .. کە ئەو بەرگ دروانە سەربەست نین وەك هونەرمەند لە داشتنی ئەوشتەدا کە دێت بە بیریاندا، بەڵکو ئەبێت پەیرەوی دڵی ئافرەت بکەن لەگەڵ پەیرەوی مەبەستی خاون کارگەی قوماشی دروست کردندا کە ئەمانە هەر دەستکەوتی خۆیان بەلاوە مەبەستە .. بۆ سەپاندنی مۆدەی تازە بەسەر ئافرەتاندا ئەو مۆدانە لە ئافرەتە بەناوبانگەکانەوە دائەکەوت بۆ ناو ئافرەتانی دیکە .. بەلام لەگەڵ ئەوەی کە میدیو ماکسی ئەو شاژنو مومەسیلانەش لەبەریان کرد کەچی نەیتوانی وەك مۆدەی مینی جۆب لەناو ئافرەتاندا بلاو بێیتەوە ..

پەتەلۆکەی هەفتە

وەرامی ڕاستی بەشی مەسەلی ژمارە (٢)ی ساڵی دووی هاوکاری وەك لای خوارەوەیە . ئەوخوێندەوارە بەڕێزانەی بەڕاستی وەرامیان ناردبوو .

لە سلێمانی‌یەوە : ڕسول علی محمد لەسەروکایەتی دانشتگای سلێمانی لطیف علی سعید ، محمد کریم عبدالله ، حسن عبدالرحمن صدیق ، نجیب توفیق محمد . وە لە کەرکوکەوە : منصور غفور ، وە لە کویەو ، عبدالرحمن الخطاط . وە لە خانەقینەوە : جەببار قەراخی . لەهەولێرەوە: سەردار محمد غریب هیوا سەرهەنگ ، رشاد حمید ، شیرزاد محمد امین ، ستار عبدالله ، جلال یوسف کریم لە بەغداوە : حسن رضا ،محمود عارف ، ولە دانیشگای بەغداوە: عبدالرحمن حاجی‌محمد ابراهیم رشید عمر ، عبدالقادر محمد سامی شۆرش ، أصغر دزەیی، وە ابراهیم حسن مولان ماموستای قوتابخانەی نەبی‌ئاوا – ئالتون کوپری لە کرکوك .

وە لە ئەنجامی خۆبەخت ڕاکێشاندا پاداشتی یەکەم بۆ کاك عبدالرحمن حاجی محمد ابراهیم دەرچو لە دانیشگای بەغدا ، وە پاداشتی دووەم بۆ کاك هیوا سەرهەنگ لە هەولێر دەرچوو ، لە ناخی دەروونەوە پیرۆز باییان لێ ئەکەین .

وە تکا لەو دەو برایە ئەکەین کە ناونیشانێکی تەواوی خۆمان بۆ بنێرن بۆ ئەوەی پاداشتەکەیان بۆ ڕەوانە بکەین .

١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	١	
گ	ن	ۆ	ت	ی	س	ت	و	ا	م	١
ۆ	ك	ش	پ	■	■	ێ	■	■	ا	٢
ر	■	■	■	پ	ە	ر	و	ی	ن	٣
ا	ر	ا	ڤ	ی	ج	■	و	■	■	٤
ن	■	ن	■	ر	■	ۆ	س	ا	ئ	٥
■	ت	ا	ب	ە	خ	■	و	■	ا	٦
ا	ب	م	ۆ	م	ۆ	ل	■	م	ر	٧
■	■	■	ر	ێ	ش	■	ت	■	ا	٨
■	ك	ا	د	ر	■	د	ر	ا	س	٩
ێ	ر	ب	ۆ	د	ێ	ژ	ێ	ر	■	١٠

سەرۆك بەكر لەسەر داخوازی صائب سەلام سەرۆكی وەزیرانی لوبنانی ئەدات

لەرۆژی ٣شەممەی رابوردودا صائب سەلام سەرەك وەزیرانی كۆماری لوبنان بە سەردانێكی رەسمی بۆ كۆماری عیراق گەیشتە بەغدا ٠
وە لەلایەن كاك صالح مهدی عماش جێ گری سەرەك كۆمارەوە ئەندامی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆرشەوە پێشوازی لی كرا ٠
وە لە دوای گەیشتنی بەماوەیەك ، سەرەك وەزیرانی لبنان چەپكە گولی خستە سەرمەزاری سەربازی نەناسراو ٠
وە هەر لەئێوارەی ئەو رۆژەدا سەرەك كۆمار كاك احمد حسن البكر لە كوشكی كۆماری چاوی كەوت بە صائب سەلام سەرەكی وەزیرانی لبنان و ئەو وەفدەی لەگەڵیایەتی ٠ لەم چاو پێ كەوتنە دا كاك صالح مهدی عماش جێ گری سەرەك كۆمار وە كاك یحی یاسین سەرەكی دیوانی سەرۆكایەتی كۆمار ئامادە بون ٠
لەدوای كۆبونەوەكە سەرەك وەزیرانی لوبنان بە رۆژنامە نوسەكانی راگەیاندكە نامەیەكی سلیمان فرنجیە سەرەك كۆماری لبنانی دا وە بە سەرەك احمد حسن البكر ٠
وە ووتی : گفتوگوكانی لەگەڵ سەرەك دا سەركەوتو بو وە سەبارەت بە هەموو كاروبارێكی پاشە رۆژی نێوان هەردوو ووڵاتی برابو ٠
وە رونی كردە وەكە هەموو ئەوەی ئەبێتە هوی پاڵ پێوەنانی ئەتەوەی عەرەب بۆ روشتنی لەسەر رێگایەك وە بەتوانا بونی بۆ وەستان بەرووی دوژمنیا لە سەرەكەوە هەستی پێ كرد ٠
ئەوەی شایەنی باسە صائب سەلام بڵاویشی كردەوە كە سەرەك احمد حسن البكر رازی بوە بەو خواستەی ئاراستەی كردوە بەناوی سەرەكی لوبنانەوە سلیمان فرنجیە بۆ سەردانی كۆماری لوبنان ٠
وە ووتی زۆر شادمانم كە پەیمانی تەواوم وەركرت بۆ رازی بون بە وەڵام دانەوەی ئەم داواكاریە هەروەها ووتی : داوشمان لە كاك صالح مهدی عماش جێ گری سەرەك كۆمار كردوە بۆ سەردانی لوبنان ئەویش وەڵامی خواستەكەی داونیەتەوە ٠
ئەمەو سەرەك وەزیرانی لوبنان ووتویە پەیوەندیەكانی كە لە بەغدا كردویەتی كاریكی گەورەی ئەبێت بۆ سەر پەیوەندیەكانی بەینی هەردوو وولات ٠
وە لەسەعات دەی بەیانی چوار شەممەوە گفتوگۆكانی بەینی وفدی لوبنان بەسەرۆكایەتی صائب سەلام سەرەكی ئەنجومەنی وەزیرانی لوبنان و لای عیراق بە سەرۆكایەتی كاك مهدی عماش جێ گری سەرەك كۆمار دەستی پێ كرد ٠
وە لەلای لوبنان بەرێزان : میشیل ساسن جێ گری سەرەكی ئەنجومەنی لبنان و محمد صبرە بەرێوە بەری كاروباری سیاسی و ئابوری لە وەزارەتی دەرەوە وە فرید حبیب بالویزی لوبنان لە بەغدا ئامادەبون ٠
وە لە لای عیراق بەرێزان : نعمە النعمە جێ گری وەزارەتی دەرەوەوە دكتور ئەكرم یاملكي جێ گری وەزارەتی ئابوری وە عبدالفتاح یاسین بالویزی عیراق لە لبنان بأمادە بون ٠

پەرەپێدانی كشتوكاڵ لە كوردستان

سەرەك كۆمار كاك احمدحسن البكر ئێوارەی رۆژی چوار شەممەی رابوردو لەكۆشكی كۆماری سەرۆكایەتی كۆبونەوەیەكی ئەنجومەنی بەرزی كشتوكاڵی كرد كە چوار سەعاتی خایاند ٠
وە لەم كۆبونەوەیەدا لە چەند كاروبارێكی گرنگ دوان ٠
ئاژانسی دەنگ و باسی عیراق زانیویەتی ئەنجومەن لەمەسەلەی پەرەپێ دانی چاندنی میوەهات لە كوردستان دوا ، وە پارەی پیویستی بۆ ئەم مەبەستە تەرخان كرا ٠
هەروەها لەمەسەلەی چاندنی بەتاتەدوا وەك پرۆژەیەكی تەواو كە بۆ ئەم مەبەستە ٢٥٠سێ سەدو پەنجا هەزار دینار تەرخان كرا كە ئەم پرۆژەیە بەجۆری بێ پیویستی عیراق بەوبەرهەمە پڕ بكاتەوە دیسان بریاردرا هەفتەی دوو كۆبونەوە بەستری بۆدوان لەو كاروبارانەی لە بەردەستیایەتی لەمانە : لیكولینەوەی هەیكەلی رێكخستنی وەزارەتەكانی كشتوكاڵو چارەسەر كردنی كشتوكاڵو ئاودانو بەخشەی كشتوكاڵی هاوینی داهاتو ٠

هاوكاری
التضامن

ژمارە ٦ — سالی دووەم — نرخی ٢٠ فلسە
رۆژنامەیەكی هەفتانەی گشتیە دەزگای گشتی چاپەمەنیو بلاوكردنەوە دەری ئەكات
٢٠ی شوبات ١٩٧١

Institut kurde de paris

بائاڵای یەكگرتنەوەی رزگاری خوازانی كورد هەڵ ئەكێشن

دەرچوونی یاسای دامەزراندنی یەكێتی مامۆستایانی كوردستان

دوكتۆر سعد عبدالباقی وەزیری پەروەردەو فێركردن لە جیاتی سەرەك كۆمار كونگرەی مامۆستایان ئەكاتەوە

ئەنجومەنی سەركردایەتی شورش یاسای نوێی یاسای نەقابەی مامۆستایانی ژمارە ٥٨ی سالی ١٩٦٣ی مۆركرد ٠
بەپێی ئەم گۆرانە رێكخراوی بەناوی یەكێتی مامۆستایانی كوردستانەوە لە عیراق دا ئەمەزرێ كە ئەندامی نەقابەی مامۆستایانی كۆماری عیراق ئەبێتو مافی ئەوەی ئەبێ لقی لەو شوێنانە بكاتەوە كە زۆری دانیشتوانی كوردن ٠
وە نەقابەی مامۆستایان بەپێی ئەم گۆرانەبوی ئەبێ لقی لە پاریزگارو قەزاو ناحیەكان بە رەزامەندی دەزگای بەرێوەبەرایەتی بكاتەوە ٠
ئەوەی شایانی باسە كە هەفتەی رابوردو لە جیاتی سەرەك ئەحمەد حەسەن بەكر ، دكتور سعد عبدالباقی وەزیری پەروەردەو فێركردن كونگرەی هەشتەمی دەورەی دووەمی نەقابەی مامۆستایانی لە هۆلی دانیشگای مستنصریە كردەوە ٠
لەم كونگرەیەدا كە نوێنەرانی لقەكانی نەقابە لەوولاتا تیا بەشداربون لە كاروباری نەقابەو راپورتەكانی دەزگاكانی بەرێوەبەرایەتی دواوە ٠
وە لەم كونگرەیەدا دوكتۆرە سعاد خلیل اسماعیل وەزیری پەروەردەی بەرز ووتارێكی دا تیایا مامۆستایانی بانگ كرد بۆ گرتنی رێگای راستی زانیاری بۆ خولقاندنی نەوەی نوێ بەكار لە وولاتا ٠

فیدائیە عەرەبەكان تەقینەوەیەكی بەهێز لە تەل ئەبیب بەرپا ئەكەن

لە هەفتەی رابوردوا فدائیەكانی فەلەستین لەكۆگای - كول ئەبوشانوم - لە لەنزیكی (برج شانوم) ە لە شاری تل ئەبیب تەقینەوەیەكی بەهێزیان بەرپاكرد ٠
ئەمەش قسەكەرێكی فەرماندەی گشتی هێزەكانی شۆرشی فەلەستینی بڵاوی كردەوە ٠
بێجگە لەوەش سەرچاوەیەكی سەربازی ووتویە فدائیەكان سەربازێكی دوژمنیان لەوهێرشەدا كوشتوە كە كردریانەتە سەر دەوریەكی دوژمن لەسەروی فەلەستینی زەوت كراو ٠

وەزیرانی نەوتی عیراقو جەزائرو سعودیەو لیبیا لە تەرابلوس كۆئەبنەوە

پەیام نێری « ئا٠د٠ع٠ » لە شاری تەرابلوس لە لیبیا زانیویەتی كە وەزیرانی نەوت لە عیراقو جەزائرو سعودیەو لیبیا رۆژی دووشەممەی داهاتو لە تەرابلوس كۆئەبنەوە ٠
وەزانراوە كە ئەم وەزیرانە لە رێكخستنی خواستەكانی هەر چوار ووڵاتەكانیان ئەدوێن كە پەیوەندی هەیە بە نرخی نەوتەوە لە ناوچەی دەریای سپی ناوەراست ٠
تەرابلوس : ئا٠د٠ع٠

كونگرەی سێیەمی یەكێتی ئیستگەكانی وولاتە عەرەبیەكان

بەیانی رۆژی سێ شەممەی رابوردوو مامۆستا شفیق كەمالی وەزیری راگەیاندن لەجیاتی سەرەك كۆمار كونگرەی سێیەمی یەكێتی ئیستگەكانی ووڵاتە عەرەبیەكانی كردەوە ٠
ئەم كونگرەیە كە یەكەم كۆبونەوەی لە هۆڵی كۆبونەوەی ئەنجومەنی نیشتمانی كرایەوە وەفدەكانی ووڵاتە عەرەبیەكانی تیا بەشداربو بێجگە لە وەفدەكانی ئیستگەكانی فەرنساو بلگاریاو هەنگاریاو یەكێتیەكانی ئیستگەكانی ئەفریقیاو یەكیتی پەیوەندی بێ تەلی عەرەبو رێكخراوی یونسكو ٠
لە سەرەتای كۆبونەوەكەدا مامۆستا كەمالی وەزیری راگەیاندن ووتارێكی دا تیا بەخێر هاتنی وەفدەكانی كونگرەی كرد وە باسی گرنگی ئیستگەی كرد لە كاروباری راگەیاندن دا وەلەدوای ئەو مامۆستا محمد سعید صحاف بەرێوەبەری گشتی دامەزراوی ئیستگەو تلفزیونی كۆماری عیراق ووتارێكي دا لەدوای ئەو سەرەكی دەورەی پێشوی یەكێتی علی شمو ووتارێكی دا ٠

تۆپەكانی ڤیتنامی دیموكراتی فرۆكەیەكی جاسوسی ئەمریكا ئەخەنە خوارەوە

دوێنی شەو رادیوی هانوی بڵاوی كردەوە كە توپە فرۆكە شكێنەكانی ڤیتنامی دیموكراتی فروكەیەكی جاسوسی بێ فرۆكەوانی ئەمریكایان خستۆتە خوارەوە ٠
ئەو فرۆكەیە لە هەریمی « نقی‌ئان » خراوەتە خوارەوە وە بلاوكرایەوە بەم فرۆكەیەوە ژمارەی فرۆكە كەوتوەكانی ئەمریكا سەر ڤیتنامی دیموكراتی گەیشتوتە ٣٣٧٢ فرۆكە ٠
هونگ كۆنگ : ا٠ب٠ئا٠د٠ع٠

رێ رەوی هاوكاری

● لە ١٠ شوباتي ئەم مانگەدا ، روژنامەی (التاخی) برا مژدەی یەكگرتنەوەی بزوتنەوەی شورشگیرانەو پێشكەوتووی گەلی كوردمانی پێشكەش بە جەماوەری رەنجدەرانی گەلەكەمان كرد بە بلاوكردنەوەی بەیانی خۆ هەلوەشاندنەوەی پارتی شورشگێری كوردستانو چوونە پاڵ پارتی دیموكراتی كوردستان لەگەل بەیانی پارتی دیموكراتی كوردستان كە بەگەرمیو دلسوزیەوە پێشوازی ئەم هەنگاوە هەرە پیروزو نیشتمان پەروەرانەی پارتی شورشگێری كوردستان كردبوو ٠
● ئاشكرایە ئەم یەكگرتنەوەیە ئەنجامێكی بەیاننامەی ١١ ئازاری مێژوییە كە زەمینەیێكی گونجاوی بۆ ئامادەكرد سەرەرای هەوڵی تایبەتی حوكومەتی نیشتمانی لەپێناوی پتەوكردنی ریزەكانی گەلو چەسپاندنی یەكیتیو برایەتی ٠
ئەمەو لەلایەكی ترەوە هەوڵو كوششی بێووچانی بارزانی بیكوسەر لەپێش ١١ ئازارو دوابەدوایشی ، بو بەدیهێنانی یەكیتی گەلی كورد ، هۆیێكی گرینگ بوون بوو بەسەر گیروگرفتەكانی ناكۆكیو لابردنی هەموو ئەو بەربەستانەی ئەهاتنە رێگای یەكگرتنەوەی ریزەكانی گەلەكەمان ٠
لەم مەیدانەشدا هەولو خەباتی شورشگیرانەی پارتی دیموكراتی كوردستانو پارتی شورشگێری كوردستانو هەموو دلسوزو نیشتمان پەروەر لە كوردستانو لە عیراقدا ، لە كوردو عەرەب ، لە لاپەرەی پڕ شانازی مێژووی گەلی كوردمان ئەنوسرێ ٠
● بێ گومان هۆی سەرەكی ئەم یەكگرتنەوەیە پیروزە خەباتو تێكۆشانی قارەمانانەی جەماوەری رەنجدەری كوردستان بوو ، كە هەر لە تەقینەوەی شەری براكوژیو دووبەرەكی ، نارەزایی توندی خۆی دەربری ،

بروانە ل ٧

نێروە درندەكانی ئەمریكا گەورەترین تاوان دژی مروڤایەتی ئەكەن

وێنەیەكی ترسناك لە گۆڤارێكی فەرەنسیدا : سەربازەكانی كەمبۆدیا وەك ئاژەل سەری ئادەمیزاد ئەبرن !!
پەیام نێرێكی ئەلمانیای رۆژئاوا ئەلێ : سەربازەكانی كەمبۆدیا ، لەوانەی پشت گیری ئەمریكا ئەكەن لە بەر چاوی خۆم « جەرگی ئادەمیزادیان خواردوە » ٠

گۆڤاری « ئوبزر ڤاتوڕ »ی فەرەنسی لە دوا ژمارەیا لیكولینەوەیەكی بە وێنەوە بلاوكردوەتەوە ، كەپەیام نێری ئەلمانیای رۆژئاوا « دیتر لودڤیك » نووسیویەتی لەم لیكولینەوەیەدا راستی ئەو خوێن رشتنە نارەوایەی پیشانداوە كە هیزەكانی كەمبۆدیا بە پشت گیری ئەمریكا دژی خەڵكی بێ گوناهی كەمبودیاو ئەوانەی ئەكەن كە گومانیان لێ ئەكەن ئەوەی پەیوەندیان هەبێ بە شۆرشگێرەكانی « ڤیت كونگەوە » ٠
ئەم پەیام نێرە كە خوی سەریداوە لەو شوێنانەی لە كەمبۆدیا شەریان تیا ئەكرێ ئەلێت : هیزە بەكری گیراوەكانی كەمبودیا كە لەلایەن واشنتۆنەوە یارمەتیان ئەدرێ بەبێ سلەمینەوە مالی بێ گوناهەكان ویران ئەكەنو سەری ئەو شۆرشگێرە ئەبرن بەردەستیان بكەوێ ٠
هەروەها پەیام نێرە كە ئەلێ : ترسناك ترین دیمەن كە بەچاوی خۆم لە ٢٣ی تشرینی دووەمی رابوردوا لە ناوچەی - میان - ی كەمبودیا دیم كە بۆمبا هاویژەكانی ئەمریكاش لە بۆردومانی شۆرشگێرەكاندا بەشداربون ٠

تاوانی ترسناك لە كەمبۆدیا :

وە زیاتر ئەلێ : لەو كاتەدا هیزێكی كەمبودیام دی كە لەشەر گەرابوە وە ، چەند سەربازێكیان چوار سەری براوی چوار كەسی ڤیتنامیان بەدەستەوەبو وە سەیرتان لێ نەیەت ئەو ندوم دیمەنی بەو جورە بینی بە تەواوی لەگەلیا راهاتمو وام

بروانە ل ٧

وێنەیەكی تر كە پەیام نێرەكەی ئەلمانیای رۆژ ئاوا گرتویەتی وە گۆڤارەكەی فەرەنسا بلاوی كردۆتەوە ٠٠ چەند سەربازێكی كەمبۆدیا كوژراوێكیان لەبەردەمیا ٠٠ جەرگیان دەرهێناوە ٠

وێنەیەكی ترسناك كە گۆڤاری « ئوبزر ڤاتور »ی فەرەنسی بلاوی كردوتەوە ، سەربازێكی كەمبودیا لەوانەی ئەمریكا پشتیان ئەگری ٠٠ دوو سەری براوی بەدەستەوەیە ٠

ژمارە ٦
٢٠ی شوبات ١٩٧١

یەکگرتنی پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان دەستکەوتێکی هەرە گرنگی گەلی کوردمانە

بەیاننامەی پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان

هەڤاڵان، ئەندامان و پاڵێوراوان و لایەنگیرانی پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان.

هاووڵاتیە خۆشەویستەکان ناشارڕێتەوە کە بەیانی ئازاری مێژوویی بارێکی نوێی لە وڵاتدا هێنایە کایەوە، وە دانانان بە ئۆتونۆمی بۆ کوردستانی عیراق و ئەو سەرکەوتنەی پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتی بارزانی بەدیهێنا، بزوتنەوەی نیشتمانی کوردی گواستەوە بۆ قوناغێکی تر، ئەمەش وای کرد، کە گۆڕانی بنەڕەتی پەیوەندیەکانی نێوان هێزە سیاسیەکان و باڵەکانی بزوتنەوەی نیشتمانی کورد کارێکی گەلێ گرنگ بێ. وە پارتییەکەمان لە کانونی یەکەمی ١٩٧٠ دا کۆنگرەی حەوتەمی بەست بۆ لێکۆڵینەوەی ئەم بارەو گۆڕانەکان بە شێوەیەکی تایبەتی. وە کونگرە باوەڕی یەکبوونی بزوتنەوەی کوردی لە ڕێگای چوونە پاڵ پارتی دیموکراتی کوردستانەوە پەسند کرد، وەک ڕێگایەک بۆ زاڵبوون بەسەر گیانی جیاوازی و پڕکردنەوەی هەموو کون و کەلەبەرێک لە ڕیزەکانی گەلی کوردمان و پتەو کردنی یەکێتی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کورد. کە ئەمە دائەنرێ بە بەردی بناغەی دیاری کردنی یەکێتی هێزە شۆڕشگێڕو پێشکەوتنخوازەکان بۆ خەباتیان لە پێناوی هەموو مافو سەربەستی یە دیموکراتیەکانی گەلی عیراق و مافە نەتەوایەتیەکانی گەلی کوردو دژی زەبونیزمو پڕۆژە گولاوەکانیان.

ئیمپریالیزمو کونەپەرستی و وە کونگرە بڕیاریدابوو وەفدێ بنێرێ بۆ بارەگای جەنابی بارزانی بۆ پێڕاگەیاندنی بڕیارەکانی کونگرە. وەفدەکە لەگەڵ سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کوردستاندا بە سەرۆکایەتی بارزانی کۆبوەوەو ئەوانیش پێخۆشماڵی خۆیان بە بڕیارەکانی پارتیمان دەربڕی و لەگەڵ ئەندامانی وەفدەکەدا لەو هەنگاوانە دووان کە پێویستە بنرێن بۆ پێکهێنانی یەکێتییەکی پتەوی حیزبی، وە لێژنەیێکی باڵا لە نوێنەرانی هەردوو پارتی و بە سەرپەرشتی بارزانی خۆی پێکهات بۆ دەستکردن بە جێبەجێ کردو هەموو ئەو کاروبارانەی بەجێهێنا کە پێویستە بکرێت بۆ ئەوەی نوێنەرانی هەیئات و ڕێکخراوەکانی پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان بچنە پاڵ پارتی دیموکراتی کوردستان.

جا لەبەر ئەوەی پێویستی نەمابە پاراستنی کیانی سەربەخۆی پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان بڕیارماندا هەڵوەشاندنەوەی هەموو ڕێکخراوەکانی و خەبات کردن لە ڕیزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستاندا. بە سەرۆکایەتی مستەفا بارزانی تێکۆشەر.

لە کاتێکا ئەم مژدەیە ئەدەین بە ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان، داوا لە هەموو ڕۆڵە دڵسوزەکانی گەلە تێکۆشەرەکەمان ئەکەین بۆ کارکردن بەڕاستی و دڵسوزانە یەکبونەکە یەکێک بوو لە ئاواتە پیرۆزەکانی گەلەکەمان بە درێژایی ساڵانی ڕابردوو بەرهەمە چاوەڕوان لێ کراوەکانی ببەخشێت و ببێتە هۆی کۆتایی گوشتارو ناکۆکی و سەرەتای سەردەمێکی نوێی خەباتی یەکگرتوو لە پێناوی بەدیهێنانی ئامانجەکانی گەلەکەمان و جێبەجێ کردنی بەیانی ١١ ئاذارو پاراستنی ئاسایش لە کوردستان و بەرگری کردن لە کیانی کۆماری عیراق و بۆ ئەوەی پارتی دیموکراتی کوردستان بتوانێ ئەرکی سەرشانی خۆی وەک پارتێکی پێشکەوتوو خوازو شۆڕشگێڕ لە بزوتنەوەی نیشتمانی کوردو بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی ناوچەکە بەجێ بهێنی وە بنکەیێکی بە هێزبێت بو بەدی هێنانی یەکێتی نێوان هێزە دیموکراتی و شۆڕشگێرەکانی وڵات لە پێناوی زامن کردنی مافە دیموکراتیەکانی گەلی عیراق و مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد بە ئۆتونومییەوە بۆ کوردستان وە پشتگیری کردنی خەباتی گەلانی عەرەب دژ ئیمپریالیزمو پڕۆژە گلاوەکانیان.

دیسانەوە هەموو ئەندامانی پارتیمان و پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتی مستەفا بارزانی تێکۆشەر بانگ ئەکەین بۆ خەبات کردن ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە پێناوی زیاتر چەسپاندن و پتەوکردنی ئەم یەکێتییە، کە زامنی هەموو سەرکەوتنێک مانە.

پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان
١٠-٢-١٩٧١

بەیاننامەی پارتی دیموکراتی کوردستان

ئەو سەرکەوتنە مێژوویییەی گەلی کوردمان لە ١١ ئاداردا بەدی هێناو دانانان بە مافی ڕەوای خۆیا کە ئۆتونومییە لە چوارچێوەی کۆماری عیراقدا، سەرکەوتنێکی مێژوویی بوو بۆ گەلی عیراقمان بە تێکرایی و بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی و هەموو هێزە نیشتمانییە پێشکەوتوو خوازەکان لە عیراقدا بە تایبەتی، وە هۆیێک بوو بۆ بە هێزکردنی یەکێتی نیشتمانی گەلی عیراق و برایەتی پتەوی نێوان هەردوو نەتەوەی سەرەکی کوردو عەرەب و کەمایەتیە نەتەوایەتییە براکاندا.

هەروەها بەژاندنێکی پڕ سەرشۆڕی بوو بۆ هەموو ئەو هەڵوێست و سیاسەتە شۆڤینیست و کۆنەپەرستانەو بۆ جەنگی ڕەگەز پەرستی زۆردارانە کە گەلی کوردمان بە درێژایی ساڵانی ڕابوردووی کوشتاری پڕ ئێش دووچاری ببوو.

وە گومانی تێدا نییە یەکێ لە پێویستییە بنەڕەتییەکانی پارێزگاری کردنی ئەم دەسکەوتە مەزنەو زامن کردنی جێبەجێ کردن و گەشە پێدانی لە یەکبوونی هەوڵی هەموو دڵسۆزانی کورددایە بەرانبەر گەل و نیشتمانەکەیان وە ئاراستەکردنی هەموو وزەیێکیان بۆ بەرگری لێ کردن و کردنی بە حەقیقەتێکی هەست پێکراو. وە لەم تێگەیشتنە مەوزوعییەی باری ڕۆژگاری گەلی کوردمانەوە جەنابی بارزانی پێش وە لە دوای دەرچوونی بەیانی ئاداری مێژوویی، بانگی هەموو ڕۆڵەکانی گەلی کوردمانی کردووە بۆ دادانەوەی پەردە بەسەر کارەسات و نەهامەتی ناکۆکی و دابەش بوونی ڕابوردودا وە کردنەوەی لاپەڕەیێکی نوێی ئیش کردنی بەرهەمدار، وە لە دەوری ئاڵای شەکاوەی پارتی دیموکراتی کوردستانمان کۆببنەوەو هاوکاری لەگەڵ حوکمی نیشتمانیدا بکرێ بۆ جێبەجێ کردنی بەندەکانی بەیانی ناوبراو. بەو ئیعتبارەی ئەمە مەرجێکی پێویستە بۆ پێکهێنانی بەرەی نیشتمانی پێشکەوتوو خوازی چاوەنواڕکراو کە پارتیمان بە گەرمی و بایەخ پێدانەوە لە پێناوی دروست بوونیا لە کاردایە بە جورێک کە هەموو هێزە نیشتمانی و نەتەوایەتی و دیموکراتییەکان لە عیراقدا بگرێتەوە.

زۆر کەسانی نیشتمان پەروەرو هێزەکانی گەلی کورد بەدەم ئەم بانگەوازە دڵسوزانەیەوە هاتن لە ئەنجامی دەرک کردنیان بە لێپرسینەوەو ئەرکی نیشتمانی سەرشانیان و گرنگی یەکبوونی بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی کوردو ئەو دەورە سیاسیە گەورەیەی پارتی دیموکراتی کوردستانمان بە سەرۆکایەتی بارزانی ئەیگێڕی، ئەمانە هەموو بەوپەڕی دڵشادی و ڕەزامەندیەوە لەلایەن جەماوەری گەلی کوردمان و دوستەکانیەوە لە هەموو لایەک پێشوازی لێ کرا. جا لەم ڕووەوە گرنگی ئەو بەیانە دەرئەکەوێ کە پارتی شۆڕشگێری کوردستان دەری کردوەو تیایدا هەڵوەشاندنەوەی ڕێکخراوەکانی و چوونە پاڵ پارتی دیموکراتی کوردستانمانی دیاری کردووە.

ئەگەر ئەم بەیانە نیشانەی شتێ بێ، نیشانەی قووڵی تێگەیشتنی ئەو برایانەیە بەرانبەر ئەو حەقیقەتانەی لەسەرەوە دیاری کراون وە بایەخدانیان بەو ژرووفە ناسکەی گەلی کوردمان کە لەم قوناغە گرنگە مێژوویییەدا ئەی بڕی.

ئێمە لە کاتێکا خۆشحاڵی خۆمان بەرانبەر بەو بەیانە دەرئەبڕین و بایەخ بە ناوەڕۆکەکەی ئەدەین، ڕێکخراوو تێکۆشەرانی پارتیمان بانگ ئەکەین بۆ ڕێزگرتنی ئەم هەنگاوە پیرۆزەو گرنگی خۆی بدرێتێ باوەش بکەنەوە بۆ هەڤاڵانی نوێیان لە ڕیزەکانی پارتی تێکۆشەرماندا بە پێی باوەڕەکانی ڕێکخستنی دیموکراتیانەو هەست پێ کردنێکی بەلز بە مەسئوولیەتی نیشتمانی و پارتایەتییەوە.

گومانی تێدا نییە ئەم هەنگاوە ئەبێتە هۆی بەهێز کردنی یەکێتی گەلی کوردی دتێکوشەرمان و بەشداری ئەکات لە تەکان پێدانێکی نوێی پارتی دیموکراتی کوردستانمان و کاروانی خەباتگێرانەی گەلەکەمان کە بەرەو بەدی هێنانی ئامانجەکانی نەتەوایەتی و دیموکراتی ئەڕوات، وە بۆ ئەوەی پارتیمان زیاتر بەرەو پێشەوە بڕوات لە ڕێگەی بەدی هێنانی ئامانج و مەبەستە پیرۆزەکانی.

هەروەها بنچینەکان و تێکڕایی چۆنیەتی وەرگرتنی ئەو برایانە دانراوە لە پارتی و ڕێکخراوە جۆربەجۆرەکانی جەماوەری کوردستاندا.

ئێمە هەموو جەماوەری کوردستان بە شێوەیێکی گشتی بانگ ئەکەین بۆ گۆڕ کردنی ڕابوردوو باوەڕخستنە سەر برایەتی و هاوکاری و یەکێتی ڕیزو ڕێگا بڕین لە هاندەرانی دووبەرەکی و دوژمنانی گەل، چونکە بەدیهاتنی یەکێتی نیشتمانی لە ناو گەلی کوردماندا زامنی بنەڕەتی دامەزراندنی ئەم یەکێتییەیە لەسەر بنچینەیەکی پتەوی نێوان هەردوو نەتەوەی کوردو عەرەب و ڕۆڵەکانی گەلی عیراق بە گشتی وە لە سەرانسەری کۆماری عیراقدا.

ڕێڕەوی ڕاستی بزوتنەوەی نیشتمانی پێشکەوتووخوازی گەلی کوردمان بە بێ هیچ گومان کردنێک سەلماندی کە پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتی بارزانی پێشڕەوێکی لێهاتووە لە ڕووی واقع و مێژوشەوە بۆ ئەوەی ئەم تێکۆشانە پیرۆزە بەرەو گۆتاییێکی سەرکەوتووانە بەرێ.

پارتی دیموکراتی کوردستان
١٠-٢-١٩٧١

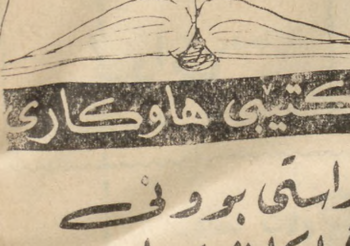

کتێبی هاوکاری

ڕاستی بوونی گەلەکانی ئێران و ئەفسانەی م. ماڵان

وەرگێر: ف.أ.ق.

پێشەکی

هەموو بلاوکراوەیەک لەم کاتەدا، کە بزوتنەوەی گەلانی شورشگێری گیتی بەگشتی و گەلانی ڕوژهەڵاتی ناوەڕاست بەتایبەتی بەقوناغێکی پڕ خەبات و فیداکاریدا تێ ئەپەڕ ئەبێت، بایەخێکی ئیجگار گەورەی ئەبێت، گەر لەپێناوی هوشیارکردنەوەو سازدان و ڕاپەڕاندنی کۆمەڵانی خەڵکیدا بنوسرێت، وەچەند پتر ڕاستییە مەوزوعییەکان بەپێی سەرەتا زانستییە شورشگێرییەکان ڕووناک بکاتەوە، پتر ڕیگای خەباتی جەماوەری گەلانی شورشگێر دژی ئیمپریالیزمو چینە کونەپەرستەکانی نۆکەری تەخت تر ئەکات.

ئیمرۆ لە سەرانسەری گیتیدا ناکۆکی نێوان گەلانی ژێر دەستەو نێوان ئیمپریالیستەکان و چینە کونەپەرستەکان هاتۆتە ڕیزی پێشەوەی ناکۆکییەکانی تری ئەم گیتییە ئیمرۆ مەسەلەی نەتەوایەتی و چۆنیتی دانانی چارسەری ڕاست و دروست بۆ ئەم مەسەلەیە کارێکی گەورەی هەیە لە بەرەو پێشەوە بردنی کاروانی بەرەوپیش گشاوی مێژوو بەرەو جیهانێکی ئازادو دوور لە چەوساندنەوە، جونکە لەم سەردەمەدا ڕزگاریی تەواوی گەلانی ژێردەستەی ئاسیاو ئافریکاو ئەمریکای لاتینی کارێکی بنچینەیی ئەبێت لە هەرەس هێنانی سیستمی سەرمایەداری لە ئەورویاو ئەمریکا، وە لە بنیات نانی جیهانێکی پڕ هیمنی و ئاسایش جیهانێکی ئاجینایەتی.

ئەم نامیلکەیەش، وەک بلاوکراوەیەک، کە لە باسێکی واوە دواوە پەیوەندی بەبڕیاردانی چارەنووسی گەلەکانی ئێرانەوە هەیە، بەشێکی زۆر بچووکی ئەو ئەرکەی جێبەجێ کردووە کە ئەتوانین لەم چەند خاڵەی خوارەوەدا بەکورتی دەست نیشانی بکەین.

١ - بەباشی شوڤێنیستی داوەتە بەر شی کردنەوەو بەجەی لە ڕووی چەشنێکی کە لە شوڤێنیستی هەڵماڵوە کە لە ژێر پەردەی مارکسیزم لنینزمدا خۆی حەشار داوە، بەو ناوەوە ئەیەویت بڕورای ژەهری شوڤێنیزم بڵاو بکاتەوە ئەم ڕا جەوت و ژەهراوییەی نکوولی لە بوونی نەتەوە جیاجیاکانی ئێران ئەکات. وە نەک هەر مافی بڕیاردانی چارە نووسی خۆیان پێ ڕەوا نابینێت بەلکو هەوڵ ئەدات پێشیان بسەلمێنێ کە چەوساندنەوەیان لەلایەن نەتەوەی دەسەلاتداری فارسەوە ڕەواو دروستە، پێویستە مل کەچ بن بۆی.

٢ - ڕاستییەکی تری ئەم شی کردنەوەیە ئەوەیە کە دەست نیشانی کردووە کە ئەتوانیت

بڕوانە ل ٧

بە یادی دامەزراندنی یەکێتی هاندەری یەکخستنەوەی ڕیزەکانی قوتابیانی کوردستان بێت

ئەمڕۆ بۆشەهیدانی یەکێتی قوتابیانی کوردستان و بزووتنەوەی قوتابیانی عیراق

لە ١٨ی شوباتدا، یادی ١٨ هەمین دامەزراندنی یەکێتی قوتابیانی کوردستان بوو، قوتابیە کوردستانیەکان و جەماهیری گەلی کورد، تێکرا بە پەرۆش و تەقدیرێکی زۆرەوە پێشوازی ئەم بیرەوەرییەیان کرد، لەبەر ئەو دەورە گرنگەی کە بزووتنەوەی قوتابیان ئەیبینێ لە بزووتنەوەی ڕزگاری خوازانەی گەلی کوردا و جێگەی دیارو بەنرخی قوتابیان و ڕۆشن بیرانی تر لە شۆڕشی ئەم سەردەمەی کوردستاندا.

قوتابیانی کوردستان، هەر لە ساڵەکانی سییەکانەوە و دوابەدوای ڕاپەڕینەکەی شەشی ئەیلولی ١٩٣٠ جێگەیەکی دیارو کاریگەریان وەرگرت لە بزوتنەوەی کوردایەتیدا، چونکە هەر لەو ساڵەوە مەرکەزی بزووتنەوەی کوردایەتی کەوتە شارەکانەوە و سەرکردایەتی بزووتنەوەکەش لە دەست سەرەک عەشیرەتەکان سەندرایەوەو کەوتە دەست بورجوازیەتی تازە پێگەیشتوی شارو قوتابیان و خوێندەوارانی تر.

وە چ لە ڕێی بڵاوکردنەوەی خوێندەواری و ئەدەبەوەو چ لە ڕێی بە ئاگاهێنان و هوشیار کردنەوەی کۆمەڵانی خەڵکەوە و لە بەشداری کردنی ڕاستەوخۆ لە ڕاپەڕین و خەباتەکانی ئەودا قوتابیانی کوردستان ئەو دەورەی خۆیان ئەبینی، بەڵام هێشتا خەبات و تێکۆشانیان شێوەیەکی ڕێکخراوو ئاراستەکراوی بە خۆیەوە نەگرتبوو.

لە دوای شەڕی جیهانی دووەم و شکانی نازیەت و لەگەڵ شەپۆلی بوژاندنەوەی دیموکراتیەت و فراوان بوونی چالاکی جەماهیری و دیموکراتیانەی لاوانی جیهاندا ... بزووتنەوەی قوتابیانی کوردستانیش گەشەکردنێکی نوێی تیا ڕوودا، وە خەباتی قوتابیانی کورد، زیاتر یەکی گرت لەگەڵ خەباتی قوتابیانی تری عیراقدا بۆ بەدیهێنانی ئامانجە پیشەیییەکانی خۆیان، وە لە مەیدانی بەشداری کردنا لە بزووتنەوەی نیشتمانی عیراقدا.

لە ڕاپەڕینە جەماهیرییەکانی ساڵی ١٩٤٨ دا وە بەتایبەتی لە «ڕاپەڕینی کانون»ی ئەوساڵەدا، قوتابیانی کورد لە بەغدا بەشدارییەکی باشیان کرد وە زۆر جار لە ڕیزەکانی پێشەوەی ئەم خەباتە جەماهیرییانە سنگیان ئەدایە بەر گوللەو هێرشی پۆلیسی دوژمن.

هەر لە ساڵی ١٩٤٨دا و لە ئەنجامی تەقینەوەی ئەم خەباتانەدا، وە دوای ئەوەی بزووتنەوەی قوتابیانەی عیراق چەندەها ڕاپەڕینی دلێرانەی بەرپاکرد بە ڕووی حوکمی بەکرێگیراوی ئیمپریالیزمدا، بۆ یەکەم جار «کۆنگرەی السباع» گیرا کە تیایا بڕیاری دامەزراندنی یەکێتی قوتابیانی گشتی عیراق درا. وە لەم کۆنگرەیەدا ژمارەیەک لە قوتابیانی کوردی دانیشگای بەغدا وە نوێنەرانی قوتابیان لە هەندێک لەشارەکانی کوردستانەوە ئامادە بوون. وە ئەوە یەکەم دەست پێکردنی خەباتی قوتابیانی عیراق بوو، بەکوردو عەرەبیەوە، بە شێوەیەکی ڕێکخراوو بەپێی ڕێبازو بەرنامەی دیاریکراوی خۆی، قوتابیانی کوردیش بە دڵ و بەگیان بەشداریان لەو یەکێتییە گشتییەدا کرد.

بەڵام تاقی کردنەوەکانی تێکۆشان و ڕێبازی ئەو یەکێتییەو سیاسەتەکانی وە دەست گرتنی لایەنێکی سیاسی بەسەریا، سەلماندی کە ئیتر ناتوانێ نوێنەرایەتی هەموو قوتابیانی عیراق بکات و ڕووی دیموکراتیانە و جەماهیری خۆی بپارێزێ، وە سەلماندی کە قوتابیە کوردستانیەکانیش ناتوانن لە ڕیزی ئەم ڕێکخراوە گشتییەدا خەباتێکی ئەو تۆ بکەن بۆ مافە سەقافییەکانی خۆیان، وە دەرکەوت کە بوونیان لە یەکێتییەکی گشتی وادا کەبەتەنگ مافە ڕەواکانی قوتابیانی کوردستان و مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کوردەوە نەئەهات و نەی ئەکردە ئامانج و دروشمی خۆی .. لە ڕاستیدا ڕێگەی ئەگرت لەوەی کە قوتابیانی کوردستان پەیوەندی بەتینی خۆیان لەگەڵ بزووتنەوەی کوردایەتیدا بپارێزن وە بە ئەرکی سەرشانیان هەستن لە بەسەلەی عادیلانەی گەلی کوردا.

هەموو ئەو هۆیانە، وە پێویستی مەوزوعی بۆ بوونی ڕێکخراوێکی کوردستانی بۆ قوتابیانی کوردستان کە هێزو توانایان کۆبکاتەوەو ڕیزەکانیان ڕێکخات و یەکخات لە خەبات کردنا بۆ بەدی هێنانی ئامانجەکانی خۆیان و گەلەکەیان .. هەمووی.

بوونە هۆی دروست بوونی یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە ١٨ی شوباتی ١٩٥٣ دا، وە لە یەکەم کۆنگرەی یەکێتیدا خوالێخۆشبوو شەهید احمد عبداللە هەڵبژێررا بە یەکەمین سەرۆکی یەکێتی و تێکۆشەر جەلال تاڵەبانی هەڵبژێررا بە سکرتێری یەکێتی.

یەکێتی قوتابیانی کوردستان تا ئەهات لەناو جەرگەی جەماهیری قوتابیانی کوردستان دا جێگەی خۆی ئەکردەوەو لە بەر ئەوەی نوێنەری ڕاستەقینەیان بوو وە پارێزگاری کەری خواست و ئاواتەکانیان لە دواڕۆژێکی باشترا، تا بێت ژمارەیەکی زیاتر لە قوتابیە هوشیارەکانی کوردستانی لە دەوری ئاڵای خۆی کۆ ئەکردەوە سەرکردایەتی خەباتیانی ئەکرد.

تەنانەت لە ساڵی ١٩٥٦ دا لقی یەکێتی قوتابیانی گشتی عیراقیش لە کوردستاندا خۆی حەل کردو چوە ڕیزەکانی یەکێتی قوتابیانی کوردستانەوە.

یەکێتی قوتابیانی کوردستان لەسەر دەمی پاشایەتی گۆڕ کراودا ڕێگەی ئیش کردنی نەئەدراو هەر بەنهێنی درێژەی بە خەباتی خۆی ئەدا، دوای شۆڕشی تەموزیش تەنها بۆ ماوەیەکی کەم ڕێگەی چالاکی درا ئیتر ئەو مافە تەنها درا بە یەکێتی قوتابیانی گشتی عیراق.

لە ساڵەکانی شۆڕشی کوردستانا قوتابیانی کوردستان و یەکێتییە تێکۆشەرەکەیان دەورێکی قارەمانانەو شەرەف مەندانەیان دی، وە بە سەدەها قوتابی خوێندنی خۆیان جێهێشت و چوونە ڕیزەکانی شۆڕشەوە. بەدەیەها تێکۆشەری وەک (محمد صدیق - ئەندامی لیژنەی ناوچەی بەغدا) لە ژێر ئازاردانی بەندیخانەدا شەهید بوون، وە بەدەیەهای وەک (مأمون دباغ - سکرتێری یەکێتی) لە کۆڕی شەڕی سەختی پێشمەرگانەدا قارەمانانە گیانیان سپارد.

شانبەشانی ئەم خەباتە سەختەش، یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە ئەرکە پیشەیی و عیراقییەکانی خۆی دوانەکەوتووە وە لە بزووتنەوەی پێشکەوتوانەی قوتابیانی عیراقدا هەمیشە دەوری خۆی دیوە، ئەوە بوو لە ڕاپەڕینەکەی کانونی ١٩٦٧ و مانگرتنەکانی ئەو ساڵەدا بەدەورێکی کاریگەرو ئازایانە هەستا شانبەشانی هێزە پێشکەوتوەکانی تری قوتابیانی عیراق لە پێناوی مافە ڕەواکانی قوتابیانی عیراق و بەربەرەکانێ کردنی ڕژێمی حوکمی کۆنەپەرستی ئەوسا.

ئەوەی شایانی باسە، کە یەکێک لە دەسکەوتە گرنگەکانی بەیانی ١١ی ئاداری پیرۆز، ڕێگەدان بوو بە یەکێتی قوتابیانی کوردستان کە بە ئاشکراو لە ژێر سایەی قانونندا چالاکی خۆی بنوێنێ، وە ئەوە هاتنەدی ئاواتێکی دێرینی قوتابیانی کوردستان بوو کە چەندەها ساڵ بوو خەباتیان لەپێناودا ئەکرد، وە دەرگای خستە سەرپشت بۆ دەست پێ کردنی قۆناغێکی نوێی خەبات کە تیایا یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە ڕێی تێکۆشانی ئیجابی خۆیەوە بتوانێت زۆر لە ئاوات و ئامانجەکانی قوتابیان بێنێتەدی و بە ئەرکەکانی سەرشانی خۆی هەستێ، بەتایبەتی لەو مەسەلانەدا کە پەیوەندی بە ژیان و گوزەران و باری خوێندنی قوتابیانی کوردەوە هەیە.

یادی ١٨ هەمینی دامەزراندنی یەکێتی لە کاتێکدا ئەکرێتەوە کە ڕیزەکانی یەکێتی یەکی گرتۆتەوە .. وە دوای چەند ساڵ لە دووبەرەکی و ناکۆکی، جارێکی تر هەموو تواناو هەوڵ و تێکۆشانی قوتابیە کوردستانیەکان لە ناو یەک ڕێکخراودا کۆئەبێتەوە، کە ئەوەش بێگومان تەوژمێکی نوێ ئەداتە بەر بزووتنەوەی قوتابیانی کوردستان و وا لە یەکێتی قوتابیانی کوردستان ئەکات کە بەسەر زۆر لە گیروگرفتەکانیا زاڵ بێت و بە ئەرکی سەرشانی لە خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کورد لە لایەک وە خەباتی دیموکراتی خوازی بزووتنەوەی قوتابیانی عیراق لە لایەکی ترەوە، وە بۆ گەشەپێ کردنی بزووتنەوەی قوتابیانی کوردستان و زیاتر بەستنەوەی بە خەباتی تێکڕایی قوتابیان و لاوانی ئازادیخوای جیهانی ئەمڕۆدا دژی ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستان وە لە پێناوی ئازادی و دیموکراتیەت و ڕزگاری نیشتمانیدا.

institutkurde.org

ئەدەب و ژیان

کۆڕێکی ئەدەبیی «ڕوانگە»خوازەکان

لە ماوەی پشوودانی جەژنی قوربانا هەندێك لە برایانی دەستەی بانگەوازەکەی ڕوانگەو چەند برایەکی تری ڕوانگەخوازو ئەدەب دۆست کۆبونەوەیەکیان پێك‌هێنا بۆ باس کردنی هەندێ مەسەلەی ئەدەبیو ئاڵوگۆڕ کردنی بیرو ڕایان دەربارەی پێویستی‌یەکانی ئەم سەردەمەی سەرشانی ئەدیبەکانمانو بەراوردکردنی لەگەڵ ئەو پێویستی‌یانەدا کە گۆڕانەکانی ئەم دواییەو بزووتنەوەی نوێخوازی لە ئەدەبی کوردیماندا دیاری کردوە .

لە تەواوی ئەو کۆبونەوەیەداو پاش ئاڵوگۆڕ کردنی بیروڕا ئەو برایانەی لە خوارەوە ناویان دیاری کراوە گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە کە وردکردنەوەی هەندێ بیروڕاو سیمای ئەو بزووتنەوە نوێخوازی‌یە زیاتر ئاشکراو ڕوون ئەکاتەوە کە لە «بانگەوازێ لە ڕوانگەی ئەدەبی کوردی نوێ‌مانەوە» دیاری کرابوو .

شێرکۆ بێکەس . حسین عارف . کاکەمەم بۆتانی . جلال میرزا کریم . عبداللە پەشێو . عبداللە عباس . صلاح الدین احمد شوان .

ئێمەو سیاسەتو یەکێتی ئایدیۆلۆژیەت

ئێمە ئەڵێك بەلامانەوە سەیربوو ، کە هەندێك هەبن ، بە تەنها چاوی سیاسەت بڕواننە ئەو بانگەوازە ئەدەبی‌یەی هەندێکمان نزیکەی ساڵێك لەمەو بەر بڵاومان کردەوەو بەو پێوانەیە کورچو گۆلیمان لەم ڕووەوە هەڵسەنگێنن !.

ئێمە تا ئەم دواییەش ، هەرگیز بە پێویستمان نەئەزانی خۆمان بەم باسەوە خەریك بکەینو لێی بدوێین . چونکە وامان دائەنا ، کە ئەوەی کەمێك وردبین بێتو بە تێگەیشتنەوە بانگەوازو نووسینو بەرهەمەکانی ئەم ماوەیەمانی خوێندبێتەوە ، ناکەوێتە ئەو گومان بردنەوەو خۆیشی بەو باسەوە ماندوو ناکات . بەڵام ئێستا کە باسەکە ،بۆتە مایەی لێدوانێکی زۆرو بە زۆر بارا تاووتوێ ئەکرێت ، تا ڕادەی ئەوەی بووترێت : «ڕوانگە دیوێکی سیاسی شاراوەی هەیە ! بە پێویستمان زانی خۆمان لەم چەند بەندەی خوارەوەدا ، ئەو گومانە پووچ بکەینەوە :

یەکەم :ـ

تەنها تاوردانەوەیەك ، ئایدولۆژیەتو جۆری فەلسەفەی تایبەتی هەر یەکێك لەو برادەرانەی بانگەوازەکەیان بڵاوکردەوەو هەر یەکێکی تریش لەو برادەرانەی بیروباوەڕی ئەدەبی‌ی بانگەوازەکەیان پەسەندکردو پاڵیان دایە پاڵی ، بە ئاسانی بە هەموو لایەکی ئەسەلمێنێ ، کە ڕێکەوتنیان لەسەر پێك‌هێنانی (دیوێکی سیاسی شاراوە !) یا ئاشکرا ، لە توانادا نیەو گەلێك دوورە لە بەدی هێنانەوە ..لەبەر هۆیەکی زۆر ساکار ، کە ئەویش نەبوونی یەکێتی‌یە لە ئایدۆلۆژیەتو جۆری بیرکردنەوەی فەلسەفی یاندا . ڕابوردووی هەر یەکێکیشیان لەم ڕووەوە نهێنیو شاراوە نیە .

دووەم :ـ

ورد کردنەوەی بەرهەمو نووسینی ئەم دواییەی هەر یەکەیشیان بە جیا (سەرەڕای لەیەك چوونی پەیوەبیان لە نوێخوازیدا) دەری ئەخات ، کە هەر یەکەیان لە لای خۆیەوە سەربەست بووە لە دەربڕینی بیروباوەڕی تایبەتی خۆیدا ، وە بە پێی ئایدولۆژیەتو فەلسەفەی تایبەتی خۆی بەبێ ئەوەی (ڕوانگە) هیچ پەیوەندکاری‌یەکی لەم ڕووەوە خستبێتە ئەستۆ . ئەوەی بیەوێ بە نیازی لێکۆڵینەوەوە ئەو بەرهەمو نووسینانە بخوێنێتەوەو بچێتە بنجو بناوانی‌یانەوە ، بە ئاسانی ئەو جیاوازییە ئایدولۆژییە هەست پێ ئەکاتو پەنجەی ئەخاتە سەر .

سێهەم :ـ

ئەمەش بە هەرحاڵ نابێ ئەوە بگەیێنێت ، کە هیچ باسو ئامانجێکی سیاسی نامان بەستێت بە یەکەوە !.. بەڵکوو بە پێچەوانەوە .. سەرەڕای ئەو جیاوازییەش کە باسمان کرد ، گەلێك ئامانجی سیاسی (نەتەوایەتیو مرۆڤایەتی) ، لەسەر یەك ڕێگا یەکمان پێ ئەگرێتەوەو ئەمان کەیەننە یەك ئامانج . خۆ لەو بابەتە ئامانجە سیاسی‌یانەش لەم پلەیەی ئێستای خەباتی نەتەوەکەماندا زۆرن .

چوارەم :ـ

ئێمە ئەو جیاوازی‌یە لە ئایدولۆژییەتدا و لە ڕێبازی سیاسی هەر یەکەماندا . بە هۆیەکی گەلێك کاریگەر ئەزانین بۆ پێشکەوتنی خۆمان لە ڕووی ئەدەبی‌یەوە . هەروەکوو لەم باری سەرنجەوە . ئەو یەککرتنە ئەدەبی‌یەمان مایەی شانازیمانە . چونکە ئێمە وای لێك ئەدەینەوە کە لەم ڕێگەیەوە توانیومانە دەس پێشکەری‌یەکی هەرە بایەخدار بکەین لە مەیدانی ئەدەبو ڕۆشنبیریو فیکری نەتەوەکەماندا بە مراندنی ئەو گیانی (عەشایری‌یەدەرەبەگایەتی‌یە) لە هەستو بیرو هۆشی خۆماندا ، کە ئێستاو لەم پلەیەی ژیانی کۆمەڵەکەماندا، گەورەترینو سەخت ترین کۆسپە لە ڕێگای پێشکەوتنو پەرەسەندنیا لە گشت ڕوویەکەوە .

پێنجەم :ـ

هەر بۆنموونە ، پێویستە هەموو لایەك ، شێوەی یەکێتی‌ی نووسەرانی کوردو ڕێکخراوە ڕۆشنبیریو هونەرییەکانی تری کوردیان لە پێش چاو بێت ، وەختێك ئەیانەوێ لە (دیوی سیاسی‌ی شاراوەی) ئێمە بدوێن . ئاخۆ ئەو یەکێتیو ڕێکخراوانە ، نموونەی کۆکردنەوەی ئایدولۆژییەتە جۆربەجۆرەکانی نەتەوەی کورد نین ؟!. ئاخۆ سەرکەوتنیان لەم پلەیەدا ، لەوەدا نیە کە وەهابن ؟! خۆ ئەگەر وەها نەبێ ، ئەبێ هەر ئایدولۆژییەتێکی جیاواز (وانە هەر پارتێکی سیاسی) ببێتە خاوەنی یەکێتی‌یەکی ئەدەبی ، یا هونەری ، یا ڕۆشنبیری‌ی تایبەتی خۆی ! .. کە ئەمە ئەکەر بۆ هەر نیقابەو ڕێکخراوێکی پیشەیی دەس‌بدات بۆ ئەدەبو هونەرو ڕۆشنبیری دەس نادات .

شەشەم :ـ

ئێستاش .. ئینجا ، دوای پووچ کردنەوەی ئەو گومانە ، ئێمەش بە ڕەوای ئەبینین ، پرسیارمان لێ بکرێت: کە ئاخۆ ئەبێ چی بێت یەکی پێ گرتبینو لەم (ڕوانگە) یەدا کۆی کردبینەوە ؟!.

لە وەڵامدا ئەڵێین : « نوێ خوازی ، برایان .. نوێ خوازی » . دیارە جارێکی تریش ئەپرسن ، کە ئاخۆ ئەبێ مەبەسمان لەم نوێ خوازی‌یە چی بێت ؟! . لە وەڵامی ئەم پرسیارەدا ، ئیتر بە ناچاری بەرەو رووی بانگەوازو نووسینو بەرهەمەکانی ماوەی ڕابوردوو و داهاتووی خۆمانتان ئەکەینەوە کە تەنها لەم ڕێگەیەوە ئەتوانرێت باسەکە بەگشت بارێکیا روون بکرێتەوە .

حەوتەم :ـ

لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە لێرەدا ئەتوانین تەنها هێندە دەربڕین کە ئەو نوێ خوازییەمان ، ئارەزوویەکی سەرپێی ، یا خەیاڵێکی دۆن کیشوتیانەی چەند لاوێکی خوێن کەرم نیە (دەستەی بانگەوازەکەی ڕوانگە) . بەڵکوو ئەنجامێکی ڕاستو ڕەوانی سەردەمی ئێستای نەتەوەکەمانە ، کە ئەبوو بهاتایەتە دی .

بە درێژایی نۆ ساڵی ڕەوانی سەردەمی ئێستای نەتەوەکەمانە ، کە ئەبوو بهاتایەتە دی .

بە درێژایی نۆ ساڵی ڕەبەق هەر مرۆڤێکی کوردمان ، ڕۆژی چەند جارێك ڕووبەڕووی مردن ترسو سام ، ئازایی ، نەبەردی ئازار ، ریسواکردن ، بەزەیی ڕقو کینە ،نامەردی ،دڕندەیێتی خێر خوایی ، پیاو چاکی ... هتد ، ئەوەستایەوەو لەگەڵ سەرجەم کارەساتو بەسەرهاتە کاریگەرانەدا ، هەستو نەستو بیروو هۆشی ، گرژ ئەبوونو خاو ئەبوونەوە .. خرۆشیان ئەخواردەوەو ئەتەقینەوە .. ڕائەمان .. هەڵ‌ئەهاتن .. یا هەڵمەتیان ئەبرد .

کارەساتو بەسەرهاتی ئەو نۆ ساڵە ، بە چاکو خراپی‌یەوە .. بە ڕووی ڕوونو تەڵخی‌یەوە .. سوود بەخشیو بێ‌سوودی ، بەردی بناغەو بڕبڕەی پشتی بانگەوازی نوێ خوازی ئێمەن. بۆچی ؟!. چونکە ئێمە لە ناخەوە .. بە باری هەرە کاریگەردا .. گۆش کراوو قاڵبووی ئەو بەسەر هاتانەین. تێکەڵی خوێنمانن .. بۆیە لە ئێستەدا ئێمە هەرچی بنووسین ، دوورو نزیك ، بە چاكو خراپ ، بەستایش کردنو بە بێزاری دەربڕین ، بەرهەمی خۆ خواردنەوەیەکی قوولمانە لە ئاستیاندا : واتە ئێمە دڵسۆز ترین زبانو دەنگی ئەم سەردەمەی خۆمانین .

ئێمە ناڵێین هەر بە تەنها ئێمەو نەوەی ئێمە ئەمە ئەکەین نەخێر .. نەوەی پێش ئێمەش (کە هێشتا هەموو لە ژیانان) لەو سنوورەدا ئەبزوێن . بەڵام (کە جیاوازی‌یەکە کوتومت لەم بەڵامەدایە) ئێمە لە بۆتەی ئەدەبیاتدا ، ئەو کارەساتو بەسەرهاتانە ،بە هەزارو یەك باردا ئەمرێنینو ئەژیەنینەوە . لە کاتێکدا نەوەی پێش ئێمە ، ناتوانن لە سنووری رستێك دروشمی پیرۆزی ڕابوردوو بچن بەو دیودا !..

ئێمە ئامانجو ئاواتی بەدی هاتوو یا نە هاتوو ، لە بنی گۆمیکی بەرینی خوێنا بەدی ئەکەین . ئەوان لە گوڵزارێکی ڕەنگینا ، دوور بە دوور لە شوژدەی بۆن کردنیا ئەتوێنەوە !.

خۆ لە هەموو لایەکیش ئاشکرایە ، کە هەر ڕێبازێکی ئەدەبی‌ی نوێ ، لە مێژووی ئەدەبی خۆمانو گەلانی تردا، هەردەم ئەنجامی کارەساتێکی مێژوویی گەورەبووە .

بەم پێیە ، ئەدەبمان بە هەر حاڵ .. ئەدەبێکی پێشکەوتووی شۆڕشگێڕە .. چونکە ئەدەبی سەردەمێکی تازەترە لە مێژووی ئەدەبماندا.

ئێمەو کەلەپور

سامانی ئەدەبی‌ی کۆن، بەلای ئێمەوە چەند تاقی کردنەوەیەکی پێکەوە بەستراوە بە مێژووی نەتەوەوەو ، هەر تاقی کردنەوەیەکیش لەوانە ڕوخسارو سلیمای قۆناغێکی تایبەتی ئەو کۆمەڵەی وەرگرتوەو لە بنەڕەتا بۆتە کۆڵەکەیەك لەو کۆڵەکانەی مێژووی ئەو نەتەوەیەی لەسەر بنیات نراوە .

هەندێك بەلایانەوە وایە ئەو نوێ خوازی‌یەی ئێمە بۆی چووینو داوای ئەکەین بچەسپی ماناى دانانی سنوورێکی ئەستوورو قەبەیە لە نێوانی کۆنو نوێدا .. لە نێوانی سامانی ئەدەبی‌ی کۆنو ئەرکەکانی ئێستاماندا .

بڕوانە ل ٧

بەم زووانە
ڕوانگە
وتەی نوێ
بیری نوێ
کرداری نوێ
ئەکەوێتە بازارەوە

ڕایسز لە خوێنیانا ئەژی

حسێن عارف

ئەودیوی یەکەم

تەنها هەفتەیەك‌بوو سەری لێ نەدابوو !.. هیچی‌تری بەدەستەوە نەمابوو بیفرۆشێ !. دوا پرزۆڵی ناو ماڵەکەی هەڕاج کرد !... ژنەکەی !.. دواپرزۆڵ‌بوو !...

ئەوە هەفتەیەك لەوەوبەر بوو .. بۆ یەك جار فرۆشتی !. ناخۆش‌بوو .. فرۆشتنێکی بەئازاربوو !.. رقی هەڵسا !.. وەك هەر مرۆڤیکی خاوەن شەرەف ، رقی هەڵسا !..بڕیاری تۆبەکردنی‌دا ! . ئازاری تۆبەکاری‌یەکەی تیژتر بوو !... گەلێك تیژتربوو !...

یەك شەممە داهات .. هیچی‌تری بە دەستەوە نەمابوو بیفرۆشێ ... لە فرۆشتنی ژنەکەشی تۆبەی کردبوو .. ئازاری زۆر چەشت .

چوار شەممە داهات .... هێشتا هەر هیچی‌تری بە دەستەوە نەبوو !... هێشتا هەر تۆبەکاریش بوو !... ئازاری زۆرتر چەشت !.

ئەمڕۆ هەینی بوو ..بەیانی کە لە خەو هەڵسا ، ئازار ئەی بڕژاند .. بە لایا ڕابورد ، ئازار هەزار بروسکەی بە ناخیا ئەدا !.. خۆی خەڵەتاند .. خۆی خلافاند .. گەرای ڕایسز لە خوێنیا ، پشی پشی بۆ ئازار ئەکرد !.. ئازار لە ناخی هەستو هۆشیا ، پشی پشی بۆ نامووسی ئەکرد !.. نامووس سڕ بوو !.. تەزوویەکی خۆشی‌ی ، متو خامۆشی کرد !.. نووست !...

لە ماڵەوە ، لەگەڵ ئازاری فرۆشتنا بە شەڕ هاتەوە !.. تفی لە خۆی .. لە ژنەکەی .. لە گشت مەردمی سەرزەمین کرد !.. گەرای ڕایسز خۆی حەشار دابوو ... بەر تف لێ کردن نەکەوت !...

ئێستەش کە ئەدوا ئەی‌وت:

ـ ئەوەی ئەیەوێ سەر بکات بە ڕایسزا ، ئەبێ پێشەکی بڕیاری فرۆشتنی ژنەکەی خۆی دابێ !!.

« ئەودیوی دوەم »

مووچەخۆرەکەی دراوسێ‌یان ڕێگای ڕایسزی نەئەزانی !.. ئەم چوە بن کلێشەیەوە !.. تەنها سێ مانگ بوو ، بوو بوونە دراوسێ !.

ئەویش هیچی بە دەستەوە نەمابوو بیفرۆشێ !.. ژنەکەشی نۆرەی بەسەرچوو بوو !.. نۆرە لەسەر دراوسێ بوو !..

یەکەم جار کڕی !... بە هەزاران کڕی !.. بە دەربڕینی تەنها وتەیەکی تەلیسماوی . ڕایسز ...

مووچەخۆرەکە بیابانێکی ڕایسز لەناخی بێ بنی دەروونیا تەتەڵە میرانی ئەکرد !... ڕێگای ڕایسزی لە لۆچەکانی مێشکیا ون کردبوو !...

مووچەخۆرەکەی بیابانێکی تینوو بوو !.. هەر زوو ، سەروبەری وتە تەلیسماوی‌یەکەی هەڵلووشی !.. ڕێگای ڕایسز شارەزا بوو !.. دراوسێ‌کەی ڕابەری بوو !.. ڕابەر چاوە !.. چاو ئازیزە !.

ئازیز باز بوو !.. بەسەر قاسەی دایەرەکەیەوە نیشتەوە! تاجی ڕایسزی نایە سەر !.. (ون) و (پلێس) ، دەمیان ژەنە ورگ‌و ریخۆڵەی قاسە . (فلووگ)و (فیبرێت) زۆران بازی‌یان تیا ئەکرد !.. قاسە پیر بوو !.. دانی لە دەما نەمابوو !.. زەمانی هەراش بوو !.. لەگەڵ (تووت)دا بە جەنگ هات !..

ئەوسا تاج تلیسایەوە !.. سمی ئەسپێکی ڕەسەن شێلای! جۆکی‌یەکی لووسکەڵەی منالکار میزی شەش قاپ بیرەی (دیانا)ی پیا هەڵرشت !.. مووچەخۆرێکی تری میری‌ی ، پەنجەی نا بە شەش دوکمەی سەر سنکی پارچە ئاسنێکا ... پارچە ئاسنەکە بە چرپە وتی :

ـ ١٢٧٥٠ !... دینار !..

مووچەخۆرە کەی‌تر ، بۆ جاری سەد جارە لە دڵی خۆیا وتی :

ـ ئەگەر شۆڕش نەبوایە ، سەرجەم ئەم ژمارە زلانە ، ئەچوونە ورگی خوێن مژەکانی گەلەوە !.

بەڵام مووچەخۆری دراوسێ هەر لەو ساتەدا ، بە تەنافی پەڕوە بەگوە شۆڕاوەکانی تولفەکەی ، ترسی خۆی لە دیمەنی قاسەی بێ ورگ‌و ریخۆڵە دەرئەکرد !.. لە بیریشی نەچوو ، تف لە خۆی .. لە تولفەکەی .. لە دراوسێ‌کەی بکات !.

ئەو وەها !...

بەڵام دراوسێ‌کەی !... هیچی بەدەستەوە نەمابوو بیفرۆشێ !.. ژنەکەشی !.. رقی هەڵسابوو !.. ئەمڕۆ هەینی بوو !.. بە لایا ڕابورد ! .. بە درێژایی ئەمڕۆ ، بە دەم ئازارەوە کاتی بەسەر بردا !..

لە گەڕانەوەدا ، ڕقی هێجگار هەڵسابوو !.. فەرمایشتی‌دا :

ـ پیرێ مووچەخۆرێك خۆی کوشت !.. ورگ‌و ریخۆڵەی قاسەکەی خۆی دەرهێنابوو !. بەسەر شۆڕی مرد ! .

« ئەودیوی سێهەم »

کەس‌وکارەکانی، هەراسانیان کردبوو !... گازو نوقرچیان لە ویژدانی ئەگرت !.. ڕووی پیاوەتی‌یان ، بە تفو بەڵغەم سواخ ئەدا !..

ـ تۆبە بکە !..

ـ زیارەتیکی نەجەف‌و کەربەلا بکە !..

ـ بچۆ بۆ حەج !

زۆریان بۆ هێنا !.. دەریان کرد !.. ئاشتیان کردەوە !.. دووبارە دەریان کرد !.. سێ‌بارە ئاشتیان کردەوە !..

تۆبەی ئەکرد !.. ڕۆژانەکەی ئەنایە سەر یەك !... بەرەو نەجەف ئەکەوتە ڕێ ، کوایە قفلێ دەرگای بەهەشت بکرێتە مشت !.. لەدوا ساتدا بە فریای زیارەت ئەکەوت !.. دەستی ئەکەیاندە قفلەکە !.. لە ناخی ناخەوە هاواری ئەکرد:

ـ عەلی .. هەر ئەم جارە !.

هاوەڵەکەی شانسی بۆ هێنابوو !... نهێنی‌یەکەی لە جۆکی‌یەکی خزمیانی بۆ دزی بوو !..

ـ خەنتۆ !.. نمرە (١٣) .

ـ شوومە !..

ـ شووم ، شووم ئەخوا !!.

بە (ون) سواری (خەنتۆ) ئەبوو !.. بە گشت پارەکەی زیارەتی قفلەکەی بەهەشتی ئەکرد !... لە سوژدەی (تووت) دا ئەبرژا !.. ویردو سەڵاواتی لە دیاری (فلووگ) ئەخوێندا !..

(مەحموود)ی جۆکی بەسەر پشتی (خەنتۆ)دا خۆی جیڕ ئەکردەوە !.. (خەنتۆ) زەوی بە شوورە کێشراوەکەی ئەپیچایەوە !.. مەردمی سەر پلیکانەکان ، لە بن کلکی (خەنتۆ) دا ئەژیان !.. ئەمیش‌و ئەوانیش ، پانایی تووتیان بە چاو هەڵ‌ئەلووشی !..

تووت لە ئەنجامدا ئەی‌وت :

ـ ون !.. نمرە (١١) !...

ـ پلێس !.. نمرە (٤ ، ٧ ، ٢) !...

زیارەتەکە تەواو ئەبوو !.. ئازارەکەی (حسەینی) ئەپیچایەوەو ئەی نایە بن دەستی ! ... لە گڕی تۆبەی داهاتوودا ، خۆی ئەبرژاند ! دەر ئەکرایەوە :

ـ تف !.. بێ شەرەف !..

ـ تف !.. نا پیاو ! ..

ـ تف !.. حیز !..

باوکی !.. مامی !.. برای گەورەی !.. وەهایان ئەوت !. ئاشت ئەکرایەوە :

ـ تۆبە بکە !.

ـ بچۆ بۆ زیارەت !..

ـ بچۆ بۆ حەج !..

تۆبەی ئەکرد !.. ئەچوو !. ئەچوو !... بۆ ڕایسز !

ئەمڕۆ هەینی بوو !.. تۆبەی کردبوو !.. چووبوو!. بۆ ڕایسز !.. گڕی تۆبەی داهاتوو ئەی برژان !..

ـ ئایینی ئیسلام ئەفەوتێنن. **ڕۆژی هەزار زیارەتو هەزار حەج ، لە ڕایسز ئەدۆڕێت !!.**

« گفتو گۆ » .

ـ سوپاس بۆ یەزدان .. هێشتا ڕێگای ڕایسز نازانم !..

ـ من تەنها پیرێ بیستم ، ڕایسز جۆرە قوماریکە ! ..

ـ من لەو ڕۆژانەدا باوکم بۆی باس کردم .. ئامۆژکاری نەکردم !..

ـ .. ..

ـ .. ..

ـ .. ..

ـ ئەوەی ئەیەوێ سەر بکا بە ڕایسزا ، ئەبێ پێشەکی بڕیاری ژنەکەی خۆی دابێ !

ـ پیرێ مووچە خۆرێك خۆی کوشت .. ورگ‌و ریخۆڵەی قاسەکەی خۆی دەرهێنابوو .. بەسەر شۆڕی مرد !!.

ئاینی ئیسلام ئەفەوتێنن .. ڕۆژی هەزار زیارەتو هەزار حەج ، لە ڕایسزا ئەدۆڕێنن !!

ـ .. ..

ـ .. ..

ـ .. ..

بە عارەبی بانگم کردە شۆفێرەکە :

ـ رأس الشارع .. نازل.

دابەزیم .. دوور کەوتمەوە ... هێندەی لێی بزانم ، لەبەر خۆمەوە جرتێکم بۆ لێدان پێ کەنیم!..بە جرت لێدانەکەی خۆم پێ کەنیم ! هەر لەو ساتەشدا ، بڕیارمدا ئەم چیرۆکە بنووسم ..

شوبات ١٩٧١

چیرۆکی ژمارە

خاڵەکەی « مەولەوی »

مەولەوی لای‌دایە دێیەك، کچە جوانەکە پێی ووت : خاڵۆ ماندوو نەبیت ، مەولەوی‌هەستی زامدار بوو،جامەدۆکەی پیشکەش‌کردو وتی فەرموو خاڵۆ،مەولەوی گەیشتە تینی‌و بڕیاری‌دا تۆڵەی خۆی لێ بکاتەوە بەم دوو بەیتە :

خاڵۆ خاڵۆتە بەس بڵێ‌خاڵۆ
خاڵۆ دەم بەبان خاڵانتامالۆ
شەرتبێ لەداخی خاڵەخاڵی تۆ
خۆم کەم بە کوڕی‌چواردە ساڵەی نۆ

ژیر ئەوەیە پەند لە ڕابوردوو وەرگریت،تۆ هەمان هەڵەی جوانەکەی مەولەوی دووبارە ئەکەیتەوە!دەبامنیش‌پیت‌بڵێم

مەمکە بەخاڵۆ ئەی خاوەن‌خاڵان
دڵم زیرێکە نایدەم بەتاڵان
نەمداوە بە کەس هێشتاساوایە
تازە خاڵێکی خاڵی تۆی‌تیایە

* * *

پێم ئەڵێی خاڵو گوایەبەرتیرم
ژاراوو نەشتەر ئەدەیت‌لەبیرم !
من نە خاڵۆمو نە خاڵۆمنم
دێوانەی خاڵی گوناوگەردنم
بەڵێ خاڵۆ نیم هێشتامناڵم
شۆڕە سواریکم راوکەری‌خاڵم
هاکا خاڵەکەت کەوتە بەرتیرم
بە دەزرێژی ماچ بوویتەنێچیرم

* * *

بەڵێن بێ تۆڵەی خاڵەخاڵەکەت
لەبانی خاڵی کوڵمەئاڵەکەت
بسێنم بە لێو ، بە مژینی‌خاڵ
من وای ئەسێنم تۆڵەی وشەی تاڵ

* * *

پێم ئەڵێ خاڵۆو بەخاڵ ئەمکوژی
مەرجە کەر هاتوو خاڵاغم مژی
تاوەکوو کۆرپەی مەمك لەناودەم
چاو نەچیتە خەو لە مژ کۆل نەدەم

* * *

ئاوێنەی دڵم خاڵی تۆی تیابێ
شالاوی پیری با بە رووما بێ
من هەر مناڵم گروگاڵ ئەکەم
داوای مژینی گوناو خاڵ ئەکەم

* * *

نەکەی گیانەکەم پێم بڵێ‌ی‌خاڵۆ
خاڵۆ وا ئیتر بۆ خاڵانی تۆ
بوو بە خولامی بێ خاڵ‌سەرگەدان
ئامانەتی تۆو خاڵۆی پەریشان

کامل ژیر

ژمارە ٦
٢٠ی شوبات ١٩٧١

یەکێتی ئافرەتانی کوردستان / لقی هەولێر ئاهەنگێکی گەورە سازئەکات

یەکێتی ئافرەتانی کوردستان

ممتاز حیدری

تێکۆشەران : حبیب کریم ،عزیز عقراوی ، عبدالوهاب ئەترۆشی ، اسماعیل هیرانی ،رشید عارف ، زکیە اسماعیل حقی سەرۆکی یەکیەتی ئافرەتانی کوردستان ، گشتیان هاوبەشی ئاهەنگی ی٠ئا٠ك ٠لقی هەولێریان کرد ٠

ڕۆژ بە ڕۆژ پاش بەیانی ١١ئازاری مێژوویی ڕێکخراوە کوردستانیەکان زیاتر دەوری کۆمەلایەتی و نیشتمانی خۆیان ئەگێرن .. لە کۆڕی جوولانەوەی نیشتمانی کۆمەلایەتی و پیشەیی سەرکردایەتی کۆمەلانی خەلکی تێکۆشەری کوردستان ئەکەن ٠

یەکیەتی ئافرەتانی کوردستان ـ لقی هەولێریش وەك گشت ڕێکخراوەکانی تری کوردستان پاش ئەوەی ڕێگای یاسایی پێیان دراو بارەگای یەکیەتی کرایەوە .. وە کەوتنە چالاکی نواندن لە چوارچیوەی ئامانج و پروگرامی ی٠ئا٠ك .. ئەوەی شایانی باسە ئەرکی سەرشانی ی٠ئا٠ك ـ لقی هەولێر زۆرقورسە ، چونکە ژیانی کۆمەلایەتی لە شاری هەولێردا زۆر دوواکەوتووەو لەئاستی کۆڕانی داواکراودا نی یە ٠

لەسەرەتای چالاکی یەکیەتی ئافرەتان گیرانی ئەو ئاهەنگەبوو کە لە ڕۆژانی جەژنی قوربانی مەزندا کرا ، ئاهەنگی ئافرەتان ئەم جارە ناوەڕۆك و ڕوخساری زۆر جیاوازی هەبوو لە ئاهەنگەکانی پێشووی ڕێکخراوەکانی تر .. بەتایبەتی

چیرۆکی شانوگەری « مەسەلەی شەرەف » ڕاستەوخۆ ئاراستەی خاوەن بیروباوەری کۆنەپەرستی بوەن بوو ، ئەچون بوونەبە دوسپیکی ئەوەرە لەری پیس ئەونی تومەی توردیەن

بەپێی ئەو بڕیارەی ی٠ئا٠ك وەرگیرابوو کە لە (ڕۆژنامەی هاوکاری لە ژمارەی چواری ساڵی دووەم) بلاوکرابوو ڕۆژی یەکەمی جەژن ڕێکەوتی ٦ـ٢ـ١٩٧١ پاشی ئەوەی هۆڵی شارەوانی هەولێر بە وێنەی سەرەك کۆمارو پێشەوای کورد مستەفا بارزانیو بەم دوروشمە ڕەنگینانەی خوارەوە ڕازابووەوە :ـ

● یەکیەتی ئافرەتانی کوردستان ـ لقی هەولیر ، جەژنە پیرۆزە لە هەموو دلسوزانی وولات ئەکات ٠

● عاشت الاخوة العربیە الکردیە ٠

● بژی کۆماری عیراق ، کۆماری کوردو عەرەب و سەرۆکەکەی کاك احمد حسن البکر ٠

● بژی پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتی بارزانی ٠

● الوحدة الوطنیە هدف جمیع الوطنیین فی العراق

پاش دەقیقەیەك وەستان بۆ شەهیدانی کوردستان ... پێ ناسی ئاهەنگەکە کاك بارزان خالد ڕای گەیاند بەڕێز

خوشکە ناجیە شەرەف ووتاری یەکیەتی ئافرەتانی پێشکەش کرد .. (بەداخەوە تەواوی ئەم ووتارە دەستمان نەکەوت تاکو بلاوی بکەینەوە) ..دووا

بە دوای ئەو بەڕێز کاك عبدالوهاب ئەترۆشی پارێزکاری هەولێر ووتارێکی نایابی خوێندەوە (تەواوەکەی لە شوێنێکی تری ئەم ژمارەیە

بلاوکراوەتەوە) پاشان کاك سعید خطاط پێ ناسی ئاهەنگەکە بە زمانی عەرەبی و کاك بارزان چەند پارچە هەلبەستی جوان جوانیان خویندەوە ، چیرۆکی شانۆگەری (مەسەلەی شەرف) پیش کەش کرا لە نووسینی دکتور (عبدالجبار ولی) و لە دەرهینانی هونەرمەند (صباح عبدالرحمن) بە لایەنی تیپی هەولێر پیش کەش کرا .. پاشان چەند بروسکەیەکی ڕێکخراوەکانی کوردستان و ڕۆژنامەی هاوکاری پیش کەش کرا ..

تێکۆشەر حەبیب کەریم سکرتێری گشتی پارتیو خوشکە زەکیە ئەندامی کومیتەی ناوەندی سەرۆکی ی٠ئا٠ك ٠ ووتارێکی سەرپێیی کورت پێشکەش کرد مایەی ڕەزامەندی ئاهەنگگێرەکان بوو ٠

هەروەها لەم ئاهەنگەدا پیتاکێکی زۆر پێشکەش بە ی٠ئا٠ك ـ لقی هەولێر کرا ، لەمانە بەڕێز پارێزکاری هەولێر لقەکانی پ٠د٠ك٠و خوشکە زەکیە بە ناوی مەکتەبی سکرتاریەتی (١٠٠) دیناری پێشکەش کرد ٠

گیرانی ئەم ئاهەنگە گیانێکی تازەی بەخشی بە جوولانەوەی کۆمەلایەتی لە هەولێردا .. ی٠٠ئا٠ك ـ لقی هەولیر بە خەلکی هەولێر سەلماند کە یەکێتی چرایەکی ڕووناکە لە ڕێگەی پێش خستنی کۆمەلدا٠

بەشی گورانیو موسیقا باش ئەمە دەستی بێ کرد وە زۆر لە هونەرمەندانی کورد وەك بەڕێزان : مامۆستا طاهر توفیق فوئاد ئەحمد ، یحیی مرجان ، تحسین طەو هونەرمەندنی بچوك شیرزاد عبدالرحمن هاوبەشیان کرد ..

ئەوەی شایانی باسە بۆ یەکەم جار هونەرمەندیکی کچ کە لە نەوەی شاسواری کورانی کوردی کاوس ئاغای نەمر خۆشکە چیمن أحمد کاوس بە دەنگی ناسكو تیژی خۆی هۆلەکەی هێنایە هەژان ، بەڕاستی ئەستێرەیەکی گەشە داری ئاسمانی هونەری کوردستانە .. دووا ڕۆژێکی پرشنگدار چاوەڕێی ئەکات ٠

لقی دووی پارتی دیموکراتی کوردستان بروسکەیێکی نایابی ئاراستەی ئاهەنگەکە کرد (تەواوی ئەم بروسکەیە لەم ژمارەدا ئەخوێننەوە)٠

لە ڕۆژی سێیەمی ئاهەنگەکە

لە لقی ـ دووی پارتی دیموکراتی کوردستانەوە
بۆ یەکێتی ئافرەتانی کوردستان ـ لقی هەولێر

بە ناوی ئەندامو پالێوراوو دلسوزانی پارتی لە سنووری لقەکەمان پیرۆزبایتان لێ ئەکەین بەهۆی گیرانی ئاهەنگ بە بونەی جەژنی قوربانی پیرۆز ٠

وە هەروەها پیرۆز بایی جەژن لە ئێوەو هەموو ئاهەنگ گێرانو دانیشتوانی شاری هەولێری نەبەز ئەکەین ، وەئومێدەوارین لە سایەی دلسوزانی میللەتەکەمان بە پیاوو ئافرەت کە گەلی کوردمان وهەموو گەلی عیراق هەمیشە خوشیو شادیو پیشکەوتن و ئاسایش بە خۆیەوە ببینێت ٠

گومان نی یە ئەی خوشکانو دایکانی دلسوز کە ئێوەو نیوەی کۆمەلن ئەتوانن دەورێکی بالا ببینن لە پێشکەوتنی کۆمەلگاکەمان لەبارەی سیاسیو ئابووریو کومەلایەتی و زانیاریو تەندروستی وە هەموو بارێکی تری ژیانی مرۆڤایەتی ، لێرەدا داوا لە هەموو خوشکانی کوردستان ئەکەین بەتایبەتی خوێندەوارەکانیان کە هەموویان کۆببنەوە لە دورەی ئالای بەرزی یەکیەتی ئافرەتانی کوردستان ٠

وە ئێمەش بەلێنتان پێ ئەدەین کە هەمووهاوکاریەکتان بکەین بۆ پەرەپێدانی یەکیەتیەکان کە هەمیشەش درێغیمان نەکردوە لەم بارەیەوە ٠

لە کۆتایی ئەلێین : ئەوەی جێگای دلخوشی کردنمانە ئەوەیە کە یەکەمین جارە لە شاری هەولێر یەکیەتی ئافرەتانی کوردستان ئاهەنگ ئەگێرن لە ژێر سێبەری بەیانی ١١ی ئازارو لەسایەی پارتی پێشرەوی خەلکی کوردستان پارتی دیموکراتی کوردستان بەسەرۆکایەتی بارزانی قارەمان ٠

● بژی سەرەك کۆمارمهیب احمد حسن البکر ٠

● بژی پارتی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتی بارزانی قارەمان

● بژی هاوکاری نێوان پارتی و بەعسی بۆ جێبەجێ کردنی بەیانی ١١ی ئازاری مێژوویی بۆ قازانجی هەموو گەلی عیراق ٠

ووتاری کاك عبدالوهاب ئەترووشی
لە ئاهەنگی یەکێتی ئافرەتان دا٠

هاوولاتیانی خۆشەویست خوشكو برایانی بەڕیز

پیشەنی جەژنە پیرۆزی سەرەك کۆمار مهیب احمد حسن البکرو سەرۆك بارزانی سەرۆکی پ٠د٠ك٠ تان پیشکەش ئەکەم ، هەروەها بە ناوی خۆم و هەموو کاربەدستانی سنوری پارێزگاریش جەژنە پیرۆزەتان پیش کەش ئەکەم بە بونەی جەژنی قوربانی پیرۆزو هیوادارم لە هەموو سالێك بە خۆشیو ئامەزایی بەسەر گەلی عیراق تێپەر ببیت ٠

هاوولاتیانی بەڕیز :

زۆر دلشادم کە بۆیەکەم جار بەشدار بم لە ئاهەنگێکی هونەری بە ناوی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان لە سنوری موحافەزەکەمان و هەموو ئومێدیکم ئەوەیە کە ئەم ڕێکخراوە بتوانی دەوری خوێ ببینێ لە پێگەیاندنی ئافرەتو پێش خستنیان لە ڕووی کۆمەلایەتی و هونەری ، کە گەلی کوردمان بەتایبەتی زۆر تینووە بۆ ئەم دوو شتە، هەروەها هیواشم بە ڕێکخراوە کانی تری کوردستانی و کۆمەلایەتی زور بەهێزە لە بە هاوکاری هەموویان لەگەل کاربەدەستان بتوانن شارە خۆشەویستەکەمان پێش بخەن لە هەموو ڕوویەکی ژیانەوە ، بەتایبەتی ئەبێستا لە سایەی بەیانی ١١ ئازاری پیرۆزو ماوەدانی کاربەدەستانی نیشتمانیو هاوکاری بە مێژوویەکەی نیوان پ٠د٠ك٠و پ٠ع٠س دەرگای تواندنی چالاکی کۆمەلایەتی زۆر کراوانە بۆ پێش خستنی کۆمەل لە سنوری یاسایی ڕەسمی ٠

خوشكو برایانی بەڕیز

ئافرەت کاریگەری یەکجار زۆریان هەیە بۆ پێش خستنی کۆمەل چونکە موستاکای یەکەمی هەموو مرۆڤێك ئافرەتە بۆیە زانایان مقیاسیان بۆ پێشکەوتنی هەموو کومەلێك بەستوە بە پێشکەوتنی ئافرەتانی کۆمەلەکە بۆیە ئەرکێکی ئینسانی و مێژوویی ئەکەوێتە سەر ئەم ڕێکخراوە (ی٠٠ئا٠ك) هەموو توواناکی خۆیان بخەنە کار بۆ کردنەوەی فێرکەی زانیاریو هۆنەریو تەندروستیو کۆمەلایەتی بۆ پێگەیاندنی ئافرەتانی کوردستان .. لە هەمان کاتیشدا داوا لە گشت رولەکانی گەل ئەکەم وە بەتایبەتی لە شارە خۆشەویستەکەمان کە هاوکاریان لەگەل بکەن و یارمەتیان بدەن بۆ زابوون بەسەر هەموو دوسپیتکە دیەە ریعەیان و ماوەی ئەوە ئەدەن بەپێی عملیانی ئەون بیریان لێ بدریت و ریەی کاردنیان لێ ئەست بدریەوە چونکە ئەم ڕێکخراوە کۆمەلایەتی یە لە پیشەوەی هەموو ئاوانەکانی بەرز کردنەوەی ڕەوشت و پیشە وسیکی پایە بە چوارچیوەی ئاینی ئیسلامی پیرۆزو سەرکانی یاسای کۆمەلایەتی

لە کۆتایی دا داوا لە هەموو لایەك ئەکەم بە هاوکاری لەگەل کاربەدەستانو ڕێکخراوی هەردوو حزبی پێشرەو بەهێز بکەن ، بۆ ئاوەدان کردنەوەی وولات و پێش خستنی دولەتی میللەتو حوا هەموو لایەکەمان سەر بخات لەسەر کاری چاكو کردەوەی پڕ سوود ٠

● نیتر بژی خەباتی ی٠٠ئا٠ك ٠

● با هەر بشەکێتەوە ئالای برایەتی کوردو عەرەبو وولاتەکەمان بەردەوام بێت هاوکاری پارتی دیموکراسی کوردستان و پارتی بەعسی عەربی سوشیالست ٠

● بژی سەرەك کومار مهیب احمد حسن البکر

● بژی سەرۆکی پ٠د٠ك٠ کاك مستەفا بارزانی ٠

بەخوا راستە

ئەحمەد سەلام

لە ژمارە (٤) ی ڕۆژی ١٠ کانوونی دووەمی ١٩٧١ لە ڕۆژنامە [illegible] نووسراویك بەو برایەوە ئەدیەن [illegible] ([illegible]) .

لەبەر ئەوەی ئەو نووسراوەیەدا بە دەهەق پەنجەی ئاوانی تێر کردوە بو سەر ئەو مامۆستایانەی وانەی کوردی ئەلێنەوە ، بۆیە بە پێویستم زانی هەندێ شت روون بکەمەوە لە نووسەر و خوێنەرانو و توانیین لەم ڕووەوە تا ئەتوانین ٠

نووسەر بێ ئەوەی بچیتە بنجو بناوانی دیروکی خوێندنی کوردیو سیوەی دانانی بەرنامەو بابەتەکانی وانەی کوردیو جۆری دانانیو ئینجاکاون ، یەسەر ئەو ئەو سەرو پوکەلی مامۆستایانی وانەلە ، کە ئەمە هێرش بردیکی ناڕەوایە بو سەر ئەو مامۆستایانەو لە هیچ شەیشە ، چون : من وەکو یەکێ لەو مامۆستایانەم کە ئەم نیشەیان پێ سپاردم (وونەوەی وانەی کوردی) کەچی کەسێك بەهات بلێ ئەمە ڕێو شوێنتەو لەسەری برۆ ، تەنانەت (مفرداتی منهج) پاش دەس ـ پێ کردنی قوتابخانە بە مانگێ بکرە دواتریش پیمان نەیشت !٠

نەمەیان با لەولا بوەستێ ،وەکو لەسەرەوە ووتم نووسەر واتێ گەیشتوە کە خەت لەئێمەوەیە ، ئەو جۆرە شتانە ئەلینەوە کە ئەو لە دەفتەری هەندێ لەو قوتابیانەی سلیمانی دا بینیویە ، ئەوەندە ئەلێم زەحمەت نەبێ تۆو هەموو ئەو کەسانەی لەو بڕوایەدان کە ئێمە لە گیرفانی خومانەوە شت بە قوتابیان ئەلین ، ئەلێم زەحمەت نەبێ ! ئەرکی ئەوە هەلگرن ، سەرێکی بەریوەبەرایەتی گشتی خوێندنیو کوردی بدەن لە بەغاو داوای ئەو(مفرداتی منهج) یەیان لێ بکەنو سەیری کەن ، بزانن خۆی لەخویا ئەو شتانە دانراون (کە بەلای تۆوە عاجباتی یە)یان نا ؟

پاشان زەحمەت نەبێ بپرسن لە بەریوەبەرایەتی گشتی خوێندنی کوردی ، ئایا لەدانانی ئەو (مفردات) انە ، بیروڕای یەکێ لە مامۆستایانی کوردیان وەرگرتوە ؟ ٠

من لەو باوەرەدام نووسەرخۆی ئیستا دانرێ بە مامۆستای کوردی لە یەکێ لەقوتابخانەکانی کوردستان ، تووشی هەمان گیژاو ئەبێ کە ئەو مامۆستایانی

بروانە ل ٧

شارەوانی سلیمانی و شەقامی ,,مەحوی,,

عارف کریم

بەرلەوەی سەرنجی شارەوانی ڕاکیشم ئەمەوی بلیم کە شارەوانی دەورێکی ئیجگار قەشەنگ وگرنگ ئەبینی لە ڕازانەوەو دەس بەسەرا هینانی ناوشارا لە هەر شوینیکا کەببی وەنەك ئەمەو بەس بگرە بەدەزگایەکی ئاوەدانکەرەوەش ئەژمیرری سەبارەت بەچاك کردنو دروست کردنو ڕیكو پیك کردنی ناوشار ، شارەوانی سلیمانیش خواهەلناگری تائیستا دریغی یەکی ئەوتوی نەکردوە لە بەدی هینانو جی بەجی کردنی ئەو ئامانجانەی لە پیناویدا دروست بوەو هاتوتە مەیدان ، وە لە سنووری تواناو دەسەلاتی خویا چی پیویست بوبی کردویەتی بوئەم شارە ، بەلام هەنی جار ئەگەر کەمو کوریەك بخریتە پیش چاو کە پەیوەندی بەوەوە هەبی مانای ئەوە نی یە ئیترهیچی نەکردوە بەلکو بەپیچەوانەی ئەمەوە بەلای ئیمەوە شتە چاکەکانوون نابیت

بەلام دەرخستنی ناتەواویەکانیش شتێکی ڕاستو دروستە وەپیویستە بەگیانیکی پاکەوە وەکوو ڕەخنەیەکی بەجی لەدانیشتوانی وەربگرنو دوابەدوای هیمەتی تیا بکەن بو قەلاچو کردنو نەهیشتنی ئەو ناتەواویانە ٠

دەرخستنی ناتەواوی ئەمجارەمان پەیوەندی ڕاستەو خۆی بە شەقامی (مەحوی)یەوەئەبی کە ئەکەویتە ئەستوی شارەوانی سەبارەت بەتەواوکردنی ٠

(مەحوی) ناوی ئەوشەقامەیە کە لەبەر مزگەوتی گەورەوە دەس پی ئەکاو بەناوبازارا دیتەخوارەوە تا لەشەقامی سەیوان کوتایی دی ، بیری بڕینو دروست کردنی ئەو شەقامە ئەوەنە کۆنە ئەتوانم بلێم دە تا پانزە سال ئەبێ بە مەرجێك ژمارەیەك لەدانیشتوانی ئەو ناوچەیەی شەقامەکەی پیا ئەڕوا ئەو بیرەیان لەگەل خۆیان بردە ژیرخاکەوەو بەچاوی خۆیان نەیان بینی کە دەمێك بوو بەتەمای بوون وەبگرە خەویکی کونی چەن سالەش بوو کە نە ئەهاتەدی تالەم سالانەی دواییدا دەلاقەیەك کەوتە جادەی مەولەوی لە ئاستی ئەو پردەی

ئیستا دروست کراوە ... هەرچەن کریکارو کەرەسەیان هینایە سەری بو پڕ کردنەوەی بەلام لەبەر ئەوەی تیایا سەر نەئەکەوتن ناچار پروژە مردوەکەی بڕینی ئەو شەقامەیان زیندوو کردەوەو بە گەرمیەوە کەوتنە ئیش کردن لی ی وەتوانیان چەن دەمەتریك ببرن تالە مەیدانی ماستەکەدا وەستانیان کەئیستاش بەکەلاوەیی ماوەتەوە ...

لیرەدا چەن پرسیاریك دیتە پیشەوەو ڕوو بەڕووی شارەوانی ئەکەینەوە ئەویش ئەوەیە ئایا هوی چی یە شارەوانی بەو گەرماو گەرمیە دەسی بەبڕینی ئەو شەقامە کرد بەهینانی ئەندازیارو مەکینەو کریکارو کەرەسەو ... هتد .. کەچی دوای چەن مانگیك بە شینەیی دەسی لی هەلگرت ؟ ڕەنگە بوتری پارە بە دەستەوە نەبوو ئەگەر وایە بوچی دەسکاری کردو لایەکی ئەو ناوچە یەشی بەویرانەیی جی هیشت بو ئەو خەلکە ...؟

وەیان ئایا شارەوانی بەچاویکی یەکسانی سەیری گەڕەكو ناوچەکانی سلیمانی ناکا لەڕووی دەسکاریو ڕیكو پیك کردنو ڕازانەوەیانەوە ؟ ئەگەر وایە ئەو جیاوازی یە چیە کە ئەکری لە نیوان گەڕەكو ناوچەکانو شەقامەکاندا ... بو نمونە ئەگەر ناتەواویەك هەبی لەیەکیك لەشەقامەکانی عەقاری (شۆڕش) دەسو برد بە پیریەوە ئەچنو نایەلن ماوەیەکی دریژ بخایینی تا چاکی ئەکەنەوە ، ئەمە لەکاتیکا نەك ئەو ناتەواوی یەو بەس وەبگرە ئەگەر دەها ناتەواوی تری لەم جورە لەیەکیك لەگەڕەکە کونەکانی تری سلیمانی بەدی بکری چاوی لی ئەپوشریو بەلایا ناچن هەر وەك هیچ نەبووبی ! ڕەنگە بوتری گەڕەکە نویکان لە بناغەوە نوینو ئیتر نابی فەراموش بکرین ! ئەگەر بەم پی یە بی ئیتر ئەبێ بەلای گەڕەکە کونەکانا نەچن کە زوریان لەناو جەرگەی شاران !

بو ئەوەی لە کورتی ببیرینەوەو لەمە زیاتر دریژەی نەدەینی بەپیویستی ئەزانین کە ئەم چەن خالەی خوارەوە ڕەچاو بکەینو سەرنجی تەواوی شارەوانی پی ڕاکیشین کە پەیوەندی تەواوی بەشەقامی ناوبراوە وە هەیە :

١ ـ (مەحوی) گرنگ ترینو قەلەبالغ ترین شوینی سلیمانی یە وە ئەتوانین بلیین شا دەماری شارەکەمانەو ناوەندی بازرگانی یە (مرکز تجاری) لەڕووی کرینو فروشتنو ئالو گورکردنی شتومەكو هاتوچوکردنی خەلکی وتی ڕژاندنی خەلکی گوندەکانو ... هتد وە هەروەها چەن شوینیکی شارەکە ئەبەستی بەیەکەوە جگە لە هاتنو ڕویشتنی ماشینی هەمە چەشنەو گالیسکەو وولاخو ... هتد بویە ئەم هویانەی سەرەوە بوتە هوی هەلتەکاندنو شلەقاندنی ئەو شەقامە بەیەکجارەکی ... ئەمە سەرباری تیکچونی ئەو بەشەی شارەوانی دەسکاری کردوە کە هاتو چو کردن لی ی

تابلی نارەحەتە ، خوزکە کاربەدەستان لە ڕوژیك لە ڕوژەکانی زستانا هەروا بی ئاگەتی بەویدا تیپەر ئەبوون ئەوسا بویان ساغ ئەبوەوە لە ناچە ڕادەیەك ئیمە ئەوراستیە دەر ئەخەین ... ئیتر خو ئەگەر میوانیکی بیگانە ڕوویکا بە شارەکەمانو ڕیی بکەویتە ئەو شوینە ئەوا ئەبەر خوی بزانی چی ئەلی !

٢ ـ سروشتی ئەو شوینەی شەقامەکەی پیا ئەڕواوا هەلکەوتوە کە زیرەکەی هەمووی (شیبو) بی ، لەهەنی شوینیا ساغەو لەهەنی شوینی تریا ئەپیوە بویە لەڕوژانی زستانا ئەگەر بارانیکی بەخوڕ بباری ئەوا ئەبیتە هوی ئەوەی ئەو شیبوانە ئەیکیشیو ئاوهەلسی تیایا کە بەزیانیکی زۆر ئەگەریتەوە بو ئەو مالانەی دەوروو پشتی شەقامەکە هەروەکوو لەسالەکانی ڕابورـ دوودا ڕووی داوە .. جگە لەوەی سال بەسال زیاتر ئەو شوینە بی کەلك ئەبی ٠

٣ ـ لەبەر ئەوەی گەورەترین ئەرك بەسەر ئەو شەقامەوەیە بەهوی هاتو چوکردنی ئوتومبیلی گەورەو بچوكو ... هتد خەلکی ئەو ناوچەیە بەتەواوی وەڕس بوون تەنانەت وایان لی هاتوە کە لەشوینی تایبەتیەوە بینو بچن ئەمەش هویەکەی لیتەو قوڕی زستانو تەپو توزی هاوینە بویە ئەگەر شارەوانی نەتوانی چاریکی بنەبڕیشی بو بدوزیتەوە ئەواشتیکی خراپ نیە چاریکی کاتی بو دابنی کە هیچ نەبی دانیشتوان ڕزگار بکا لەو بارە خراپە ٠

لە دوا جارا ئومیدەوارین کە ئەم چەن دیرە جیی ڕەزامەنی شارەوانی بیو بە پیشنیاریکی بەکەلك لیمانی وەرگرن ٠

عارف کریم ـ سلیمانی

institut kurde de paris

ژمارە ٦
٢٠ی شوبات ١٩٧١

تیپی هونەری هەولێر لە شانۆگەری فالچی دا !!

عبدالغنی علی یحیی

شانۆگەری فالچی ، ئەو چیرۆکە زل و بەنرخەی پێنووسی مامۆستای سەربەرز حەمە کریم رەمەزان هەورامی بوو ، کە لەسەر شانۆی قوتابخانەی (الفتوه)ی شاری موسل لەلایەن تیپی هونەری هەولێر ولەژێر سەرپەرشتی یەکیەتی لاوانی دیموکراتی کوردستان۔ لقی نەینەوا ۔ لە شەوانی (١٩) تا (٢٣)ی مانگی رابردوو پێشکەش کرا ۰ جگە لەوەی جێگەی شانازی و سوپاس و سرنجیش بێ ، ئەم چیرۆکە لەلایەن هونەرمەندی هەڵکەوتوو کاك صباح عبدالرحمن وە ئامادەکرابوو بۆسەر شانۆ ۰

(فالچی) ئەو چیرۆکە بەبایەخە بوو ، کە پەردەی لە رووی رەنگ پەرێوی فروفیشاڵ و دێوجامانەو راوەژوزکی کۆمەڵگەی گەندەڵی نەفرین پێکراوو بەهاو پێوەرەرزۆك و ناڵەبارەکانی هەڵدا بووەوە ۰۰۰ تیرێکی کوشندەی ئاراستەکراوی کوردانە بوو بۆعەنعەنات و چەمك و خوورەوشتی جادوگەر وفێڵبازو نەوسن و چاوچنۆك و بەدخوو ۰۰۰ بەڵێ: لەتەك ئەوەشا کە کەرەستەی ئەم چیرۆکە لەلای نووسەرانی کورد ۔ بەگشتی ۔ شتێکی شاراوەو سەیرو سۆبەتو تازەبابەت نیە ۰۰ بەلام جۆری دارشتن و شی کردن و دوان و لێدوانەوەو بەباچا چوونی ئەم بابەتە زۆر تازەو چاوتایمانەو بەجەرگ بوو ۰۰۰ لە بەمەش لە پێنووسی مامۆستا هەورامی ۔ خۆشەویستی هەموو لامان ۔ بە دووری نازانین ۰۰۰ سوپاس بۆ پێنووس و بیروباوەرە گەشەکانی خالوی هەورامی ۰۰ شانازی گشت هونەرمەندانی کورد و هەولێریش بۆ کاك صباح عبدالرحمانی هونەرمەند ۰

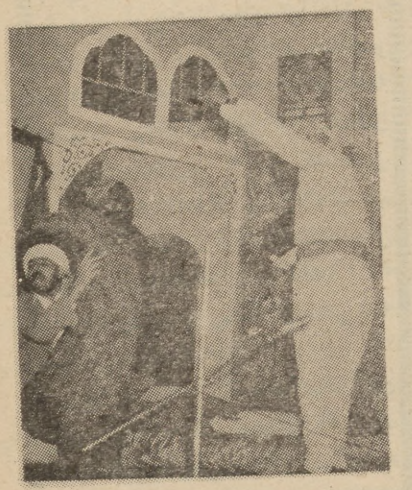

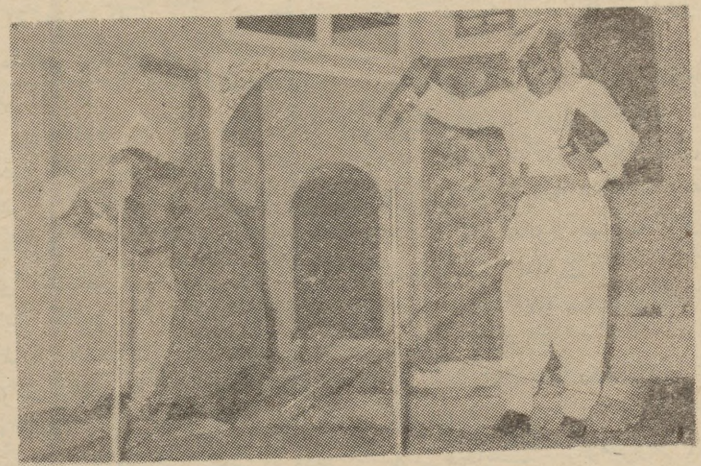

ئەم ئاهەنگە هەرچەند لەبنەرەتا بۆ شانۆگەرییەکەی فالچی دانرابوو ۰۰ بەلام لە پێشەکی یا چەشنەها چوست و چالاکی هونەری تێدا پیشاندرا ۰۰ لە گۆرانی و ئاوازو سروود لەلایەن هونەرمەندانی هەولێرو بادینەوە ، وەك هونەرمەندان (طاهر تۆفیق وتحسین طەو یحیی مرجان ومحمد جزراوی و فوءاد احمد « شیرزاد عبدالرحمن » وعیسی بەرواری وجبار احمد) جگە لە پێشکەشکردنی جۆرەها تەمسیلیاتی سووکی کۆمێدی و راوەت و هەڵپەرکێ و یاری رابواردن ۰

ئەوەی شایانی باس بێت ئەم چیرۆکە شانۆگەرییە بەبەشدار بوونی هونەرمەندانی تیپی هونەری هەولێر هاتە کایەوە کە ئەم زاتانە بوون (تحسین طەو عبدالواحد مرجان و نوزاد محمدو جیهان محمدو فیصل محمد و صابر عبدالرحمن و نجم الدین سعید وأمیر محمد ۰ نوێنەرەکانیش بریتی بوون لە (صباح عبدالرحمن و صابر عبدالرحمن وعبدالرزاق شمس الدین ونجم الدین سعید و (پەیمان بەگۆك) کە لەراستیا ئەو پەری زیرەکی و شیاوی هونەرمەندانەی خۆی نواند لە دەوری (ژن)دا ۰

مایەوە سەر ئەوەی کە بڵێم شاری هەولێری بەجەرگ زۆر پێویستی بەم چوست و چالاکییانە هەیەو کۆمەڵانی خەڵك چاوەنۆری بەرهەمتانن ئەی هونەرمەندانی خۆشەویست۰۰۰ دیارە بێ سێ ودوو بێ دەمەقاڵێ ئیوەن لێپرسراوی راستەوخۆ لەبەردەم بزوتنەوەی هونەرو پەیامە پیرۆزەکەی لەم شارە کوردەدا وچاوەنۆری بەرهەمی بەبایەخ و زل و شۆرشگیرانەتان لێ ئەکرێت بۆ بەرزکردنەوەی رادەی هونەری کوردیمان لەم شارەو لە هەموو سوچێکی کوردستانی ئازیز شان بەشانی تیپە سەرکەش و جەربەزەکانی شارەکانی تری کوردستانی هونەر ۰۰۰!

پەنجادا نوسیبووی پێشکەشی کات و دوایە دوای ئەوانە خۆی بەسینەیەکی فراوانەوە وازی هێناو رێگەی خامەی نوێ و بیری نوێ بۆ لاوان فراوان کرد !

ئەو هونەرمەندە ئەوەی لە توانایا بوو زۆر دلسۆزانە پێشکەشی بە هونەری کوردی کرد ، ئەی بۆ ئەو دلسوزی و خزمەتە لەم کاتە ناسکەدا بەر شەق بەین و هەرچی خوا پێی ناخۆشە بەو باوکە هونەرمەندەی بەین ؟!!

ئیمە پێویستە ریزی هەموو هونەرمەندو نوسەرێك بگرین کە زۆرێك لە زووان توانیویانە خزمەت بکەن و هیچ لەبیە بیان ناراستە نەکەین بەڵکو هەول دەین بە هونەرو نوسینی بەرزمان ناویان بشارینەوە ، چونکە پێشینان ووتویانە بەرپیش نیە بە نیشە !!) وەك برایەك داوا لە مامۆستای باوك و هونەرمەندی گەورە کاك دەنگ گەورە ئەکەم کە ئەو بەردانەی ئەوان بەردە بارانیان پێ کرد ! بە چەپکە گوڵی ریزو شانازی دانێت ! چونکە لەم رۆژەدا مرۆڤی باخی بوو بەو شێوەیە ریز لە خەڵك ئەکرن وەك ئەزانن (ئەوەی لە خانوی شوشەدا بژێ نابێ بەردە بارانی خەڵك کات) ۰۰۰

ئەمە چەند سەرنجێك بوو دەربارەی ئەو دوو ووتارە لە چەندەها سەرنج ئەمویست باسیان بکەم ! ، و داوای لێبوردنیش لە هەردو مامۆستا ئەکەم ئەگەر هەڵەیەکم کردبێت و داوا کارم لەمەو دوا کە شت ئەنوسن بە چاوی مێشك بینوسن نەك بە چاوی دل و گشت ئاواتێکمان گەشەو پێشکەوتنی هونەری شانۆگەری کوردیمانە لە هەموو سوچێکی خاکی کوردستانی خوشەویستدا ۰

گوێشەر

لە ئامادەکردنی : محمود زامدار

دوو وتاری سەیر دەربارەی شانۆگەری نەتەوایەتیمان

کاوس زەنگەنە

شانۆگەدی کوردیمان دەورێکی باڵاو گرنگی هەیە لە بزوتنەوەی هونەری نەتەوایەتیماندا ، بەتایبەتی لەم ساڵانەی دوایدا هونەری نواندن پێشرەوی بزوتنەوەی هونەرە لە کوردستاندا و هونەرمەندانمان بەگشتی چالاکیەکی فراوان ئەنوینن و توانای بلندی هونەری خۆیان دەرئەخەن لە هەموو مەیدانێکدا ، ئەمەش جێگەی شانازی و رێزە !۰

بەلام ئەوەی سەیرو سەرنج راکێشەرە ، لەم رۆژەدا کە بە (شورشی هونەر) ناو ئەبرێ دوو ووتاری عەرەبی بوو دەربارەی شانۆکەری کوردیمان یەکەمیان بە پێنوسی مامۆستای رۆژنامەنوسی کاك عباس البدری لە ژمارە (١)ی گۆڤاری (شانۆو سینەمای) عیراقی و دوابەدوای ئەو وەلامە ووتاری کاك سعدون یونس لە گۆشەی هونەری ژمارە(١٣٦)ی رۆژنامەی [التآخی] بڵاوکرا۰

هەرچەندە جیاوازیەکی ئاشکرا لە نێوان بیرو لێدانەوەی هەردوو نوسەرا بەدی ئەکرێ بەلام سەرچاوەی باسەکەیان یەکەوە لە سنوری شانۆکەری و بیرکردنەوەی کوردیت لایان داوە بەهی هەندێ شتی تایبەتیەوە بە جێگەی شەرمەزاریە بیخەینە بەرچاوی ئەتەوەیەکی بیگانە ۰۰، و هیچ وەلامم ئەدایەوە ئەر بە کوردی بیان نوسیایە، وە ئەشم توانی بە عەرەبی وەلامی کاك سعدون بدەمەوە ! بەلام هەستی نەتەوایەتی پاکی پێوەدام کە بە کوردی ئەم چەند حالانە بخەمە روو، تا بیگانە ئانیش بزانن هونەرمەندان و روسنبیرانی میللەتەکەمان هەندی کات ئەوەندە بیر تەسك و حزب پەرست و ساوان کە ساوێلکەترین مرۆڤی ناو کۆمەڵەکەمان جیا ئاکرینەوە ! بەلام با بو ئەناوی دەروونی خومان هەر لە ناو خۆماندا شاراوە بێت !۰۰

١ ـ ئاشکراو روونە لە مێژووی لەدایك بوونی شانۆکەری کوردیمان بەماناتی تەواو لە کۆتایی سیەکان و سەرەتای چلەکانی ئەم سەدەیەدا بوو لە سەر دەستی چەند لاوێکی کورد پەروەرو هونەر دۆست کە زوربەیان قوتابی بوون لە سلەیمانی ۰ « هیوادارم کە بتوانم بەم نزیکانە ئەم کارە گرنگە مێژووییە لە لێکۆلینەوەیەکی هونەریدا دەربخەم » بەردەوام لە کاردا بوون و چالاکانە بەسەر هەموو کۆسپێکدا سەرکەوتن و زۆر بە زۆر دەستیان ئەدایە دەست چەند برای هونەرمەندی تازە پێگەیشتوو لە ماوەیەکی کەمدا توانیان زۆرترین ژمارە لە شانۆکەری و گەورەترین هونەری نواندن لە سەر تازەترین شێوە لە سلەیمانی بەتایبەتی و دوا بە دوای ئەو لە شارەکانی کەی کوردستانی ئازیز پێشکەش بکەن ، بۆ ئەم مەبەستە راست نیە بلێین شانۆگەری کوردی کۆرپەیەکی تازەیە لە گێژاوی هونەردا بەدوای راستی خۆیدا ئەگەرێ» لە کاتیکدا هونەرمەندانمان لە سلەیمانی خوینی ئاڵی دلیان کاڵ کردەوە تا توانیان گەورەترین ژمارە لە کۆمەڵی تەماشاکەری شانۆگەری پەیدا بکەن ۰۰۰ و باشترین بەلگەش بو ئەوە فروختی بلیتی ئاهەنگە هونەریکانی شۆرشی هونەر بوو لە سلەیمانی کە هەر ئاهەنگی شانوگەریەکی نزیکەی دوو هەفتەی ئەخایاندن و رۆژنامەکانی وولات بە

کوردی عەرەبی بەردەوام ئەسەر ئەم سورسەو شانۆکەر ئەنایان ئەنوسی :۰

١ ـ شورەییە لەم رووە کردەدا ئەئەوەی کوردی پیا ئەروات بچەمیی ئەسەر ئەوەی ناڵێ باسی هونەری کوردی ئەکرێ ئەسەر پەنجە بو سەیمانی رانەبیشرێ ! نائەی بیرمان ئەوەندە تەسك بێت ؟ چ جیاوازیەك هەیە ئەوەدا بنووسریت هەولیر یا کەرکوك ۰۰ هەموی هونەری کوردیەکەر شانۆکەریەکی کوردی ئە تامیسی پیسەکس کرێت یا ئە دیاربەکر یا ئە کرمنساە یا ئە هەئەبجە ئەرە بوچ ئە باسی شانۆکەری عیراقی ئەکرێت هەموو روزنامەکان و نوسەرە عەرەبەکان ئەسەر شانۆکە زیدانی ئە بەغا پیسانداروە بە بەئەە ئەکرێ ئەسیتی رووی نابیت بیبیت ئەی بوچ نالین شانۆکەری « بصره »ی یا (کربلاء) یی هەرچەندە لەو دوشارەدا هونەر شان بە شانی بەغا ئەروات !

وە با لە هەموان ئاشکرا بێت چۆن بەغا مەلبەندی هونەرو ویژەی عەرەبی لە عیراقدا سەیمانیش چاوەکەی راستەقینەی هونەری نەتەوایەتیمانەو بیسەی وویژەیی سورشگیری کوردیە ئەر سەرچاوەی بیروهوسی کوردییە ئە کوردستاندا ، وە ئە تاییدا سەیمانی بەبیرو فراوانی روسنبیرانی ئەرێ ئەسەپیدانی هونەرو ویژەیی نەتەوایەتیمانی کرئە ئەستو زوری ئە زووان لەو کاتەدا «ئەوەی جێی دەخە» روشنبیرانی سارەکانی کوردستان بە پەنجەی دەست ئەژمێران !۰۰ بەلام ئەمرو ئیمە هەموان بە شانازی و دل پر ئە خوشیەوە پیشوازی هەوانی پیسکەرتنی بیری نەتەوایەتی ئەکەین ئە هەموو سوچیکی کوردستاندا و ئەشەو سەرکەوتنی ئیوە سەرکەوتنی هەموانە ، و پیویستیەتی کرێت ئەمرو ئە ئە سەرسانی هونەرمەندانی شارەکانی کوردستانە ئەوان دەن کومەێ تەماشاکەری باس بو شانۆکەری کوردی پەیدا کرێت بە تایبەتی ئەم کارە کرنکە ئەکەوێتە سەر شانی هونەرمەندانی کۆڵە جوانەکانی کوردستان هەولێر و کەرکوك ، و دهوك ، چونکە کاتێ هونەرمەندانی (تیپی نواندنی سلەیمانی)و [کومەڵی هونەر و ویژەی کوردی] لە هەولێر گەرانەوە لە ساڵانی ٦٩ و ٧٠دا گلەییەکی گەلێ فراوانیان لەوە هەبوو کە هێشتا هونەر لە هەولێردا بە چاوێکی سوکسەیر ئەکرێ و شانۆگەری کوردی ئەو تەماشاکەرەی نیە لەوێ !!

هیوادارم ئەمەو دەیان گیروگرفتی کە چا بکەین نەك بنوسین (بۆچی هەر ناوی سلەیمانی ئەبرێت) !!

٣ ـ هەردوو مامۆستای نوسەر بە تایبەتی کاك سعدون بێ یەك ودوو چەکوشیان هەڵگرتووە کەوتونەتە سەرو گۆیلاکی هونەرمەندی پیرو

دنسور کاك ئەحمەد دەنگ ئەورە ! و چی ئەدنیادا بوە هەرو بینە هەمویان بەسەر ئەو هەژارەدا رژاندوە ! بەلام بە بیرەدا بپرسم بو :

ئایا ئەو هەژارە پێنزە ساڵە بە دل حرمەتی هونەری کوردی نادات ؟ و سەروسامانی ئەو زیندا دانەناوە ! و هەرچی ئە توانادا بوە پیشکەشی بە هونەرمەندانی نەکردوە ؟ ئەی بو ناڵێن ئەو شانۆکەری (ریانی کوتایەکی کورد لە عەرەبیدا) بە ساڵی ١٩٥٠دا لە سەر هولی الشعب لە بەغا بە هاوکاری برا هونەرمەندەکانی وەك کاك طە بابان برادەرانی پیشکەش کرد و توانیان چەپکە لە دەست سەدان شارەزایانی هونەرو هەزاران تەماشاکەر بیچرن بۆ کورد ، ئەو کاتە ئیمە تەنانەت ئەشمان ئەزانی رێگەی شانۆی کوردی لە کوێوەیە ! نەك بتوانین شانۆگەری دەرهێنین و بنوسین!

وە هەروەها توانی لەم ساڵانەدا چەند بەرهەمێکی شانۆگەری کەی کە لە ساڵانی

ئایا کێ گوناهبارە ؟!

کاك یوسف دەربەدەر ،دانەیەك لە چیرۆکەکەی ئایا کوناهبارە؟ پێشکەشی کتێبخانەی هاوکاری کردووە ۰

سوپاسی بێ پایانی کاك دەربەدەر ئەکەین ، هیواداریـن هەمیشە سەرکەوتووبێ لە رێگەی خزمەتی ئەدەبی کوردیمان ۰

ئەوەی شایەنی باسە ئەمە سێیەم بەرهەمی کاك دەربەدەرەو ئەم چیرۆکەی پێشکەش بەگیانی پاکی جوانەمەرگانی رێگای پینووس و راست گویی ، رێگای سەربەستی و ئازادی لە گشت جیهاندا ، کردووە ۰

هاوکاری

نواندنی چیرۆکە شانۆیی یەکانی شکسپیرو بەرناردشۆ بە هەڵپەرکێی «بالێ»

لەدوای ئەوەی کە چەشنەهامۆدەکاری و شتی تازەبابەتی شانۆگەری لەسەرانسەری جیهانا بلاوبووەوە ، ئێستا ئەو مۆدەیە لەبرەو دایە کەشانۆی(فرێدەرشتایت) لە ئەڵەمانیای رۆژهەلات پیشانی خەڵك وخوای ئەدات ۰ ئەمیش بە ئامادە کردنی تیپەکانی (بالێ) بۆنواندنی رۆمانەکان بەهۆی هەڵپەرکێ و مۆسیقاو جولانەوەکانی یانەوە ۰ وا چاوەروان ئەکرێت ئەم رێبازە تازەیە چوست وچالاکی یەکی فراوان لەدنیای هونەرو ئەدەبا پەیدابکات ئەمیش بەو وەرچەرخاندنەی کە سەماکەری (بالێ)ئەیکات بە هۆی پارچە مۆسیقایەك یا کاریکاتۆرێك بۆپیشاندانی گشت باروزەرفەکانی سیاسی و کۆمەلایەتی بەزیرەکترین دەربرین

هەنگاوی لەمەودوای ئەم شانۆیە سەرکەشە ئەوەیە کە چیرۆکە شانۆگەرییە کلاسیکی یەکانی شەکسپیرو بەرناردشۆ بگۆرێت بۆ هونەری (بالێ) !

سەرنجێك دەربارەی نواندنی «بیرهەڵکەن»

بێ گومان گشت لایەکمان وە بەتایبەتی هونەرویستان شادمان و پێ خۆشحالن بە بزوتنەوەو گەشەپێدانیکی ئاشکرا لە هونەری نەتەوایەتیماندا ۰۰ زۆر لە کۆمەلانی هونەرویست و دلسوز کۆشش ئەکەن و هەول ئەدەن بۆ ئەو مەبەستە ۰ یەکێ لەو بەشەی کە خزمەتی هونەری کوردی مان ئەکەن تیپی (کۆمەڵی ئەریزە)ن کە لەم شەوانەی رابردوودا شانۆ کەریەکیان پیشان دا لە تەلەفزیونی کەرکوك ۰ کەجیی شادمانی و بەختیاری گشت لایەك بوو۰۰وەجیی کامەرانی و رەزامەندی هەموانە کە هەر لایەکی دلسوز چی بەنواندن وەیان هونراوە وەیان وێژە هەستی دلسوزی و هونەرویست و نەتەوایەتی دەریخات ۰۰ شانۆ کەریەکەشیان بەناوی (بیرهەڵکەن) بوو کە بەپێی توانا و لێهاتنی ئەندامانیەوە تارادەیەك باش بوو ۰۰ بەلام هەندی سەرنج هەیە کە لە هونەری شانۆگەریا پێویستە نوینەر (ئەکتەر) خۆی وەیان دەرهینەری شانۆگەریەکە ئاگاداربێ بۆنمونە وەك لەم شانۆگەریەدا روای دا بۆنمونە فراشەکە جگەرەیەکی وەرگرت کە ئاشکرابوو لەرۆژی (٢٨) مانگدا بوو بەلام پاش تێپەربوونی (٣) مانگ هەمان جگەرە هەر بە کوییەوە بوو ۰۰ کە ئەگەینی گوێ نەدراوە تەئەو شتانەی کە سەرنجی هونەرویستان و شارەزایان رائەکیشی کە ئینکاری ناکرێت لەوە ۰۰۰

وەیان لە رۆژی (٢٥)ی مانگدا (کۆکا)یان هێنا بۆ مامۆستا (عمر علی امین) کە دەوری (ئەسرەت)ی بینی بوو وە هۆشیار ۰۰ خواردنەوەی لە بەرواری (٢٥)ی مانگەوە دەستی پێ کرد وە لە (٢٨)ی مانگدا لە هەمان هەڵویستا لە خواردنەوەی بوونەوە ۰۰۰ وە پاش تێپەربوونی (٣) مانگ بەسەر خواردنەوەی ئەو (کۆکایە) قاپەکەی کە لای مێزەکەیەوە دای نابوو خستی وە خۆی راستی کردەوە « بێ گومان ئەم کاتانە بەپێی حوکمی شانۆ گەریەکە » دەرئەکەوت ۰۰۰ کە ئەبوو هەر هەڵویستێکی نوی پیشان بدرێت بیر لەو شتانە بکرێتەوە کە لە هەڵویستی یەکەمدا بەکارهاتوە ۰ وە پێویست ناکات لەدووەم وەیان سێیەم هەلویستا بەکار بهێنرێت ۰۰ وەك ئەوە وایە لە پەردەی چیرۆکێکدا مالی ئاغا یەك پیشان بدریت بە کورسی و قەنەفەو گولدان و ئورتەو ۰۰۰ هتد ۰۰ بەلام لە پەردەیەکی تردا بەندیخانە پیشان بدریت بەهەمان کەلوپەل کە ناکونجی ۰۰ کە زۆر کفرە ۰

بابێنە سەر تەلەفۆن ۰۰ خەلکینە بۆ خوا قسەیەك بکەن ئایا تاکو ئیستا لە کوردستاندا تەلەفۆنی (ئوتوماتیك) هەیە کە خەلکی بەکاری بهینێ ۰۰۰ کە لەوەلامدا لەگەلمان کە ئەفەرمون نەخیر هەزار نەخیر کەواتەچون ئەوکاتە بە تەلەفۆنی ئوتوماتیك کە بی (بدالە) کارئەکات بەکارهێنراوە ؟۰۰۰ ئینجا بابینە سەر کاری (رەسمی) وەیان باشتر بزانین دائرەیەکی (حەساس) وەك دائرەی ئەمن ۰۰ تاکو ئیستاکوا بینراوە کاربەدەستیکی ئاسایش خۆی بدات بەشوێنیکاو هەویە دەربهێنی بلیت من لە (فلان دائرەم) ۰۰۰ کە وەك لە شانۆ کەری (بیرهەلکەن)دا رووی دا ۰۰۰ کە ئەوەش تاکو ئیستا لە وولاتی ئیمەدا نەبووە بە باوو وە رووی نەداوە ۰۰ ئەوەش بەو جۆرە ۰۰ بەلام کە تەلەفۆن کرا بۆ دائرەی ئاسایشی بۆ هاتنیان بۆ دائرەکەیان ۰۰ نەووترا بۆ کام دائرە وەیان کێیە پیان ئەلیت وەرن ۰۰ تەنها ووترا « وەرن بۆ ژووری ژمارە (٧) لە دائرەکەماندا » ۰۰ باشە ئەو کەسانە پچن بۆ کام دائرە وە هەوالی کی بپرسن تا بەکاری ئاسایی خۆیان هەلسن ۰۰ یان ئەبێ بووترێ ئەوا نە ئەبێ (غەیبی) بن کە ئەوەش هەرگیز نابێت و ناگونجێت ۰۰ وەیان کاتیك (موفەوەزی ئاسایشی) کە شتی ئەنووسی

بروانە ل ٧

نووسینی « ئەسوەدهەندەوت » سلیمای

ئاوازێ

دەترسێم بمرم ئەم ساڵ پاییزێ
مەیتم بکەوێ لەسەر پەرێزێ
کفنەکەم بدرون بەدەست مامزێ

⦿ ⦿ ⦿

دەترسێم بمرم ئەم ساڵ زستانێ
مەیتم بکەوێ لەبەر بارانێ
کفنەکەم بدرون بەدەست جوانێ

⦿ ⦿ ⦿

دەترسێم بمرم ئەم ساڵ بەهارێ
مەیتم بکەوێ لەناو گولزارێ
کفنەکەم بدرون بەدەست خەزارێ

⦿ ⦿ ⦿

دەترسێم بمرم ئەم ساڵ هاوینێ
مەیتم بکەوێ لەسەر جۆخینێ
کفنەکەم بدرون بەدەست هەمینێ

ئاداب ـ نورالدین عزیز

تاقگەی ووشە

ئایا نوسینەکانمان تەعبیر لەچی ئەکات ؟

هەرچەندە ئەم مەسەلەیـە پێویستی بـە لێدوان و لێکۆڵینەوە یەکی قووڵ هەیە ، بەڵام هەندێك جار قسـەی سەرپێ پیش لەم بابـەتەوە شتێکی ناچاری‌یە ، چونکە جاری وا هەیە بەرهەمی ئەدەبی وامان پێش چاو ئەکەوێ کەتەنهـا تەعبیر لە هەست و شعورێکی زاتی نوسەرەکە ئەکات و لـەو بارە سیاسی‌یەی خۆی تیائەژی ، یان تاقمێ خوێندەواری وەکـو خۆی تیا ئەژین .. وە ئـەمە ئەخانە جێگەی واقع و بـاری سیاسی گەل ، کە هەرگیـز نوسینەکە تەعبیر لە ژیانـی ڕاستەقینەی کۆمەلانـی خەلك و خەباتیان ناکات ... بەلکو هەر دوورە لە ڕاستی‌یـە مێژوی‌یەکانیشەوە .

بۆ نمونە ، لە هاوکـاری ڕابوردودا هەلبەستێکی کـاك « عبدالله عباس » بلاوکـرایەوە بەناوی (نامەیەك) بۆ محمـود دەروێش) ەوە ، کە تیـایا شاعیر ئەیەوێ گەلی کـوردو کارەساتەکەی بە شـاعیری بەرگری قارەمانانەی ئەلەستین بناسێنێ .

شیعرەکە پڕە لە فکـری ناکرەوی ئەتەوایەتی و بیرێکـی تەسك دەرئەبڕێ و لـە گوشەیەکی ڕەش‌بینەوە دنیـا پیشان ئەدات و هەر بـەو شێوەیەش باسی گەلی کـورد بۆ محمود دەروێش ئەکـات و ئەلێ :

بە پێوەین کە ئێشك ئەگرین
چۆك دا ئەدەین کاتێ ئەمرین ،

نازانم مەبەست لە کێ‌یە کە ئەبێ و بە زەلیلی ئەمرێت ؟ چۆك دا ئەدات و تەسـلیم ئەگەر مەبەست دەستەیـەك لە خوێندەوارانی قسـەزل و بێ‌کارە و هیچ لە دەسـت نەهاتووە ، کە هەمیشـە دابڕاون لە ڕێبازی سـیاسی بزوتنەوەی کوردایـەتی و دوورن لە ژیانی کۆمەلانـی خەلك و خەباتی قارەمانانەیان، وە خۆیان بەو هەلویسـتە سیاسی‌یە نەك بە چۆك دادانەوە بەلکو لەبەر پێی دوژمنـا و ئەوەی تەسلیم بە واقع بوون و ڕێگەی خەبات ناگرنە بـەر ، هەموو ڕۆژێکیان مردنیکە ... ئەلێم ئەگەر مەبەسـت لـە وانەیە ئەوا ڕاستە ، بـەلام خۆ نابێ هەلویسـتی ئـەم بێت ئەوا ئەبێ جۆرێکی تر بـە خەلك بناسێنری .

چونکە کوردستان هەمیشە لـە خەباتی شۆڕشگێڕانەیانا بوون دژی چەوساندنەوەو ئازار دان وە ڕۆلەکانی کۆمەلانی خەلـك هەمیشە بە پێوە شەڕیان کردوە بە پێـوە گیـانیان بەخشیوە ، نەك بە چـۆك دادانەوە .. هەمیشە بـە سەرسەختانە و لاسارانـە دژی دوژمنانی کورد جەنگیون و لە شەڕی پاریز گاری کـردنی وجودی کوردا .. لەو شـەڕی مردن و ژیانەدا ، چـەندەها ، لاپەڕەی خەباتی شـەرەف مەندانەیان نەخشاندوە .

کۆمەلانی خەلکی کوردستان هەمیشە هێزێکی شۆڕشگێـڕی وابوون کە وەکو شـاخە سەختە گەردن گەشەکانـی کوردستان بەرامبەری دوژمـن وەستاون ، ڕۆلە نەبەزەکانـی گەلیش کە لە کۆڕی ئـەم خەباتەدا بوون هەمیشە سەری بەرز و کەرامەتیان گەیشتوتـە بێخی ئاسمان .

بەلای منەوە کە باسی گەلی کورد

« ف »

بروانە ل ٧

پێشنیارەکەی دوکتۆر نەسرین پەسەندە

« عثمان شارباژێڕی »

لە ژمارەی (٣) سـالّی ٢ی رۆژنامەی بەنرخی هاوکـاری‌دا پێشنیازەکەی خوشـکی بەڕێـز (د. نەسرین فەخری) م زۆر لا پەسندو بەجێ بوو ، چونکـە پێویستە مشوور خۆری ئـەو زاراوەو ووشانە بین کـە تا ئەمڕۆ لەکوردی‌دا (بەرابەر)یان نی‌یە یاخود هەیـەو زۆر جۆر ووشەی بۆ دانراوە ، بەلایەکدا ساغ نەکراوەتەوە کە کامەیان راستە .

کەواتە تائەو کاتەی «زانکۆ»و « کۆزمان » مان دێتە (ئارا) وە با هەرکەس لە ئێمـە بەپێی توانای خۆی بەرهەمی بیری لەم لایەنەوە پێشکەش بکا .. ئەگەر ووشەو زاراوەی (پەسند) ی پەیداکردو هانیە کایەوە ، ئەوا بەو ووشەو زاراوانـە جێ‌پێی خۆیان ئەکەنەوەو ئـەژین .. خۆ ئەگەر « گەند »یش دەرچوو ئەوەشتی پووچو پووت زوو بۆ خۆی ئەمرێ . بەڵام تەقەللادەر بە پووچکارو بیرکاڵ دانانرێو بەڵکوو بەیەکێك دائەنرێ کـە ئەرکی پیرۆزدا هـوکـاریو یاریکاری کردووە ، ئەمجا بابـە پێی تینـی ژیرو بیر ڕووناکی پەیدا بکەین ، کە لەوە چاکترە خۆمان بەنەفرینی تاریکی‌یـەوە خەریك بکەین ، بابۆ (فەرهەنگی هاوکاری) لـە کاردا بـین ، هەرچەند لەئەنجامی ئەم کارەدا هەندێك لەوانەیە بڵێن ئەمەش هۆیەکی‌ترە بۆ پاشا گـەردانی پتر لە زاراوە دانان بۆ زمانەکەمان . بەڵام خودی پشێویو پاشـاگەردانی لـە ئەمڕۆی نووسینو ووشەو زاراوەی نوێ کردمانا هەیە .. بەڵام ئـەم پشێوی‌یە بە (کنە) و کۆششی سەرومڕی زمانزانو شـارەزاکانمان بنبڕ ئەکرێ . چـەند نموونەیەکی (کەم) لـە پشێویو ئەمە کەنموونە نی‌یـە بۆ دەوڵەمەندی زمانەکەمان ..

(١) کتـاب : پەڕتووك ، پەڕاو ، نووسراو ، کتێب .
(٢) مکتبة : نامـەخانە ، نووسراوخانە ، پەڕتووکخانە ، کتێبخانە .
(٣) قلم : خامە ، پێنووس . « جگە لە (تەباشـیر) بە (خـەڵووز)یش ئەنوانرێ بنووسـرێو ئـەوانیش (پێنووس)ن .
(٤) دفتر : پەڕاو ، پەڕتووك دەفتەر ، تیانووس جگە لـە (تەختەی ڕەش) لەوباوەڕە دام (دیوار) یش بێتە تیانووس .
(٥) معلم ، مدرس ، معلمة ، مدرّسة ، استاذ ، ملا « پێیان ئەوترێ ماموستا » .
(٦) طالب، تلمیذ : «قوتابی» کە قوتابی لـە (کُتـابی) عەرەبی‌یەوەیە قوتابخـانە (کُتابخانە کتبخانە) وەیە(١) .
(٧) شاعر : هۆنەر ، هەستیار ، هەلبەستبێژ ، هەلبەسـتەر ، بوێژ .

(١) لەو باوەڕەدام ئـەو ووشانەی خۆیان گـرتووە وەك (قوتابی) دەستکاریان نەکەین ، چاکترە .

(٨) اقتراح : پێشـنیار ، پێشنیاز : لەڕاستی‌دا ووشەی پێشنیاز راستـە ، بەکاربردنی پێشنیار بۆ (اقتراح) نـەك هەڵەیـە بەڵکوو هیچ واتەیـەك نادا .

لـە درێژدادری گـەڕێینو چاکتروایە بێمە سەر راسـتە مەبەستەکە کـەئەو چـەند ووشانەیـە (فەرهەنگـی هاوکـاری)دا بەعەرەبی بـڵاو کراوەتەو ووشەی کوردی لەجێ ئەوێ ، ئەم کارە نوخشەیە لـە (رۆژنامەی هاوکاری‌دا) هیوای سەرکەوتنی لێ‌ئەکرێو لەپاشە رۆژدا کەڵکی خۆی ئـەدا .. هاوبەشی کردنی چەند دەستو مێشکێك .. سەرەتایـەکی بۆ پێکهاتنی کۆزمانێکی رۆژنامەیی .. کەڵاڵەی زاراوەو ووشـە ئەکا بۆ ئـەو کۆڕو کۆمەڵـە زمانـەی کـە چاوەڕوانی دامەزراندنی ئەکەین ...

١ ـ حکمە : زانۆ ، زانش ، پەند .
٢ ـ حکیم : زۆرزان ، بزان، لێزان ، دەردناس ، زانسگەر .
٣ ـ المادیة المثالیة : (مایەتی نموونیاریی) ، (خـایەتی نموونەیی) .
٤ ـ المرکز العام : (چەقی گشت) ، (جەرگەی گشت) (جێوەندی گشت) (ساروەندی گشت) .
٥ ـ عملیة البنـاء : درووستکاریی .

* بەپێی بەرەی بیری خۆم پێ‌لێکدانەوەم درێژکردووە ، ئەشێ کەووشە کوردی‌یەکـان (بەرابەر)ی ووشە عەرەبیەکان نەکەن ، پەسندبوو جێ‌ئـەگرێ (گەند) بو لائەدرێ !!

٦ ـ البناء الاقتصـادی : (بنیاتی ئابووریی) .
٧ ـ البنیان الاقتصـادی : (سەرابووریی) .
٨ ـ محاسب : (ژمێروەر)، ژمێریار بژێر ـ ژمارەکەر .
٩ ـ هویة : (ناسنامە) ، پێناس .
١٠ـ منطلق : رەهـاوەر ، وێڵمەن ، دەرباز ، بەروالاّ .
١١ـ منطـق : پێوانە ، پێـوانژیری « پێـوەرژیری » پێوەربیری .
١٢ـ حقیقة : (راستەقینە) .
١٣ـ واقع : (راستەقانی) راستەنی ، « ریالیست (*) » ، رووداو ، راسالّ .
١٤ـ صواب : (درووست)، راس ، بەجێ .
١٥ـ تعمیم : گشتاوەریی ، (تەخشان) .
١٦ـ نظام : رژێم ، نەریت، پەیرەو « پێڕۆ » ، رێسا .
١٧ـ اشاد : (؟)
١٨ـ عمودی : « ستوونی » (دیرەگی) (دیرەگ : کۆڵەکە .. عمود) « کێلی » .
١٩ـ افقی : (ئاسـۆیی) سیلەیی ـ پۆیی .
٢٠ـ مطلق : (بەدەڵلا) . بێ‌پێوەند ، ئازاد .

* ریالیست : ووشـەیەکی بێگانەیە هێشتا (واقع) ەکم واکتر .

«لێکۆڵینەوەی ووشەکان»

زۆر جار ووشـەی نوێو زاراوەی نوێکار ، سەرسوڕمێنو پێکەنین .. جارێ لەگـەڵ هاوڕێیەکما بەهـەولێر دا ئەگەڕاین لەیەکێك لە (پاسگە ـ مخفر)ەکانی ئەو شار بـە سەرپێشانیەکـەیەوە ئـەم درووشمە « الشرطة في خدمـة الشعب ـ» بەکوردی نووسرابوو بەم جۆرە گۆڕدرابوو « هەیتـە لە ڕاژەی گـەل‌دا » هاوڕێی تایەن .. کەئەم ووشـانەی خوێندەوە زۆری لاسەیر بوو .. ووتی ماڵ ئاوەدان ئـەوە چ کوردی‌یەکە ... جا ووشـەی « هۆش‌دۆش (١) » و ژێرکـرد کـە لەلایەن بەڕێزێکـەوە ئەدۆزرێتـەوەو دای ئـەنێ چاکتروایە چاوگەی ئەو ووشەیە بۆ خوێندەواران روون بکاتەوە. تانەبێتە مەتەڵو شـتێکی سەمەرە ، لێرەدا لەمانای ئـەم ووشانەدا هەندێکیان لەوانەیـە بە (گۆترە) (بەرابەر) ، بۆ دانابێ ... هەندێکیشـیان بەچوونە بێخ .. بەڵام ئەگـەر پەسند بوو ... ئەوە چاکتـر ئەگـەر پەسندیش نەبوو زیانی ناگەیەنێ .

(١) هۆش دۆش .

١ ـ حکمە لە (حکیم)ەوەیە .. (حکیم) بەواتەی فرەزانو لێزان ، زانکـارو زۆرزان دی بەپەسندم زانی کەبۆ (حکمة: زانۆ ، زانس ، پەند) دابنێم .

٢ ـ حکیم : ئەو کەسەیە کە ووردبینو باریکین و شـارەزاو پەنداوێژو لێـزانو فرەزانو بەکردو بزانبێ .. هەروەهـا (حکیم) بەدەردو دەرمان ناس ئەوترێ ـ کورد ئەڵێ (هەزار حەکیم بەقـەد دەردە دارێك نازانێ » !!

جا بۆ (حکیـم : فرەزان ، زۆرزان ، بزان، لێزان زانستگەر دەردناس ، دەرمانگـەر ، پەنداوێژ ، م ، دانا . ئەگـەر ووشەی پەسندی تێدا بوو لەم نوسینەدا هاوتای ووشـە عەرەبی‌یەکان بکا ئەوە چاکتر خۆ ئەگەر تێ‌دا نەبوو ئێوە خۆش !!

٣ ـ المادیة‌المثالیة: لەزاراوەی کوردی‌دا بۆ (مدة) (بابوار، سفن ، کەرەسە) . هەیە .. بەڵام وەك (بەند) (بنود) و (بەندەر ـ بنادر) و بەرنامـە (برنامج) و کەو (قبچ) و (کـەوا) ـ (قباء) تیژاو (تیزاب)ی لێ دەربچێ (مایەی ـ مـادەو مواد)ی لێ دەر ئەهێزێ .. بۆیە (المـادیة المثالیة : مایەتی نموونیاریی)م بۆ داناوە هەروەها ئەگەر دڵنیا نەبین کە (مایە) ووشـەیـەکی کوردی‌یەو لە (مادە)ی عەرەبی وەرگیراوە خۆ (خایە) ووشـەیەکی کوردی‌یە کەبە (کەرەسەو کەلو پەلو تفاق) ئەووترێو لەجێی (ماڵو سامان) یش‌دێ .. هەرچەند بەشێوەی‌ئاخافتنی تیرەکانی (لەكو لوڕ) بە هێلکە ئەوترێ .. کورد ئەلێ (خایەو (خایە)م داناوە ، بۆ (المادیة المثالیة) (خایەتی نموونەیی) ئەبێ ئەوەش بزانین نموونـە بەعەرەبی گۆڕاوە بۆ (نموذج) جا هیچ گران‌نی‌یە (مایەش)ش بکرێ بە (مادە) هیوام هەیە خوێندەواری خۆشەویست وەك هاوڕێی بەڕێز بە (هەیتـە لەڕاژەی گەل‌دا) پێکەنین گرتی بەم زاراوەیە(خایەتی نموونەیی) پێکەنین نەی‌گرێ .. چونکـە ئەگەر باوو باپیرانمـان کاریان راست‌بێ بۆ (شجر) (دار)یان بۆ ئێمە جێ‌نەهێشتایە !! ئێستا ئێمە بەرامبەر بەووشەی (شجر) یەکێکمان (لقـار) ئەوی‌تر بنوانی ئەم دوو ووشـەیە (گەڵاوەر) یەکێکی کە (پۆپدار) هەروەها (تەڕاوەر) ، (بەروەر)! مایەی) تێ‌دا چوو وانە هەرچی مان بۆ ئەدۆزیوە !! جا کەمەبەست ووشە درووست‌کردن بێ وەك نازانین (دار) و (بەرد) شتێك هەی‌بوو نە ماڵو سامان وسەر نەیما !! .

جابۆیە لـەجێی (مادە) لەکوێوەیە بانەزانین (بەروار، هۆڵمان ، واژۆ ، راژۆ ، راژەم لەکوێوە هاتووە !! .

٤ ـ المرکز العام: لەکوردی‌دا ئەمڕۆ بۆ (مرکز) ووشـەی (چەق) و (جەرگە) دانراوە، بێگومان (مرکز) ناوەڕاستو ناوەندی جێگەو شتە ، هەروەها (العام) (گشت)ە بۆیە منیش ئەو زاراوەیەم هـەڵبژار دووە (المرکز العام) : (جێوەندی گشت) (ساروەندی گشت) سـار : سـتان لەکوردی‌دا بەشـوێنو جێگاو مەڵبـەند ئەوترێ ...

(جێوەند) واتە ناوەندی‌جێ (مرکز) (ساروەند) واتـە نێوەندی‌شوێن (مرکز) ..

٥ ـ عملیة البناء : عمل : کار : عملیة : کاری البنـاء : درووسـتکردن : دامەزراندن : پێکـەوەنان : بەشێوەیەکی شیاو بۆ ئـەم زاراوەیـەو بەکوردیو کورتی (درووستکاریی)م بۆ داناوە .

٦ ـ البنـاء الاقتصادي : ئابووری .. (بنیـات) لەکوردی‌دا بـە پەیداکردنو دانانو دامەزراندنو پێکەوەنانو درووستکردن دێ .

٧ ـ البنیان الاقتصادي : ئەم ووشەی (البنیان)ە بەتێ‌بینی من (بنایەو مبنی) لەوەوەهاتووە کە لـە کوردی‌دا خانوو بەرەو سەرا ئەگرێتەوە ..

بەبەرەبەرە (سەرابووری)م داناوە .. حو بەبەر (البنیان) مەبەست لە (بنیە : تـەن .. لەش) بێ .. ئەوە شتیکی‌ترە

٨ ـ حسـاب : ژمارە .. ژمێرە ... بـەم پێ‌ودانـە (محاسـب) : ژمێریار ، ژمێروەر ، بژێر ، ژمارەکەر .

٩ ـ هویـة : ناسنامە .. پێناس .

ئەونامە بچووکەیە .. کە لەڕێو بان لەگەڵ ووتی (وین نەزانی ناوی خۆتو باوو باپیرت پێوەر) یا (نرازوو) ... ئەزانێ ناوی خۆتو باوو باپیرت چی‌یە .. شارت کوێ‌یە کارت چی‌یە .. بارت چی‌یە !! .

١٠ ـ منطلق : لە (طلیق)ەوەیە کە (بەروالاّ)و (وێڵ) (بەرەڵلایی) (رایی کردن)ە .. بۆ (منطلق : وێڵمەن ، رەهاوەر دەرباز ، هاوێژە) م داناوە ..

١١ ـ منطلق : بەزانستی (منطق) ئەوترێ (پێوانە : یا هەروەها ئەنازەیەکە لـە رادەی ژێردا بۆ کێشانو پێوانی هەڵەو درووستی لە لێکدانـەو راو وبیردا ..

١٢ ـ حقیقە : حق بە(ماف)و بـە (رەوا) دێ بـەڵام (راستەقینە)م بەرامبەر (حقیقە) بە چاکتر زانی .

١٣ ـ واقع : راسـالّی : راستەقانی : راستەنی . رووداو

١٤ ـ تعمیم : عام : گشت : تعمیم : بڵاوکردنەوە بەسـەر هـەمووواندا بۆ (تعمیم : تەخشان)م داناوە .. تەخشان: واتـە بڵاوکردنەوە بەهەموو لایەکدا .. (گشـتاوەری : گۆڕینی‌پیتی‌ی تعمیم)ە ..

١٥ ـ نظام : نووسیوتانـە (کجزء من القانون) بەم‌پێ‌یە.. (رێسا) یە .. چونکە لەکوردی ئەمڕۆماندا (قانون : یاسا) یە .. بەڵام بائەوەش سـوور بزانین کە ئەم ووشـەیـە لەفارسەکانەوە وەرمان‌گرتووە. (یاسا) ئەم ووشـەیە (مەغۆلی)یە نە رۆژگـاری (مەغۆلی) یەکاندا خۆی‌کوتاوەتە نامەو پەڕتووك ونوسراوەکـانی فارسی لەباتی (مجازات‌کردن ، قانون ، ئایین ، رسم ، قاعدة) (بڕوانە ل٤١٧ فەرهەنگی أمیر کبیر) .

١٦ ـ عمودی : عموود لـە کوردی‌دا بەرامبەر (کۆڵەکـە ، سـتوون ، دیرەگ) دێ .. کەواتە (ستوونی ، دیرەگی) با لەجێی (عمودی بێ .

١٧ ـ افق : ئاسۆ ، سیلە : افقی : ئاسۆیی ، سیلەیی ..

١٨ ـ مطلق : بە (بەرەڵلا)و بێ‌پێوەندو پەتیارەو پـەتەڕیو (ئازاد) ئەوترێ لە (طلیق : بەرەڵلاّ .. ئازاد)ەوەیـە ..

بەڵام بەلای منەوە چاکتر وایـە ئەو ووشانەی کە ماڵی بوونو لەسەردەم راهاتوون خاوەن ماڵ نایان ناسێتەوە ... ئیتر بۆچی دەستکاریان بکـەین (زەین : ذهن) (کل‌وجـە : کلۆچ) (معلق : مۆڵەکە) (مهلة : مۆڵەت) (معشوقە : مەمشقە)و لەم بابەتانە بۆچی جامانـەیان لەسەرداگرین ... فەرموو برا عەرەبەکانمان ڕۆژێك لەگـەڵ ئەوە خەریك نەبوون (بەرنامە : برنامج) ،(روزنامە) (تیزاب: تیژاو) ، (سرداب : سارداو) سەراب (سەراو) بنـدر) (بوری) و (فردوس) (جهنم ـ جهانی دووەم) و (بند) و (دستور) و (ارجوان) و (قبچ ـ کەو) (قباء : کەوا)و (جوارب : گورەوی) (جلنار ـ گوڵنار) و پەردە و (ساز) و (راست)و (یەکگا)و (دوگاو سێگا ...) (نیمو نای) و (پیشرف) (نماذج) بووبن بەرمانی عیبرانی یا ئەیبی تری سامی ... ئیتر ئیمە بۆچی (ممتل : نوێەر) بکەین بە (بانتەر) (شیوە : سحن) بکەین بە (بورم) وەك کورد ئەفەرموێ .. لەجێی سنکان قوزلقورتەو چاکتر بڵێم (سوورم دابەسوور کرمە کرمی زید) !! بەهەزار ووشەی یونانیو لاتینی و فەرەنسی‌سریانیو تورکی .. لەزمانی عەرەبی‌دا هەیـەو لای‌ـ نابەن .. بە ووتەیەکی کورتو بۆ نموونـە .. نـە (الاثیر ، أبنوس ، الماس ، نـە اپریلو اسطبل نە (آذار) و (ایلول) نە بارووددو باسطورمەو برید ، بنزین) عەرەبی‌یەو ئەمـەو هەزارانی‌تر بـەڵام نامـەخوا ئەوان .. ئەتوانن چاری بکەن .. لە (تلفزیون : تلفاز) لـە (نوتـە : تنویط) !!.. دەربهێنن ...

(فەرهەنگی هاوکاریی)

× شریعة : ڕایین
× ثابت : نەجم
× سرمدی : هەرهەس
× مبردة : باڕوڤە
× ثلاجة : زۆزانی
× دفتر الخدمة :کارنامە
× نبأ : خوواس

بروانە ل ٧

داستانی مەم وزین شاکاری ئەحمەدی خانی

دوا بەشی مەمو زین

وەرگێڕ عەزیز گەردی

پرۆفیسۆر مان زۆرە لاناسو کوردشناسی ئەڵمانی ، پاریز ئاری پەرتووخانەی بەرلینی ئیمپراتۆری ئەڵمانی لـە زمانی کوردی‌دا نەیێ هۆشیارو ئاگاداربوو لە سالای ١٩٠١ـ١٩٠٦ ئەلێ مەتنی ئەم چیرۆکەی لـە زمانی کوردی مو[illegible]ری‌و شێوە [illegible] وەرگرتووەو چیرۆکی مەمو زینی بە تەواوی بە دەمی گۆرانی بێژی کورد کاك (رەحمان بەکر)وەرگرتووە (رەحمان بەکر) لە ماوەی چوار شەوو روژ چیرۆکی مەمو زینی هەموو بۆ پرۆفیسـۆر (مان) گێراوەتەوە .

خۆش‌و بەکی (رەحمـان بەکر) ئەوەدایە بە هەندی ووشەی نابەجێو بێ‌مانای بەکار هێناوەو هەندی گۆرینو دەستکاری ناشیرینی بە ووشەکانا کردووە ، هەروەها دووپات کردنەوەی هەندی ووشە و رستە و سێپ (مسرع) [illegible] چیرۆکەکەی [illegible] بەنداریەکی زور هیناوەتە خوارەوە .

پڕانەوەو کرووزانەوەی لـە ئام بردوبە دەر ، بەسێسیی قارەمانانی چیرۆکەکەی سستو بێهێز کردووە وەکو ئەوەی لە مەمی چاکو دلاوەری بـە پێویستی بێ‌هێزو بچووك پیشانداوە .

وا دیارە کاك (رەحمان بەکر) بایەخێکی ئەوتۆی نەداوە بەو نوکتەو پەندو ئامۆژگاری‌یە ووردانەی کە بە چیرۆکی (مەمو زین)دا هاتوونو نیسـکی کشتی داستانەکەیان پێك‌هێناوە وە ئەوەندەی کە بایەخی بـە شتی زیادە داوە کە پەیوەندی بە داستانەکەوە نی‌یە ئەوەندە بایەخی بە باسە بنچینەیی یەکان نەداوە و لایەنی جوانی شیتەل نەکردووە .

ئەگەرچی تا ئێستا وەکو دەرئەکەوێ مەتنی (مان) لـە مەتنەکانی تری « مەمو زین » گرنگ‌ترو راست‌ترە بەڵام لـە ئەنگو کەمو کـورێ خالی نی‌یە .

پرۆفیسۆر (مان) بە هۆی کۆششی زۆری‌یەوە دەربـارەی مەم وزین توانی باشترین دانەی دەوری خۆی پەیدا بکـاتو بیخاتە بەردەستمانەوە (مان) ئەلێ چیرۆکو داستانی میللی کوردی بۆ سوودی زانیاری‌و زمانشناسی [illegible] کـردونەوە ، (مانی) [illegible] بیر بە [illegible] بۆ زمانو ئەدەبیی کوردی کردووە [illegible] (مەمو زین) [illegible] پارچەیەکی [illegible] لە هەندی ووشـەو زاراوەو دەستەوارەدا وا دەربـەکەوێ [illegible] پەیوەندی زۆری هەیە بـە شێوەی [illegible] ([illegible]) یەوە .

کاك (رەحمان بـەکر)ی گۆرانی بێژی کورد وا دیارە شاعیر بووەو بە [illegible] هونەرمەندی تایبەتی خۆیەوە دەستکاری لە چیرۆکی مەم و زینا کردووە ، لە [illegible] ناوی خۆیو ([illegible])ی لە ناو چیرۆکەکەدا هێناوە .

[illegible] لە ساڵی ١٦١١ [illegible] ([illegible]) کوردستانی [illegible] مەتنێکی (مەمو زین) [illegible] کردووە . [illegible] چیرۆکیکی تەواو زیاتر نی‌یە. لە ساڵی ١٦١١ « [illegible] » لە مەمو زین لە شاری « [illegible] » لە [illegible] بلاو کرایەوە لە سێ‌روایەتو سێ‌شێوەی جیای [illegible] لەلایەن [illegible] بە [illegible] کێردراوتـەوە ، [illegible] مەتنێکـی تێکـلاوو هیچی‌تر .

کوردشناس فرانسوی ر . لسکو رۆژهەلاتناسی مـەزن لێکۆڵینەوەیەکی زۆر فـراوان دەربارەی ئەفسانەی میللی مەمو زین (مەمی ئالان) کـە لـە ژێر ناوی بەرگی دووەمـی مەتنەکانی کوردی لە لایـەن « انستیتوی فرانسوی دمشق » بە ناوی (مەمی ئالان) چاپو بلاو کراوەتەوە « مەمی ئـالان » .

بە پێتی لاتینی تایبەتی بەزمانی کوردی‌و لە [illegible] وەرگێڕانی بۆ زمانی فەرەنسی چاپ کراوە . کتێبەکە [illegible] ٢٨٢ لاپەڕەدایە و مەتنی کوردی ٢٦٧١ بەندە .

(لسکو) سوودی لە مەتنی میشو و مەتنـی جـەلادەت بەدرخـان ـ مەتنەکانی اصلو اساسی ـ و لە مەتنی (سبری) وەرگرتووە . جگە لەوەی کـە بەلایەنی ئەمەوە زیاتر لە بیست لە سێ شارەدا ئەوەی زانیویانە بۆیان ووتووە ، هەندێکیـان ئەوەی لە بەریان بووە بۆیـان گێراوەتەوەو ئەوانی تر [illegible] نووسینەکەیان [illegible] روون کردوەتەوە .

بە بڕوای (لسکو) [illegible] [illegible] [illegible] مەمو زین بە [illegible] و [illegible] [illegible] ([illegible]) چاپو بڵاو کرابووەوە ... خوێندراوەتەوە ، واتـە : هەموو مەتنە بەناوبانگـەکانی نووسراوەکانی خوێندوەتـەوەو بەراووردی کردوونو سوودی لێ‌وەرگرتوون .

(لسکو) تابلۆیەکی لـە هەموو مەتنەکانا ریك‌خستووەو بەراووردی نوسخەکانی شێوە زۆرەکانی کوردی کردووە لـە کوردستانی سوریا بەدەستی ئەیشتوونو ئەم تابلۆیەی لـە پیشەکی کتێبەکەیا چەسـپ کردووە . ئەم تابلۆیە کـەلێ سوودبەخشە بۆ لێکۆڵینـەوەی مەتنەکان . دیارە رێکخستنیو پێشاندانی ئەم تابلۆیە کـە هەموو مەتنەکانی مـەمو زین ئەگرێتـەوە لـە بـەرزترین لێکۆڵینـەوەکانی مـەمو زین ئەژمێردرێ .

(لسکو) بۆ لێکۆڵینەوەو بەراووردکردنو ساخ کردنەوەی مەتنە جۆربەجۆرەکانی مـەمو زین زۆر زەحمەتی کێشاوە کـە شایەنی ریزگرتنە . ئیتر ئەو خزمەتو راژەی ئـەو گـەلی بەنرخەو جێگـای سوپاسو ستایشە ... »

بیرێکی ڕاگوزاری

زۆر رۆشتن نیە ئەگەر بلێم کە« بیریکی رانوزاری » یەتە یاد « بەهرە » یەتە یاد .. وە بـە پێچەوانەوە ، بەلام ئەمە ئەوە ناکەیەنێ ... من هـەر خۆم ئەتوانم داوا لە برایەك لـە نووسەرەکانی « هاوکاری » یان‌هەربرایەکی تری نووسەر بکەم « بیریکی راگوزاری » بنوسێ..لەم رۆژانەدا « کاکە مـەم بۆتانی »م بینی .. داوام لێ‌کرد ... بیری راگوزاری ئەم هەفتـەیە بنوسێ ... وەوەلامی داوا کاریەکەی دامـەوە ... ئەوامنیش ... وەك خۆی‌پێش‌کەش بە خوێنـدەوارانی ئەکەم .

– بەهـرە –

● « ئێمە لەناو زەلکـاوی‌درۆ هاتینە دنیاوە و لە باوەشە سامناکەکەی ئەویشا گـەورە بوینو ئێستاش ژەراوی ئەوە ئەینۆشین ...

● لەگەڵ لەدایك ئەبین ..درۆ چوار دەورمان ئـەداتو ئەگەڵ گوێمان ئەگرێتـەوە ،یەکەم ووشە ئەیبیستین « شەو لەبانە » ... وە شەو لـە بان گوێمان کپ ئەکات ، بیرمـان سست ئەکات ..

● لەگەڵ ئەکەوینە ناوکۆڕی‌یاری‌و گەشەکردن ، بۆ نواندنی شەوانمان ، ناوی دزو جنۆکـە ئەبیستینو لە خەویشا ئەیان بینینو گەشەی پێ ئەکەین !! ئەمە تا ئەگەینە دەوری لاوەتی‌و کۆتو زنجیری کۆمەڵـە دواکەوتوەکەمان دۆش داماومـان ئەکات بەرامبەر سەرکەوتن .. بەم چەشنە لاوەتیمان ئەخنکێو لەناو ئەچێ !!

● تەنیـا هەر ئەمەش بەس‌نیە ، لەگـەڵ دەوری پیاوەتی‌دا بەهەشـتو دۆزەخ تەنگی ترسمان پێ‌هەڵ ئەچنێ .. تائەمان گەیێنیتە ئـەوەی کۆچانی پیری بەدەسـتەوە ئەگرین ... ئەوسـا لەمردن ئەترسین .. وائەزانین بـەم ترسانە خۆمان لەگۆڕی تەنگو‌ تار ئەپارێزین ، بۆیە ووتم کە هەوای زەمین لێمان ئەدات تائەچینە گۆڕ لەزەلکاوی درۆ دا ئەژین ... (سـەرەتای زاڵ بونیش لەیاخی بوونایە لەم درۆ یانە.. ئەوسا بەئاسانی راستی بەرەلا دەست نیشان ئەکەین) .

« کاکە مەم بۆتانی »

بەهرە

Institut kurde de Paris

ئەدەب و هونەر

علی نقشبندی

قەدا شەمالکێ

برا فارس و عبدالله دەهژمارا چارێ دا ژ رۆژناما هەوکاریێ کورتە بەحسەك نڤیسیبو د دەرحەق ژنەکا پاقژا و تەمیز دگەل وێ چەندێ وێ یێ دل خراب بو د گەل وێ ژنکێ خو نە گوهورێ، و خو هاڤێتە دەخەسیێ و گونەهێ برادەر گوهێ خو بدە ڤێ سەرهاتیێ دا بزانی کو ێت هوسا ژی ێت هەین .

دبێژن مروڤەکێ عاقل ژنەکا نە راوەستیاێ هەبو، شەڤەکێ ژ شەڤێت پاویزا ێت رەش ێت طاری مێرك ژ مزگەفتێ دەرکەفت قەستا مالا خو کر، گەهشتە دەرکێ خانی دیت دەرێ وی یێ لتاقە، و بای چراکێ سەر دوشکێ دەرڤە یێ ڤەمراندی بەلێ سیناهیەکا روناهیێ یا ژ بزوتکێت کوچکی دچیت، پێژنا

پێد مروڤەکی هاتێ کو یێ بنکڤە دهێت، شەڤ گەلەکا طاریە تبل چاڤانێ یە، خودانێ مالێ یێ ژ طاریێ ڤە دهێت و ئەوێ ژ مالا وی دەردکەڤیت یێ ژ روناهیێ دهێت چ نا بینیت، بدەستا یێ لبەری خو دبەت و بلەپەقوتێ یێ بدیواري را دهێت یێ قەستا دەرڤە دکەت، خودانێ مالێ ژی هەر زوتي دەست دا بەریکا خو قەدکەکا شەمالکێ ئینا دەرێ وئاگوەك بەردایێ، بەرشقك روهن بو، قەدا شەمالکێ دا دەستێ مێرکی و گوتێ : ها ... برا ... بخو روناهیێ دا لبەر بچیە مال، شەڤ گەلەکا طاریە ... مێرکی ژ لەزا دا ژ شەرما دا ژ ترسا دا شەمالك ژێ وەرگرت، وکەتە رێکی وچو ... خودانێ مالێ بخو نە ئینا دەرێ وخو لژنا خو بێدەنگ کر، رۆژا

پاشتر ژنا خو سەراست کر، چەند دەمەك پێ چو ژنکێ شوی بیالێ خو کر ... رۆژکێ خودانێ مالێ د بەر دەرێ مالا مێرکی را چو، دیت پولیسا مێرکێ گرتی ویێ لێددەن دڤێت ببەنە (پولیس خانێ) ئەوي ژي خو نێزیکی مێرکی کر، پولیسا دا پاژ، وی گوتێ : ئەز مروڤێ وی مە دێ بێژمێ کا چ داخاز نینن، دەڤێ خو برە بن گوهێ مێرکی و گوتێ : تە چ کریە ! مێرکی گوتێ : من یارێ ژنا خو شڤێدی یێ کوشتی .. خودانێ مالی گوتێ :

ما چ قەدکێت شەمالکێ ئەوا وێ شەڤێ من دایەف تە نە مابون تۆ ژی بدەیە ڤێ دا لبەر بچیتە مال ... ما چاك تر نە بو ژ ڤێ حالێ تو تێدا ... تە خو لدین و دونیا فهێت و شەهمزار کر .

ئەحمەد موخلص

هیڤیا مە هەمیا ئەوبوو گو چاپخانەك لەهولێ گارە بهێتە دانان، دابیتە بناغەك بو رۆژەکا باشتر .. بەلێ ئەڤرو من کتێبەکا شاعرێ نەمرێ کورد بێ مللی ئەحمەد موخلصی خاند، ئەز ژ قەهرا خودا پێكدا چوم ..!!

ئەڤە شاعرەکە ژ شاعرێت هەرە بلندو ناڤدێر لناڤ کوردەوارێیدا لناڤجا بەهدینا . ئەزو گەلە خویندەڤان و ئەدەبدوست لهیڤیا چاپکرنا دیوانا وی بوین، بەلێ وەسا دیارە ئەوێ چاپکری یا ژخو ڤەکری، ئەز ڤێ چەندێ نابێژم ژبەر کاغەزا دیوانی، ئان ژبەر بەرگێ وێ، ئەز چاك دزانم گرارا رون ژ کێم دوهنیە . بەلێ رامانا من نڤیسینا دیوانێیە، هندی هند کێماتی و نەراستێت چاپەمەنی تێدا بێت هەین، دیوان یا وەلێهاتی ژ هەژی هندێ نینە ناڤێ ئەحمەد موخلصی لسەر بیت، خوزی هەر نەهاتبا چاپکرن، هیڤیا مە ئەوە هەکە جارەکادی هاتە چاپکرن ڤان کێماسییا نەهێلن .

گارە

سەربەستی

عارف رشدی

ئەگەر مروف بژیت دڤێت بژیت بسەربەستی و سەرفەرازی چکو سەربەستی میرێ ژیانێیە لهەمی دمێت ژیانی و بتایبەتی لڤی دەمی چکو ئەڤ دەمە دەمێ رابینا میللەتانە .

هەکە هاتوو ژیان یا پر زورداری و ئالوزبیت یان لبن چاڤدێریا زوردارو خوین مێژا بیت، گەوهەرێ ژیانێ هندا دبیت و چێترە ناڤێ وێ بکەینە نەمان .

ژلایەکێ دیڤە ئەگەر هاتوو میللەتی مروڤی سەر بەنیاتیێرا یێ هەژارو پاشکەڤتی و بێچارەو پەریشان بیت، وڤێ مروف، دڤێ کوردێن میللەتی، هەمی کار بکەن دا بەندا ببچینن و ئالا سەربەستیێ لسەر وولاتی بلندکەن ئەگەر ئەم بەرێ خو بکەین دیروکا میللەتی مەیێ کوردو ژیانا وی ژ قورنەتەك بچویك :

دێ بینین کو میللەتێ کورد چەند دەمو سالێت دیرو درێژە ئێ ژێر دەست و بێ دەسەلاتەکا خۆمالییە، سەربەستی بچاڤێت خو نەدیتیە، چکو زوردارو کەڤنە پەرێس و خوین مێژێت میللەتێ کورد دەستێت خو بیست

گونەهکار هەر یێت درێژکرین کوردستانا مەو سەروەت و سامان و هەیینەی یێ دزی و بری .

هەر ژبەر هندێ کو دا زوردار بکارن بدلێ خو میللەتی ڤەرویچکینن، جچارا رێنەدایە میللەتی بسەربەستی بژیت و نەهێلایە کاروبارێت وولاتێ خو بریڤە ببەت وەلی میللەتێ مە، پشتی گەلە راپەرین و شورش و گەلە لەنگێت خەباتا درێ، گەهشتە هندێ کو بتنێ شورش و رابین و شەرێ مان و نەمانێ .. رێگا ژینێ رون دکەت و سەربەستیێ نزیك دکەت .

ئەو بوو لیازدێ ئەیلولا ١٩٦١ دا لژێر ئالا پارتیدا وسەروکاتیا مستەفایێ خوشتڤی شورش کرو هزار لاوو خوین گەرم و ولات پەرستا خو گوری میللەتی کرو لدیماهیێ بزاخا خو و بهاریکاریا هەمی میللەتاو بتایبەتی میللەتی عەرەب یێ براو خوشتڤی لیازدێ ئاداری سەربەستی وەرگرت و دەگەل برایێ عەرەب دەست هاڤێتە ئاڤاکرنا وولاتی ..

ڤێجا بێدڤیە هەمی خودان دلێت باقژو بژین، بنجەبتن ژبو پاراستنا ئاشتیێ و دەسکەفتێت میللەتی .

ستێر

سەردار عبدالرحمن ـ سلیمانی

هەرچەندە گەلەکێماسی دڤێ پارچە شیعردا ئێن هەین وەل ئەم بلاڤ دکەین بەهیڤیا هندێ کو هەمی نڤیسەڤان پتر خو ماندیبکەن و بەرهەمێ چێتر بنڤیسن .

هاوکاری

ناهێنە هژمارتن دبێ دەنگن دل تەژی گری بەس شوخ وشەنگن
ژداڤێت زەمانی هەمی بێ رەنگن ژبو ڤان مروڤان تێکرا دل تەنگن

⊙ ⊙ ⊙

چار رەخێت ئەسمانی پێکڤە بەلاڤن لگەل خودان سکالا، دێ ئاخڤن
ژ زورداری وەك دویر ژ هەتاڤن هەر چەندە دبەر چاڤا بێ بێنگاڤن

⊙ ⊙ ○

ستێرو زوردار هەردەم دجەنگن دەست بشیر وەك رومو فرەنگن
بو ئاشتی و سەربەستی ببەزدزەنگن
بو دوژمنێت هەژارا بژ زنگن

⊙ ⊙ ○

بو مللەتێت ژێردەست دکەن هەوار
چاڤێت خو دێ نڤینن ژ ئازار نەڤێت لسەر ئەردی دل بریندار
گەل هەیڤی دگازیە بمریت زوردار

ئاگاداریی و سەرنج

لە دوای دەرچوونی دیوانی (بێ کەس) گەلێك لە برایانی شیعر دۆست، پەیوەندییان پێوەکردم، کە دیوانەکە هەندێ هۆنراوەی تیا نییەو لاشیان دەست ئەکەوێ، جا بەم بۆنەیەوە داوا لە هەموانی دڵسۆز ئەکەم کە هەر پارچە شیعرێکی (بێ کەس) یان لایەو ئەزانن لە دیوانەکەدانی‌یە، بە زووترین کات بۆمی بنێرن، بۆ ئەوەی لە دوا رۆژێکی نزیکدا وەك تەواوکەری دیوانەکە بتوانم لە بەرگێکی تایبەتیدا چاپیان بکەم، پێشەکیش سوپاسی خۆمان پێشکەش ئەکەین .

ناونیشان : دانیشگای سلێمانی
شێرکۆ بێ کەس

پاشماوەی : گۆڕەکەی روانگە ..

بەلام، ئەوەی ئێمەی نەوەی نوێ تێی ئەگەین و کاریشی بۆ ئەکەین نە دانانی ئەو سنوورە ئەستوورو قەبەیەیە . نە خۆگێردانیشە لە چوارچێوەی تەنگەبەری بەسەرچووی ئەو سامانەکۆنانەدا .

پەیوەندی نەوەی نوێی ئێمە بەو سامانانەوە پەیوەندی جوینەوەو دووپات کردنەوەی تەواوی ئەو تاقی کردنەوانە نیە کە کۆن لە بزووتنەوەی ئەدەبیماندا بووە، ئەگەرچی لە کاتی خۆیشیانا بە پێی پیویستی‌یەکانی ئەو سەردەمە راست و رەواو سەرکەوتوو بووبن، بەلکوو پەیوەندیمان بەو سامانەوە، پەیوەندی سوود وەرگرتن و پێشخستنی بەهرەمەندییانەیە لە رووە باش و تاقیکردنەوە سەرکەوتووەکانی . پەیوەندی بەرپا کردنی جەنگێکی لە رەگ‌وریشە دەرهێنەریشە بەرامبەر ئەو رووە خراپ و تاقی کردنەوە سەرنەکەوتووە چەوتانەی کە بەکەلکی ئەم سەردەمەمان نایەن، ئەگەرچی هەتا ئێستاش رەگی لە ناو مێشك و دەروونی کۆمەڵەکەماندا بەکارو قایمە .

ئێمە سەرانسەری قەڵاو کۆشکی سامانی ئەدەبیی کۆنمان نادەینە بەر پاچ و خاکەنازی رووخاندن و تەفرو توونا کردن، چونکە بەلای ئێمەوە ئێستاو ئەم چەرخ و سەردەمەیەمان ئەڵقەیەکی تەواوکەری زنجیرەی رابوردوومانە، بەڵام دوای بژارکردنی رووە خراپەکانی و بەهرەوەری نواندن لە گۆڕان و پێشخستنی رووە باشەکانیا .

هیچ کاتێکیش سەراپای ئەو ئەدەبی‌یە کۆنانە ناکەینە پروگرام و نەخشەو پلانی ئەو ئەرك و پیویستی‌یانەی ئەم قۆناغەی ئێستای نەتەوەکەمان خستویەتە ئەستۆمان . نایشیکەینە پێوانەو ترازوو بۆ هەڵسەنگاندنی ئەو بەرهەمە ئەدەبی‌یانەی رووداوەکانی ئەمرۆ سەریان پێ‌هەڵ‌ئەداو ئەیانخاتە روو .

ئیمە ئەو سامانە بە ئامانجێك دانانێین کە هەموو وەزو توانایەکمانی بۆ بخەینەکار لە پێناوی پێ‌گەیشتن و بەدەست هێنانیا، بەڵکو بەو رێگەو هۆیەی دائەنێین کە بمانگەیەنێتە ئەو ئامانجانەی قۆناغی

ئێستای نەتەوەکەمان و پیویستی‌یەکانی بزووتنەوەی ئەدەبیمان بۆی دیاری کردووین .

هەروەکو لە سەرەتایشدا، لە بانگەوازەکەماندا بە ئاشکرا بڵاومان کردەوە « کۆن بە لای ئێمەوە ـ لە پیوانی بابەتەکانی ئەدەبدا ـ هەر ئەوە نیە کە کۆیرانە یاخی بوونێکی دژ بەرپا بکەین، ئێمە بروامان وایە کە تاقی کردنەوە کۆنە سەرکەوتووەکان هەمیشە پاڵ پشتێك بوون بۆ رێڕەوە تازەکانی دوای خۆیان و ئەمان لە منالدانی ئەوا لە دایك‌بوون و لە باوەشی ئەوا کەوتوونەتە گروگاڵ » .

بەلای ئێمەوە سامان پەیوەندییەکی گەورەی بە زانستی پەروەردەوە هەیە، بەلام .. پەروەردەیەك کە لەگەڵ گۆڕاندا بگونجێت و پربەپری خواست و ئامانجەکانی سەدەی نوێ بێت و لەگەڵیا پێشکەوێت، لەبەر ئەوە چاوگێرانەوە بە تەواوی ئەو سامانانەداو بەراوردکردنی لەگەڵ پیویستی‌یەکانی ئەم سەردەمەدا کارێکی هێجگار پێویستە، چونکە تا ئێستا بەشی زۆری لای خراپ و بێ‌کەڵکی ئەو سامانە خۆی سەپاندوە بەسەر رەوشتاو لێکدانەوەو هەڵس و کەوتی خەڵکیدا .

جگە لەوەش .. ئێمە رووە باشەکانی ئەو سامانە وا لەم سەردەمەدا سوود لێ وەر ئەگرین کە کتومت نەچووبێتەوە سەر شێوەی سوود لێ وەرگرتنەکەی کۆن . بۆ نموونە کە ـ زمان ـ بەشێکە لە سامان، بەلای ئێمەوە نابێ وەك جاران ئەدیب ببێت بە کەرەسەیەك بەدەست زمانەوە، بەلکوو ئەبێ بە پێچەوانەوە بێت و لە ئەدەبی تازەدا بەکار هێنانی وشە لە شوێنی خۆیدا بێت .

هەروەکوو ئێمەش خۆمان وا دانانێین کە ئەدەبێکی ئەوتۆ ئەدەین بەدەستەوە کە ئیتر هیچ گۆڕانێکی تری بەسەردا نەیەت، بەڵکوو بە پێی یاسای هەردەم گۆڕان و پێشکەوتن نەوەی دوای ئێمەش پێویستە لەسەری ئەو ئەدەبەی ئێمە نەجوێتەوەو سەرپێچی لەو یاسای گۆڕانە نەکات (کە هەرگیز ناشتوانێ بیکات) .

ماوەیتی

پاشماوەی : نێروەکان ئەمریکا

لێهات ئیتر بەلامەوە سەیر نەبێ، بەلام لەوە ترسناك تر کە یەکەم جارم بو بیبینم ئەو سەربازە کەمبودیە بو « جەرگی پیاویکی » گرتبو بەستیەوە !!

پەیام نێرەکە لەسەر باسی ئەم دیمەنە ئەروات و ئەڵێ :زۆر جارم بیستبو کە ڤیتنامیەکان و **کەمبودیەکان جەرگی دوژمنەکانیان ئەخۆن گوایە بەم کارە هێزی ئەو دوژمنانە یەت بۆ ئەوان .. بەلام بەراستی ئەم دیمەنە دراندانەم بەچاو نەدی بو ..**

هەروەها ئەڵێ : سێ سەربازی کمبودیام دی ... پەلاماری سێ تەرمی ڤیتنامیان داو چەقویان بەدەستەوە گرت .. کەوتنەلەت لەت کردنی سینەیان و جەرگەکانیان دەرهێنان هەرچەندە یەکێکیان منیشی دی سەیری ئەکەم بەلام زۆر بەئاسای و بێ‌گوێ پێدان لەکاری خوی نەکەوت .. بەلام کاتی زانی من کامیرام بەدەستەوەیە ئەمەوێ وێنەی بگرم هەستاو چەقۆکەی لە پشتیەوە شاردەوە .

بانگ کردن بۆ

خواردنی جەرگی ئادەمیزاد

پەیام نرەکە ئەڵێ : سەربازەکانی تر پیلاوەکانیان داکەندو ئەو کونانەیان پێ ئەشاردەوە کردبویانە سینەی تەرمەکان .. هەستم کرد کامێراکەم توشی گروگرفتم ئەکات و لەوەشم دور ئەخاتەوە چاکتر لەراستی ئەم رودادە « ناشیرینە » بگەم .. بەلام دوای بۆم دەرکەوت بەلایانەوە گرنك نیە .. لە یەکێکیانم پرسی :ـ

● جەرگی ئادەمیزاد ئەخوی ؟

ـ بێ گومان !

● چۆن ئەیخوێت ؟

ـ لەگەڵ سەوزە سوری ئەکەمەوە !

● چۆن سەوزەیەك ؟

ـ سەوزی کەمبودیا .. ئەگەر حەزی لێ‌ئەکەی فەرمو میوانی من‌بە !!..

وە پەیام نیرە کە ئەڵی « بێ گومان خواستەکەیم دایە دواوە !! »

وەرگرانی : بەشی لیکۆلینەوە لە رۆژنامەی ـ هاوکاری ـ ئەکات و لەوەشم دور ئەخاتەوە

پاشماوەی : رێ رەوی هاوکاری

وە هەر ئەو جەماوەرە رەنجدەرە بوو سوتەمەنی ئەو کارەساتە نالەبارە کە هەزاران دلسوزترین جەنگاوەری گەلەکەمانی تیاچوو .

بەدی‌هێنانی ئەم دەسکەوتە شورشگێرانە کە دەسکەوتی رەش‌وورووتان و جەماوەری فراوانی زەحمەتکێشانە بە دەرەجە یەك، بنیات‌نانی بناغەیەکی هەرە بەهێزە بۆ بەدی‌هێنانی ئامانج و ئاواتی گەلەکەمان و پالپشت و هاندەرێکی هەرە گرنگە بۆ چەسپاندن و پتەوکردنی یەکێتی ریزەکانی گەلی عیراقمان و هێزە نیشتمانی پەروەرەکانی وە یارمەتیدانێکی راستەوخۆی هەوڵ و کۆششی پارتی بەعثی عەربی ئیشتراکی و پارتی دیموکراتی کوردستانە بۆ پێکهێنانی بەرەیەکی نیشتمانی یەکگرتوو کە تاکە رێگای چارەسەرکردنی بنەرەتی گیرەگرفتەکانی گەلەکەمانە، هەروەها سەرکەوتووترین چەکە بۆ بەرپەرچ دانەوەی پیلان و تەکبیرە گلاوەکانی ئیمپریالیزم دژی گەلی عیراقیمان بەتایبەتی و گەلانی عەرەبی بەگشتی کە ئیمپریالیزمی جیهانی دروندا بەربۆتە گیانی بزوتنەوەی رزگاری خوازیان و بەوپەری توندی خەریکی لەناو بردنی جولانەوەی چەکدارانەی پێشمەرگە فەلستینیەکانە، رووی درەخشانی شورشی عەرەبی ئەمرۆ .

دەبا ئالای بەکگرتنەوەی رزگاری‌خوازانی کورد هەر بشەکێتەوە .

سەرکەوتن بۆ خەباتی پارتی بەعثی عەرەبی ئیشتراکی و پارتی دیموکراتی کوردستان لەپێناوی پێکهێنانی بەرەیەکی نیشتمانی یەکگرتوو وە لەپێناوی چارەسەرکردنی نەرەتی گروگرفتەکانی جەماوەری فراوانی رەنجدەرانی گەلەکەمان .

پاشماوەی : بەخوا راستە ...

تری پێ تاوانبار ئەکات . مامۆستای کوردی بلێ چی ؟ لەکاتیکا ئەو شتانەی ئەووترینەوە پەراویکی دانراوی (کتیبیکی مقرر)ی نەبێ لە سەرێ بروا، مامۆستا گوناهی چی‌یە لەکاتیکا ئەمە بێ ئەو بەرنامەیەی بوی دانراوە، بێ‌ئەوەی رای لەسەر وەرگیرابێ . بەلێ تۆ ووتەنی هەر مامۆستایەك بەئارەزوی خۆی وانەکە ئەلێتەوە، ئەوەش وەکو ووتمان خەتا لە ئێمەوە نی‌یە، بۆ نموونە لە بابەتی پۆلی سێ‌یەموا ئەلێ : [باسیك لە کێشە، عروزو ئەو کێشە خۆمالیانە بکە کە لە کوردیدا هۆنراوەیان پێ‌وتراوە] من لێرەدا پرسیار لەخۆت ئەکەم ئەم بابەتە بۆ ئێوە بیتەوە لە (گولیە) پێتان بلێن هەر یەکەتان لەسەر ئەمە شتێك بنووسن (بە مەرجێ پەراویکی دانراوتان نەبێ) تو خوا ئەوسا هەر یەکەتان بە جوریکی نانووسێ ؟ تۆ بلێی هەمووتان وای بێننەوە وەك بلێی (١ + ١ = ٢) .

کەواتە ئیمەش (مامۆستایانی کوردی) هەروا .. کەی بەرنامەیەکی تەواو دانرا، وانەکە زۆرتر کراو پەراوی تەواوو رێك‌وپێکی بۆ تەرخان کرا، ئەوسا ئەگەر مامۆستایانی کوردی کەم و کورتیەکان پیشاندا لەم رووەوە نەك تۆ هەموو

کوردیك هەقی هەیە پەنجەی تاوانی بۆ درێژ بکات، ئەگینا ئیستاو تاوانێ گوناه لە مامۆستاوە نی‌یە .. نووسەر بەوەش نەوەستاوە وای تێگەیشتوە کە ئێمەی مامۆستایانی وانەی کوردی و لە دەرچوانی بەشی کوردین، بەهۆی ئیمەوە بەشەکە گوناهبار ئەکرێ ؟ لەکاتیکا بەوپەری شانازیەوە ئەیلێم کە ئێمە ئەم دەستە مامۆستایانەی ئیستا ئەو کۆمەڵە قوتابیانە بووین لەکاتی خۆیا بەشەکەمان (بەشی کوردی) مان پاراست لە (نەمان !) بەڵێ هەمووی چەند کەسێك بووین بەرامبەر ئەو لێشاوی هەڵقریوان و دەسخەرۆکردن و بەش گۆرینە خۆمان گرت و بەشەکەیشمان لەگەڵ خۆمانا هێشتەوە .. ئێمە یەکی بەو گیانەوە ئەوساو ئێستاش هەر بەو گیانەوە ئاواتە خوازی گەشەکردن و بەرز بوونەوەی زمانەکەمانین، بگرە ئەوی لە توانایشمان بەدەربێ ئەیکەین بۆ ئەو مەبەستانەی لە سەرەوە باسم کردن، ئیتر بوچی بووینەتە هوی سووك کردنی بەشەکە ! لە کوتاییدا ئومیدەوارم نەك نووسەر بەلکو هەموو کەسیکی‌تر کاریکی وا نەکا لەخۆیەوە (تفەنگ بەتاریکیەوە بنێ) ..

سلیمانی
احمد سەلام

پاشماوەی : پێشنیارەکەی

د. نەسرین ..

× تمام : رەبەق
× اکرامیة : رێزانە
× فوق العادة : سەرقەل . سەراسا
× سفیر : نماینده
× قسط : تیکە
× تلفیق : هەڵبەست، دەلەسە

× مجمع علمي : زانۆڵ، زانکۆ، کۆزان
× مشهد : دیارگە
× ربع : بێر
× فاصلة : ماوش
× ردیء : گەند
× کریە : گەن
× فرخا : گریمان

پاشماوەی : تاگگەی ووشە ..

ئەکەین، ئەبێ ئەم وێنە راستەقینەیە پیشان بدەین، ئەبێ ئەم نمونەیە بە خەتك بناستێنین، وە ئەوە ئەرکی سەرشانی ئەدەبی شۆرشگێرانەیە، کە نمونەی خەبات فیداکاری و لەخۆبوردن پیشانی خەلك بدات، وە بەم گەش بینی و ئاسۆی بیر فراوانیەوە باسی کورد بکات .

پاشماوەی : کتێبی هاوکاری

رایەنی راست و دروست بدات بەدەستەوە بە راست بزی چووە بەوەی بە بەسایسی مارکسی، بەوانەی مارکسی‌یانە بیر نەبەنەوەو روانیەیەکی پرولیتاری یانەیان هەبیت ئەتوانن باش لە مەسەلەکە بدەن و چارەسەری راستیشی بۆ دیاری بکەن، بە برینی‌یە بە مافی بریاردانی چارەنووس وە بە کردەوەش حەباتی بۆ بکەن . ئەگینا هەر رایەك بە پێچەوانەی ئەمەوە بێت، ئەو کەسە بیەوێت یانەیەوێت، خۆی بەوە بزانیت یان نسە، لە روانگەی بورژواو ووردە بورژوازی‌یەوە هەڵویست وەرئەگرێت . روانگەی بورژواو ووردە بورژوازیش هەمیشە روویەکی شوڤینیستی تیایە هەرچەند هەولیش بدرێ بە تارای رەنگاو رەنگی پیشکەوتووو شورشگێرو سوشیالیستیش بۆیاخ بکریت، وەك نووسەری (ئەفسانەی گەلەکانی ئێران) هەولی ئەوەی داوە .

٣ ـ بەشیوەیەکی زانستی وە لەرێی مشتومرێکی هێمن و لەسەرخۆوە، وە بە بەلگە هێنانەوەی واقعی و زانستی یەوە بوونی گەلە جیا جیاکانی ئێرانی سەلماندووە وە رای مارکسی بە درۆزنەکانی لەوینەی نووسەری (ئەفسانەی گەلەکانی ئێران) پووچەل کردۆتەوەو خزمەت کردنی کردەوەیی ئەمانە بۆ پان‌ئیرانیستەکان ئاشکرا کردووە کە چۆن هەردوو لایان لەسەرچاوەیەکی شوڤینیستی یەوە بیرورا چەوتەکانیان هەڵ ئەهێنجن .

٤ ـ جگە لەمانە بوونی نەتەوەی کوردی بە رێگایەکی زانستی وە بەشی کردنەوەیەکی ئابووری و سیاسی و کۆمەڵایەتی راست سەلماندووە هەروەها بەرپەرچی ئەو درۆو بوختانانەی داوەتەوە کە نووسەری (ئەفسانەی گەلەکانی ئێران) بۆ بزوتنەوەی رزگاری نەتەوایەتی کوردی هەڵ‌بەستووە وە بۆ جارێکی تر ئەو راستی‌یەی دووپات کردۆتەوە کە خەباتکەرانی شۆرشگێری کورد بروایان بەیەکیتی تیکوشان و هاوخەباتی و برایەنی نیوان کوردو هەموو نەتەوە جیاجیاکانی ترەو لەپێناوی ئێرانێکی ئازادو دیموکراتی‌دا خەبات ئەکەن کە تیادا هەموو نەتەوەکان چوون یەك بن و هەریەکە مافی بریاردانی چارەنووسی خۆی بدریتە دەستی .

لەبەر ئەم چاکی‌یانە بەپێویستمان زانی کە وەری بگێرین بەکوردی تا بتوانێت باشتر ئەو ئەرکە جێ‌بەجێ بکات و خزمەتی ئەو ئامانجە بکات کە لەپیناویدا نووسراوە . ئەمە جگە لەوەی کە خاوەنی ئەم نامیلکەیە کە ریکخراوی روشنبیرانی کوردی ئیرانە بۆ یەکەم جار ئەناسێنین بەجەماوەری گەلی کوردمان لە عیراق، ئەم ریکخراوەی کە بەبیریکی پیشکەوتوانەوە هاتونەتە کۆڕی خەبات و لەدوا رۆژی خەباتی شۆرشگێرانەی گەلەکانی ئیراندا چاوەرێی دەورێکی باشی شۆرشگێرانەیان لێ ئەکرێت

کانونی یەکەمی ـ ١٩٧٠
وەرگیرانی ف.ا.ق

پاشماوەی : بیر هەلکەن ...

قسەکانی زۆر خێرا تر بوو لە پێنووسەکەی بەپێچەوانەی ئەوەوە کە پێنووس هەمیشە خێرا ترە لە قسەکردن کەبتەوی بینووسی .

ئەگەر بە پرسیار سەرتان نایەشێنم ئایا تاکو ئیستا دیوتانە کەسیك (عریضە) ببات بۆ دائرەیەك بۆ هەر کارێك بێت لە جیاتی سوپاس و دوعای خەیرو رێزو خواحافیزی بە (بای .. بای) بروات .. ؟ باشە ئیوەی خۆشەویست ئەڵێن چی لەگەڵ ئەم هەڵویستەدا .. لەکام دائرەدا شتی وا رووی داوە کە ناگونجیت لەگەڵ ئێمەی « کورد »دا ...

وەیان کاتیك (حسن تەنیا)

کە ئەمە یەکەم جاری نی‌یە لەبەردەم (عدەسە)ی تەلەفزیونا ئیشارەت بۆ دەرهێنەری تەلەفزیون ئەکات ئایا هەڵسێ‌ یان نا کە وەك ئەوە وایە لە سینەما نا راستەوخۆ سەیری عدەسە بکەیت کە ئەو کارەش لەگەڵ هونەری شانۆگەریا ناگونجیت .. خوێندەوارانی خۆشەویستی هاوکاری شیرین تەنها ئەم سەرنجەم تەنها روون کردنەوەیەکی هونەریە بۆ برایانی هونەرمەندانی (کۆمەڵی گەزیزە) کە هیوادارین گشت لایەك سەرکەوتووبن بۆ خزمەتی وولات و نیشتمانمان و پاراستنی هونەری نەتەوایەتیمان و گەشەی پێ‌بدین ... سوپاس .

institutkurde paris

لاپەڕەیەکی سەربەست

بەسەرپەرشتی : نوری حەیران

هاوکاری و خوێنەران

● کاک « گوران مەریوانی » لە سلێمانی‌یەوە ، چاوەکەم برایی تۆفاریکی سیاسی‌یە ، بەلکە چی‌یە کە ئەلێی وانی‌یە وە چون لە ڕێبازی خۆی لاداوە .. تکایە رونی کەرەوە ئەوسا ئێمەش بلاوی ئەکەینەوە ، هۆنراوەکەت گەیشت ، چاوەڕوانی بەرهەمی داهاتوتین .

● کاک « ناظم دلبەند » لە هەولێرەوە ... تکایە لەسەر کتێبخانەی گشتی لە هەولێر باسێکی فراوانترو بە بەلگە بۆمان بنێرە .

● کاک « باقی عبدالله امین» لە هەلبجەوە ... باسێکی بۆ ناردوین دەربارەی رەوشتی کچ فروشتن ، هیوادارین کاک باقی دوچاری شتێکی وا نەبوبێ ، ئەو باسە هاوکاری بەم زووانە بەفراوانی لەسەری ئەدوێ .

● مامۆستا « حبیب علی میرانی » ، هۆنراوەیێکی بۆ ناردوین .. سوپاسی بێ‌پایانی ئەکەین ، ئەوەی شایەنی باسە دوو بەرهەمی تازەی لەژێر چاپایە کە (قارەمانی کورد لە شورشی کوردستان) وە (یادی ئەدیبان و شەهیدانی کوردستان) ـە .

● **کاک تەیب جەبار ـ لە کەرکوك ـ**
سوپاسی هەستی بەرزت ئەکەین ، پێشنیارەکانت زۆر بەجێن ، دەربارەی دووان لەگەل شاعیرەکان .. هەریەکە بەپێی رۆشن‌بیری و شارەزایی و تاقی کردنەوەی تایبەتی خۆی وەلام ئەداتەوە .. چارمان نیە .. ببوورە هۆنراوەکەت نەگەیشتووە .

● **کاک احمد سالار ـ لە سلێمانی ـ**
(دوو هونەرمەند) بەم زووانە بلاو ئەکرێتەوە .

● **کاک ئیسماعیل روژبەیانی ـ لە کەرکوك ـ**
ببوورە .. هۆنراوەکەت بلاو ناکرێتەوە .

● **کاک ئیسماعیل محمد عبدالله رسول ـ**
لە هەولێر ، هیوا دارین زیتر هۆنراوە بنووسیت ، پەخشانەکەت (بریا) .. بریا چاك بۆی بچووتیایە .

● **کاک موسی سلێڤانی ـ لە نینوی ـ**
ئەو جورە هەلبەستانە بلاو ناکەینەوە .

● **کاک حەسەن نامق جاف ـ لە کفری ـ یەوە**
هۆنراوەیەکی ناردووە بە ناوی (زەنگی وشە)وە ئەمەیی لە کاك جەمال شارباژێری بەر لەبەر بلاو نەکردنەوەی هیچ بەرهەمێکی تازەی .

● **کاک مامە نوری ـ**
لەبەرئەوەی ناوونیشانی خۆت نەنووسیوە ، بۆیە نووسینەکەتمان بلا نەکردەوە .

● **کاک سەردار کریم ـ لە هەولێر ـ**
هیوادارین بابەتی چاکترمان بۆ بنێری .

● **کاک (م.ش) چەمچەمالی ـ**
ناوو ئەدرێسی خۆت نەنووسیوە بویە سکالاکەت بلاونا‌کەینەوە .

● **کاک عبدالله مارتین ـ لە هەولێر ـ**
بەم زووانە باسەکەت لەسەر (شەنگار) بلاو ئەکرێتەوە .

● **کاک عبدالله هەمەوەندی ـ لە هەولێر ـ**
نامەیەکی بۆ ناردووین گلەیی لە کاك (عبدالله پەشێو) ئەکا لەبەر ئەوەی وشەی (چاپگەی شیمالی) بەکارهێناوە لە جیاتی (چاپخانە).. هیوادارین کاك عبدالله پەشێو رەخنەکەی کاك هەمەوەندی رەچاو کات .

دەریاکان سەرچاوەی خواردەمەنین !

لە توانای مرۆڤدا هەیە لە بنکی دەریاکاندا بەشی ٣٠ هەزار ملیون کەس خواردەمەنی دەرهێنی .. ئەم ژمارەیە پێنج ئەوەندەی ژمارەی دانیشتوانی جیهان ئەبێت لە سالی (٣٠٠٠) دا ، بنکی دەریاکان ئەو عەمارە گەورە هونەریە مەترسی ئەوەی لێ ئەکرێت کەدەستی پیشەسازی لەناوی بەرێت وە یا لەکەلکی بخات ، بەهۆی گەران بەدوای مەعادن وەك نەوت و زێرو ئەلماس‌دا ، لە ژێر رووی دەریاکاندا ، هەتا ئێستا سەدکان دۆزراوەتەوەو خەلوزی بەردین و ئاسن و گۆگردی لێ وەبەرهەم ئەهێنرێت وە ئەو نەوتەی لەژێر دەریاکاندا دەر ئەهێنرێت ئەگاتە ١٦٪ میقداری دەر هێنانی نەوت لە جیهاندا .

شارەزایانی کاروباری خواردەمەنی ئەلێن ، بۆ ئەوەی ئەو خواردەمەنیانەی لەبنکی دەریادا هەن وەك گژوگیاو هەمە جۆرە لە ئاژەلی ئاوی ، ئەبێ **هەنگاوێکی گورج گۆل بندرێت** بۆ وەدەست‌هێنانیان و رێگایەکی وا بدۆزرێتەوە کە دەر هێنانی ئەو خواردەمەنی‌یە لەبارەی بازرگانی‌یەوە قازانجی تیابێت .

ماوەیەك لەمەوبەر پێشانگایەك لە شاری لەندەندا کرایەوە بۆنیشاندانی ئوتۆمبێل ، لەو پێشانگایەدا بۆیەکەم جار جیهازێك نیشاندرا بۆ بادانی تیکردنی تایەی ئوتۆمبیل .. ئەوەی نوێیە لەو جیهازەدا ئەوەیە کە جیهازەکە سەر بەخۆ پالەپەستۆی بای ناو تایەکان ئەپێوێت و خۆی بەقەدەر پێویست بایان تێ ئەکات ئەمەش وێنەی ئەو جیهازەیە ئەم شۆخە کچە نیشانی ئەدات .

شێرێکی بێ وەفا .

لە باخچەی ئاژەلی جیزە چەند رۆژێك لەمەوبەر شێرێك پاسەوانەکەی خۆی لە بەرچاوی سەدان تەماشاکەر خواردوە ، لەکاتێکا ئەو پاسەوانە چووبوە ناو قەفەسی ئەوشێرەوە بو ئەوەی وەك هەموو جارێك ژەمی خواردنی بداتێ و جێگاکەی پاك بکاتەوە ، مام شێر زنجیرەکەی پساندوەو کابرای داماوی لرفداوە، ئەوەی سەیرە ئەوویە ئەوکابرایە ناوی(دوستی شێر) یان بەسەردا بریبوو لەبەر ئەوەی ماوەی ٢٠ سالە لەو باخچەیەدا خزمەتی شێر ئەکات .

سەرنجێك

هەندێك لە خوێندەوەرە بەرێزەکانمان وەرامی وشەی تیهەلکێش ژمارە دووی سالی دووی هاوکاریان دابۆوە .. بەلام لەبەر ئەوەی نامەکانیان درنگ گەیشتە لامان نەمانتوانی بە شداری خۆوبەختیان کەین و ناویان بلاو بکەینەوە .. لەبەر ئەوە داوای لێبوردنیان لێ ئەکەین .

منداڵێکی بلیمەت

ئەم منداله بلیمەتە ناوی« ئەلفۆنیستو وشنەر »ە تەمەنی تەنیا چوار سالە .. خەلکی شاری مۆنتریالە لە کەنەدا . لەم دوای‌یەدا لە دوای گەشتێکی دووسالی گەرایەوە بۆ کەنەدا، لەو دوو سالەدا سەرسورهێنەری دانیشتوانی ولاتانی ئەمەریکای خواروو بووەلەبەر دەم هەزاران کەسەدا وەرامی زیاد لە «١٥٠٠»پرسیاری داوەتەوە لەو پرسیارانەی مامۆستایان و قوتابیانی دانیشگا لیان کردوە لەبارەی فەلسەفەو میژوو جوغرافی‌یەو ئەدەب و تەبیعیاتەوە .. ئەوەی کەسەرسورئەهێنێت لەم مندالەدا ئەوەیە هێشتا دووسالان بووەکە ئەم بلیمەتی‌یەی تیادا دەرکەوتووە .

لە ئاسۆی ئەرخەوانیدا

سەباس

دوێنێ .. دووانی ترمان ناشت
دوێنێ .. دووانیان لێ کوشتین ..
لە ئێمە .. ئێمەی یەکگرتوو
لە ئێمەی .. یەك گوشت ، ئێسك ، خوێن
لە ئێمە .. دوژمن .. دوژمنی یەکگرتن ..
دووانی کوشت .. دووانی کوشت ..

* * *

ئەم دووانە ..دوا دوو قارەمان نابن کە ئەیان نێژرین
ئەم دووانە ..دوا دوو قوربانی نابن کە ئەیان بەخشین
ئەم دووانە .. دوا دوو کورد نابن لە کاروانی
خەباتی گەلی کوردمان

* * *

کاروانی یەکگرتووی رەنجدەران... زەحمەتکێشان ..
جەنگاوەران و شۆڕشگێرانی کوردستان ..
راهاتوی قوربانی دان ..
هەمیشە بەرەو ئاسۆی ئەرخەوانی نوێ ، فرە هەنگاو ئەنێ ..
ئەمرۆ نە .. سبەینێ ، لەگەل گزنگی خۆری روژی
ئازادی دا ، کە ئەوسا ..
چاوی بەد کوێر ئەبێ
پەیکەرێ ئەبێ .. لەسەری نووسرابێ :
مەژی بۆ مردن .. بمرە بۆژیان ..

* * *

سەیرترین داهێنان

ئەمەریکا بەناوبانگ ترین جێگایە لە داهێنانی شتی سەیرا لەئەمەریکادا سەیر گەیشتۆتە ئەورادەیەی ، یانەیان کردۆتەوە بۆ درۆزن و تەلەکەبازو بەلام وا ئەمرۆ ژاپۆنیش توشی ئەو درمە هاتووە ، بەلگو خەریکە تاجی داهێنانی سەیری لەسەری ئەمەریکا ئەفرێنی .. ئەووێنەیەی سەرەوە بەلگەی ئەم قسانەیە ..

رۆژنامەی فیگارۆی فەرەنسی پاداشتێکی گەورەی دانابوو بۆ بەجێ‌ترین تەعلیق لەسەر ئەم وێنەیە ، بەمەرجێك ئەو تەعلیقە تەنیا لەلایەن قوتابیانی کچانەوە یا ئەوکچانەوەبێت کە دانیشگایان تەواو کردووە ، لە ئەنجامدا قوتابی‌یەکی دانیشگای سۆربۆن پاداشتەکەی بەم تەعلیقە بۆ دەرچوو : خۆشەویستیەکی ئێجگار خاوێن .. لەبەینی فیل و زەرافەدا ..

جلوبەرگی زەماوەند

تازەترین مۆدەی جلی‌بوکێنی ئەمرۆی ولاتە رۆژئاوایەکان پانتۆلی کورتە ، ئەم پانتۆلانە لە قوماشی سپی دروست ئەکرێت ، وە تەنیا ٦٠ دۆلاری تێ ئەچێت .. ئێستا زوربەی مۆمەسیلەی سینەماو ئافرەتە بەناوبانگەکان لەبەرکردنی ئەم بەرگە تازەیە .. داهێنەرانی ئەم بەرگە نوێیە دەربارەی ئەم جلە ئەلێن .. لەبەرکردنی پانتۆلی کورت ئەلێ چاکترەو بە حورمەت ترە بۆ ئافرەت لە جلە کورتەکانی تر .. وە ئەم جلە رێگەی هەلسوکەوتی ئافرەت **ناگرێت ، وەگەلێ گورج و گۆلتر ئەتوانێت دیشی خۆی بکات .. ئەم وێنانەش بلاوی ئەم بەرگەتازەیە نیشان ئەدات لە ئەمەریکادا .**

رۆژی بوکێنی

کوردستان موکریانی

دوا ئەلای زەردو سووری درەختی هەردوو لای شەقامەکەی پێ‌دا دەرویشتم لەگەل رێژەی باران هەلدەوەری و ئیکەل بەلێشاو دەبوو .

روربەی هاتوو چۆیەران بەراکردن رێگایان دەبری ، خاوەن ئوتومبیلەکان وا بەخێرایی و شتاوی شەقامیان دەبری پریشکی ئاو دە یەیشتە سەر ئەو پیادەرۆیەی پێیدا دەرۆیشتم و گیانمی تەڕو لیتاوی دەکرد .

ناچار لەبەر شیستە بارانەکەدا دیوارێکا وەستام زۆری پێ‌نەچوو ، ئافرەتێکی رەش و روت و جندر لەبەر کولێنك پێوە لە تەنیشتمەوە وەستا . بەناو سەرمای لە پری پاییز هەلدەلەرزی .. عەبارەشەکەی خۆم تێدا پێچابووەلەخۆم کردەوەو بەسەر سەریما دادا بەپێکەنینەوەسوپاسی کردم و عەبایەکەی دا ئەندو پێچایەوەو هەلی کرت .

ئەم رەنتارەیم لا سەیر بوو بۆیە ووتم :

من ئەم عەبایەم بۆیە پێ بەخشی تا ئێستە لەم سەرمایەدا خۆتی پێ بپارێزی .

پیرێژن لە وەراما ووتی : **خانم گیان ، ئەم عەبایە بۆ من فرە زورە ، بو ئەوەئەمی دەبەمەوە ، نەوەم بێ‌کەس و بێ‌نەوایە .. بەنان کردنی‌ مای ئەم و ئەو بەخێوی دەکەم دایکی بە نەخۆشی سەری نایەوە ، باوکیشی کە تاقە کورم بوو پێشمەرگە بوو لەرێی ئازادی کوردستانا شەهیدکرا .**

ئەوسا ئەو ئەنگوستیلە بێ‌ژمارانەی لە پەنجەکانم کردبوو .. ئەو قردێلەی قژم پێ بەستبوو .. ئەو ملوانکەیەی لەبەرم کردبوو .. داکەندو ئەیو دەستیم ناو ووتم :ـ

ـ فەرموو بۆ نەوەکەتی بەرە ..

پیرێژنی منی نەناس شاگەشکەبوو ، هەمووی لێ‌وەرگرتم و جووان پێچایانیوە ، بەخۆشیەوەرووی لێ‌کردم و ووتی :

ـ خانم ، ئەمانە هەموو لەرۆژی بوکێنی نەوەکەمدا نەوە نازدارەکەمی پێ‌دەرازێنمەوە .. ئەوسا لەنێو دلەوە هەردوومان پێکرا دوعاونیزای بەخێرت بۆ دەکەین .. وادیار بوو لەتاو خۆشی و شادی‌دلی هەستی بەسەرماو بۆران نەدەکرد ، بۆیە خێراخواحافیزی لێ‌کردم و ملی رێگای گرت و رویشت .

مەتەلی هەفتە

مەتەلی ئەم هەفتەیەی بار .

هاوکاری ناوی شاعیرێکی بەناوبانگی کوردە . ناوەکەی لە پێنج پیت پێك هاتوە .

پیتی :

١ + ٢ + ٥ = ناوی مەعدەنیکی بەنرخە .

١ + ٢ = بەمانای رو

١ + ٤ + ٣ + ٢ = هۆی ژیانی زیندەوەری پێوە بەندە .

١ + ٣ + ٥ = پێچەوانەی کەمی‌یە .

٥ + ٢ + ١ = نیشانەی پایەی مرۆڤە لە کۆمەلدا .

●

وەلامی راستی مەتەلی ژمارە (٥٢)ی هاوکاری شورشگیر « شێخ سەعیدی پیران » بوو ، ئەو خوێندەوارەبەرێزانەوەلامەکەیان بەراستی دابۆوە : لە بەغداوە .. عبدالعزیز ئەتروشی رشید عمر دزەیی ، کمال حسین ، جمال احمد . وە لە کرکوك .. منصور محمد ، فائق عزیزی ، صابر دلێر وە لە سلەیمانی‌یەوە .. گولبەهار احمد ، شیروان مصطفی حەیران ، سەردار رشید کریم، نامق محمد أمین ، ئاراس رشید فرج ، سامان نەریمان ، محمد طاهر رسول ، توانا جلال توفیق،زەردەشت‌محمد حەیران، صباح اسعد ، جبار یوسف کریم ، نەسرین علی ، دلپاك رواتە ، کوردۆ عبدالله ، رشاد حمید ، سردار محمد ، احمد عثمان ، کریم أحمد ، زاهیربێ باك سمکۆ مصطفی .

لە قەلادزەوە : جمال رشید ، محمد عزیز لەهەولێرەوە : هاوار طه ، محیی عمر ، جلال نوری ، ئومید محمد حسین ، ئاواز رشید . وە لە **سلیمانی یەوە :** فاطمه احمد عبدالله ، دلشاد فرج ، شریف عارف مصدق تۆفی ، جلال أسعد ، الدین قادر ، شیرزاد محمد امین محمد عزیز ، عمر حسن،زیرەك سلطه ، اسماعیل فقێ عزیز ، سەر هەنگ .

institutkurde de paris